Gr. LXIV : I : T. C.

HALLWYLSKA PALATSET

OCH

HALLWYLSKA KATALOGVERKET.

Hallwylska palatset.

Aftonbladet.

Från det nya Stockholm.

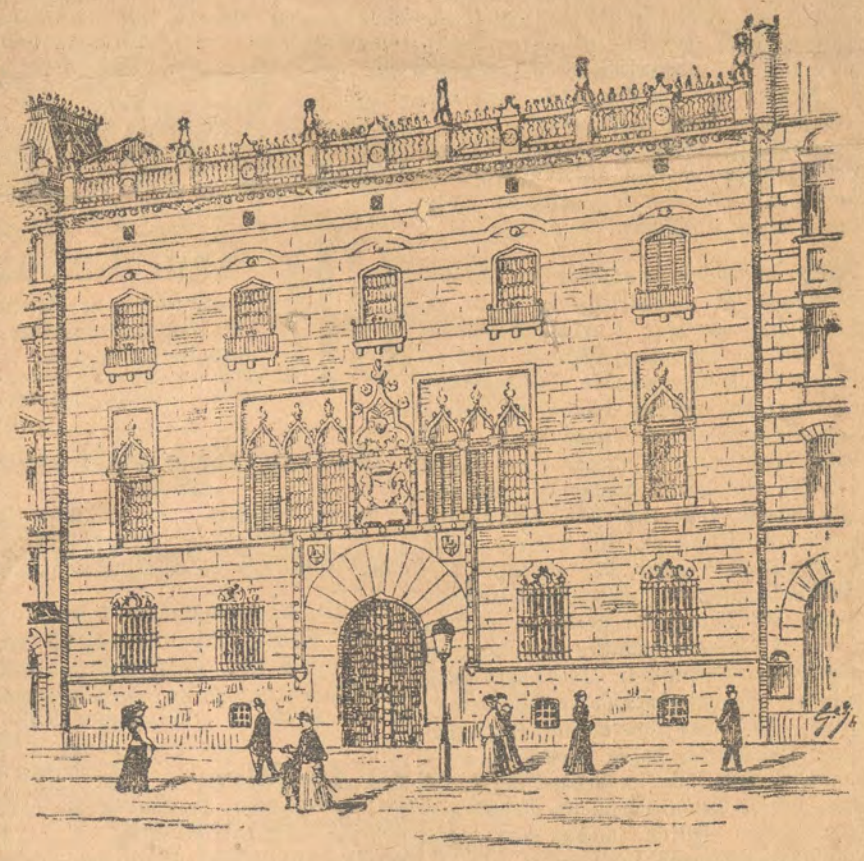

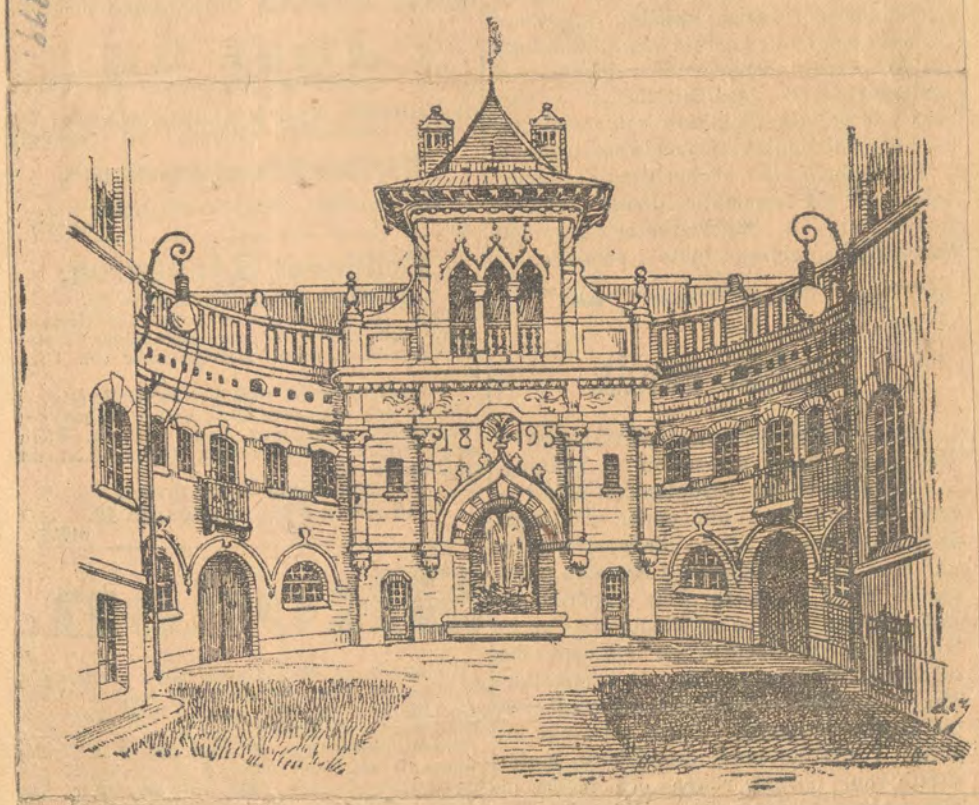

Hallwylska palatset vid Hamngatan.

Vi meddelade i går en bild från det Stockholm som går, ett par ruskiga, vanprydande träkåkar. Som en pendant härtill kan vår bild för dagen betraktas — en af dessa praktbygnader, hvaröfver det nya Stockholm med skäl känner sig stolt.

Beläget, som hvarje stockholmare vet, midt emot Berzelii park sluter det sig värdigt till de andra palats, som uppförts på den plats, där förut »Hammers lador» stodo och skräpade. Se här en liten historia, som ju kan tjena som bevis på den noggrannhet, hvarmed det vackra palatset bygges.

I detsamma håller man på att inreda en stor festsal med marmorbelagda väggar och i öfrigt praktfull utstyrsel. Dess inredning har tagit otroligt lång tid och är ännu på långt när ej färdig. Man vill nämligen hafva den till ett präktigt musikrum och låter därför då och då en orkester afprofva akustiken; sedan experimenterar man med att borttaga ett gipsstycke eller tillägga ett ornament och pröfva den musikaliska verkan häraf — alt för att få akustiken så god som möjligt.

De bägge bilderna visa, den ena palatsets yttre, den andra en interiör från den praktfullt utstyrda gården.

Aftonbladet ×

Hallwylska palatset.
1895.

Post- och Inrikes tidningar. 17 Oktober.

Arkitektur.

Grefve Hallwyls palats.

Det är nu längesedan anmälaren behandlade något af de arkitektoniska verk, som på sista tiderna uppstått i Stockholm, och ett faktum är, att utom de stora offentliga byggnadsföretagen, som ännu icke äro färdiga eller till och med endast påbörjade, hafva icke så många tillfällen gifvits att yttra sig om något mera framstående arkitekturverk. De väldiga husen vid Strandvägen och Birger Jarlsgatan, »Miethkasernen», som man i Wien kallar dylika våningskomplexer, lockade icke till analys, dock med ett par undantag, Bünsowska huset af professor Clason och östra hörnhuset mellan Birger Jarls- och Nybrogatorna af arkitekten Ludvig Peterson. Nu tyckes det börja bli ny fart igen i arkitekternas verksamhet, och i sådant fall vore det palats, med hvilket denna artikel vill inleda en möjligen blifvande serie af liknande anmälningar, ett lyckligt förebud: vi mena grefve Hallwyls vid Hamngatans början.

Det är ganska märkvärdigt att se, huru den menniskoström, som rör sig fram förbi Berzelii park, till stor del hämmas i sin marsch vid åsynen af denna praktfasad, och till och med från det mest oväntade håll kan man få höra omdömen som detta: »Tänk, så enkelt och ändå så stiligt.» Och det är just så, -- enkelhet och stil, förnämhet och skönhet, stora väggytor och få fönster, blott tre våningar och ändå jämnhögt med femvåningshöga grannar, ädelt material och originell ornering — och så de egendomliga, för oss ovanliga och dock så tilltalande stilformerna! Ja, där ha vi nu igen stilfrågan, som aldrig släpper tag. Hvad är *det* för en stil? frågas det. Egentligen borde man vara fri för en sådan fråga, då formerna, om också såsom här och öfverallt i vår stillösa tid lånade från en historisk tidpunkt, äro så genomträngda af ett personligt tycke, ega en så individuell »cachet», som här är fallet. Man igenkänner genast professor Clason på denna utsökta nobless i behandlingen, likasom man äfven ser hans fantasis förkärlek för den spanska ungrenaissancen med dess inblandning af götiskt och moriskt i det antikiserande underlaget, samt i den därmed förenade lusten för portaler med uppsatser ända högst upp mot öfre våningen jämte rektangulär omslutning af venetianska spetsbågar i grupper eller enstaka. Men det gifves dessutom många små tecken på personlig uppfattning i denna ovanliga byggnad, som, ehuru ännu ej fullbordad, redan har att visa mycket mera än framsidan, nämligen en gård, hvilken i Stockholm ej skulle ega en jämnbörding, om där ej redan funnes den tvåhundraåriga Tessinska palatsgården, nu öfverståthållarehusets.

Tessin hade dock för sin anläggning ett vida större utrymme än den unge mästare, som skapat gården till Hallwylska palatset, och för att göra den till utseendet större grep Tessin till barock-konstens naivt småsluga »trompe-l'oeuil» med den teatraliskt perspektiviska skenkolonnaden högt uppe i bakgrunden. Här finner man hufvudbyggnadens baksida och dess båda åt gården vettande flyglar i öfre våningen upptagna af tre väldiga fönster, delade medelst kolonetter i tre eller fyra arkader, såsom de gotiska palatsens loggior i Venedig — praktfullt, ljust och gladt, inbjudande och festligt. Lägg nu därtill i gårdens fond en nisch med blifvande fontän och ofvan nischen ännu en loggia-artad öfverbyggnad, vidare på sidorna om fontänen stall och vagnshus, med blifvande terrasser på taken och i portgången vackra stjärnhvalf och en pittoresk trappuppgång samt en del dekorativa detaljer i skulptur, — så får man dock endast en fattig föreställning om detta märkliga gårdsrum, som är så olika allt, hvad vi annars här i landet bruka tänka oss. Det måste skådas för att klart ådagalägga sin mästares förmåga att harmoniskt ordna och omsluta ett gifvet, knappt utrymme så, att det ej blott motsvarar den praktiska uppgiften, utan så, att han därjämte skapar ett rum, som är skönt både såsom helhet och äfven i de många med omsorg och stilkänsla komponerade och utförda detaljerna.

Därefter vända vi oss till fasaden, inför hvilken, som sagdt,»hela världen» undrande och beundrande stannar. Det finnes icke mera än ett uttryck för dess verkan: enkel och ädel. Det är ej annat att göra än påpeka några detaljer, som man icke förgäter, när man ändligen sliter sig lös. Och hvad skall man börja med? Portalen af granit — en enkel rundbågsport, med inåt afrundad profil, men i hvälfningen konstruerad med kilstenar af rent öfvervåldigande längd, därtill jämförelsevis smala, slutande sig ihop i solfjäderform till en fast halfcirkel, som med sin eleganta kraft tyckes kunna trotsa hvad börda som helst. Se där också ett äkta spanskt märke, — det hela fint och slätt, utan all våldsam quaderbildning, bara den smala fogen, som antyder konstruktionen! Därofvan och omkring följer sedan den stora väggytan i rödgrå, varmtonig kalksten: — närmast öfver portalen det stora familjevapnet, med två upprätta vingar i fältet och ett par väldiga lejon som sköldhållare. De upprätta vingarna återkomma för öfrigt högst uppe i den originella kransgesimsen dels som vapenmärke i sköldar, dels i bevingade englahufvud mellan sköldarna. Därefter märka vi fönstren, — dels den stora loggians tredelade arkadbågar med sina smäckra kolonnetter, sina bladprydda spetsbågar och den rektangulära, karakteristiska omramningen kring dem, — dels de enkla fönstren med sina likaledes bladprydda bågar och under dem i den inre fönsterkarmens rätliniga tvärbjälke en qvickt funnen och fint anbragt liten uppåtstigande spets, hvari det gotiska tycket ännu en gång efterklingar, — en detalj, som verkar, man skulle nästan vilja säga, musikaliskt, — så fint och känsligt är tonen anslagen. Slutligen måste vi äfven ihågkomma den originella orneringen med de på sina ställen i väggen insatta stenkulorna, dels i en lång följd i taklisten, dels enstaka ofvanför fönstren, hvilka verka i hög grad plastiskt lifvande å väggytan, som eljest icke bjuder på någon starkare betonad profilering.

Det är icke ofta man står inför ett verk af sten, geometriskt formadt och sammanfogadt till uppfyllande af ett praktiskt syfte, som så lifligt och rent af personligt tilltalar känslan. Men hvad som nu är färdigt är endast stommen: hvad skall det ej bli, när den inre anordningen en gång är utförd!

C. R. N.

4

Hallwylska palatset.
1898.

Dagens Nyheter. 3 mars.

Det Hallwylska huset.

Det Hallwylska huset, sådant det nu midt för Berzelii park — hufvudstadens folkpark alldeles särskildt — med väl slutna portar och med bottenvåningens fönster väl skyddade af eleganta men ändå kraftiga järngaller presenterar sin stränga och likväl ädla fasad för den förbipasserande mängdens blickar, är för svenska förhållanden och sedvänjor en ytterst ovanlig företeelse. Huru mycket vi svenskar af våra västra och sydvästra grannar hyllats eller smädats för aristokratiska böjelser och huru mycket som i ett sådant omdöme annars möjligen kan vara sant, så är det likväl oomtvisteligt att vi alldeles sakna böjelsen att *bo* som aristokrater — d. v. s. i alla fall i fråga om städerna. Stockholmshuset och Stockholmsvåningen äro verkligen alltannat än aristokratiska. Ingenting kan väl sägas mindre symbolisera den aristokratiska afslutenheten än vårt våningssystem, där man icke blott har hela gatan uppe i sina egna trappor, utan — såvidt man icke är stendöf — äfven står i den intimaste rapport med den främmande grannen öfver sig och den främmande grannen under sig. Och betecknande är att, då vi för ett par decennier sedan inom hufvudstaden fingo en villastad, så tycktes den icke fylla något verkligt behof, utan är allaredan på bästa väg att begrafvas under de vanliga hyreskasernerna i fem våningar. Prof. I. G. Clason, den högt ansedde arkitekt som nu har äran af det Hallwylska husets arkitektur, har i ett par andra nyare byggnader sökt inlägga en konstnärlig och social protest mot vårt nuvarande byggnadssätt: i det Adelswärdska huset har han gjort ett experiment med det engelska systemet — bostäder som gå i höjden i stället för att utbreda sig på längden — och i grefve Clarence von Rosens nya hus vid Strandvägen har han praktiserat en idé som är vida intressantare, därför att den kommer svenska vanor nära och ändå lyckas att undvika deras svåraste olägenheter. Idén är enkel — den är endast en tillämpning af det svenska herregårdshusets anordning på stadsvåningen, en fördelning af bostaden på två med hvarandra intimt kommunicerande etager, af hvilka den ena innehåller familjens privatrum, den andra sällskapsrummen. Fördelarne af denna anordning äro påtagliga: i hvilket rum man än befinner sig så är man dock på *en* sida fri från grannar; blefve ett sådant byggnadssätt vanligt, så skulle snart nog det sällskapliga oting som heter »det stora svenska samtaget» försvinna af sig själf, och äfven för gatans fysionomi skulle det bli välgörande, då det underlättade arkitekternas sträfvanden att af konstnärliga skäl få ge de olika etagerna olika höjd för att därigenom kunna genomföra en nu nästan obefintlig horisontal rytmik i fasaderna. Man behöfver blott kasta en blick på det Rosenska husets yttre för att inse hvad jag menar. De båda bostäder, till hvilka denna byggnads fyra hufvudetager äro inredda, ha så arrangerats att sofrummen och dylikt äro förlagda i andra och femte våningen, sällskapsrummen däremot i tredje och fjärde. Hvilkendera af de lycklige innehafvarne som behagar ha fest, så slipper han på så sätt att störa nattron för sin granne. Och genom den olika höjden på sällskapsvåningarna och privatetagerna erhåller fasaden den vackra horisontella indelning som fördelaktigt utmärker det präktiga huset.

Och så hinner jag då ändtligen fram eller rättare sagdt tillbaka till min utgångspunkt — det Hallwylska huset. Här har arkitekten för en gång fått den ovanliga och tacksamma uppgiften att midt i hjärtat af Stockholm bygga ett verkligt privathotell, och till råga på turen har han därtill så väl i ett som annat hänseende fått röra sig med fria händer. Också har han ögonskenligen gått till sin uppgift *con amore*. Det verk han presterat vittnar i nästan hvarenda bit om en konstnärlig klarblick och en praktisk soliditet som göra en granskning af både det yttre och det inre till en personlig njutning. I det följande skall jag göra ett försök att uppdraga några af det ståtliga byggnadsverkets viktigaste konstnärliga konturer — hvad annat som därinom kan vara af intresse att se lämnar jag alldeles därhän. Den som låtit åt sig och sin familj uppföra ett så privat hem som grefve Hallwyl kan väl göra anspråk på att få ha detta hem, som *hem* betraktadt, i fred.

Den valda tomten var för ett privathotell ej i alla hänseenden den fördelaktigaste. Inklämd mellan två konstnärligt allt annat än förnäma grannar måste fasaden med sina stora mått komma att verka en smula tung. Och så saknas möjligheten till bakgård med särskild utkörsport. Af denna senare omständighet är hela grundplanen betingad. Den upptar åt gatan en hufvudbyggnad med en väldig inkörsport midt i fasaden och innan för denna två långsträckta flyglar, som i fonden afslutas med nödiga stall- och ekonomibyggnader, arrangerade så pittoreskt som möjligt och afslutade med terrasser, där spaliergrönskan får klänga uppför de höga gränsmurar som afstänga tomten från alla obehöriga blickar. Åt ytterfasaden borde naturligtvis framför allt stats- och sällskapsrummen förläggas, åt den tysta gårdssidan däremot den mera privata installationen; däraf följde också att ytterfasaden borde få en i viss grad högtidlig arkitektur, medan gårdsfasaderna kräfde en enklare, men också gladare utsmyckning.

Hallwylska palatset.
1898.

Dagens Nyheter. 3 mars.

Såväl det ena som det andra är med all önsklig konstnärlig logik genomfördt. Ytterfasadens spanska grandezza behöfver jag knappast påpeka, den verkar framför allt med de enklaste möjliga linier och fördelningar och dekorationen inskränker sig till en ståtlig takbalustrad, några sirliga spanska bågar och smaktulla kopplingar i hufvudvåningens fönster samt en måhända väl magnifik vapensköld öfver portalen. Färgmotsättningen mellan den höga sockelns och den kraftiga portalomfattningens ljusa granit samt den öfriga fasadens röda sandsten är lagom stark för att stanna i ögat utan att skära. Inne i porthvalfvet, som på den ena sidan lifvas genom en trappa med stenbalustrad, på den andra utvidgar sig till den absidformade hufvudentréen och som dessutom prydes af kolonner, kragstenar och rikt utbildade näthvalf, fortsätter fasadens röda sten, hvars yta här måhända kunnat huggas något finare, eftersom man ju ändå är halft inomhus. Gårdsfasaden däremot är hållen i gul spritputs, med fönster- och dörrinfattningar samt öfriga dekorativa detaljer i naturlig sten; längst fram i fonden har anbragts en pittoresk, låg tornarkitektur öfver en vacker fontännisch.

Träder man så in genom hufvudentréen så kommer man in i en mindre vestibul med en trapphall, hvars hela arkitektur är hållen i marmor med enkla och vackra färgmotsättningar af hvitt, grönt och gult. Vestibulens tak är, trots sitt vackert utförda gipsarbete, måhända ej alldeles öfvertygande, liksom inblicken i det mörka mottagningsrummet till vänster kanske utan skada kunnat vara något gladare. Eljest har man, särskildt i den stora våningen en trappa upp, upprepade anledningar att beundra den finaste och säkraste smak i det sätt hvarpå arkitekten framkallat lagom starka kontraster mellan de olika rummen. Från den öfre trapphallen, hvars väggar klädts med en ståtlig samling familjeporträtt, får man å ena sidan en blick in i den med gul och svart ek panelerade matsalen, medan rätt fram den utsökt vackra hvardagssalongen öppnar sig med väggar som klädas med guldkantad purpursammet. Taket, hvars enkla plafond hvilar på en slät hålkäl, prydd endast af en ofärgad lagergirland, har fått behålla gipsens hvita färg, på hvilken väggarna kasta en röd, harmonisk reflex. I sammanhang härmed är det omöjligt att hålla inne en, låt vara till sin verkan platonisk, protest mot våra vanliga smutsfärgade, schablonbrokiga tak. Har man ej råd till en verkligt konstnärlig takdekorering, så finns det ingenting som dekorerar ett tak så smakfullt som hvitt. Med de tapeter i enkel, fast ton och stilla mönster som sedan ett par år börjat få insteg besörjer dagsljuset eller lampskenet självt den färg som det hvita taket bör ha, med en ojämförligt säkrare smak än den

Men vi fortsätta. Från hvardagssalongen, som vetter åt gårdssidan och hvars rococomöbel pikant bryter af mot den mera seriösa renässansen i dekorationen, kommer man in i byggnadens största och mest centrala rum, den stora salongen som i gatufasaden accentueras genom de båda trekopplade fönstergrupperna. Rummet är afsedt att vara ett praktrum och är också dekoreradt därefter. Väggytorna täckas af fyra äkta gamla gobeliner, som fått en utsökt infattning af skulpterad ek i naturlig färg och med sparsam förgyllning. Midt emellan fönstren har en präktig cheminée i röd marmor placerats och genom ett fyndigt knep i väggens arkitektur fått utseende af att ligga inne i muren. Och så taket — ja, här har man att anteckna det enda allvarliga missgrepp, hvartill arkitekten i den inre dekorationen gjort sig skyldig. Han har velat åstadkomma en profilstark och pompös barock, men med detta mål i ögat har han för en stund förlorat sitt säkra omdöme om det nödvändiga måttet. Det i gips modellerade och sedan starkt förgyllda taket har råkat få sina detaljer i en skala, som på sin höjd läte försvara sig i ett dubbelt eller fyra gånger så stort rum. Däremot måste man skänka sitt lifliga erkännande åt det sätt, hvarpå värmeledningen inpassats bakom dekorativa bronsgaller i rummets afrundade hörn och ej mindre åt den mästerliga arkitektur, hvari en för en barocksalong så främmande pjes som en Steinwayflygel blifvit klädd.

På ömse sidor om den stora salongen ligga utåt gatufasaden ett kabinett och ett skrifrum. Kabinettet torde nog vara det arkitektoniskt intressantaste rummet i hela huset. Dekorationen är här hållen i den mest graciösa och lekande rococo, men är formen lekande så är materialet däremot vår allvarliga och hederliga alm. Denna motsättning mellan materialets och formens karaktär gör helt enkelt ett förtjusande intryck; det leder tanken till mycket unga damer som för första gången komma barhalsade och utstyrda på bal och äro ytterst angelägna att hålla på sin värdighet, fast skimret i blicken ändå röjer hur gränslöst roligt de ha. För öfrigt skulle jag vid minnet af detta rum gärna vilja komma med en förbön hos våra arkitekter och möbelsnickare för almen. Den användes ännu för några decennier sedan ej så litet, fastän den sedan alldeles oförtjänt råkat i den fullkomligaste glömska. Det är ett trädslag, som t. ex. för matsalspaneler eller skrifrumsmöbler med allra största fördel kan anlitas till omväxling med den evinnerliga och ofta nog för tunga och dystra eken. Och hur utmärkt den passar för finare parkettmönster, därpå har prof. Clason gifvit ett absolut öfvertygande exempel i den ofvan omtalade Steinwayflygeln, som också är utförd i alm.

Hallwylska palatset.
1898.

Dagens Nyheter. 3 mars.

Skrifrummet på andra sidan om den stora salongen är på helt annat sätt behandladt. Där äro paneler, dörrinfattningar och tak i valnöt, mot hvilken väggfältens gula siden och möblernas röda och gröna afghanska mattmönster ge starka men ändå angenäma kontraster. Taket är ett praktstycke af en spansk kasettering, i hvilken man kan iakttaga klassiska, moriska och gotiska insatser i en härlig sammansmältning.

Men det skulle föra oss för långt att fortsätta en detaljerad beskrifning på hvart och ett af rummen. Jag måste därför inskränka mig till att i allra största korthet erinra om biljarden, hvars valnötsarkitektur med väggfält af gyllenläder är en variant af det nyssnämnda skrifrummet; porslinsmuseet i gröngrå erabel lönn med intarsiaarbete och rika bronsbeslag och med ett tak, måladt i pompejansk anda, men i en skala som är rätt diskutabel; innertrappan af ek som för upp till sof- och gästrummen och sedan, målad i grönt och guld, leder upp till kägelbanan på vinden; den ytterst komfortabla köksafdelningen, i hvilken arkitekten aktat sig för att glömma bort någonting af de erfarenheter han gjort i komfortens hemland, England o. s. v. En detalj som kan förtjäna att ihågkommas är dörrarna som i hela huset, åtminstone öfverallt där det varit möjligt, fått en enhetlig karaktär och gjorts i mahogny. Den metod som därmed öfvergifvits är intet annat än en fördom som det kan vara nyttigt att bryta. Dörren är ett arkitektonisk t led som ej med något slags nödvändighet måste behandlas i slutet sammanhang med dekorationen af rummets väggar och tak. En dörr som på ena sidan är grön, på den andra kanske gul, är ett oting.

I fråga om figural utsmyckning har arkitekten hufvudsakligen haft hjälp af professor Kronberg och hr Gusten Lindberg. Det är en tillfredsställelse att kunna erkänna att prof. Kronberg genom flera af sina arbeten i det Hallwylska huset visat sig kunna på ett ytterst intelligent och smakfullt sätt samarbeta med arkitektens intentioner. Till och med de stora familjeporträtten, som det var omöjligt att afvinna något intresse när de voro utställda som staffilibilder, äro af mycken dekorativ verkan när de ses i den arkitektoniska inramningen. Minst lycklig har konstnären måhända varit i den stora salongens plafond, men så har han i stället försonat mycket genom det förtjusande friska och färgglada dörrstycket »Abundantia» i biljardrummet. Gusten Lindberg har i stora salongen utfört fyra reliefplattor — ett cheminéestycke och fyra dörrstycken — som också godt inordna sig i rummets historiska karaktär. Mindre kan man glädja sig åt hans ljushållare som sitta i entréen på olyckligt formade säten, och hans fontänkvadriga i gårdsfonden är ett arbete af god rutin, men svagare uppfinning. En fantastisk och godt verkande lykthållare i portgången har modellerats af Alf Wallander. Och i fråga om träskulptur, inläggningar, gipsmodellering och stenhuggarkonst ger huset utmärkta profstycken på det allra bästa som för närvarande kan åstadkommas i vårt land.

Ett ord till allra sist: man må ha hvilka idéer man vill om de historiska stilarnes lämplighet för uttryckandet af moderna behof, så mäste man erkänna att de, behandlade med konstnärens frihet och utan skolpedantens torrhet, ännu i detta nu ej behöfva vara alldeles döda. Och sällan har väl ett tillfälle gifvits där det förflutnas former ännu i dag mera berättigadt kunnat upplifvas än då det gällt att skapa ett stamhus för en gammal släkt och en arkitektonisk ram för så rika och goda samlingar af äldre konstindustriella föremål af alla slag som grefve W. von Hallwyls.

E. A.

ETT PALATS.

Få benämningar äro mera uttrycksfulla för den, som förstår hvad de innebära, och ännu färre ha blifvit mera missbrukade i vårt dagliga tal och vår dagliga skrift. Dag ut och dag in ser man i pressen och hör man i umgängeslifvet, att det eller det »palatset» blifvit färdigt till uthyrning! Det är icke så utan, att de många i vårt land, som icke haft anledning att tänka närmare på saken eller genom resor fått öppen blick för andra mått än hvardagslifvets, bildat sig en skef föreställning om de praktiska och konstnärliga anspråk, ett palats bör och kan motsvara, och sätta dem, om icke alldeles i jämnhöjd med de förmåner, en spekulativ och duktig byggmästare anser sig böra bjuda ärade hyresgäster, dock vida under det mått, konsten redan under medeltiden mäktade fylla.

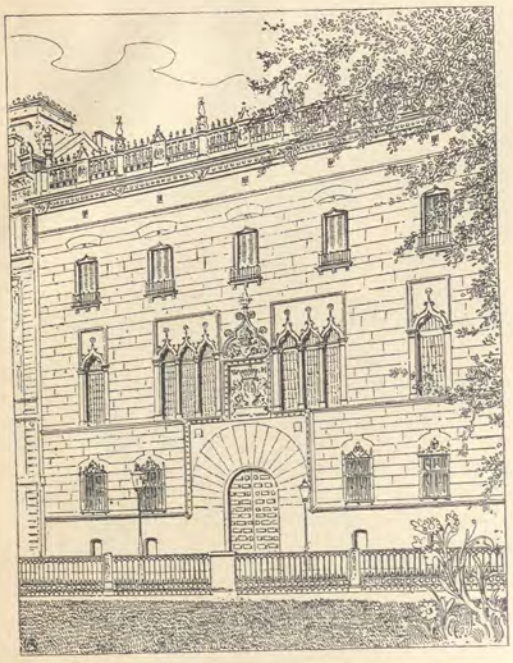

HALLWYLSKA HUSET, FASAD ÅT HAMNGATAN.

Det första »palatset» var de romerska kejsarnes boning på den palatinska kullen i Rom, skådeplatsen för alla de skickelsedigra tilldragelser, nervskakande hvälfningar och lysande uppträden, hvilka utmärkte Roms historia under kejsartiden, och tillika medelpunkten för den underbara konst och den nästan vansinniga lyx, som det romerska rikets envåldshärskare njöto af att med fulla händer utbreda under sina ögon. Hvad under då att namnet palatium under århundraden efter det romerska kejsardömets fall stod ristadt i folkets minne, att till och med Teoderik, de götiske eröfrarnes konung, hänfördes af och sökte återställa de mäktiga byggnadsmassornas redan bleknade glans, att medeltidens mäktige feodalherrar till namnet om icke till gagnet sökte bilda sig hem, som svarade mot den ännu i sitt förfall så storartade förebilden, och att renässansens konstnärer i de väl bibehållna minnena funno de ädlaste förebilder och det yppersta material för nya anläggningar, som med ännu mera skäl än 1200 och 1300 talens borglika byggnader buro det traditionella namnet palats.

Med detta ursprung i minnet är det icke svårt att förstå hvad det yttre intrycket af ett palats bör vara. De nobili, som byggde åt sig och sin släkt vid de trånga gatorna i Italiens och Spaniens muromgärdade städer, voro anstolta ättlingar af ädla romerska släkter, kanske med kejserligt blod i sina ådror. De redde väl i första hand ett tryggt hem åt de sina, men på samma gång reste de ett monument åt släktens makt och anseende. De prydde familjesätet med det storartade förakt för onödigt krimskrams och det förfinade skönhetssinne, rom romerska fäder lämnat dem i arf. Palatset var den för alla synliga symbolen af deras stolta ursprung, deras krigiska mod och deras yttre makt. Som sådan borde det uttrycka ädelhet, storhet och majestät, och den åsyftade effekten vanns genom ett massivt byggnadssätt med få men utsökt arbetade prydnader, rena konturer och storartade mått. Renässansens öppna och lifliga intresse för den antika kulturen sköt palatsbyggnaden i förgrunden på den religiösa byggnadskonstens bekostnad. Från Italien spredo sig dess ur ett mera ingående studium och ett bättre förstående af romerska byggnadsverk bildade palatstyper öfver Europas fastland. Barocken utvecklade dem ytterligare och reste äfven i Sveriges hufvudstad vår härliga konungaborg oräknad palats, som med fullt skäl förtjäna denna benämning såväl med anledning af sitt ursprungliga ändamål att vara ädla familjers säten, som med hänsyn till det sätt hvarpå de uppburit deras glans. Sådana familjemonument äro Öfverståthållarhuset (fordom Tessinska palatset), Rådhuset (fordom Bondeska palatset), Kungshuset (fordom Wrangelska palatset), Frimurarelogen (fordom Bååtska palatset) m. fl., hvilka alla öfvergått till att tjäna offentliga ändamål och därvid förlorat sin traditionella benämning.

Då professor I. G. Clason fick mottaga den tacksamma uppgiften, att åt grefve W. von Hallwyl bygga ett palats i Stockholm, lockades han naturligt nog af sina hågkomster från Södern att gifva det en yttre skepnad, liknande en af de pittoreskt allvarliga, feodala familjesäten med säkert förgallrade fönster, heraldiska emblem och bjudande later, som kommo honom att studsa vid de små piazzettorna i Italiens och Spaniens städer. Den mörka, bronsbeslagna mahognyporten sitter på spanskt vis inramad i ett väldigt hvalf af ljus granit, från hvilket en sirlig sandstenslist, viker sig upp omkring egarens vapen. Bottenvåningens fönster skyddas af präktigt smidda galler; hufvudvåningens kolonettfönster, halft spanska, halft venetianska, öfvervåningens fönster, fasadens rustik och det präktiga krönet bära yttermera vittne om förebilder från Italien och Spanien. Det präktiga porthvalfvet, den pittoreska lilla trappan, som till höger för upp i bottenvåningen, och gårdens effektfulla fond med den sirliga loggian och den ännu icke afslutade fontänen, bevara ännu det spanska kynnet. Men inne i vestibulen, afbildad här nedan, erinrar stucktaket att man ännu befinner sig i Sverige. Mottagningsrummet har säkerligen flitiga tyska händer att tacka för sitt från 1600-talet stammande sirliga panelverk. Hallen, salongen och matsalen, de båda senare med dekorativa målnin-

HUFVUDINGÅNGEN.

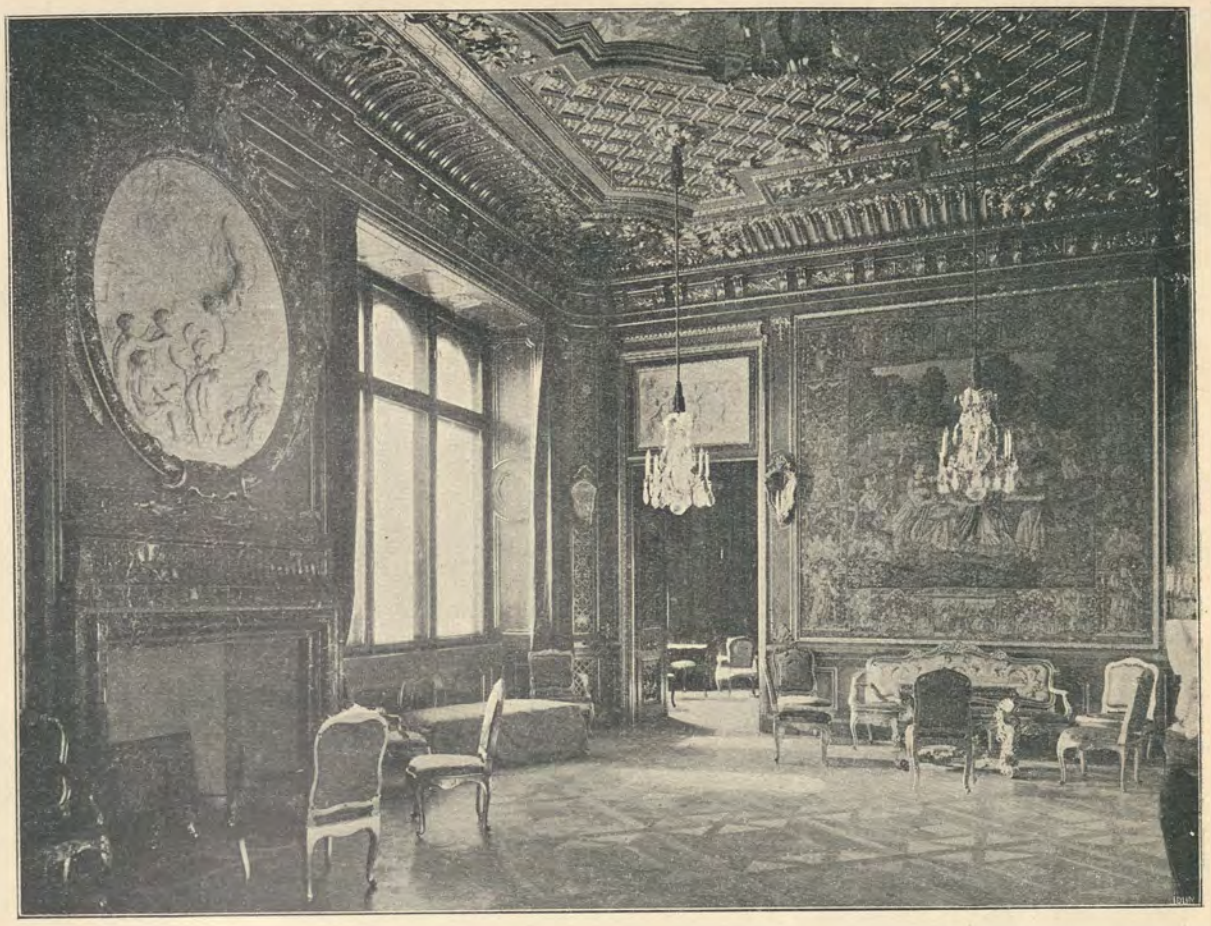

STORA SALONGEN.

gar af professor Kronberg, härstamma från den fransk-svenska barocken och förmaket från rococon, egarens rum och biljardrummet återigen från Södern, vapenrummet från vår inhemska renässans och museet, pärlan bland alla dessa hvar i sitt slag utsökta gemak, är en förtjusande sammansmältning af rococo och gustaviansk stil. Taket i detta rum är komponeradt och måladt efter förebilder i Öfverståthållarepalatset af eleven vid konstakademien Asplund, och de panelade väggarnes intarsier ha utförts af fru Sigrid Benckert efter ritningar af arkitekten Lindholm. En ekpanelad trappa dekorerad med svenska landskapsbilder från 1700-talet, hvilka fordom prydt ett hus inom staden mellan broarne, leder upp till öfre våningen, hvars sof- och gästrum äro prydda med gamla svenska dörröfverstycken. Det blefve för långt att ingå på en redogörelse för den mångfald af fint utarbetade detaljer, hvilka tillsammans bilda en byggnad som denna. Men några reflexioner göra sig snart sagdt själfva.

Hvad först byggnadens yttre angår förtjänar det trots det något störande i fönstermidtlarnes förskjutning, i fullt mått namnet palats genom liniernas flärdfria allvar, detaljernas utsökta arbete och den storhet i måtten, som låter dess tre våningar resa sig till nästan samma höjd som de angränsande husens fem. Huru mycket denna sistnämnda egenskap är bestämmande för det monumentala intrycket förstås bäst, om man erinrar sig, att våningshöjderna i våra moderna boningshus vanligen hålla sig mellan 3 och 4 meter under det att de höjder renässansens konstnärer gåfvo monumentalbyggnadernas salar vanligen vexla mellan 5 och 7 meter. Den måttstock, en monumental våningshöjd sätter på fasaden, återkommer emellertid i alla byggnadens delar. En monumental höjd fordrar nämligen monumental utsträckning i andra riktningar både af gårdsrummet och af de inre utrymmena. Än mera, den fordrar en helt annan skala på alla detaljer i den yttre och inre dekorationen, än höjderna i våra vanliga boningshus vant oss vid, och den hindrar konstnären att plottra bort sin förmåga på petiga och bagatelliserade förminskningar af ursprungligen storslagna motiv.

SPIS I LILLA SALONGEN.

Äfven den gedigna och dyrbara inre dekorationen af det von Hallwylska palatset har mycket att säga vår tids byggkonstnärer. Vi ha så länge haft att lida af den brådska, under hvilken spekulationen i husbyggnad måste arbeta, och att framkalla de relativa godtköpseffekter, den behöfver för sin framgång, att vi nästan hunnit glömma, hvilken vikt som vid en monumental byggnad ligger på ett verkligen ädelt material i ett gediget arbete. Äfven härutinnan stå hyres»palatset» och familjesätet i afgjord motsats mot hvarandra. Å ena sidan nödvändigheten att med så litet arbete och kostnad som möjligt ur ett tarfligt material åstadkomma så stor effekt som möjligt, å andra sidan glädjen att genom ett konstfullt arbete låta materialets egen ädelhet göra sig fullt gällande. Det är underbart hur mycket just materialets ädelhet inverkar på monumentaliteten; huru stor skillnad i verkan uppkommer mellan t. ex. lister af skulpteradt och förgylldt trä och lister af ciselerad och förgylld brons. Men ju ädlare materialet är, ju mera stiga också fordringarne på arbetet och ej blott på handtverksarbetet, hvari den minsta inkorrekthet genast röjes af träslaget eller under förgyllningen, utan än mera på det konstnärliga arbetet, hvars minsta tvekan om »skalan» d. v. s. detaljernas inbördes förhållande och storlek eller osäkerhet i valet af medlen lika osvikligt gifver sig tillkänna.

Är detta en lycka för arbetets monumentala värde, så är det också en fara för konstnären. Men professor Clason kan taga saken lugnt. Själf bäst i stånd att se, om och när han icke fullt realiserat hvad han tänkte, har han rätt att känna sig tillfredsställd öfver resultatet af sitt arbete. Med det von Hallwylska palatset har det forna måttet på monumentalitet i privatbyggnader ryckt vår tid inpå lifvet. Så sällan en dylik uppgift kan väntas återkomma, har den dock fyllt ett viktigt mål, då den höjer fordringarne på offentliga byggnaders monumentalitet, och då den som denna bildar en praktisk skola för detaljarbetet och konsthandtverket, hvilken bättre än någon teoretisk undervisning kommer att tillgodogöra de vunna resultaten åt vår inhemska konst.

G. LINDGREN.

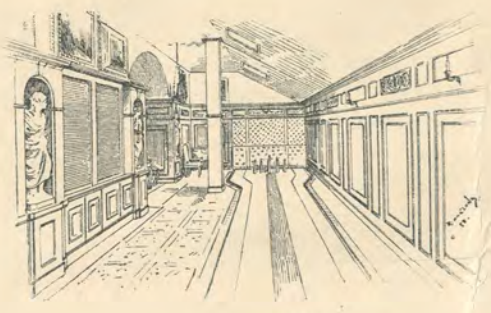

KÄGELBANAN.

Hallwylska palatset.
1898.

Stockholms Dagblad. 11 September.

Det Hallwylska palatset.

Det nalkas nu sitt fullbordande, detta hus, som sedan några år tillbaka hållit stockholmarna i stark spänning och som, allt sedan ställningarna fallit från dess tinnkrönta fasad, varit föremål för deras dispyter, deri förtjusning, klander eller afundsjuka fört ordet; ja, t. o. m. skämtet, än hvasst, än godmodigt, har mot det afskjutit sina pilar. Och under allt detta har inom det lilla hemlighetsfulla palatset så småningom pågått ett mognadens tysta verk. Snart stänges porten efter den siste arbetaren, en beskäftig tjenarskara tager vid, der handtverkaren slutat, och den greflige byggherren kan beskåda sin arkitekts, professor I. G. Clasons, verk och finna det godt. Innan dock hans gemak upplåtas för den del af det öfre tiotusendet, som har förmånen af ett personligt umgänge i familjen, ha vi förskaffat oss en trollformel, medelst hvilken detta Sesam öppnat sig, och vi inbjuda härmed våra läsare till en vandring i dess innandömen. Dessförinnan dröja vi ett ögonblick framför den i individuellt uppfattad spansk ungrenässans hållna fasaden, denna pröfvosten för åskådarens estetiska sans, då hvarje med »sann konstnärlig anda» utrustad individ, han må sjelf vara bildande konstnär eller icke, ej tör kunna annat än åt den skänka sin fullaste beundran, medan deremot genomsnittsmaken gerna rynkar näsan och rycker på axlarna. Den mäktiga, dominerande, i rödaktig sandsten huggna vapenskölden med sin stolta devis: »Prompt comme l'aigle, pur comme l'or» — kom ihåg, att det en gång var en heder för en medlem af huset Habsburg att få knyta en Hallwyls skoband! — tronar öfver den så väl afvägdt siratlösa portalen, hvars afrundade stengap pompöst gästvänligt inbjuder att svänga in på ett besök, under det att de massiva, bronsbeslagna träportarna tillropa den obehörige: hitintills skall du gå och ej vidare! Samma afvisande och isolerande intryck göra de smidda jerngallren framför bottenvåningens fönster; man småler, när man tänker på Strix' humoristiske »koling» och hans reflektion: »Di måtte vara bra trångbodda, eftersom di måste sticka sänggaflarna ut genom fönstren.» Men derofvan resa sig i mäktig höjd de med små, blyinfattade qvadratrutor indelade »bel-étage»-fönstren och meddela en vag förnimmelse om bakom dem rådande lyx och komfort i broderlig förening. Sedan kommer den öfversta fönsterraden, hvilkens låga resning sqvallrar om intimare interiörer — gästrum och sängkammare, och derofvanpå, ja, der tråda tinnarnas babusterdockor sin luftiga dans, på det lyckligaste sätt förmedlande husets allvarliga massa med rymden, mot hvilken den aftecknar sig.

Men Sesam öppnar sig. Ljudlöst svänger den jättelika porten in på sina messingsskenor, och vi stå i en entré, om hvars pittoreska mystik vi ej gjort oss begrepp. Till höger leder en kort trappa upp till en loggialiknande afsats, och vi vänta blott att se den fagra Giulia Capuletti träda ut och spejande luta sig öfver dess balustrad. Tyst, dörren öppnar sig — men ack, icke för Julia, och är det en Romeo, så är han iförd en nutida kontorsherres prosaiska skepnad; här innanför är nämligen »firman W. Kempes» kontor beläget.

Längre fram, till venster i portgången, leder en bred, afrundad, endast af några steg bestående trappa upp till de vackert skulpterade dörrar, hvilka afskilja den signorila vestibulen från portgången. På ömse sidor hålla »Morgon» och »Afton», sittande bronsstatyer i naturlig storlek af skulptören Gusten Lindberg, kända från sista Stockholmsutställningen, ljusets riddarvakt, i det de uppbära den mångfald af glödlampor, som upplysa denna del af entrén. Strax bortom denna trappa öppnar portgången sig mot den eleganta lilla gården med sina gräsmattor på ömse sidor och sin fontän i fonden. Men vi nöja oss nu med att endast kasta en blick ditut, i tanke att den husesyn vi ämna företaga nog kommer att i sinom tid föra oss äfven dit. Alltså: för ett lätt tryck af vår hand går det inventiösa dörrlåset upp, och vi inträda i en luftig farstu med hvitt ornamenteradt hvalftak, uppburet af kolonner och pilastrar i blankpolerad, gul och svartådrad marmor med hvita kapitäl i samma ädla stenart. Midtfältet fylles af en sitt fyrspann körande Aurora i hautrelief, ett arbete, som vittnar om sin upphofsmans, bildhuggaren Wetterlunds, vackra talang och stora bravur. Reliefen är nämligen direkt uppmodellerad på sin plats uti en blandning af gips och murbruk och har derigenom bibehållit all den friskhet och omedelbarhet, som utstrålar från en modellerad sak, och hvilken i gipsformen så väsentligen går förlorad. På samma sätt är takets öfriga ornamentik, svenska löfverksmotiv, åstadkommen. Förfarandet är för öfrigt ej någon nyhet, utan har på 1600-talet användts i svenska slottstak, exempelvis Djursholm, och sjelf har professor Clason förut låtit uppsätta sådana takdekorationer, dock ej figurala. Denna pelarhall i miniatyr öppnar sig till den stora trappuppgången, men leder först till venster in till de båda våningen tillhörande rummen på nedre bottnen. Det ena är kapprummet, lika elegant som komfortabelt inredt med panelskåp af valnöt med inlagda buketter i andra träslag och väggfrisen derofvanför behängd med mörknade gamla italienska taflor. Den andra dörröppningen för in till ett allvarligt, stämningsfullt renässansrum, tydligen afsedt till en större antichambre. Väggarna äro beklädda med en gammal härlig, rikt profilerad ekpanel med inlagda elfenbensstjernor; möbleringen består af stolar, bord kista m. fl. äkta pjeser från den tidigare hälften af 1600-talet; en god gammal holländare, Buyckelaer, lyser upp väggen med ett af sina så karakteristiska stora stilleben; en stor öppen marmorspis för hörn kommer en att drömma om en flammande skymningsbrasa, och om vår tid sqvallra endast de i den gamla messingskronan cacherade glödlamporna.

* *

Hallwylska palatset.
1898.

Stockholms Dagblad. 11 September.

Men vi återvända ut i vestibulen och gå sakta uppför trappan, i det vi beundra trapphusets beklädnad af polerad gul marmor, den ståtliga balustraden af grön Kolmårdsmarmor samt Wetterlunds båda dekorativt graciösa grupper af putti i brons, hvilka likt Bouchardons lykthållande genier i vestra slottshvalfvet ha till uppgift att sörja för trappuppgångens belysning. Väggarnas marmorbeklädnad slutar i nivå med öfre våningens golf, och här vidtager, räckande ända upp till taket, ett ståtligt galleri af familjeporträtt, hvilka lemnat det urgamla, delvis i ruiner liggande Schloss Hallwyl i Schweiz för att med sin närvaro gifva historisk pondus åt dettas namne i Stockholm. På ramarna fastsatta, brännförgyllda nummerplåtar angifva, att taflorna äro katalogiserade, och på ett jettestort stamträd i grefve Hallwyls ego lär man kunna återfinna de medlemmar af familjen, hvilkas bekantskap man här får göra in effigie. Ej endast svärdet ha grefvarne von Hallwyl fört, utan äfven penna och pensel; härom bära ett par af dessa porträtt vittne. Man fördröjer sig gerna härute i denna ståtliga farstu, der också ett inbjudande rökhörn är arrangeradt, men tanken på den ännu osedda härligheten derinne gör, att vi för denna gång vända förfäderna ryggen. Vi gå då in genom dörröppningen midt framför trappan och komma in i *hvardagsrummet*. Hvardagligheten uppträder här i purpurröd silkessammet med guldbrokadbårder — väggarnas beklädnad, en sällspordt vacker empireljuskrona med påfågelsmotiv, en rikt snidad roccocomöbel samt en stor öppen spis i ljusgrå marmor. Här inne är också rätta platsen för porträtten af husets tre döttrar, hvilka alla lemnat fädernehemmet, och med nöje återse vi denna treväppling, som vi ha i godt minne sedan Julius Kronbergs privatutställning i Blanchs konstsalong i fjol våras. Med fin karakteristik har mästaren vetat att ur hvar och en af dessa bilder låta en personlighet framträda — detta frapperade oss redan hos Blanch — men här förstår man först till fullo den härliga treklang han i dem vetat anslå i harmoni med rummet i öfrigt. Helfigurporträttet af fru de M., som strålande blickar oss till mötes i en drägt af gult och gulhvitt mot silfvergrå fond, hvaremot äfven den rosiga karnationen och rikedomen af burrigt, mörkbrunt hår »stå» förträffligt, har en svår rival i sin pendant, fru von G., hvilken med ett lätt melankoliskt uttryck och en obeskriflig charme i rörelsen står lätt stödd emot ett bord. I detta porträtt är färgackordet djupt och rikt med starka motsättningar: glänsande grönt, mörkt purpurviolett, skimmer i bakgrunden af en refflad, förgylld kolonn samt hudfärgens elfenbensfägring. Mest af de tre fängslar oss dock den äldsta systern, fru von E. Detta porträtt, knäbild och i liggande format, är monumentalt, ja, klassiskt i sin ädla enkelhet, hvad såväl komposition som färggifning beträffar. Som »fläck» ter det sig sålunda: sittande svart figur mot en rymligt tilltagen ljusgrå fond; sydländskt varm karnation; mahognybrunt och sparsamt grönt för stolen. Från början afsedd för sin nuvarande plats, öfver spisen, bildar denna tafla på det lyckligaste ett med denna, och porträttets varma, bruna ögon, som stråla från ett ansigte, fullt af intelligens och harmoni, lysa ut en frid och en stämning öfver rummet, följa en in i dess minsta vrå.

* * *

Ett brusande durackord, der orkesterns alla instrument stämma in — detta är totalintrycket af den stora festsalongen, som med ett rum på hvardera sidan sträcker sig längs hela fasaden. Smak och rikedom i förening ha här åstadkommit ett helt af bländande effekt. Väggarna äro täckta af en svit sydtyska 1500-tals gobeliner — det är dessa som Handarbetets vänner på ett så förtjenstfullt sätt restaurerat — figurrika kompositioner med en efterklang af italiensk ungrenässans. Öfver dessa vidtager takets pompösa, starkt förgylda reliefornamentik, som med plats i hörnen för fyra gammalsvenska glaslystrer bildar ramverk till midtfältets af slottsplafondernas mästare Julius Kronberg utförda plafondmålning. Det var ej underligt, att vi kände musik i luften, då vi kommo in! Öfver våra hufvuden ha vi ju en hel friluftskonsert: ett präktigt pilträd reser sig upp mot den sommarklara luften, och i dess grenar ha vi kör och orkester utplanterade, en hel skara amoriner, anförda af en ung, bevingad flicka, sjelf fiolvirtuos, efter hvad det synes, men för tillfället icke trakterande sitt instrument, utan endast med stråken dirigerande sina rustibussar. Dessa iakttaga dock en oklanderlig ordning; den sju man starka kören står eller sitter på en gren öfver dirigenten och sjunger af hjertans lust ur de stämmor, den fått sig tilldelad, och längre ned på trädet bära andra grenar orkestern, af hvilka dock somliga medlemmar omöjligt kunnat förmå sig till att bibehålla sina platser, utan tumla om i luften med sina instrament. Sålunda voltigera messingstallrikarna och triangeln högt uppe öfver de sjungandes hufvud, och tamburinen tycker ej heller, att hans parti är svårare, än att han kan utföra det i flygten. Men se på de andra, huru gå de ej upp i det stycke, som exeqveras! Med blicken riktad upp mot anförarinnan knäpper en med denna jemnårig qvinlig genie sin vackra svenska luta, och bredvid henne har på ena sidan mandolinen slagit sig ned och på den andra en liten pipblåsare makligt sträckt ut sig på grenen, under det att vid hans sida flöjtistens lilla härliga, med Apollofjärilsvingar försedda rygg riktigt går i vågor, så vackert som det låter och så bra som han kan! Strax under dessa ha på en annan trädgren — vi ha nu kommit längst ned i kompositionen — tre putti med respektive instrument, violoncell, trumma och fiol, slagit sig ned, och när så den uppmärksamme lille pukslagaren uppe i en klyka af trädet äfven blifvit omnämnd, tror jag ingen af den lilla truppen blifvit glömd.

Denna lika originella som älskvärda idé har af mästaren omsatts till ett härligt och oförvanskligt konstverk. Uppgiften förde ej ha varit lätt; redan när man i våras nedifrån gatan uppfångade en skymt af den obarmhertigt blankförgylda ornamentiken i detta tak, som också af gaminhumorn fick öknamnet »Klondyketaket», och fick höra, att den skulle komma att omrama en målning, frågade man sig, huru denna skulle vara beskaffad för att hålla en sådan omgifning stången. Men Kronberg har löst problemet på ett mästerligt sätt, som ju också var att vänta. Pilträdets sifvergrönska och luftens omvexlande eter- och molntoner som bakgrund för ett jubel i färger: amoretternas rosiga karnationer; den blondlockiga midtflickans genomskinliga hvita drägt, bruten af ett i vinden snärtande, röd- och gulskiftande sidendraperi, hvilket förbereder allt kraftigare

Hallwylska palatset.
1898.

Stockholms Dagblad. 11 September.

grepp i färgskalan ned mot taflans förgrund, der den rödhåriga lutspelerskan, ryggfigur, som sitter ända ut mot det farliga guldet, djerft tager lofven öfver dettagenom sin perlemorglänsande hudfärg och de draperier i starkt gult och grönt, som, svängda omkring hennes höfter, omfladdra benen och fötterna. På det lyckligaste balansera mot denna fläck den violoncellspelande pojkens skynke i varmaste purpur och den här i taflans nedersta kant till dallrande högsommarblått öfvergångna luftfärgen. Och öfver allt detta ej ateljerdagerns jemnstrukna belysning, utan ett af löfverket brutet solglitter, som dansar och leker öfver alla dessa läckra små kroppar och älskliga hufvuden, låter midtfigurens af oskuld och lefnadsglädje strålande ansigte bada i ljus, smyger sig i de delikataste kantbelysningar utefter vingar, lemmar och draperier, låter fantastiska slagskuggor mjukt lägga sig utefter formernas rundning, — det hela en lycklig, bedårande sommardröm.

En gängse fördom råder mot plafondmålningar. »Man bryter nacken af sig, då man skall se på dem», heter det; »taflor skola väl sitta på väggarna och inte i taket». Att genom alla konstepoker sedan antikens dagar taken i tempel och privatbostäder ofta blifvit prydda med målningar torde väl ändå ha sina goda skäl, bland andra det att höja och förstärka den åsyftade stämningen i rummet och förläna det en prägel af högtid, allvar eller fest. Nöjer man sig icke med denna stämning, som man från ofvan medvetet eller omedvetet emottager, utan vill skärskåda plafonden som sådan, torde man, om man finner det obeqvämt att blicka framåt-uppåt — *rätt* under den takmålning man vill se på hvarken bör eller behöfver man ställa sig— kunna anskaffa en god mindre spegel, som man håller i sned riktning framför sig, då man i godan ro kan taga konstverket i betraktande. Sådana speglar tillhandahålles den besökande flerstädes utomlands, exempelvis i Palazzo Rospigliosi i Rom med Guido Renis Auroraplafond, och säkert skulle grefve Hallwyls gäster blifva tacksamma, om en sådan beqvämlighetsåtgärd äfven här påtänktes.

En med grön damast beklädd, förgylld rococomöbel, äkta — några contre-façonmöbler påträffar man icke i Hallwylska huset — bildar inbjudande grupper här och hvar i salongen, men vi slå oss ej ned, utan egna en blick åt den rödbruna marmorspiseln med sin förgylda bronsmontering och sin relieftafla i hvit marmor samt beklaga, att detta material äfven skall komma att användas till de nu i gips provisoriskt uppsatta dörrstyckena, hvilka säkerligen skulle gjort sig långt bättre i brännförgylld brons. Derefter gå vi genom en af de rikt snidade valnötsdörrarna in i »grefvens rum». Här äro väggarna spända med gult siden, besatt med väfda ornamenterade guldband; på dem hänga åtskilliga djur- och jagtstycken, deribland en stor, ståtlig duk af holländaren Hondius, och öfver spisen möta vi sjelfva slottsfruns blick, full af intelligens och energi, från det af Kronberg målade porträttet, hvilket här i sin rätta miljö gör sig ännu bättre än på utställningen. Taflans gula fond sammansmälter med väggarnes gula färg, och figuren framträder härigenom särdeles fristående i sin fina effekt af silfvergrått hår, ungdomligt lysande karnation och mörkröd sammet. (Forts.)

Det Hallwylska palatset.

(Forts. fr. n:r 419.)

På andra sidan salongen kommer man in i »grefvinnans rum». Här finner man ett vackert prof på, hurusom mecenatskap och talang i förening kunna få nästan utgångna konstslöjdgrenar att åter skjuta i höjden. Hela rummet, med undantag för de båda väggytor som täckas af gobeliner, är nämligen klädt med det rikaste intarsia-arbete i olika träslag, utfördt af snickaremästaren Benckert i Stockholm, från hvilkens verkstad allt finare snickeri i huset förskrifver sig. Och den uppgift arkitekten Clason förelagt honom i denna intarsia har ej varit lätt, då i den ytterst graciösa Louis XIV ornamentiken äfven figurer blifvit insatta, grekiskt mytologiska gudomligheter, sex till antalet, till hvilka professor Kronberg ritat kartongerna. Denna vansklighet har emellertid blifvit löst på ett särdeles tillfredsställande sätt, och när de båda tomrummen öfver salongsdörrarna och spegeln blifvit fylda, som det säges med målningar af Kronberg, bör detta rum kunna bli enastående i elegans och trefnad.

När vi gå vidare, komma vi från »grefvinnans rum» tillbaka ut i trapprummet. På andra sidan detta ligger matsalen, till hvars rika dekorering i skulpteradt svart och gult ekvirke ett gammalt skepp, hvilket man träffade på vid husets grundläggning, lemnat materialet. Från det kassetterade taket hänger en väldig gammal messingsljuskrona, som förr fått ikläda sig sin festliga skrud af ljus, medan en from menighet sjungit »Var helsad, sköna morgonstund», under det att den nu får sitta och lyssna på en distinguerad gästskaras förbindliga konversation och klirret från bordsilfver och tallrikar. Ena långväggen äe behängd med en gobelin, framför hvilken är placerad ett gammaltyskt, stort kryddskåp, som här kommer att användas som buffet, och väggen midt emot är genombruten af de stora fönstren, hvars äkta gamla »buteljbottnar» insläppa en dämpad dager och tjena som ramverk åt två ytterst dyrbara och sällsynta 1500-talsglasmålningar, äfven de cirkelrunda. I det rika ekramverket ofvanom den brun- och hvitådriga marmorspisen sitter Julius Kronbergs »Artemis», hvilken tafla bildade fondväggens midtparti på utställningen hos Blanch. Den unga qvinnan, om hvars gudom endast den lilla öfver hennes panna sväfvande halfmånen lemnar vittnesbörd, är stadd på jagt i skogarnas djnp; sitt pilkoger bär hon på ryggen, en panterhud är knuten kring hennes höfter, och hennes korta, hvita mantel fladdrar ut för vinden i det språng hon tager för att komma fram till det villebråd, den från bågen just afskjutna pilen fällt. Kroppens friska ungdomsfägring lyser mot sin bakgrund, ett skogslandskap fullt af stämning och mystik, och taflan i sin helhet är så väl samstämd med rummet, att man ej kan annat än lyckönska grefve Hallwyl till att två sådana konstnärer som Gustaf Clason och Julius Kronberg stått till hans val.

Åter gå vi ut i trapprummet, passera »hvardagsrummet» ånyo och komma så in i den äfven åt »grefvens rum» vettande, entresolerade »vapenkammaren». Här har den vapenkollektion, som blifvit af grefvinnan Hallwyl med smak och omdöme hopsamlad, fått en värdig plats.

Hallwylska palatset.
1898.

Stockholms Dagblad.11 och 12 September.

På de med gräblätt kläde spända väggarna äro värjor, bössor, pistoler, dolkar, armborst, pilar m. fl. vapen från olika tider och land gruppvis ordnade, och på golfvet stå två dyrbara helrustningar från 1600-talet samt några pukor från samma tid. Sedan vi beundrat såväl det härliga taket med sitt nobla och diskreta intarsiaarbete, hvartill det med zodiaken inlagda golfvet bildar pendant, som den från Hallwylska familjen sig förskrifvande 1500-tals glasmålningen, hvilken som ett smycke glänser bakom sitt fina jerntrådsgaller derborta i fönstersmygen, fortsätta vi förbi trappan till andra våningen och komma genom en passage in i biljardsalen. Hela renässansens varma form- och färgmättade stämning slår oss här till mötes. Öfver den mörkbetsade, rikt snidade panelen, der fyra kardinaldygder, fruarna Justitia, Caritas, Prudentia och Fortitudo, inneha hedersplatsen ofvanför soffan, och spinnsidans af ätten von Hallwyl vapensköldar fylla fälten på kortväggarna, öfver denna panel skimrar en äkta gyllenläderstapets dunkla prakt, och i den i den ädlaste italienska renässans hållna dörromramningen möter oss åter ett härligt samarbete mellan arkitekt och målare, i det att en skimrande färgperla, en målning af Kronberg föreställande »Abundantia», der är infattad i det lunettformiga fältet ofvan dörren.

Innanför biljarden ligger »porslinsrummet», ett litet älskvärdt tillhåll för herdar och herdinnor och olympiska högheter i vieux saxe och biscuit, hvilka låtsa som om de alls ej märkte, att de blifvit inhysta inom samma glasskåp som kaffeserviser, terriner och tallrikar. Taket i detta rum, måladt med talang af en ung artist Asplund, är i anslutning till taken i det gamla Tessinska öfverståthållarhuset i Stockholm hållet i utpräglad Louis XIV stil.

När vi nu äro färdiga med festvåningen, bege vi oss uppför den till den öfre våningen ledande trappan, hvars väggar äro prydda med rustningsdelar och gamla fanor. Från en afsats i midten af trappan leder en dörr in i ett entresolrum, och här har grefvinnan Hallwyl arrangerat ett konstindustriellt museum i miniatyr. I glasskåpen längs väggarna finnas inhysta föremål af de mest olika slag, alla dock med sin lilla cachet af »tid» eller raritet, och i den glastäckta montren midt på golfvet ligga ur, dosor, miniatyrer och smycken i mönstergill ordning.

Der uppe slutar trappan i ett med större dekorativa, från ett hus i staden mellan kroarna härrörande 1700-talsmålningar behängdt rum, och på balustraden står en lustig liten putto i naturlig storlek, gammaltyskt arbete i träskulptur. Men här vidtager den intimare våningen, och grannlagenheten förbjuder oss att gå vidare. Då vi gå ned, kunna vi dock ej annat än följa den invit, som göres oss af en liten bitrappa, ledande upp i en i klargrönt och guld målad rymlig, ljus passage, hvilken befinnes föra in i en den praktfullaste — *kägelbana*, också den dekorerad i guld och grönt och arrangerad med utstuderad omsorg.

När vi åter kommit ned i portgången, vända vi våra steg åt venster förbi de två små förtjusande i sten huggna kerubhufvudena, som afsluta de längs portgången löpande, mäktiga rundstafvarna, och träda ut på gården. Här kan man icke värja sig för en kritiserande och undrande tanke: hade det icke varit möjligt för grefve Hallwyl att i tid förvärfva den lilla dos-à-dos med hans tomt liggande konstnärshustomten och dymedels ha besparat sig en massa obehag, som nu äro oundvikliga, derigenom att huset blott har en ingång? Och det har ju redan visat sig nödvändigt att skyla konstnärshusets baksida med en dekorationsarkitektur, som har till uppgift dels att skydda för nyfikna blickar, dels att bilda en möjlig fond åt gårdens midtparti: fontänen med sin öfverbyggnad. Denna, en af två kolonner delad, kioskartad loggia, förenar de båda flyglarna, hvilka på ungefär halfva gårdens längd sänkt sig till en envåningsbyggnad, som rymmer stall, vagnshus etc., och på hvars platta tak man kan komma ut från festvåningen. Fontänen, som ännu är under gjutning, är modellerad af bildhuggaren Gusten Lindberg och lär skola föreställa Poseidon med sitt fyrspann, omgifven af nereider. Ej heller den af Wallander modellerade lyktan, som skall upplysa ingången till kontoret, är ännu färdiggjuten.

Mångt och mycket skulle ännu vara att säga om det Hallwylska huset, om den gedigna konst och utsökta raffinering, som ligger nedlagd i hvarje detalj, men vi ha här endast velat redogöra för de hufvuddrag, som frappera lekmannen, när han vandrar genom de furstliga gemaken. Som totalintryck för man med sig en stark känsla af arkitektens, professor Clasons, herravälde öfver nedärfda traditioner, hvilka han vetat i sitt snilles degel omsmälta till en för nutiden anpassad, logisk och dock praktfull arkitektur. Så ha alla stora arkitekter gjort före honom, och en Nikodemus Tessin, en Charles Garnier, en Scholander bli ej mindre, derför att de tillåto sig att använda motiv, som förut funnos i arkitekturen, om ock fanatici finnas, hvilka ej vilja erkänna annat än den »moderna» byggnadskonstens trosbekännelse: »det formvidriga är skönt, blott det är betingadt af det konstruktivt riktiga».

Hallwylska palatset.
1898.

Söndags-Nisse. 11. December.

Arkitektoniska mästerverk i Stockholm.

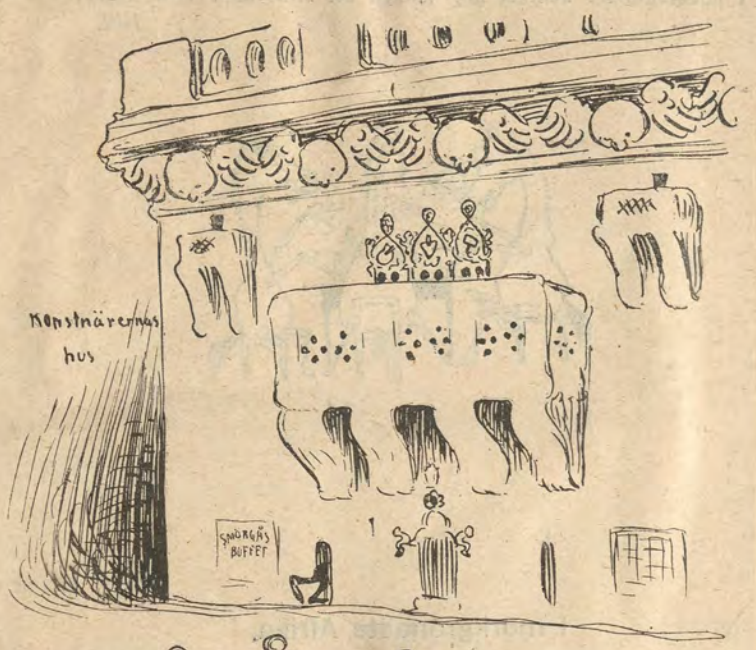

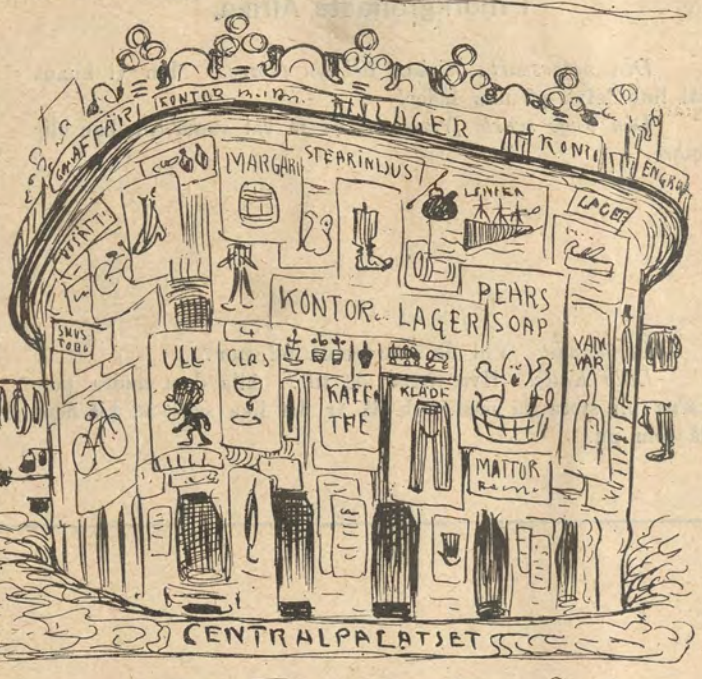

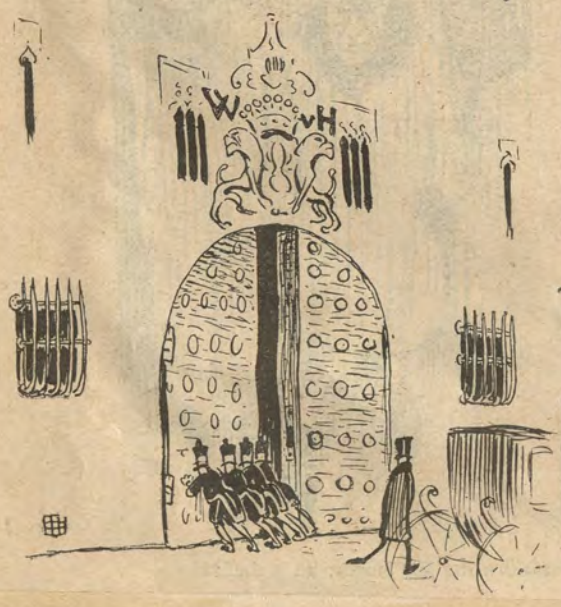

14.

Hallwylska palatset.
1899.

Ny illustrerad tidning. No. 8. 25 februari.

Hallwyl'ska palatset.

MELLAN Svenska lifförsäkringsbolagets med förgyllningar och beslag rikt utsirade, men föga monumentala hus i hörnet af Birger Jarls-gatan och den byggnad, som inrymmer »Metropol», reser sig sedan ett par år tillbaka det palats, som, först i dessa dagar färdigt att invigas, har till byggherre den från Schweiz till vårt land öfverflyttade riksgrefve *Walther von Hallwyl*, numera en mycket rik man, godsägare, ledamot af riksdagen Första kammare och — last but non least — genom gifte innehafvare af den stora trävarufirman Wilh. H. Kempe, hvars kontor helt borgerligt är förlagdt på nedra botten af det utvändigt som invändigt eljest så utprägladt aristokratiska huset. Byggnaden är uppförd efter ritningar af vår utmärkte arkitekt prof. *I. G. Clason*, som, alldeles lämnande å sido husets delvis merkantila syfte, gifvit det i blandad spansk och italiensk stil hållna palatset ett om Sydeuropas gamla adelspalats lifligt erinrande utseende, med smidda galler för de nedersta fönstren, smala, af kolonetter infattade fönster högre upp, granitsockel och en väldig granitport med bronsbeslagen trädörr, ofvanför hvilken man ser det v. Hallwyl'ska riksgrefliga vapnet.

Litet yfverboret ter sig nog den stora vapenskölden efter våra enkla nordiska stadsförhållanden, men den är naturligtvis utförd efter berömda mönster och därför är ur rent arkitektonisk synpunkt härom ingenting ondt att säga. Det är viktigare att man fäster sig vid att här, för första gången sedan långliga tider — Bünsowska huset är ju, trots sina erkända konstnärliga egenskaper, i jämförelse med detta stilfulla privatpalats blott en finare hyreskasern — en stockholmsk byggherre lämnat en arkitekt fria händer beträffande såväl valet af det yppersta material, som vid inredning och utsmyckning af konstnärer och konsthandtverkare — dekorativa målningar af prof. Julius Kronberg och skulpturer af Gusten Lindberg, vid sidan af målningar och panelningar, som grefve v. Hallwyl inköpt från gamla stockholmshus och låtit lefva upp igen i en stiltrogen infattning. Rummen, hållna i olika stil, täfla med hvarandra i gedigen konstnärlig utsmyckning — trappuppgångar, tak, med ett ord allt är genomfördt med den största smak och största fulländning. Och därom ge ju våra bilder, ehuru fåtaliga, en föreställning. Palatset utgör korteligen sagdt en heder icke blott för grefve v. Hallwyl, prof. Clason och alla de konstnärer och konsthandtverkare med större eller mindre namn, som medarbetat, utan äfven för vår tid, öfver hvars konstskicklighet det utgör ett, såsom vi hoppas, länge bestående monument.

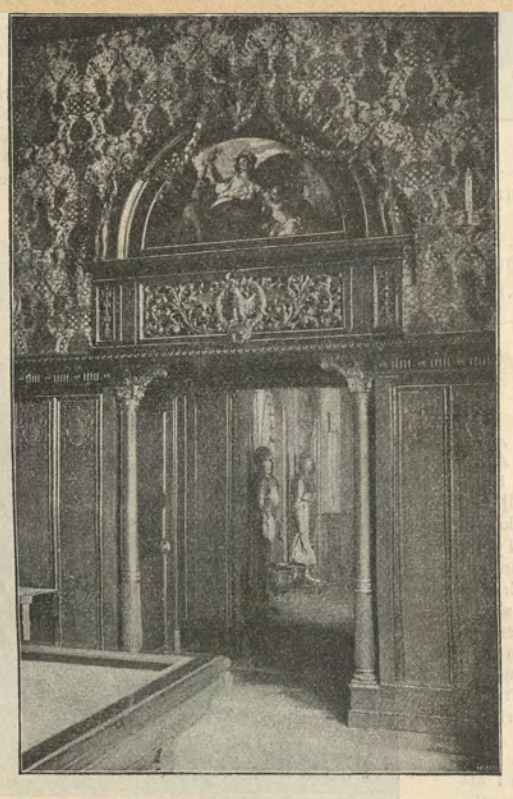

PARTI AF BILJARDSALEN I HALLWYL'SKA PALATSET.

15

Hallwylska palatset.
1899.

Ny illustrerad tidning. No. 8. 25 februari.

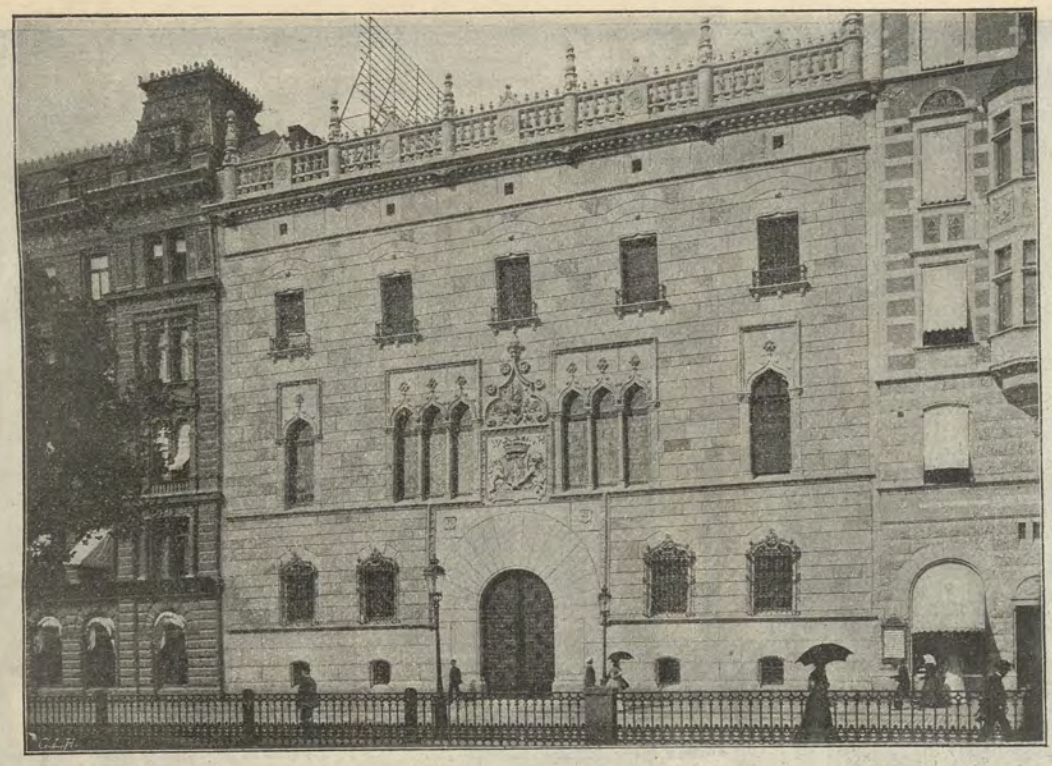

HALLWYL'SKA PALATSET, HAMNGATAN 4. Uppfördt efter ritningar af prof. I. G. Clason.

betslet med fullkomligt samma kännaremin som kusken, men inte med på långt när samma viktighet som denne. Därpå svepte hon sin kappa omkring sig, och hennes kammarjungfru tog plats bredvid henne med hennes rapphönshund i knäet, och så gaf den unga damen ponyn lösa tyglar och denne sträckte ut likt en jakthund, som löses ur kopplet. Och de voro alltid vid gathörnet, innan den springande kusken hann fatt i dem, och jag tror rent af att det var hoppet om att en vacker morgon se honom helt och hållet distanserad, som förlänade affärden ett så allmänt intresse.

När de farit sin väg, stirrade de kvarstående ett ögonblick på den tomma platsen och därefter på hvarandra och så på oss där uppe i fönstren och därpå åtskildes de, och så var gatan tyst och stilla igen. Men senare på aftonen kunde den, som det ville, få se henne spränga fram på en stor häst rundt kring arenan på Cirkus, i en annan dräkt, men med samma stolta min. Och när då hästen reste sig på bakbenen och sparkade och kastade sig, som om han velat falla baklänges öfver henne, plägade hon småle åt honom, alldeles som när hon tittade ned på barnen på gatan — med samma bekymmerslösa min,

HUFVUDINGÅNGEN TILL HALLWYL'SKA PALATSET.
Pennteckning af Robert Haglund.

Hallwylska palatset.
1899.

Ny illustrerad tidning.

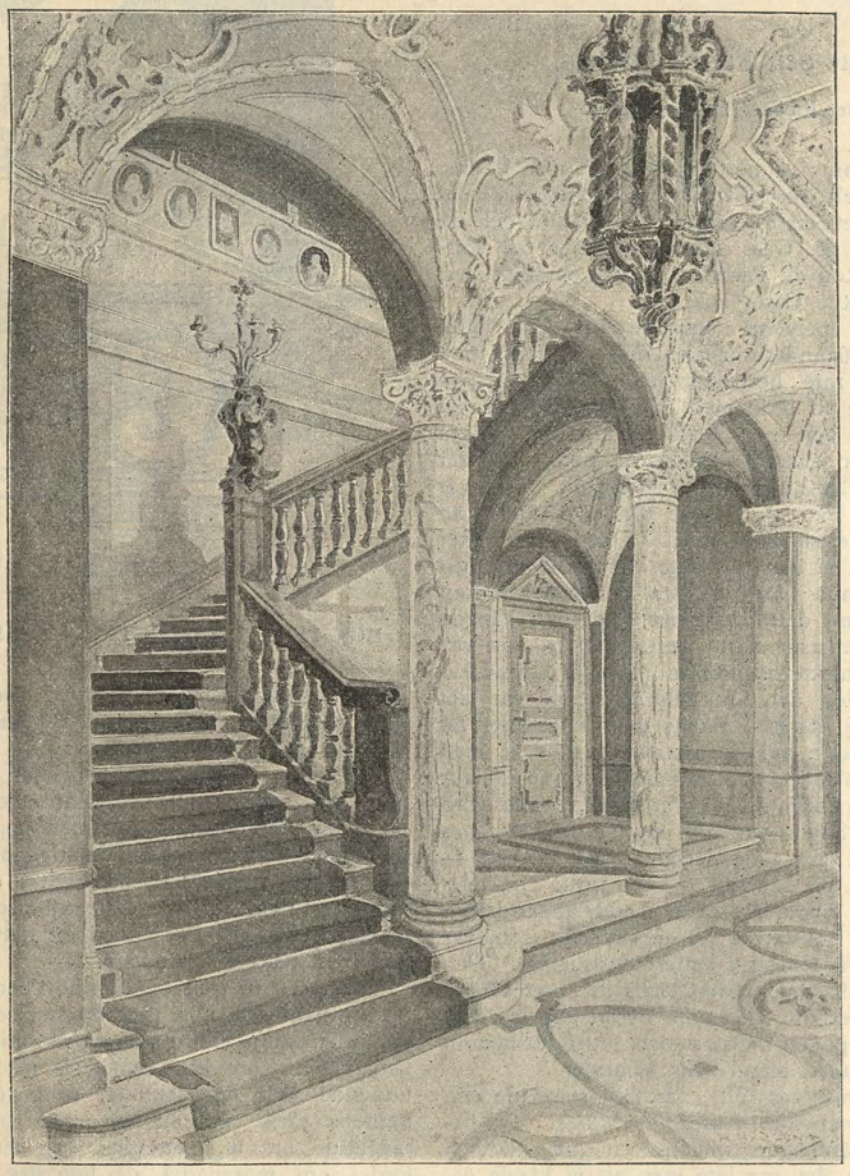

VESTIBULEN OCH STORA TRAPPAN I HALLWYL'SKA PALATSET.
LAVYR AF ROBERT HAGLUND.

17.

Hallwylska palatset.
1899.

Ny illustrerad tidning. No. 8. 25 februari.

STORA SALONGEN I HALLWYL'SKA PALATSET.

18.

Hallwylska palatset.
1899.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET

N:R 17 (592). ONSDAGEN DEN 1 MARS 1899. 12:TE ÅRG.

PRENUMERATIONSPRIS PR ÅR:	UTGIFNINGSDAGAR:	REDAKTÖR OCH UTGIFVARE:	BYRÅ OCH EXPEDITION:	KOMMISSIONÄRER
IDUN ..... KR. 5: — IDUNS MODETIDN. MED PLANSCHER OCH HANDARB. ... » 5: — IDUNS MODETID. UTAN PL. » 3: —	HVARJE ONSDAG OCH LÖRDAG. LÖSNUMMERPRIS: 8 ÖRE.	FRITHIOF HELLBERG TRÄFFAS SÄKRAST KL. 2—3. REDAKTIONSSEKR.: JOHAN NORDLING.	KLARA S. KYRKOGATA 16, 1 TR. ÖPPEN KL. 10—5. ALLM. TEL. 61 47. RIKS 16 46.	ANTAGAS ÖFVER HELA LANDET PÅ ALLDELES SÄRSKILDT FÖRMÅNL. VILLKOR. STOCKHOLM, IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.

ETT HEM. »HALLWYLSKA PALATSET».

HAR SPRÅKET månn tro en vackrare ljudförbindelse än ordet *hem?* Det klingar så ljuft, så mildt som en barndomssång; det breder omkring oss en stämning af sinnesro och sinnesfrid, af framfarna dagars djupa minnen och af härligt framtidshopp. Att äga ett *verkligt hem*, det betyder mången gång lifvet, det andliga lifvet, för en människa, och intet torde vara så förtärande som hemlösheten i hvad form den än möter.

Men hur ofta se vi icke en *bostad* i stället för ett *hem!* Vi märka, att här är ingalunda ett ställe, som är kärare för ägaren än alla andra, den vrå där familjens medlemmar känna frid, lycka och harmoni djupare och innerligare än annorstädes, den plats där de dagligen mottaga vackra och ädla intryck och där personlighet satt en outplånlig prägel. Vi finna endast en *våning*, där några individer »hafva sin varelse» — ja knappt nog detta —

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: STORA SALONGEN.

Hallwylska palatset.
1899.

Idun. 1 mars.

och där alla anordningar äro vidtagna därför, att »det brukas så». Dylika »bostäder» inredas ofta af personer som ha »god råd». Man ser hos dem hopadt likt och olikt, en oändlig massa krimskrams och ändamålslöst bjäfs — föremål, som man känner sig frestad att tillropa Ehrensvärds bekanta fråga till kolonnerna i Berlin och Potsdam: »Hvad gör ni?» — kanske ett och annat första-rangs konstverk, men vid sidan af endast genom sin volym imposanta dussinarbeten, och hvarje föremål tyckes skrika emot oss: »Se på mig! Jag står här, därför att jag är högst modern och kostar så rysligt mycket pengar.»

Pengar, ja! Kanske är det allra svårast att ordna ett *rikt* hem, att där åstadkomma den harmoniens enkelhet, som smeker sinnet till ro, och att framkalla det oförlikneliga intrycket af ett verkligt personligt hem. Det är emellertid denna uppgift, som grefven och grefvinnan von Hallwyl visat sig kunna lösa i sitt nyuppförda palats vid Hamngatan i Stockholm.

PROFESSOR I. G. CLASON.
HALLWYLSKA PALATSETS ARKITEKT.

*

Säkerligen skall det intressera Iduns läsare att i all hast göra en vandring genom detta med säker konstnärlig smak inredda hem. Om lyckan är den besökande blid, råkar han måhända på en ciceron, som välvilligt och älskvärdt för honom genom de ståtliga gemaken och med intressanta sakliga meddelanden kompletterar hans ögons vittnesbörd.

Låtom oss, i förhoppning att få ett sådant sällskap, först göra en sväng in på det eleganta lilla gård-rummet och beundra den af *Gusten Lindberg* modellerade fontänen, där Poseidon, omgifven af nereider, kraftfull och smidig tyglar sitt ystra spann. Förbi samme konstnärs stämningsfullt vackra bronsstatyer Morgon och Afton, som här sörja för det elektriska ljusets spridning, träda vi in genom de rikt skulpterade dörrarna. Lätt, luftig och ljus verkar pelarhallen: hvitt ornamenteradt hvalftak, i midtfältet Aurora med sitt fyrspann i hautrelief omedelbart uppmodellerad på sin plats af bildhuggaren *Wetterlund*, två präktiga gamla lyktor, kolonner och pilastrar i gul marmor med hvita kapitäler i samma stenart. Till vänster ligga ett kapprum, försedt med vackert inlagda panelskåp i valnöt och ofvan för dem en äkta gyllenläderstapet, samt en större antichambre i renässans med inbjudande sittplatser och en stor öppen marmorspis. (Ja, de öppna spisarna i det Hallwylska palatset borde egentligen ha ett litet kapitel för sig; de äro, som någon uttryckte sig, »den ena vackrare än den andra».) Ytterligare ett kapp- och toalettrum, större än det första och afsedt för deltagarna i de stora festerna, är under inredning.

PROFESSOR JULIUS KRONBERG.

BILDHUGGAREN GUSTEN LINDBERG.

Vi fortsätta uppför den ståtliga trappuppgången. Trapphuset är af blankpolerad gul marmor och balustraden af grön kolmårdsmarmor. Till vänster, med fönstren åt borggården, ligger matsalen. Genast fängslas våra blickar af *Julius Kronbergs* charmanta *Artemis*, placerad öfver den brun- och hvitådriga marmorspisen och omgifven af ett vackert ekramverk. Artemis är, synes mig, den ljusa, lifvande punkten i detta rum, med sin dekorering i svart och gult ekvirke, sin tunga massiva mässingskrona, som förut tillhört Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm, och sitt stora, gammaltyska kryddskåp, som användes till buffet. Den ena långväggen är behängd med en gobelin, delvis tillväfd hos Handarbetets vänner.

Fönstrens gröna »buteljbottnar» äro, som allt annat, *äkta* (de leda sitt ursprung direkt från gamla schweiziska bondstugor) och inrama två synnerligen dyrbara glasmålningar från 1500-talet. Två sådana (på den ena ser man det gamla Schloss Hallwyl och det Habsburgska vapnet — målningen således troligen en gåfva af en Habsburg till en Hallwyl) äro infattade i fönstren på *hvardagsrummet*, dit vi nu genom vestibulen styra våra steg. Purpurröda sammetsväggar med guldbårder, gobeliner i milda, smekande färger på soffa och stolar, spis i ljusgrå marmor, och »last, but not least», utmärkta porträtt af »herren till Hallwyl», af borgfruns moder samt af de två döttrarna grefvinnorna von E. och de M., vackra, distinguerade och harmoniska, alla af Kronbergs mästarehand.

Från hvardagsrummet komma vi in i *vapensalen*, entresolerad. En ståtlig vapensamling, under årens lopp hopförd af grefvinnan von H., är här smakfullt ordnad på de med gråblått kläde spända väggarna. Här är också platsen för en ur slottsbiblioteket å stamgodset Hallwyl hämtad ytterst rar bok, från 1500-talet, författad af en af ättens medlemmar och innehållande beskrifning på en tornering, i hvilken en Hallwyl deltog.

På ena sidan om vapensalen ligger, med fönster åt borggården, biljardsalen, i renässans, med ståtliga målningar af Kronberg — *Justitia*, *Caritas*, *Prudentia*, *Fortitudo* och *Abundantia*, — äkta gyllenlädertapeter och spinnsidans af ätten v. Hallwyl vapensköldar på kortväggarna. Därefter kommer ett rent af förtjusande litet *porslinsrum*. Montrerna rundt väggarna äro inklädda i rikt intarsia-arbete, utfördt af snickaremästaren *Benckert;* det ter sig för den oinvigde som ett sannskyldigt klostergöra. Taket, hållet i Ludvig den fjortondes stil, är måladt af artisten Asplund. På andra sidan vapensalen, med fönster åt gatan, ligger *grefvens rum*. Där märka vi genast porträtten af hemmets härskarinna med de intelligenta, energiska anletsdragen, och af den tredje dot-

Hallwylska palatset.
1899.

Idun. 1 mars.

tern, grefvinnan von G., liksom de förutnämnda målade af Kronberg.

Och så till den *stora salongen*, festsalen! Det är här Kronbergs så tilltalande och med skäl så berömda plafondmålning har sin plats. Det är jubel, glädje, feststämning och musik i denna målning; man tycker det bör vara en omöjlighet för ledsnadens, trumpenhetens och blaserthetens tråkiga dämoner att här kunna bli hemmastadda. På ett öfverlägset sätt stämmer den tillsammans med den präktiga gobelin-svit från 1500-talet, hvilken täcker väggarna. En äkta förgylld rococomöbel, kladd med grön sidendamast, är ordnad i inbjudande grupper. Steinwayflygelns »träfodral» är utfördt af Benckert, ett vackert arbete, efter ritning af professor Clason.

På andra sidan festsalen, motsvarande grefvens rum, ligger *grefvinnans*, behagligt och stämningsfullt. Två väggar täckas af gobeliner — af samma slag som de i salongen — de öfriga äro inlagda med mästerligt utfördt intarsia-arbete. Där märkas vidare delikata öfverstycken af Kronberg, det ena öfver dörren, det andra öfver en spegel. En del af möbelbeklädnaden är af gammalt rödt siden med handbroderade hvita buketter.

Genom festsalen gå vi åter ut i trapprummet och skärskåda ättens familjegalleri. Där trappväggarnas marmorbeklädnad slutar, taga porträtten vid. Dessa ha — liksom åtskilligt annat — hämtats från det urgamla stamslottet i Schweiz. Vi få veta ett och annat om förfädrens stolta bragder, om dessa enväldiga riksgrefvar, till habsburgarna orubbligt trogna anhängare, om hvilka traditionen vet förmäla, att det ansågs för en heder för en medlem af den senare släkten att få hålla i stigbygeln åt en Hallwyl.

Trappuppgångens väggar äro prydda med delar af rustningar, pilar, armborst och åtskilliga tortyrredskap — allt från det gamla slottet. I den öfre våningen äro sofrum, toalettrum, badrum och en hel rad gästrum förlagda — alla smakfullt och komfortabelt inredda.

Om man så undantar kontors-, tjänare- och köksområdena, återstår endast *kägelbanan*, originellt och praktfullt anordnad i guld och grönt samt det af grefvinnan ordnade lilla *konstindustriella museet* i entresolrummet ofvanpå vapensalen. Här dröja vi gärna och bese de olika samlingarna af gamla silfversaker, skedar, ur, dosor, allehanda pretiosa, solfjädrar, som tillhört framstående personer, fioler m. m. Särdeles treflig är den anordningen, att detta museum liksom porslinsrummet ligger alldeles för sig självt och ej är inblandadt med hvad jag skulle vilja kalla hemrummen.

När man vandrar igenom detta magnifika hem, erfar man en känsla af glädje öfver den personlighetens ande, som öfverallt träder fram, den praktiska blicken och den gedigna, *säkra* smaken; och man ryser vid tanken på, hur där skulle se ut, i fall de bestämmande haft det banala infallet att göra en expositionslokal med s. k. tapetserarlyx. — »Allt är professorerna Clasons och Kronbergs förtjänst,» säger anspråkslöst grefvinnan von H. Och visst är, att de båda, den förre med afseende på den genialiska helgjutenheten och den senare med afseende på viktiga detaljers mästerliga utförande samt genom de råd och anvisningar han lämnat vid möblering och dekorering, ha en oförvanskling ära af det ståtliga verket. Men obestridligt torde ock vara, att det utmärkta resultatet delvis möjliggjorts genom tillvaron af grefvinnans sedan 20 år tillbaka hopbragta samlingar, hennes personliga lifliga intresse, ständiga tillsyn och orubbliga fasthållande vid de en gång satta målen, så att aldrig några »gå för sig»-principer ha fått göra sig gällande. Såsom något enastående vill jag nämna, att i möbelväg intet nytt anskaffats mer än matsalsmöbeln, flygeln och några lampetter; alla andra saker funnos förut, och dock göra de nu intryck af att aldrig under sin tillvaro ha haft annat ändamål än att fylla den plats de nu inneha — en omständighet som icke minst bevisar, hvilket studium och hvilken omsorg nedlagts i hvarje detalj. — Alla gobeliner äro dels utförda, dels restaurerade hos Handarbetets Vänner.

*

Hallwylska palatset.
1899.

Idun. 1 mars.

Ägare till palatset äro grefve *Walther von Hallwyl*, sedan 1873 svensk undersåte, och hans grefvinna, född *Kempe*.

Den urgamla riksgrefliga ätten von Hallwyl härstammar från Aargau i Schweiz. Aargau var till 1416 en del af de s. k. österrikiska arfländerna, och ätten von H. var bland Habsburgarnas trognaste och mäktigaste anhängare. Stamslottet anses ha uppförts redan på 600-talet och en riddare D. von H. förekommer 1080 såsom ägare af allodiet och friherreskapet Hallwyl. På 1300-talet öfverlät hertig Leopold af Österrike till ätten grefskapen Fahrwangen och Rohre med alla rättigheter. Ätten blef då riksgreflig och suverän härskare öfver dessa områden. Den delade sig sedermera i flere grenar. En, den som grefve Walther von H. tillhör, stannade å arfgodset, där den ända till 1799 bibehöll alla sina rättigheter oinskränkta.

Bland ättens mera märkliga medlemmar nämna vi Walther von H. som täflade med Rudolf von Habsburg om kejsarkronan, Diethelm von H. som stiftade klostret Saint Blasien, Walther II von H., som deltog i korstågen, samt slutligen Hans von H., som anförde schweizarna i slaget vid Morat 1476 och där besegrade Karl den djärfve af Burgund. Fanan från denna strid följde honom sedan i grafven. Vid en omflyttning, som nyligen gjorts af den riksgrefliga begrafningsplatsen, kom denna fana i dagen — en vidfäst pergamentslapp upplyste om dess historia — och nu har denna de stolta minnenas af tidens tand illa medfarna duk förts hit.

Det urgamla Schloss Hallwyl står obebodt sedan 1870, då grefve von Hallwyls far skattade åt förgängelsen. Hans efterlefvande gemål, född grefvinna von Im Hoff, föredrog sedan en annan vistelseort. Tystnaden breder sig nu, stor och mäktig, inom och utom de sekelgamla murarna, och förgängelsen ristar djupa runor i det ståtliga arfslottet. Men i palatset i Norden råda lif, ljus och lycka.

Den Hallwylska ättens stolta valspråk är: *Prompt comme l'aigle, pur comme l'or.*

Gurli Linder.

Hallwylska palatset.
1899.

Idun. 1 mars. 1899.

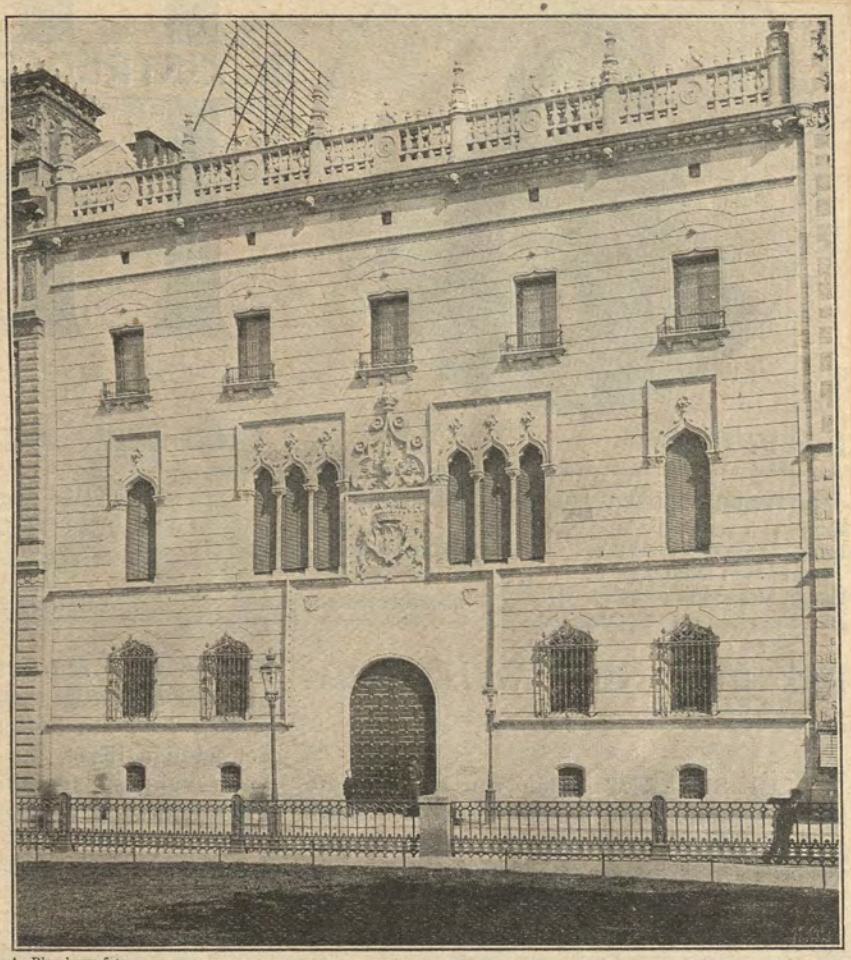

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: FASADEN ÅT HAMNGATAN.

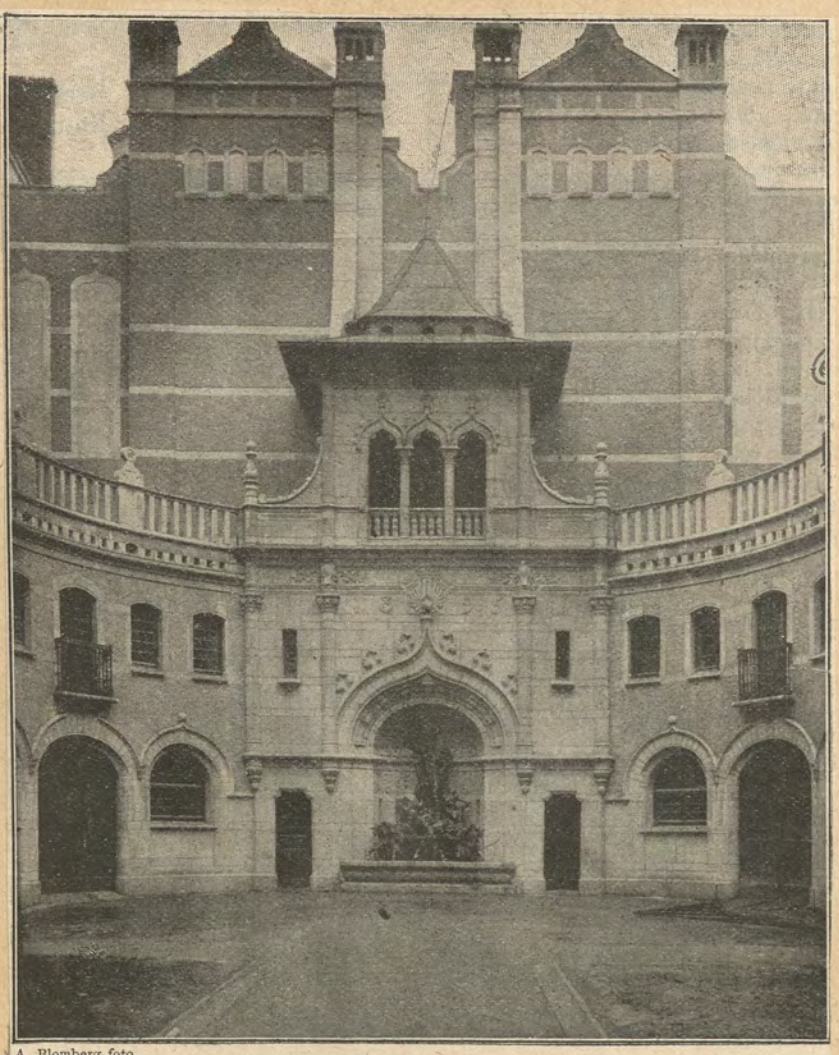

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: GÅRDSINTERIÖREN.

Hallwylska palatset.
1899.

Idun. 1 mars.

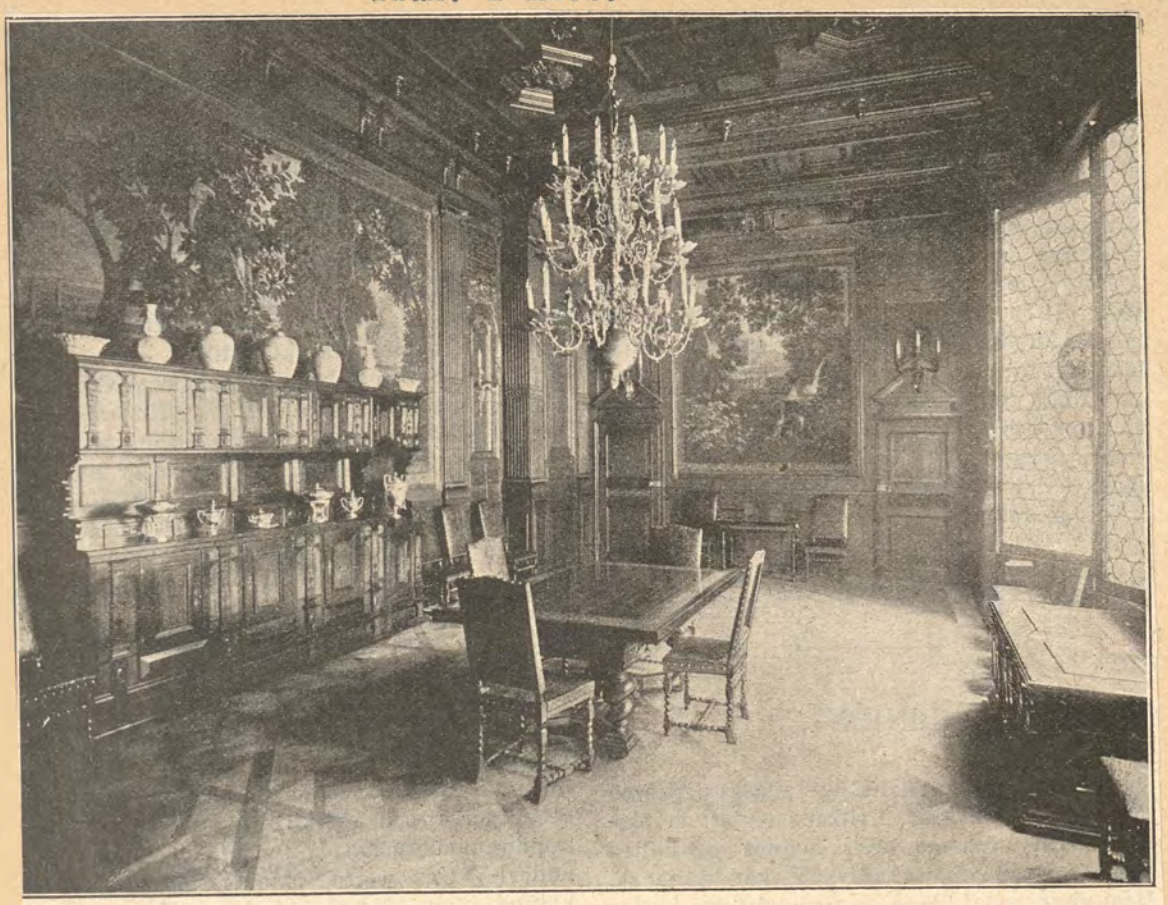

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: MATSALEN.

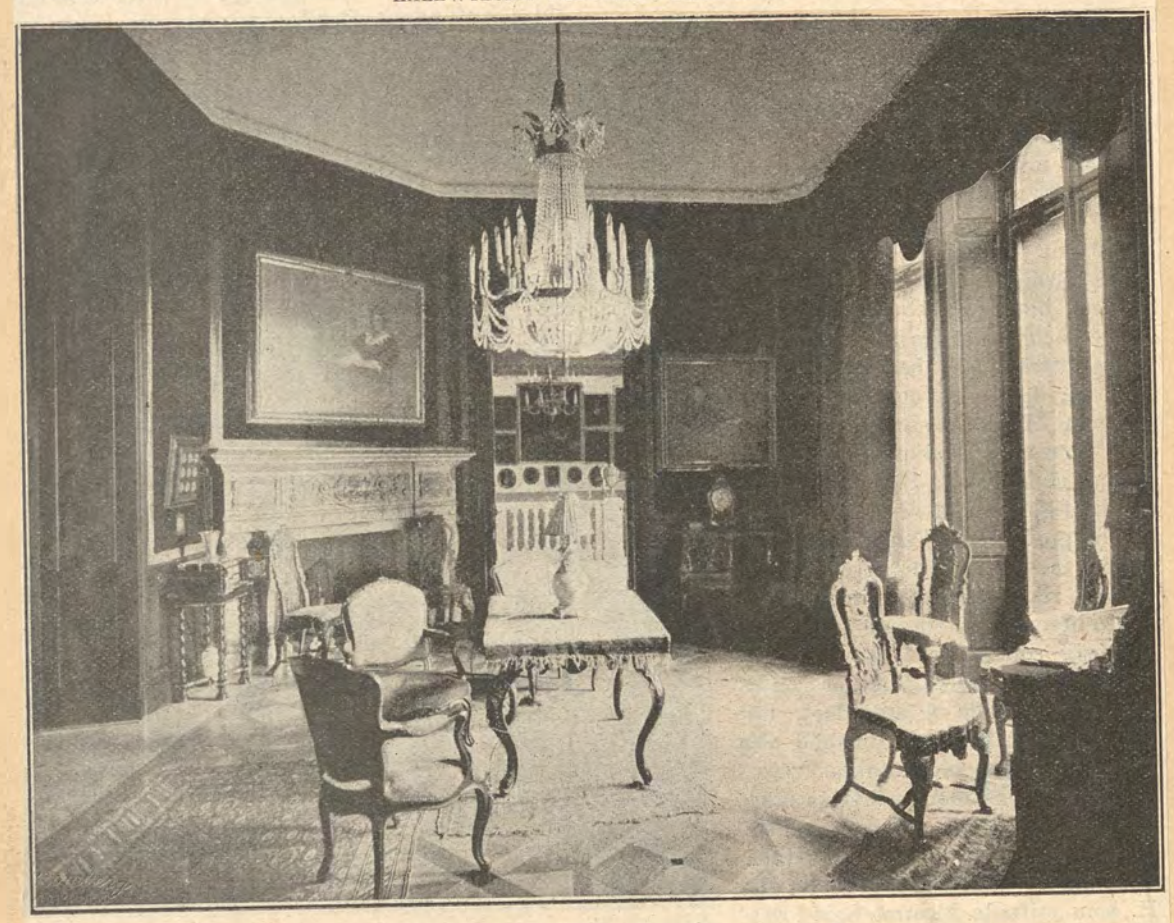

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: HVARDAGSSALONGEN.

A. Blomberg foto.

HALLWYLSKA PALATSET: ENTRÉRUM I TREDJE VÅNINGEN.

Hallwylska palatset.
1900.

Söndags-Nisse. 8 april.

Utanför Hallwylska palatset.

Busen n:r 1 (till busen n:r 2). Ä då han?

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

25

Svenska Dagbladet. 17.5.1906.

Grefvinnan von Hallwyls tafvelgalleri.

Få stockholmare, som vandra förbi det von Hallwylska, efter ritningar af professor Clason i spansk stil uppförda palatset midt för Berzelii park, med sin förnämt stela fasad, sitt väldiga, af två trekopplade fönster omfattade, i sten utmejslade vapen och de tunga, nästan alltid stängda mahognyporten därunder, ana hvilka skatter denna byggnad innesluter. När palatset i slutet af 1890-talet till sin inredning var färdigt och af den grefliga familjen togs i besittning, fick allmänheten visserligen i tidningar och tidskrifter läsa en och annan skildring af den stolta byggnadens magnifika, nästan sagolika, men alltid af det finaste konstsinne adlade prakt — af Julius Kronbergs utsökta plafond och dörröfverstycken (bland det allra yppersta, han skapat), af de ömsom i ek, mahogny, alm och andra träslag bonade, skulpterade eller marketterade väggarna, de öppna marmorspisarna, de gigantiska gamla mässingskronorna, de utsökta möblerna af olika slag, gyllenläderstapeterna, gobelinerna, de af gamla buteljbottnar sammansatta fönstren, de härliga taken i kasetterad valnöt, ek, o. s.v. — furstligt inredda gemak i Louis XIV-, Louis XV- och andra stilar, där allting, från stort till smått, ja hvart enda gångjärn och beslag är ett fullödigt konstverk. Men utanför grefve Walther von Hallwyls — låt vara stora — umgängeskrets har det hittills sannolikt icke varit så synnerligen många beskärdt att taga i skärskådande de utsökta samlingar af porslin, silfver, nipper, smycken m. m., som grefvinnan Wilhelmina von Hallwyl under loppet af många år med outtröttligt intresse och betydande kostnader hopbragt, och än färre torde ha stiftat bekantskap med den mycket dyrbara tafvelsamling, som grefvinnan med biträde af professor Julius Kronberg under de senaste fyra, fem åren skapat och som är inrymd i ett särskildt, synnerligen smakfullt anordnadt galleri i vindsvåningen. De till ett sjuttiotal uppgående galleritaflorna — en mängd andra finnas spridda i olika gemak i de egentliga våningarna och träffas särskildt i grefvens rum — äro visserligen för närvarande, under den grefliga familjens vistelse i utlandet, nedpackade i och för nya anordningar i och en utvidgning af målningssalen, på bekostnad af den bredvid belägna, magnifika kägelbanan, men den på så kort tid bildade tafvelsamlingen är verkligen så märklig, att jag tror en skildring däraf kunna vara af intresse för den konstälskande allmänheten, så mycket mer som den dyrbara kollektionen fortfarande litet emellan riktas med nya, i regeln på kontinentens stora konstauktioner gjorda förvärf och allra helst som — enligt hvad ett, som jag tror mig kunna försäkra, fullt pålitligt rykte har att förmäla — det grefliga herrskapet för icke länge sedan vidtagit mått och steg, som för all framtid skola skydda icke blott af tafvelsamlingen och de andra oskattbara samlingarna från de flesta andra samlingars öde att skingras åt alla väderstreck, utan äfven hindra det med oerhörda kostnader byggda och inredda palasset från att komma i pietetslösa händer.

Efter dessa inledande rader tager jag mig friheten att öfvergå till mitt egentliga ämne.

I grefvinnan von Hallwyls galleri, där alla taflor, så när som på en liten målning af Lucas Cranach d. ä., låta inrangera sig under flamska eller holländska konstnärsnamn, dominera bland holländarna landskaps- och genremåleriet, bland flamländarna det senare ensamt. Några mariner och stilleben, mytologiska kompositioner i landskap samt ett par arkitekturbilder och ryttarfäktningar skänka omväxling inom denna begränsade ämneskrets. Ty värr saknas porträttet — jag anser att man knappt bör taga med i räkningen en så sen och jämförelsevis obetydlig holländare som Willem van Mieris, som här är företrädd af ett 1705 måladt porträtt i bröstbild och oval af en viss, då i Amsterdam bosatt Giacomo Giord...., förmodligen en yngre italiensk köpman, i allongeperuk, gul tröja med ädelstensmyckade hyskor och violett mantel — en klen ersättning för de förträffliga, själfulla bilder som en mängd nederländska artister under en tidigare period utförde! Att porträttet annars ännu icke vunnit burskap i den hallwylska samlingen torde äga sin förklaring i den rätt stora

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Svenska Dagbladet. 17.5.1906.

samling familjeporträtt, hit flyttad från grefve W. von Hallwyls stamgods med samma namn i Schweiz, hvilken har sin plats i trappuppgången. Må man dock hoppas att under årens lopp, eller rättare snart nog ett eller annat porträtt af en Rembrandt, en Rubens, en van Dyck, en Cornelis de Vos, en van der Helst, en Terborch, ja gärna äfven af några mindre bekanta nederländska mästare, här måtte finna en fristad. Utan ett eller annat prof på nederländarnas beundransvärda porträttmålarekonst är och förblir ett galleri af flamska och holländska målningar ensidigt och ofullständigt!

En af Hollands störste porträttmålare, hvars namn jag här med flit förbigått, är i galleriet visserligen företrädd, den odödlige Frans Hals, men den lilla målning, som här ses af hans hand, bröstbilden af en ung flicka med en fiskkorg på hufvudet (ämnet sålunda nära befryndadt med William Hogarths bekanta tafla ''The shrimp-girl'') är snarare en genrebit än ett porträtt, i senare fallet knappt mer än ett studiehufvud. Men ett friskt och bredt måladt, ett obestridligt äkta verk, en spirituell skiss (om man rörande gamle Frans Hals kan tala om ''skiss''!) af den store mästaren är emellertid denna osignerade lilla bild af en rödkindad fiskarflicka i rödbrunt lif med hvitt halskrås, allt mot grå fond. Men under det att Frans Hals här blott är representerad af en — låt vara mästerligt utförd och i all sin litenhet säkerligen mycket dyrbar — bagatell, som med alla sina förtjänster inte mäktar ge någon fullt tillfredsställande uppfattning af det verkligt storslagna i Frans Hals konst, utan endast ger en försmak efter mer, är en annan berömd holländsk målare, Jan van Goyen, så mycket rikare och mer uttömmande företrädd — ja, till och med af hans lärare Esaias van de Velde ses en miniatyrlik, liten målning från 1625, ett i sitt slag vackert landskap med en bondby,bönder och kreatur, och med träd, som ännu äro hållna i en ålderdomlig, flamsk, svagt blågrön ton.

Öfver hufvud taget är ingen af Hollands berömdare konsnärer i svenska samlingar så rikt företrädd som van Goyen, den i så hög grad produktive artisten, som trots sin utomordentliga flit och stora begåfning och trots att han, då den betalning han för sina förträffliga landskap erhöll, var alltför blygsam, sökte förbättra sin ställning genom spekulationer i konstverk, tulpaner och hus, dog utfattig, likt så många af sina konstnärskamrater. Bortsedt från att en här bosatt norrman, f. envoyén Due, äger åtminstone ett par taflor af hans hand, träffas andra i åtskilliga större och mindre samlingar — alla dock från den senare tiden af hans konstnärsskap, då han, efter sin tidiga resa till Frankrike och läroåren hos Esaias van de Velde i Haaarlem, ungefär samtidigt med Rembrandt lämnat deras gemensamma födelsestad Leyden och bosatt sig i Haag. Så ses hos stadsmäklare John Håkansson den utmärkta, 1631 målade, ur excellensen grefve Magnus Brahes, brukspatronen A. Wallis och doktor Th. Schagerströms samlingar komna, i öfvervägandegul ton hållna och med rikt staffage försedda ''Rast vid ett värdshus'', och i Nationalmuseum råkas en målning från samma tid, med samma ämne och liknande behandlingssätt. Frih. Carl Carlson Bonde är ägare till ett litet nätt ''Strandparti'' från 1636, i grågul ton, under det den å auktionen efter Calle Scharp sålda, präktiga ''Sädesskörden'' från samma år var utförd i en dominerande varmt brun, mustig färg. Dekorativt och bredt målad är den ur grefve Baltzar von Platens galleri komna stora duken ''Borgen vid sjön'' — målad 1639 och i ljusgrön ton — hos grefve Pontus De la Gardie på Mansdala i Skåne. Från samma år stammade ett regementsskrifvare C. F. Edelstam på sin tid tillhörigt, gråtonigt ''Strandparti'', medan ett annat dylikt hos rfiherre Hugo Hamilton på Boo i Närke är dateradt 1643. På Löfsta ägde friherre Edvard Cederström förr en sistnämnda år målad ''Utsikt af Valkhof vid Nijmegen'', motstycke till en annan stadsvy i grefve Fredrik Bondes galleri på Säfstaholm. För att icke alltför mycket trötta uppräknar jag i största korthet vidare: Nationalmusei ''Strand med ett gammalt torn'' (1645), ett litet sjöstycke (1646) i den forna Fahlcrantzska samlingen, den ur samma kollektion komna, direktör Gustaf Fredrikson numera tillhöriga, 1647 utförda ''Utsikt af Dortrecht'' (replik af den bekanta taflan i Louvre), Nationalmusei på 1650-talet målade, liknande framställning, ett litet ''Strandparti'', likaledes från 1650-talet i

Svenska Dagbladet. 17.5.1906.

konung Oscars galleri, ett "Sjöstycke" i Jean Bolinders forna samling och slutligen en liten, god tafla, hvars motiv jag dock ej kan närmare erinra mig, hos legationsrådet Rappe. Till alla dessa större eller mindre landskap och mariner af van Goyen komma i grefvinnan v. Hallwyls galleri icke mindre än fyra, och jag öfverdrifver icke då jag säger, att dessa fyra stycken på det mest glänsande sätt framhäfva den store naturskildrarens förträffliga egenskaper och mångsidighet.

Jan van Goyen var, såsom bekant, en kolorist, som föga betonade lokalfärgerna, utan som lät sina kompositioner smälta samman i en varm, mellan gult, ljusgrönt och brunt växlande grundton — ibland kan denna dock äfven vara stämd i en förtjusande silfverton. Han hade i själfva verket helt få färger på sin palett. Stranden, båtarna, träden, kyrtkornen höll han i en drömmande, obestämd ton, mot hvilken han satte en tunn grå eller ljusblå luft och den genomskinliga, i grått eller ljusbrunt skiftande vattenytan.

Den odisputabelt mest uppseendeväckande bland van Goyens målningar i Hallwylska galleriet är den största, i hvilken lokalfärgerna, ovanligt nog, med skärpa framträda och som dessutom präglas af en för mästaren sällspord monumentalitet och kraft. Jag kallar denna från 1641 härstammande, 1,70 meter breda duk "Landskap i storm och regn". På en höjd till höger i förgrunden, bredvid en hydda med tegeltak, ser man en grupp ekar, som böja för en stormby och under hvilka en karl, en gumma, en gosse och en hund sökt skydd mot ovädret, medan där borta på slätten till vänster en förnäm herre i fjädrad hatt och röd kappa och åtföljd af en likaledes beriden tjänare, på sin hvita häst spränger hemåt i riktning mot ett i bakgrunden synligt slott. Regnet strömmar ned från den jämnmulna himlen på hvilken en regnbåge afteckнar sig. De grågula träden äro utförda i mästarens sedvanliga prickmanér, men eljest är den stora, friskt målade duken med sin skiftande färgskala ett lika sällsynt som fullödigt prof på van Goyens konst — att figurerna äro ypperligt tecknade och insatta i taflan, torde vara öfverflödigt att tillägga. Få ha förstått att på ett så utmärkt sätt förse sina landskap med folk och få som van Goyen, hvilken, trots mängden af små figurer i ofta gentagna kompositioner, aldrig verkar stereotyp utan varierar staffaget snart sagdt i det oändliga.

Från samma år, eller 1641, är ett mycket godt ehuru för konstnären mer vanligt vinterlandskap, framställande en frusen kanal, på hvars is en nästan oräknelig mängd figurer rör sig. Till höger i förgrunden ses karlar som draga vinternot eller taga upp ålhommor ur vakar, till vänster en stad och skridskogängare. I en delikat, grågul ton har mästaren hållit en här likaledes befintlig marin, i hvars förgrund synas två fiskesmackar och en roddbåt. Molnig luft. I bakgrunden en strand med väderkvarnar. Och så komma vi till van Goyens fjärde och stämningsfullaste arbete i galleriet, ett litet, som jag tror 1648 (sista siffran otydlig) dateradt "Landskap i aftonstämning". Öfver en hvälfd bro i förgrunden kör en med två hästar förspänd vagn, som från ett bröllop eller kalas hemför åtta par bondfolk, i uppsluppen stämning karesserande hvarandra inbördes. Framför vagnen ser man en skällande hund och en pojke som går på händerna, medan en annan strukit af sig mössan och tigger en slant. Bakom vagnen synas fyra ryttare. Alla dessa små, pittoreska figurer äro ypperligt målade, men bäst af allt är den öfverdådigt gifna sommaraftonstämningen, som i en begynnande skymning insveper det flacka, men förtjusande landskapet.

Ett godt litet landskap af van Goyens ungefär jämnårige studiekamrat hos Esaias van de Velde, Pieter Molyn, framställande ett högt och smalt förfallet stenhus vid en sjö är till motivet så främmande för denne mästare (det erinrar snarare om Roelof de Vries eller Cornelis Decker), att undertecknad, som dock grundligt studerat Molyns arbeten, näppeligen skulle tillskrifva honom målningen i fråga, därest icke den absolut äkta signaturen fällde utslaget. En annan honom tillskrifven, bredt laserad, i färgen vacker tafla, ett dynlandskap med en hydda och figurer, molnig himmel och i grågrön ton utförda träd i prickmanér, kan jag däremot bestämdt förklara icke vara af Molyns hand. Må det likaledes tillåtas mig att — utan att därför anses brista i grannlagenhet mot galleriets ägarinna och dess konstnärliga smakråd — erkänna att jag har mina

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Svenska Dagbladet. 17.5.1906.

som jag tror välgrundade dubier beträffande två större, dekorativa, Jacob van Ruisdael tillerkända dukar, den ena med en kvarn och Hobbema-reminiscenser, den andra med ett vattenfall à la Everdingen. Jag beklagar att jag i dessa för öfrigt ståtliga målningar inte kan se annat än ett par gamla skolarbeten, liksom jag gripits af tviflets ande inför ett par med Aart van der Neers namn signerade små stycken, det ena ett vinterlandskap med många, små figurer på den isbelagda kanalen, det andra ett sommarlandskap med en månbelyst kanal. Det är två väl utförda och ganska deliciösa bitar, men jag har, einrande mig att få holländska landskapsmålare varit så mycket utsatta för efterapningar som van der Neer, svårt att förklara, hvarför dessa helt små trätaflor blifvit så omsorgsfullt parketterade, att intet spår af den gamla eken kan upptäckas på baksidan — och sådant är tillräckligt för att hos konstvännen uppväcka — i detta fall kanske obefogade — misstankar. Däremot kan man utan något förbehåll göra gällande att grefvinnan von Hallwyl äger en verklig pärla af holländskt landskapsmåleri i Salomon van Ruysdaels 1638 utförda ''slättlandskap'', stämdt i en den finaste silfverton. Man ser långt, långt bort öfver gulnade sädesfält och af träddungar omgifna kyrkor och byar. Den bruna förgrunden ger åskådaren det intrycket att den inspirerade målaren knappt gifvit sig tid att fullborda taflan i sin helhet, utan nöjt sig med att fästa på ekskifvan den vidsträckta utsikten med sin försvinnande horisont och den stämningsfulla, molniga luften. Jämförd med denna förträffliga målning äro några andra af mindre intresse, såsom ett landskap med en lutande ek framför en hydda af okänd mästare (stående mellan Salomon von Ruysdael och Molyn), ett eljes vackert italienskt stycke med en herde och en herdinna till häst och drifvande boskap framför sig, af Claes Berchem, ett annat landskap af den ytterligt sällsynte Ruisdael-imitatören Isack Koene, arbeten af Barent Gaal, Griffier o. s. v.

Marinmåleriet representeras, förutom af van Goyens ofvan nämnda tafla, af ett Jan Porcellis med rätta tillskrifvet arbete, ''Fartyg i storm vid klippig kust'', af ett annat liknande motiv — på stranden folk som med linor söka bärga skeppsbrutna—, som med orätt tillskrifves Pieter Mulier (det erinrar något om honom men monogrammet är en annan artists) och sist och främst af en öfvermåttan präktig duk, hvars etikett ''okänd mästare'' jag beklagligtvis ännu icke vågar ersätta med ett fullt acceptabelt konstnärsnamn. Det är en stor duk från midten af 1600-talet, som framställer en drabbning mellan talrika holländska och engelska örlogsfartyg. Flera af dem äro illa ramponerade och ha genomskjutna segel. I förgrunden äntrar besättningen å ett fartyg ett annat — de små stridande figurerna äro utförda med en liflighet och säkerhet, som är beundransvärd — det rörliga vattnet är förträffligt gifvet och äfven luftbehandlingen utsökt. Målningen är helt enkelt i sitt slag ett mästerverk (för öfrigt en af de få bland grefvinnan von Hallwyls målningar som stamma ur en svensk samling) och dock är de här i Stockholm, där man saknar jämförelsematerial, icke så lätt att, förlitande sig på sitt minne, bestämma mästaren. Ty det finnes förutom de mer bekanta holländska marinmålarne, Willem van de Velde d. y., Ludolf Bakhuisen och Jan van de Capelle, så många mindre kända som kunna göra anspråk på att tagas med i räkningen. Jag erinrar t. ex. om en sådan artist som Lieve Verschuier utan att därför vilja söka göra troligt att just han är mästaren.

Arkitekturmåleriet slutligen är visserligen sparsamt men mycket godt företrädt genom en af den ansedde Emanuel de Witte 1655 målad stämningsfull protestantisk kyrkinteriör, där den hvitmenade enformigheten endast afbrytes genom en på ett epitafium läsande junkers röda kappa, och en dess mera färgrik, och koloristiskt verkligen märklig interiör af ett förmodligen romerskt tempel — en katolsk prelat officierar, assisterad af korgossar, inför knäböjande andäktiga — utförd 1656 af den rätt sällsynte Gerard Houckgeest.

(Forts.)

Olof Granberg.

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Svenska Dagbladet. 28.5.1906.

Grefvinnan von Hallwyls tafvelgalleri.

II.

Det äldsta genrestycket i samlingen är ett framstående arbete af holländaren Pieter Aertsen —"Lange Pier", som hans landsmän kallade honom på grund af hans ovanliga kroppslängd. Han betraktas med skäl såsom Hollands siste store artist under 1500-talet och hans konsthistoriska betydelse ligger däri att han, liksom sin samtida, flamske själsfrände, den berömde Pieter Brueghel d. ä., stod på fullt nationell grund och genom sina oftast humoristiska skildringar ur det nederländska folklifvet, i hvilka han i själfva verket var Brueghels föregångare, utgjorde en lefvande protest mot de talrika, genom missriktade studier i Italien på afvägar råkade manieristerna Frans Floris, Marten de Vos, Marten Heemskerck, m. fl., i hvilka deras samtida sågo mäktiga målarsnillen. Ja, äfven genom sina rent måleriska egenskaper — behandlingen af ljus och skugga samt den öfverlägsna skicklighet, hvarmed han återgaf stillebenssaker — bröt han ny mark, och man har till och med ansett att han genom sin långvariga verksamhet i Antwerpen utöfvade inflytande på Rubens' konst. Hans på en väldig träskifva utförda målning i Hallwylska galleriet, framställande en äldre karl och en yngre kvinna, säljande frukt och grönsaker i det fria, saknar visserligen hvarje spår af humor och kan ingalunda täfla med hans bekanta verk i museerna i Amsterdam, Wien och Köpenhamn, men är genom sina koloristiska förtjänster och det för sin tid mästerliga återgifvandet af pumpor, gurkor, kålhufvuden, äpplen, drufvor, o. s. v. öfverlägsna hans lilla målning "Köksscen vid gåstiden" i Nationalmuseum. Med den sistnämnda delar den utan tvifvel äran att härstamma från kejsar Rudolf II:s berömda, i Prag 1648 tagna galleri. Grefvinnan von Hallwyls tafla, inköpt i Sverige, är nämligen tydligt nog just den målning, som inleder den kejserliga katalogen från omkring 1621: "I. Ein Obstmark, von langen Peter". — I sammanhang med denne mästare må här nämnas två små taflor, båda behandlande det vanliga ämnet "Bondbröllop" eller "Kermesse", hvilka göra anspråk på att vara målade af hans store, nyss nämnde medtäflare Pieter Brueghel d. ä., anspråk, som dessa i och för sig rätt tilltalande arbeten näppeligen förmå upprätthålla inför en sträng granskare. Redan signaturen "Breughel" å den ena taflan skvallrar om att den är utgången från sonens, Pieter B. d. y:s verkstad, och därifrån härstammar, trots den mer storstilade teckningen, äfven den andra målningen — båda värdefulla, mer eller mindre fritt af sonen utförda gentagningar af faderns arbeten, men ingendera kan uthärda en jämförelse med den yngre Pieters präktiga målning "Bondfolk öfverfallet af stråtröfvare" i Stockholms högskolas samling.

I motsats till den allmänt värderade Pieter Aertsen är den ungefär hundra år senare verksamme Hendrik Coster en så godt som okänd artist. Man vet visserligen att han, bosatt i Arnhem, var Caspar Netschers förste lärare — den andre var Gerard Terborch — men hans taflor känner man blott genom gammal hörsägen, så när som på ett damporträtt i en holländsk privatsamling och den här befintliga, ur en samling i Haag nyligen inköpta målning som, målad 1659, framställer en vuxen, sjungande flicka och en klarinettblåsande, i barett klädd gosse, båda i halffigur, naturlig storlek, belysta af ett brinnande ljus — som man finner ett från Frans Hals lånadt motiv, här kombineradt med ljuseffekter, visserligen icke återgifvet med gamle Hals' saftiga och breda pensel, utan hårdt och

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Svenska Dagbladet. 28.5.1906.

glatt måladt, men likafullt en älskvärd målning, som är intressant icke blott genom sin utomordentliga sällsynthet.

Simon Kick, en gammal amsterdamare från 1600-talets midt, som först på senare tid vunnit anseende, är sannolikt mästaren till en särdeles förträfflig interiör med fyra porträttfigurer. Svåger till den i Nationalmuseum representerade Willem Duyster, hvilken liksom han målade soldater i vaktstugan, tric-tracspelare och musicerande sällskap, hör han till den stora konstnärsgruppen Dirck Hals — Jacob Duck — Pieter Codde, men är närmast befryndad med de två sistnämnda. Undantagsvis har han här utfört en "familjetafla", i grå ton, något åt Gerard Terborch till, framställande en sittande förnäm gubbe i svart filthatt och pälsfodrad rock och hans bredvid stående hustru, hvars hand den ene sonen, en elegant, bugande kavaljer i grå dräkt, svarta ryttarstöflar och broderadt värjgehäng, fattar. Bredvid står den andre sonen, klädd i ljusbrun kostym och låga ryttarstöflar samt med hatten under armen. Alla fyra betrakta åskådaren. Till vänster i bakgrunden ser man genom en dörröppning de utanför väntande hästarna. — Till samma konstnärsgrupp höra två delikata "sällskapsstycken", det ena af Antonis Palamedesz, det andra — såsom jag tror med rätt — tillskrifvet Hendrik Pot. Det förra, en interiör i skymningsstämning, framställer en grupp förnäma herrar och damer i 1630-talets kostym, konverserande och drickande, medan en betjänt häller upp iskyldt vin; det senare återger ett likaledes förnämt sällskap (fjorton personer) som efter slutad måltid musicerar, medan i bakgrunden en tjänarinna dukar af bordet — två verkligt representativa holländska genrebilder. — Af tyvärr (låtom oss hoppas dock blott tills vidare!) okänd konstnär är en duktigt utförd köksinteriör, framställande en yngre karl i grå dräkt, som i närvaro af två skrattande pigor och en gosse med ett tunnband söker taga ett föremål, som en äldre, bortvänd kvinna i hvit mössa håller i den sänkta högra handen, under det att hon med den andra handen värjer sig mot den påflugne. På golfvet hinkar och annan köksattiralj. Mustig, brun fond. — Ännu en köksscen, af den ej sällsynte Egbert van der Poel, (gumma skalande lök, äfven andra figurer, kökskärl, döda fåglar, m. m.) försvarar sin plats i galleriet, liksom en 1660 daterad Fruktmånglerska af Quiringh Brekelenkam.

Jag tror att man gör orätt i att påbörda den begåfvade, men redan vid 28 år aflidne Isack van Ostade så klena saker som de hvilka emellanåt gå under hans namn. Den som känner honom från originalen, eller från reproduktioner af hans arbeten, i Louvre eller i Wallace'ska samlingen i London har svårt att tro honom vara mästaren till en högst obetydlig, rund liten tafla, Bönder utanför krogen, som här företräder hans namn. Dess mer fängslas man af två verk af Adriaan van Ostade, båda kroginteriörer med supande, rökande och kortspelande bönder, båda daterade (tyvärr alltför dunkelt för att jag, i det otillfredsställande ljus, hvari jag såg dem, skulle kunnat dechiffrera årtalen), men den i gulbrun ton hållna mer spirituellt berättad än den i grågul. — Befryndad med bröderna Ostade, fast såsom bekant kyligare både färg och föredrag, är Cornelis Bega, hvars 1660 daterade krogscen med bönder och en kvinna är stämd i denna i grått dragna silfverton, som vi känna från hans ypperliga bild i Nationalmuseum. — Tilläggom att en Bedjande eremit möjligen är utförd af Gerrit Dous elev Jacob van Spreeuw, att en liten bild från en lärftskramhandel är signerad med det obekanta namnet A. Bloem, att ännu några genrebitar med konstiga signaturer inte kunna finna plats i en sådan summarisk redogörelse som denna samt att den glatte och odräglige, i forna dagar med orätt mycket beundrade manicristen Gerard Hoet här har en tafla — Herodes' gästabud, om jag ej missminner mig — och vi äro färdiga med de holländska genremålningarna, så framt vi till dem icke räkna ett par arbeten af Cornelis Poelenborch, af hvilka jag för den delikata färgbehandlingens skull föredrager den mindre, med en på en klippa på knä liggande kvinna, framför den större med Apollo, Marsyas och nymfer. Ett mellanting mellan genre och landskap utgöra tre andra målningar, två miniatyrlika, på koppar målade små taflor, båda framställande Faraos dotter finnande Moses och utförda den ena af Salomon de Bray (dat. 1626 och starkt påverkad af Elsheimer), den andra af Barth. Breenborch; den tredje af den åtskilligt senare Jan Battista Weenix, återgifvande en italiensk gumma som i en portik kört omkull med sin fågelkorg, ur hvilken dufvor flyga upp, skrämda af en skällande hund, till stor gamman för ett par pojkar.

Betydligt färre än de holländska äro de flamska genrestyckena, af hvilka jag redan omnämnt Pieter Brueghel d. y:s. Främst står — ett verkligt praktstycke — en Köksinteriör af David Teniers d. y., en tafla af utmärkt kvalité. I denna målning, med en piga skurande kopparkärl i förgrunden, i bakgrunden framför en brasa rökande och fiolspelande bönder (halfva fonden grå, den andra

Svenska Dagbladet. 28.5.1906.

hälften gulbrun) har man, i motsats till hvad annars alltför ofta är fallet, ingen anledning att betvifla mästarens egenhändiga arbete. Utsökt varmt i färgen och friskt målad är en med ett, som jag tror, olösligt monogram försedd kroginteriör med nio bönder som spela ett slags brädspel eller se på, en kvinna, som kommer in med en dryckeskanna och i förgrunden två flickor, hvaraf den ena har en docka. Den ledsamt nog okände mästaren är i typer och målningssätt befryndad både med Teniers, Ryckaert och Joos van Craesbeeck, och taflan är betydligt öfverlägsen en liten, hårdt målad, signerad kroginteriör af den sistnämnde. — Jag uppehåller mig hvarken vid en större Slakteriinteriör af Mathys van Hellemont eller vid en stor Bondefest utanför ett värdshus, af Gillis van Tilborgh, båda elever af Teniers, men skäligen ointressanta artister.

Inskränka vi oss därpå till att blott flyktigt betrakta en förut förbigången målning af holländaren D. Vosmaer, målad 1654 och såsom vanligt hos honom återgifvande den bekanta krutexplosionen i Delft samt en Ryttarstrid och en Lägerscen af hans landsman Palamedes Palamedesz (en liten kavallerifäktning af flamländaren C. Breydel finnes äfven), afsluta vi vår vandring genom galleriet med att beundra ett alldeles förträffligt stilleben, en af pärlorna i samlingen. Jag åsyftar härmed hvarken ett Berghems far, Pieter Claesz tillskrifvet frukoststycke med, på en bordskifva, en nautiluspokal, en silfvertallrik med en skalad citron, en kullslagen remmare, nötter m. m., eller den med honom konstnärligt befryndade Claes Hedas 1648 daterade liknande stycke med en kullslagen silfverkanna, silfvertallrikar med ostronskal, venezianska glas, o. s. v., eller Catharina Backers mycket aktningsvärdt målade blomsterglas med rosor och tulpaner, utan Barend van der Meers mästerliga, stora duk — en konstnär så sällsynt, att af hans hand för närvarande utom denna tafla blott två äro kända, hvaraf den ena i Wiens hofmuseum och den andra i Würzburg, hvilket förklarar att på sin tid stora ansträngningar gjordes för att åt något holländskt museum förvärfva den här befintliga målningen.

Ämnet är ingalunda ovanligt — på en bordsskifva, delvis täckt af en smyrnaduk, en vas och en tallrik af blå delftfajans, ett par remmare, silfvertallrikar med ostronskal, ett granatäpple, m. m. — med andra ord ett ofta gentaget motiv. Men taflan har att bjuda på så härliga färgmotsättningar och är målad med en så ovanlig, dekorativ bredd, en så öfverlägsen bravur, att endast den ytterliga sällsynthete af denne under senare delen af 1600-talet i Haarlem verksamme mästares arbeten kan förklara att han, en af de allra främste i sitt slag, i konstlitteraturen varit och förblifvit så godt som okänd.

* * *

Här slutar jag mina helt visst i längden alltför tröttande uppräkningar, uttryckande min varma förhoppning att den på så få år och med så stor kärlek hopbragta samlingen ännu icke måtte anses utgöra ett afslutadt helt utan allt fortfarande måtte riktas med nya skatter. Må det blott till sist tillåtas mig att, till undanrödjande af ett par missuppfattningar, som jag icke förutsett kunna äga rum, men som andra trott vara tänkbara, förklara, att då jag icke kallat den här skildrade samlingen "Hallwylska" utan "Grefvinnan von Hallwyls tafvelgalleri", jag, fullt medveten om ett intresseradt samarbete mellan de grefliga makarne vid samlingens både grundande och utveckling, likväl velat bringa min hyllning åt den därvid väl obestridligen mest verksamma, liksom att jag, då jag återgifvit ett, såsom jag har skäl att tro, mycket pålitligt rykte om att vissa åtgärder vidtagits för att de dyrbara samlingarna för all framtid skola bevaras oförskingrade inom de murar, som sett dem växa upp, och icke råka i pietetslösa händer, tänkt mig dessa åtgärder vidtagna, naturligtvis icke med hänsyn till nuvarande generationer af arfvingar, utan därför att äfven lifskraftiga ätter kunna dö ut och att med dem den genom flera eller färre led nedärfda pieteten för fädernas minne kan komma att slockna, långt innan ett sådant palats som det von Hallwylska, danadt att trotsa sekler, jämnats med jorden.

Olof Granberg.

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Svenska Dagbladet. 5.7.1914.

Märkligt fynd i v. Hallwylska galleriet. Ännu en äkta Rembrandt konstaterad.

De holländska konstkännarna ha nu efter en tredje Rembrandt-upptäckt lämnat Stockholm.

Den botfärdiga Magdalena nu tillskrifven mästaren; har förut ansetts vara af en lärjunge.

Dr A. Bredius (t. v.) och J. Kronig.

Den lika utmärkte som älskvärde konstkännaren dr A. Bredius och hans unge landsman J. Kronig lämnade i fredags Stockholm, för att, efter så trägna studier i Nationalmusei tafvel- och handteckningssamlingar som den tryckande hettan tillät och efter att ha besökt Gripsholm och Skokloster, i går på Vanås afsluta sina besök i våra samlingar och där taga i betraktande tre Rembrandtstaflor, som äro bland de få af mästarens verk, med hvilka de hittills ej gjort bekantskap under sina vidsträckta resor i Europa och Nordamerika. Innan de lämnade Stockholm hade de emellertid nöjet att, förutom det af den i Nationalmuseum nu fullt konstaterade Rembrandtsporträttet af mästarens syster Lysbeth och Rembrandts af Kronig nyupptäckta Abrahams offer (förut tillskrifvet Eeckhout) — Bredius har särskildt önskat att det understrykes att det var Kronig som därvid först uttalade namnet Rembrandt, som Bredius sedan bekräftade — konstatera tillvaron af ännu en Rembrandtstafla i Stockholm, den här afbildade Den botfärdiga Magdalena i grefvinnan W. von Hallwyls utsökta samling.

Taflan, som kommer ur gamla svenska samlingar (möjligen de Fersen'ska och Gyldenstolpe'ska) har, med sin guldton öfver de belysta, nakna partierna — hufvudet, händerna, barmen — bordsdukens djupröda färg och fondens dunkel, just de egenskaper, som karaktärisera Rembrandts verk under 1660-talet. Det är ett ur koloristisk synpunkt mycket vackert arbete och de korslagda händerna, barmen och ansiktets nedre del äro briljant målade, men särskildt i de tårade ögonen och för öfrigt i det förträffligt modellerade ansiktet fattas dock något af den självfullhet, som plägar prägla Rembrandts arbeten från hans förnämsta period. Det är därför, som man hittills nöjt sig med att betrakta målningen såsom utgången ur Rembrandts skola — anmärkas bör dock att grefvinnan von Hallwyl själf alltid ansett sig genom denna målning vara ägarinna*) till en verklig Rembrandt.

Hvad beträffar undertecknad, har jag ansett taflan vara utförd af Rembrandts begåfvade, siste lärjunge, Aert de Gelder, som med förvånande skicklighet imiterade mästarens färgskala under dennes sista period, utan att ens närmelsevis lyckas uppnå hans djupa själstolkning. Och jag har icke varit ensam om min bestämning. Excellensen von Bode lär, när taflan för ett par år sedan i Berlin uppvisades för honom, helt diplomatiskt ha yttrat, att om den icke vore af Rembrandt så vore den af de Gelder, hvilket ju icke tyder på någon större öfvertygelse om att Rembrandt själf var mästaren. Andra ha varit säkrare i sitt omdöme. Dr Hofstede de Groot från Haag t. ex. nämnde för en tre, fyra år sedan endast namnet de Gelder, likaså dr Valentiner från Newyork, dr Beer från Budapest, o. s. v. Dr Bredius och Kronig utropade däremot genast, när glaset aflägsnades från taflan, entusiastiskt och med en mun: Rembrandt! och det namnet vidhöllo de både under det långa besöket i det Hallwylska galleriet och dagarna efteråt. De stödja sig härvid, lik-

*) Jag begagnar här tillfället att yppa, att det Hallwyl'ska tafvelgalleriet helt och hållet är bildadt af grefvinnan själf och därför rätteligen bör kallas "Grefvinnan von Hallwyls tafvelgalleri".

Svenska Dagbladet. 5.7.1914.

"Den botfärdiga Magdalena", som nu konstaterats vara en Rembrandtmålning.

som vid bestämmandet af Lysbeths porträtt och Abrahams offer i Nationalmuseum, på för oss oberesta svenska museimän alldeles okända Rembrandtstaflor i vidt spridda utländska privatsamlingar, i förevarande fall närmast på en för oss äfven till namnet obekant, nyligen från Nordamerika till Amsterdam återförvärfvad Lucretia. Jag har emellertid efter Bredius' och Kronigs afresa haft nöjet återse målningen och känner mig — med ffvan gjorda reservation mot en viss, hos Rembrandt mindre vanlig tomhet i ansiktsuttrycket — helt och hållet öfvertygad om att de båda konstforskarna hafva rätt och att grefvinnan von Hallwyl verkligen är ägarinna till en veritabel Rembrandt från mästarens bästa period. Visserligen tillhör målningen, som är mer än en meter hög och lika bred, ingalunda de b ä s t a arbeten, som mästaren frambragte under det decennium (1660-talet) under hvilket han utförde sådana odödliga mästerverk som De Stalmeesters och Claudius Civilis, dr Bredius' "David och Saul", Judebruden i Amsterdams Ryksmuseum, Familjegruppen i Braunschweigs museum, o. s. v., men en äkta, väl bevarad och i koloristiskt hänseende mycket vacker Rembrandt är den dock med den ljusbruna dräkten, det likaledes ljusbruna hufvuddoket, som framhäfva de skarpt belysta, i en gyllene ton hållna, nakna partierna, mot hvilka det med en djupröd smyrnaduk öfverdragna bordet med den mästerligt målade folianten bryter af.

Tilläggom dock att de lärde holländska forskarna ingalunda endast voro på jakt efter nya Rembrandtstaflor. Exempelvis genomgingo de mycket noga våra Rembrandt-teckningar, erkände såsom fullt äkta flera blad, som den hypermoderna kritiken utmönstrat, men funno å andra sidan beträffande några rembrandtsartade blad anledning till nya attributioner, såsom: Furnerius, Renesse och andra för oss främmande klingande namn. Bland de öfriga nederländska handteckningarna konstaterade de likaledes tillvaron af mycket af intresse, såsom bland under arbete varande, ur Hårlemanska m. fl. samlingar (dock ej ur Tessinska samlingen) kopförda, förut obeaktade blad ur musei förråd, dyrbara originalteckningar af Willem van de Velde d. y., Gabriel Metsu, Philips Koning, Mattheus Bril, Jan van Goyen, Jan Brueghel, Nic. Berghem, Fr. de Moucheron, Frans Snydes, m. fl. Och åtskilliga af musei oljemålningar erhöllo nya namn. Utan att "jurare in verba magistri" torde det hädanefter vara skäl att anse, att vårt tafvelgalleri innehåller verk med sådana förut icke etiketterade namn som Thomas de Keyser, Aelbert Cuyp, Peeter Pourbus, Govaert Flinck, Pieter Codde, Anthony Natus, Jacques Waaben, Martinus Nellius, Willem Kalf, A. Victoryns m. fl.

Möjligt är ju att ett eller annat af dessa sistnämnda, ofta helt hastigt proponerade namn af den framtida forskningen icke utan vidare kommer att godtagas. Så mycket mer kan man sätta lit till Bredius' och Kronigs konstaterande af Nationalmusei och grefvinnan von Hallwyls tre nya Rembrandtstaflor. Här befinna sig nämligen de båda holländarna på fullt fast mark. Efter att ha genomkorsat Europa och Nordamerika särskildt för att studera alla Rembrandtstaflor, komma de hit med alldeles friska intryck och ständigt ytterligare skärpt blick, mer kompetenta än någon annan att yttra sig i ämnet och — trots sitt blygsamma uppträdande — med större anspråk än någon annan på att få sina åsikter betraktade såsom vederhäftiga.

Olof Granberg.

Hallwylska palatset.

Stockholms Dagblad. 18.7.1914.

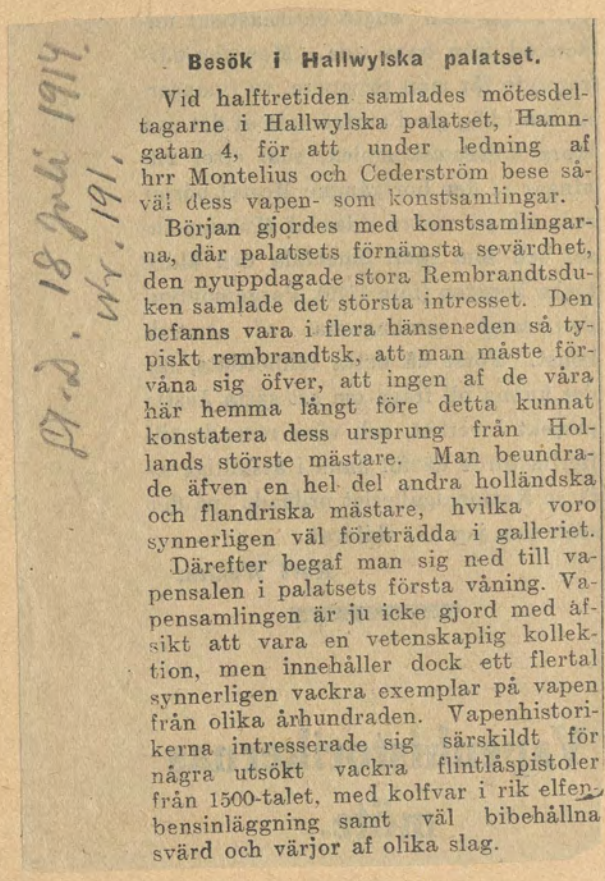

St. D. 18 juli 1914.
Nr. 191.

Besök i Hallwylska palatset.

Vid halftretiden samlades mötesdeltagarne i Hallwylska palatset, Hamngatan 4, för att under ledning af hrr Montelius och Cederström bese såväl dess vapen- som konstsamlingar.

Början gjordes med konstsamlingarna, där palatsets förnämsta sevärdhet, den nyuppdagade stora Rembrandtsduken samlade det största intresset. Den befanns vara i flera hänseneden så typiskt rembrandtsk, att man måste förvåna sig öfver, att ingen af de våra här hemma långt före detta kunnat konstatera dess ursprung från Hollands störste mästare. Man beundrade äfven en hel del andra holländska och flandriska mästare, hvilka voro synnerligen väl företrädda i galleriet.

Därefter begaf man sig ned till vapensalen i palatsets första våning. Vapensamlingen är ju icke gjord med afsikt att vara en vetenskaplig kollektion, men innehåller dock ett flertal synnerligen vackra exemplar på vapen från olika århundraden. Vapenhistorikerna intresserade sig särskildt för några utsökt vackra flintlåspistoler från 1500-talet, med kolfvar i rik elfenbensinläggning samt väl bibehållna svärd och värjor af olika slag.

Stockholms-Tidningen. 18.7.1914.

Efter att hava intagit lunch samlades man kl. 2,30 e. m. å v. Hallwylska palatsets gård. Färden styrdes först till det åtskilliga trappor upp belägna tavelgalleriet, där åtskilliga värdefulla dukar funnos att se. I vapensalen funnos en hel del intressanta saker. En vägg upptogs av tvenne fullständiga, orientaliska rustningar, synnerligen unika i sitt slag, samt två mycket vackra tyska ryttarrustningar. Av vapen fann man här en synnerligen utvald samling persiska kroksablar och ett par präktiga, etsade klingor av mästaren Kohl. Ett gevär från 1700-talet, tillverkat av en av dåtidens förnämsta mästare, N. F. Nussbaum, samt en fransk bössa, som tillhört Karl XI, tilldrogo sig vår särskilda uppmärksamhet. Stockholms Tidn. 18 juli 1914.

Hallwylska palatset.

Svenska Dagbladet. 18.7.1914.

Vid half tretiden begåfvo sig mötesdeltagarna till Hallwylska palatset, inbjudna af grefven att bese hans vapensamling. Uppför långa trappor, förbi rum, hvars praktfulla inredning man inte fick mer än en aning om i det där rådande halfmörkret, nådde man upp till tafvelgalleriet, där särskildt Rembrandttaflan beundrades. Sedan kom turen till vapensamlingen, hvilken som bekant hopbragts af grefvinnan Hallwyl. Den studerades med stort intresse.

För eftermiddagen voro vapenhistorikerna inbjudna till ingenjör Carl Robert Lamm, hvars samlingar skulle beses, hvarefter man skulle göra en rundtur i skärgården.

Dr. Dagbl. 16 Juli 1914
VV 191.

Hallwylska palatset.

Stockholms Dagblad. 30.7.1914.

Rembrandtsduken hos Hallwyls.

Intendenten Olof Granberg har ordet.

Herr redaktör!

I redogörelsen i lördagsnumret för vapenhistorikernas besök i fredags i v. Hallwylska palatset förekommer följande passus: ”Början gjordes med konstsamlingarna, där palatsets förnämsta sevärdhet, den nyuppdagade stora Rembrandtsduken samlade det största intresset. Den befanns vara i flera hänseenden så typiskt rembrandtsk, att man måste förvåna sig öfver att ingen af de våra här hemma långt före detta kunnat konstatera dess ursprung från Hollands största mästare”.

Jag vet icke om ofvanstående bör tolkas så, att hrr vapenhistoriker kunna anses sitta inne med speciella förutsättningar att särskilja Rembrandts arbeten från hans lärjungars — en ofta mycket svår uppgift! — eller om de förnumstiga reflexionerna blott äro referentens egna, men jag anser mig i egenskap af den, som mer än någon annan sysslat med våra svenska privatsamlingar och särskildt med nederländsk konst här i landet uppfordrad att bedyra, att det ingalunda är så lätt som icke-fackmannen tror att i hvarje fall afgöra om en rembrandtsk tafla är utförd af Rembrandt själf.

Hvad nu angår den von Hallwylska målningen, har jag och med mig många andra såväl svenska som utländska konstkännare — Hofstede de Groot, Göthe, Kruse, Valentiner m. fl — ansett den vara målad af Aert de Gelder, Rembrandts skicklige lärjunge på 1660-talet, hvilken helt och hållet tillägnade sig mästarens palett och med utomordentlig smidighet tillgodogjorde sig hans teknik. Och en sådan Rembrandtkännare som W. von Bode i Berlin lär, då man för ett par år sedan uppvisade taflan för honom, också ha sagt, att om den ej vore af Rembrandt, så vore den af Aert de Gelder.

Bredius, som jämte Kronig var den förste verklige Rembrandt-kännare, som utan tvekan vågade tillskrifva Rembrandt målningen, sade mig att det icke alls förvånade honom att vi här hemma icke dristat tillskrifva Rembrandt den förträffliga duken, utan stannat vid Aert de Gelder, om hvilken den ju mycket erinrade. För att våga fastslå Rembrandts namn måste man, sade han, ha sett just de målningar af den store mästaren, hvilka utgjorde de båda kännarnes bevismateriel, speciellt en från Amerika till Amsterdam nyligen återförvärfvad signerad ”Lucretia”. Och han tillade någonting om att man, för att vara au courant med Rembrandt, måste resa oupphörligt och ständigt studera mästaren.

Jag erinrade mig därvid hvad Oscar Levertin en gång skref med anledning af min konsthistoriska verksamhet. Orden återfinnas i L:s samlade skrifter, som jag för tillfället icke har tillgång till, men jag minns att han ungefär yttrar att äran af att vara amanuens (nu intendent) vid Nationalmuseum ungefär motsvarar den att vara officer vid ett rangregemente, d. v. s. den kräfver förmögenhet, som museimannen behöfver för tätt upprepade studieresor i utlandet. Men finnes nu ej förmögenheten, måste museimannen inskränka sig till en kortare resa hvart femte eller tionde år, då blir den ovillkorliga följden efterblifvenhet och att distanseras af lyckligare lottade, mer beresta utländska kolleger, som därtill ofta bo i någon af centralpunkterna för den europeiska konstmarknaden, med stora möjligheter att vid förefallande behof hastigt förflytta sig till Paris, Köln, Berlin, Amsterdam eller London — i motsats till oss, svenska museimän i högan nord.

Olof Granberg.

38.

Hallwylska palatset.

STOCKHOLMS DAGBLAD Torsdag 31 Oktober 1918

NYTT VERK AV JULIUS KRONBERG: EN TAKMÅLNING I HALLWYLSKA PALATSET.

—"—

Detalj: Perseus.

För blott helt kort tid sedan fick professor Julius Kronberg färdig en takmålning, som han utfört för greve von Hallwyls palats vid Hamngatan, denna pärla av byggnadskonst, som utgör ett värdigt hölje till alla de med utsökt smak ordnade ovärderliga skatter av förnämlig konst och konstindustri, vilka däri innehållas. En salong av imponerande höjd och belägen en trappa upp samt vettande åt den vackra gårdsplatsen, den s. k. röda salongen, har nu — sist bland rummen — fått sitt tak smyckat med en monumental målning.

Det är den urgamla, genom tiderna i skiftande former framträdande myten om striden mellan ljus och mörker, mellan det godas makter och det ondas, mellan den bålde hjälten och vidundret, det är den ideala tron på ljusets, det sannas och rättas slutliga triumf, som här kommer till synes i sin utformning från den klassiska forntiden: Sagan om Andromeda, den sköna kungadottern, som utsetts att bli ett sonoffer till det av förtörnade makter sända glupska vidundret, men som räddas av Perseus och hemföres som brud av honom.

Kedjad vid klippan sitter den unga kvinnan i hela glansen av sin jungfruliga fägring, blott obetydligt skyld av ett guldgult klädebon. Hon har väntat sitt grymma öde fullbordan genom det draklikn ande odjur, som krälar på marken ett stycke framför henne. Men med glad

Professor Julius Kronberg vid arbetet.

hänryckning varsnar hon nu, huru den räddande kämpen nalkas.

På vit fåle språngar Perseus fram, en kraftfull hjälteyngling i gyllne rustning och med fladdrande rosenröd mantel. I vänstra handen bär han skölden med Medusas huvud — han var ju just på hemväg från sin färd till dödande av Gorgonen — och i den högra ljungar svärdet, blankt, likt en solstråle. Hästen stegrar sig i språnget och det fjälliga drakdjuret, i bruna, violetta och grönskimrande färger, spärrar upp sina vingar, kröker stjärt och hals samt flåsar het ånga, i allt en bild av elakhet, ilska och ångest. Den motsatsverkan, som i teckning och färg åstadkommits mellan de olikartade figurerna, är betydande. Och den förstärkes yttermera genom dessas fördelning med den vidrige, mörkfärgade draken över kortväggens midt samt ljusgestalten Perseus strax på ena sidan därom

Hallwylska palatset.

Stockholms Dagblad. 31.10.1918.

Skiss till plafond i Hallwylska palatset.

och på den andra, men ett litet stycke längre borta, den likaledes ljushyllta Andromeda.

Högt över dessa tre och mellan lätta skyar, som äro strödda på en blånande sommarhimmel, svåva några genier i behagfulla ställningar, bland dem ryktets genius med tuba i ena handen och i den andra en krans för segrarens ände.

Beundransvärda äro i synnerhet los de tre huvudfigurerna teckningens uttrycksfullhet, rörelsernas liv och färgernas glans.

Men något som man också måste beundra, är den rent fysiska kraft — vid sidan av skaparekraften — som tillåtit den sextioåttaårige mästaren att till alla delar egenhändigt under sommarmånadernas lopp med ett många timmar i sträck snart sagt varje dag oavlåtligt fortsatt arbete fullborda detta sitt verk.

På grund av storleken samt emedan taket på alla sidor med en välvning övergår i väggarne, möter det vissa svårigheter att på fotografisk väg direkt åstadkomma en för ändamålet lämplig bild av målningen i taket. Men efter skisser, som professor Kronberg välvilligt för ändamålet ställt till förfogande, lämnas här en avbildningning av densamma liksom även av huvudfiguren, Perseve själv på sin eldige springare. Den tredje bilden visar konstnären på sin upphöjda men allt annat än bekväma plats under arbetet.

E. L.

Grefve Walter v. Hallwyl.

Den v. Hallwylska konstdonationen.

Man kan knappast kalla den stockholmska arkitekturen skön. Den är alltför tung och dyster, saknar de smäckra och ljusa linjerna, som fröjdar ögat. Undantag finnas ju, men i regel är vår arkitektur ej skön.

Våra stora palats verka som mäktiga, tunga stenkomplexer, icke upplyftande utan tyngande, icke monumentala, estetiskt sedt.

Men som sagdt finnas undantag, och ett sådant undantag är det Hallwylska palatset vid Hamngatan, som utgör en af vår stads prydnader.

Som bekant har grefve Hallwyl i september 1908 donerat sitt stora konstpalats med dess dyrbara inrede till Stockholms stad med det villkor, att därmed icke får förfaras som med den Fürstenbergska konstdonationen i Göteborg.

Förutom donationen af palatset och den storartade samlingen af renässans- och modärn konst har grefve Hallwyl anslagit 100,000 kronor till dess underhåll.

Palatsets arkitekt är prof. G. Clason. Prof. Kronberg har utfört takmålningarna och dörröfverstyckena, och skulptörerna G. Lindberg och Wallander ha bidragit vid utsmyckningen.

Grefve Walter v. Hallwyl härstammar från en schweizisk släkt, som ständigt stått på huset Habsburgs sida och därför erhållit grefvetitel och förläningar. Grefve v. Hallwyl är själf den siste manlige ättlingen, då han i sitt äktenskap blott har döttrar (kammarherrinnan v. Eckermann, doktorinnan Roosval och ryttmästar v. Geijers fru).

Grefve v. Hallwyl är gift med en fröken Kempe af den bekanta rika norrländska bruksslägten, och har han så väl förvaltat sin genom giftermål bekomna förmögenhet, att den under årens lopp mångdubbelt förökats.

SVENSK TACKSAMHET. Formen af åtskilliga notiser angående grefve Hallwyls storslagna gåfva till Stockholm bör ej undgå kritik. I stället för att uttrycka en på sin plats varande tacksamhet ha många tidningar insinuerat för grefve H. äreröriga beskyllningar, som dock skjuta öfver målet och stämplar sina upphofsmän efter förtjänst. — Men, det är icke tacksamt att vara mecenat åt "Nordens fransmän!"

TIDNINGS-AKTIEBOLAGET KAMRATEN
SV. PUBLICISTBUREAU
STOCKHOLM 1.

Hallwylska donationen.

Aftonbladet. 2.1.1921.

Hallwylska palatset mottages av staten. Regeringen har enligt Sv. D. vid senaste konseljen beslutat mottaga det av greve Walter v. Hallwyl och grevinnan Wilhelmina v. Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerade Hallwylska palatset vid Hamngatan att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets område.

Aftonbladet 2 Jan. 1921.

42

Hallwylska donationen.

Dagens Nyheter 2.1.1921.

Svenska staten får palatset Hamngatan 4.

Greven och grevinnan Hallwyl donera bort egendomen.

Stockholms stad blir utan all rätt till donationen.

Det blir ej Stockholms stad som blir den slutliga ägaren till det Hallwylska palatset vid Hamngatan, utan staten. För något mer än ett tiotal år sedan var det så allvarligt på tal att byggnaden med inventarier skulle skänkas till huvudstaden att donationen redan hunnit ingå i medvetandet såsom ett fullbordat faktum, när det nu befinnes att ett nytt testamente, som har formen av ett direkt gåvobrev, insatt staten såsom ägare.

Hur det egentligen förhåller sig med historien om donationen till Stockholms stad låter sig, egendomligt nog, nu knappast klargöras, fastän det hela år 1908 ansetts så klart att till och med Nordisk Familjebok talar om det Hallwylska palatset och dess rika konstsamlingar såsom en skänk åt huvudstaden. Antagligen lär det emellertid ha förhållit sig så att ett tidigare testamente funnits, men att donationen i detta angivits i vaga och obestämda former. Något direkt avtal med stadens kommunala myndigheter har icke ifrågakommit, utan det hela torde ha inskränkt sig till meddelanden under hand om en plan som sedermera icke fullföljts.

I den form donationen till staten nu presenteras framträder också denna i så mycket mera pompösa former

Det hela skall bevaras såsom en bild från vår tid.

I den skrivelse som åtföljer gåvobrevet till staten framhålla greven och grevinnan Hallwyl att det ursprungligen varit deras avsikt att på vanligt sätt endast överföra till offentlig egendom i och för sig mera värdefulla konstsaker som samlats i deras hem. Så småningom har emellertid avsikten utvidgats till att omfatta hela hemmet. Donatorerna ha kommit till den uppfattningen att det skulle vara av större kulturhistoriskt intresse att hela den miljö vari konstföremålen gjort tjänst som heminredning bleve på ett tillfredsställande sätt bevarad. På så sätt skulle en verklig tidsbild bevaras åt eftervärlden från de närmast gångna årtiondena, vilken skulle vara av helt annat värde än de så kallade tidstrogna interiörer som sammanföras av i museer förvarade föremål. I ett levande hem finnas en mängd ting som ej kunna få plats på vanliga museer i full utsträckning, såsom inredningen av kök och skafferi, ekonomihus, hushålls- och bruksföremål av olika slag, kläder för olika tillfällen, toalettsaker och dylikt, som för en kommande tids kulturforskning kan äga lika stort värde som de hemmet tillhörande dyrbarheterna.

Gåvobrevet innefattar i anslutning härtill hela fastigheten Hamngatan 4 jämte det huvudsakliga av där förvarade samlingar av konstverk, inventarier och inredning av hemmet i syfte att det hela skall oibehållas oförändrat och utgöra ett museum tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade.

Hela det dyrbara tavelgalleriet målföljer.

Det Hallwylska palatset är uppfört åren 1893—1899 efter ritningar av professor Clason. Till den konstnärliga utsmyckningen anlitades ett flertal konstnärer. Plafondmålningar ha utförts av Julius Kronberg och Nils Asplund och skulpturarbeten av Alf Wallander, Gusten Lindberg och Wetterlund. Boningsrummen innesluta möbler och konstsaker som till största delen äro antika. Samlingar finnas i silver, fajanser, porslin, vapen, antika smycken och pretiosa.

Av särskilt värde är den stora tavelsamlingen med målningar av Rembrandt, Cranach, Goya, Per Borch m. fl. Samlingarna äro inpassade i särskilda rum och ordnade med stor artistisk smak och det lär i främsta rummet vara grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, som ägnat tid och intresse åt skapandet av samlingar och miljö.

Donatorerna ha förbehållit sig nyttjanderätten till egendomen under sin livstid. Det blivande museet skall därefter styras av en direktion, i vilken donatorerna insatt professorerna Nils Lithberg och Johnny Roosval samt kammarer Bernhard Glaumann. Denna direktion skall utöva tillsyn under sin livstid, varefter styrelse utses av regeringen.

Med gåvan följer ett donationsbrev å statspapper å nominellt 1,128,600 kr., vars årliga avkastning, något över 50,000 kr., är avsedd för bestridande av förvaltningskostnaderna. Regeringen har i konselj beslutat mottaga gåvan.

43.

Hallwylska donationen.
1921.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN

AVDELNING FÖR PRESSURKLIPP
Klara Västra Kyrkogata 12
Allm. Tel. 9104 ⁘ Rikstel. 7787

Svenska Dagbladet

Skriver den 2/2-21

Hallwylska palatset donerat till staten. Efter makarna v. Hallwyls död museum. Med donationen följer över en milj. kr.

Regeringen har vid senaste konselj beslutat mottaga donationen. Alla de stora samlingarna av konst, konsthantverk, vapen m. m. ingå i donationen.

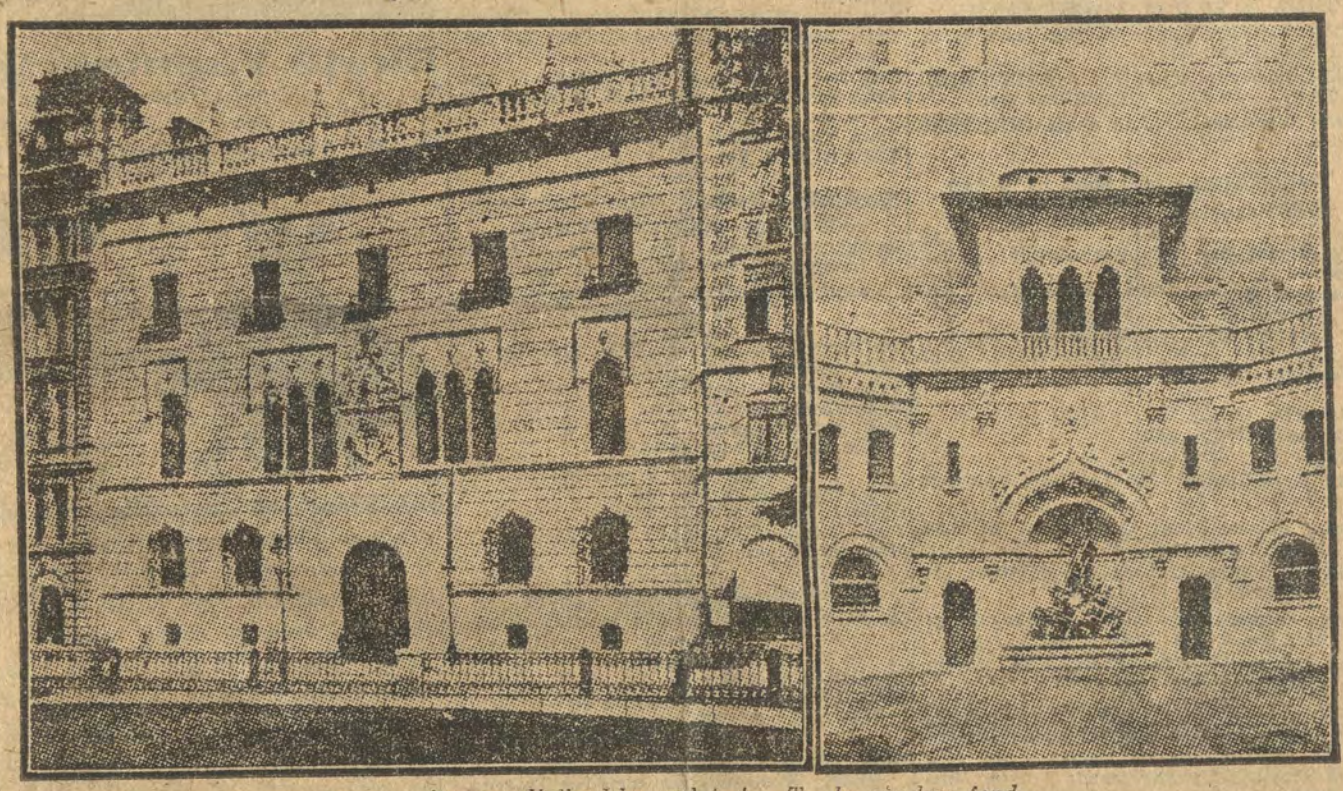

I. v. exterior av Hallwylska palatset. T. h. går dens fond.

Hallwylska donationen.

Svenska Dagbladet. 2.1.1921.

Greve Walter von Hallwyl.

Professorerna Roosval (överst) och Lithberg, medlemmar av den direktion som skall förvalta den donerade fastigheten.

Grevinnan Wilhelmina Hallwyl, född Kempe.

Enligt vad Svenska Dagbladet inhämtat ha greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat den värdefulla egendomen vid Hamngatan, Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets områden. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1 128 660 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet.

Regeringen har vid senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan.

Det gåvobrev genom vilket överlämnandet skett upptar utom den fasta egendomen, Hamngatan 4, det utomordentligt vackra patricierpalatset mitt emot Berzelii park, all den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, bestående av möbler, mattor, gardiner, tavlor, konstsaker, samlingar av vapen och antika föremål, resultatet alltså av greve Hallwyls mångåriga samlarearbete, vilket hopfört mycket stora konstnärliga värden. I donationsbrevet göres emellertid i fråga om lösöret vissa undantag. De föremål som sålunda undantagas äro i en särskild förteckning upptagna vapen, tavlor m. m., som i äldre tider tillhört medlemmar av släkten Hallwyl, och dessutom en del saker, som erhållits vid utgrävningar omkring slottet Hallwyl i kantonen Aargau i Schweiz. Dessa föremål ha makarna nämligen för avsikt att överlämna till Schweizerisches Landesmuseum i Zürich. Dessutom undantages en del kläder och husgerådssaker, som för närvarande användas för makarna Hallwyls och deras tjänares behov, samt en del juveler och smycken, vilka ej ingå i samlingarna.

Donatorerna avse att till eftervärldens forskare och konstintresserade överlämna sitt hem sådant det ser ut just nu. De vilja att det skall vara fullständigt orubbat och bilda ett museum i det tillstånd, det för närvarande befinner sig. För att detta under all framtid skall kunna bibehålla sin särskilda prägel av den tid och de förhållanden, under vilka det kommit till stånd, förordna donatorerna att ingen del av den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller på annat sätt bringas ur svenska statens ägo. Fastigheten får vidare ej ombyggas eller förändras och icke uthyras eller användas till något annat ändamål än såsom museum uteslutande för den donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som makarna von Hallwyl eventuellt komma att sedermera överlämna till museet. All denna lösegendom måste för all framtid förvaras i egendomen.

Sedan regeringen nu fattat beslut om donationens mottagande för statens räkning skall en inventering och uppteckning göras av den till donationen hörande lösegendomen. Denna uppteckning skall verkställas av en särskilt sakkunnig person, som utses av regeringen. Sedan denna förteckning uppgjorts skall lösegendomen betraktas som kronans egendom.

Så länge någon av makarna von Hallwyl är i livet förbehålla de sig rätt att bebo fastigheten och vårda den lösegendom, som där finnes förvarad.

Enligt gåvobrevet skall den donerade fastigheten och de till museet hörande samlingarna förvaltas av en särskild direktion bestående av tre personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion ha makarna von Hallwyl utsett professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor Johnny Roosval och kamreraren Bernhard Glaumann, vilka alla bistått greve Hallwyl vid förvaltningen av fastigheten och samlingarna och vilka makarna utsett till exekutorer av deras testamente i de delar, som röra ytterligare tillägg till den stora donationen. Förordnandet för dessa personer skall gälla för så lång tid som fordras för samlingarnas uppställning och mueets fullständiga ordnande och katalogiserande. — I fråga om museets blivande katalog skola donatorerna på testamentarisk väg ställa medel till förfogande. — Medlemmarna i museets direktion skola sedermera utses av k. m:t. I donationsbrevet lämnas noggranna instruktioner för museets förvaltning, kontrollen över ledningen av museet o. s. v.

* * *

Greve Hallwyl tillhör den urgamla schweiziska adliga ätten Hallwyl, uppkallad efter slottet Hallwyl, i kantonen Aargau. Han inflyttade 1864 till Sverige och blev 1873 svensk undersåte. Genom sitt gifte med Wilhelmina Kempe blev han ägare till en stor förmögenhet, som han nedlagt bland annat i de utomordentligt värdefulla konstsamlingar han hopbragt. Det Hallwylska palatset i Stockholm uppfördes 1898 efter ritningar av I. G. Clason.

DAGENS NYHETER Måndagen den 3 Januari 1921

Svenska staten får palatset Hamngatan 4.

Greven och grevinnan Hallwyl donera bort egendomen.

Stockholms stad blir utan all rätt till donationen.

Det blir ej Stockholms stad som blir den slutliga ägaren till det Hallwylska palatset vid Hamngatan, utan staten. För något mer än ett tiotal år sedan var det så allvarligt på tal att byggnaden med inventarier skulle skänkas till huvudstaden att donationen redan hunnit ingå i medvetandet såsom ett fullbordat faktum, när det nu befinnes att ett nytt testamente, som har formen av ett direkt gåvobrev, insatt staten såsom ägare.

Hur det egentligen förhåller sig med historien om donationen till Stockholms stad låter sig, egendomligt nog, nu knappast klargöras, fastän det hela år 1908 ansetts så klart att till och med Nordisk Familjebok talar om det Hallwylska palatset och dess rika konstsamlingar såsom en skänk åt huvudstaden. Antagligen lär det emellertid ha förhållit sig så att ett tidigare testamente funnits, men att donationen i detta angivits i vaga och obestämda former. Något direkt avtal med stadens kommunala myndigheter har icke ifrågakommit, utan det hela torde ha inskränkt sig till meddelanden under hand om en plan som sedermera icke fullföljts.

I den form donationen till staten nu presenteras framträder också denna i så mycket mera pompösa former.

Det hela skall bevaras såsom en bild från vår tid.

I den skrivelse som åtföljer gåvobrevet till staten framhålla greven och grevinnan Hallwyl att det ursprungligen varit deras avsikt att på vanligt sätt endast överföra till offentlig egendom i och för sig mera värdefulla konstsaker som samlats i deras hem. Så småningom har emellertid avsikten utvidgats till att omfatta hela hemmet. Donatorerna ha kommit till den uppfattningen att det skulle vara av större kulturhistoriskt intresse att hela den miljö vari konstföremålen gjort tjänst som heminredning bleve på ett tillfredsställande sätt bevarad. På så sätt skulle en verklig tidsbild bevaras åt eftervärlden från de närmast gångna årtiondena, vilken skulle vara av helt annat värde än de så kallade tidstrogna interiörer som sammanföras av i museer förvarade föremål. I ett levande hem finnas en mängd ting som ej kunna få plats på vanliga museer i full utsträckning, såsom inredningen av kök och skafferi, ekonomihus, hushålls- och bruksföremål av olika slag, kläder för olika tillfällen, toalettsaker och dylikt, som för en kommande tids kulturforskning kan äga lika stort värde som de hemmet tillhörande dyrbarheterna.

Gåvobrevet innefattar i anslutning härtill hela fastigheten Hamngatan 4 jämte det huvudsakliga av där förvarade samlingar av konstverk, inventarier och inredning av hemmet i syfte att det hela skall oibehållas oförändrat och utgöra ett museum tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade.

Hela det dyrbara tavelgalleriet medföljer.

Det Hallwylska palatset är uppfört åren 1893—1899 efter ritningar av professor Clason. Till den konstnärliga utsmyckningen anlitades ett flertal konstnärer. Plafondmålningar ha utförts av Julius Kronberg och Nils Asplund och skulpturarbeten av Alf Wallander, Gusten Lindberg och Wetterlund. Boningsrummen innesluta möbler och konstsaker som till största delen äro antika. Samlingar finnas i silver, fajanser, porslin, vapen, antika smycken och pretiosa.

Av särskilt värde är den stora tavelsamlingen med målningar av Rembrandt, Cranach, Goya, Per Borch m. fl. Samlingarna äro inpassade i särskilda rum och ordnade med stor artistisk smak och det lär i främsta rummet vara grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, som ägnat tid och intresse åt skapandet av samlingar och miljö.

Donatorerna ha förbehållit sig nyttjanderätten till egendomen under sin livstid. Det blivande museet skall därefter styras av en direktion, i vilken donatorerna insatt professorerna Nils Lithberg och Johnny Roosval samt kammarherre Bernhard Glaumann. Denna direktion skall utöva tillsyn under sin livstid, varefter styrelse utses av regeringen.

Med gåvan följer ett donationsbrev å statspapper å nominellt 1,128,600 kr., vars årliga avkastning, något över 50,000 kr., är avsedd för bestridande av förvaltningskostnaderna. Regeringen har i konselj beslutat mottaga gåvan.

46

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP — Sv. ARGUS, BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I.
Allm. Tel. 12323 :-: Riks. 7787

Göteborgs Dagblad

3/1 1920

Hallwylska palatset till staten.

Ett museum för forskare och konstintresserade.

Grefve Walter von Hallwyl och hans maka grefvinnan Wilhelmina von Hallwyl ha genom ett den 20 sistlidne December månad upprättadt gåfvobref till svenska kronan donerat sin fastighet n:r 4 vid Hamngatan i Stockholm jämte det hufvudsakliga af deras där förvarade samlingar af konstverk och konstsaker samt öfriga föremål, som höra till utrustningen af deras hem, i ändamål att fastigheten och den där förvarade lösegendomen skola för all framtid utgöra ett museum, tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade. Med gåfvan följer äfven ett kapitalbelopp i obligationer, hufvudsakligen svenska statens, å nominellt kr. 1,128,660 med en årlig ränteafkastning af något öfver 50,000 kr., hvilken afkastning är afsedd för bestridande af kostnaden för museets förvaltning.

Genom beslut i konseljen på nyårsaftonen har k. m:t beslutit mottaga gåfvan.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN

AVDELNING FÖR PRESSURKLIPP
Klara Västra Kyrkogata 12
Allm. Tel. 9104 ⁘ Rikstel. 7787

Göteborgs Handelstidning

Skriver den 3/1-21

Hallwylska huset som museum.

3/1

Staten har mottagit gåvan!

Som sedan några år bebådats har det von Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm, snett emot Berns salonger, nu donerats till staten. Regeringen har vid fredagskonseljen beslutat mottaga gåvan.

Donationen åtföljes av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer för underhåll av huset.

Enligt donators önskan skall egendomen med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade utom konsten och konsthantverkets områden. Samlingarna skola förvaltas av en särskild direktion på tre personer. Till första medlemmar av denna har donator utsett professorerna Jacob Lithberg och Johnny Roosvall och kamreraren Bernhard Glaumann.

Makarna von Hallwyl skola kvarbo till sin död i fastigheten. Palatset har uppförts efter ritningar av professor Claeson år 1898.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP — Sv. ARGUS, BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Göteborgs Morgon Post

3/1 1920

STÅTLIG DONATION.

Hallwylska palatset överlämnas till staten.

ETT KONSTMUSEUM

Dessutom doneras över en miljon till museets underhåll.

Enligt Sv. D. har greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat det Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum, tillgängligt för forskare och andra intressenter. Donationen, som förmodligen kommer att åtföljas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,000 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet. Regeringen har i senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan. Gåvobrevet upptager utom den fasta egendomen den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, inrymmande mycket stora konstnärliga värden.

Ehligt gåvobrevet skall den donerade fastigheten och de till museet hörande samlingarna förvaltas av en särskild direktion, bestående av tre personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion ha makarna von Hallwyl utsett professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor J. Roosval och kamreraren Bernhard Glaumann.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :-: Riks. 7787

Göteborgs-Posten

3/1 1920

Hallwylska palatset till staten.

Skall med konstsamlingarne bilda ett museum.

Dessutom över en miljon till underhåll.

GP. 3/1

Enligt Sv. D. har greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat det Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum, tillgängligt för forskare och andra intresserade. Donationen, som förmodligen kommer att åtföljas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer, avsedd för underhåll av det blivande museet. Regeringen har i senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan. Gåvobrevet upptar utom den fasta egendomen den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, inrymmande mycket stora konstnärliga värden.

Enligt gåvobrevet skall den donerade fastigheten och de till museet hörande samlingarna förvaltas av en särskild direktion, bestående av tre personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion har makarna von Hallwyl utsett professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor J. Roosval och kamreraren Bernhard Glauman.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Helsingborgs Dagblad
3
1/1 1921

Stor konstdonation till staten.

Hallwylska palatset i Stockholm blir museum.

Med donationen följer öfver 1 miljon kronor. 3/1

Hels D

Grefve Walter von Hallwyl och grefvinnan Wilhelmine von Hallwyl, född Kempe, ha öfverlämnat det Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm att för framtiden med sina konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade på konstens och konsthandtverkets områden. Donationen som förmodligen kommer att följas af vissa kompletteringar genom makarnas blifvande testamente, åtföljdes af en gåfva af 1,128,560 kr. i svenska statsobligationer, afsedt för underhållande af det blifvande museet. Regeringen har i senaste konselj beslutat att emottaga gåfvan.

Det gåfvobref genom hvilket öfverlämnandet skett upptar utom den fasta egendomen, det utomordentligt vackra patricierpalatset midt emot Berzelii park, all den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, bestående af möbler, mattor, gardiner, taflor, konstsaker, samlingar af vapen och antika föremål, resultatet alltså af grefve Hallwyls mångåriga samlarearbete, hvilket hopfört mycket stora konstnärliga värden. I donationsbrefvet göres emellertid i fråga om lösöret vissa undantag. De föremål, som sålunda undantagas äro i en särskild förteckning upptagna vapen, taflor m. m., som i äldre tider tillhört medlemmar af släkten Hallwyl, och dessutom en del saker, som erhållits vid utgräfningar omkring slottet Hallwyl i kantonen Aargau i Schweiz. Dessa föremål ha makarna nämligen för afsikt att öfverlämna till Schweizerisches Landesmuseum i Zürich. Dessutom undantages en del kläder och husgerådssaker, som för närvarande användas för makarna Hallwyls och deras tjänares behof, samt en del juveler och smycken, hvilka ej ingå i samlingarna.

Donatorerna afse att till eftervärldens forskare och konstintresserade öfverlämna sitt hem sådant det ser ut just nu. De vilja att det skall vara fullständigt orubbadt och bilda ett museum i det tillstånd, det för närvarande befinner sig. För att detta under all framtid skall kunna bibehålla sin särskilda prägel af den tid och de förhållanden, under hvilka det kommit till stånd, förordna donatorerna att ingen del af den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller på annat sätt bringas ur svenska statens ägo. Fastigheten får vidare ej ombyggas eller förändras till något annat ändamål än såsom museum uteslutande för den donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som makarna von Hallwyl eventuellt komma att sedermera öfverlämna till museet. All denna lösegendom måste för all framtid förvaras i egendomen.

Sedan regeringen nu fattat beslut om donationens mottagande för statens räkning skall en inventering och uppteckning göras af den till donationen hörande lösegendomen. Denna uppteckning verkställes af en särskildt sakkunnig person, som utses af regeringen. Sedan denna förteckning uppgjorts skall lösegendomen betraktas som kronans egendom.

Så länge någon af makarna von Hallwyl är i lifvet förbehålla de sig rätt att bebo fastigheten och vårda den lösegendom, som där finnes förvarad.

57

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Helsingen
3/1 1921

Grevliga Hallwylska palatset i Stockholm donerat till staten. Enligt vad Sv. D. inhämtat ha greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat den värdefulla egendomen vid Hamngatan, Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets områden. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet.

Regeringen har vid senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan. Hels. 3/1

Donatorerna avse att till eftervärldens forskare och konstintresserade överlämna sitt hem sådant det ser ut just nu. De vilja att det skall vara fullständigt orubbat och bilda ett museum i det tillstånd, det för närvarande befinner sig. För att detta under all framtid skall kunna bibehålla sin särskilda prägel av den tid och de förhållanden, under vilka det kommit till stånd, förordna donatorerna att ingen del av den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller på annat sätt bringas ur svenska statens ägo. Fastigheten får vidare ej ombyggas eller förändras och icke uthyras eller användas till något annat ändamål än såsom museum uteslutande för dem donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som makarna von Hallwyl eventuellt komma att sedermera överlämna till museet. All denna lösegendom måste för all framtid förvaras i egendomen.

*

Museet skall förvaltas av en direktion på 3 personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion ha makarna von Hallwyl utsett professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor Johnny Roosval och kamreraren Bernhard Glaumann.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Lunds Dagblad

3/1 1921

Greve Hallwyl donerar.

Palatset blir ett statens museum.

EN MILJON I STATSOBLIGATIONER.

STOCKHOLM (Sv. T.) den 2. Lunds D 3/1

Enligt Sv. D. har greve Valter v. Hallwyl och grevinnan Vilhelmina v. Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat det Hallwylska palatset vid Hamngatan att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade. Donationen som förmodligen kommer att följas att vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer avsedda för underhåll av det blivande museet.

Regeringen har i senaste konselj behandlat frågan och beslutat mottaga gåvan. Gåvobrevet upptar utom den fasta egendomen större delen av den makarne Hallwyl tillhöriga lösegendomen inrymmande mycket konstnärliga värden.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Norrköpings Tidningar

3/1 1921

Hallwylska palatset mottages av staten. Regeringen har enligt Sv. D. vid senaste konseljen beslutat mottaga det av greve Walter v. Hallwyl och grevinnan Wilhelmina v. Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerade Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthandtverkets område. NorrkT. 3/1

Hallwylska donationen.

Norrlandsposten. 3.1.1921.

3/1 1921 Norrlandsposten

Hallwylska palatset donerat till staten.

Greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, ha till svenska staten donerat den värdefulla egendomen vid Hamngatan, Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthandverkets områden. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljas dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet.

Regeringen har vid senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan.

Social-Demokraten .3/I 1921

Hallwylska palatset blir museum.

En storslagen donation till staten.

Greve Walter von Hallwyl och hans maka grevinnan Wilhelmina von Hallwyl hava genom ett den 20 sistl. december månad upprättat gåvobrev till svenska kronan donerat sin fastighet nr 4 vid Hamngatan här i Stockholm jämte det huvudsakliga av deras där förvarade samlingar av konstverk och konstsaker samt övriga föremål, som höra till utrustningen av deras hem, i ändamål, att fastigheten och den där förvarade lösegendomen skola för all framtid utgöra ett museum, tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade. Med gåvan följer även ett kapitalbelopp i obligationer, huvudsakligen svenska statens, å nominellt kr. 1,128,660 med en årlig ränteavkastning av något över 50,000 kr., vilken avkastning är avsedd för bestridande av kostnaden för museets förvaltning.

Donatorerna hava förbehållit sig nyttjanderätten till den donerade egendomen under sin återstående livstid. Det blivande museets intressen skola därunder representeras av en enskild direktion, vartill donatorerna utsett professorn vid Nordiska museet Nils Lithberg, professorn vid Stockholms högskola Johnny Roosval samt kamreraren Bernhard Glaumann. Denna direktion skall fungera under donatorernas livstid och även därefter tills museet blivit ordnat och katalogiserat enligt donatorernas planer för detsamma. Därefter utses i framtiden direktionen av k. m:t. Det till donationen hörande kapitalet i obligationer skall förvaltas av statskontoret.

Genom beslut i konseljen på nyårsaftonen har k. m:t beslutat mottaga gåvan.

Stockholms Dagblad

3 Januari 1921.

Djurgården, varefter ämbetet självt skall uttala sin mening om förslaget.

*

Staten mottager Hallwylska palatset.

Frågan om det Hallwylska palatsets framtid är nu avgjord. Regeringen har nämligen beslutat mottaga det av greve Walter v. Hallwyl och grevinnan Wilhelmina v. Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerade Hallwylska palatset midt för Berzelii park att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar, Rembrandt, Cranach, van Goyen m. fl., bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthandtverkets område. Med gåvan följer även ett kapitalbelopp i obligationer, huvudsakligen svenska statens, å nominellt kr. 1 128 660, med en årlig ränteavkastning av något över 50 000 kr., vilken avkastning är avsedd för bestridande av kostnaden för museets förvaltning.

Donatorerna hava förbehållit sig nyttjanderätten till den donerade egendomen under sin återstående livstid. Det blivande museets intressen skola därunder representeras av en enskild direktion, vartill donatorerna utsett professorn vid Nordiska museet Nils Lithberg, professorn vid Stockholms högskola Johnny Roosval samt kamreraren Bernhard Glaumann, vilka även skola fungera efter donatorernas livstid, tills museet blivit ordnat och katalogiserat enligt donatorernas planer för detsamma. Därefter utses i framtiden direktionen av K. M:t.

*

57.

Hallwylska donationen.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN (Sid. 5) Måndagen 3 Januari 1921.

En kulturhistorisk donation som gick huvudstaden förbi.

Hallwylska palatset avsett som stadsmuseum — mottaget av regeringen.

En storartad donation, för vilken förvaltningsstyrelse nu tillsatts.

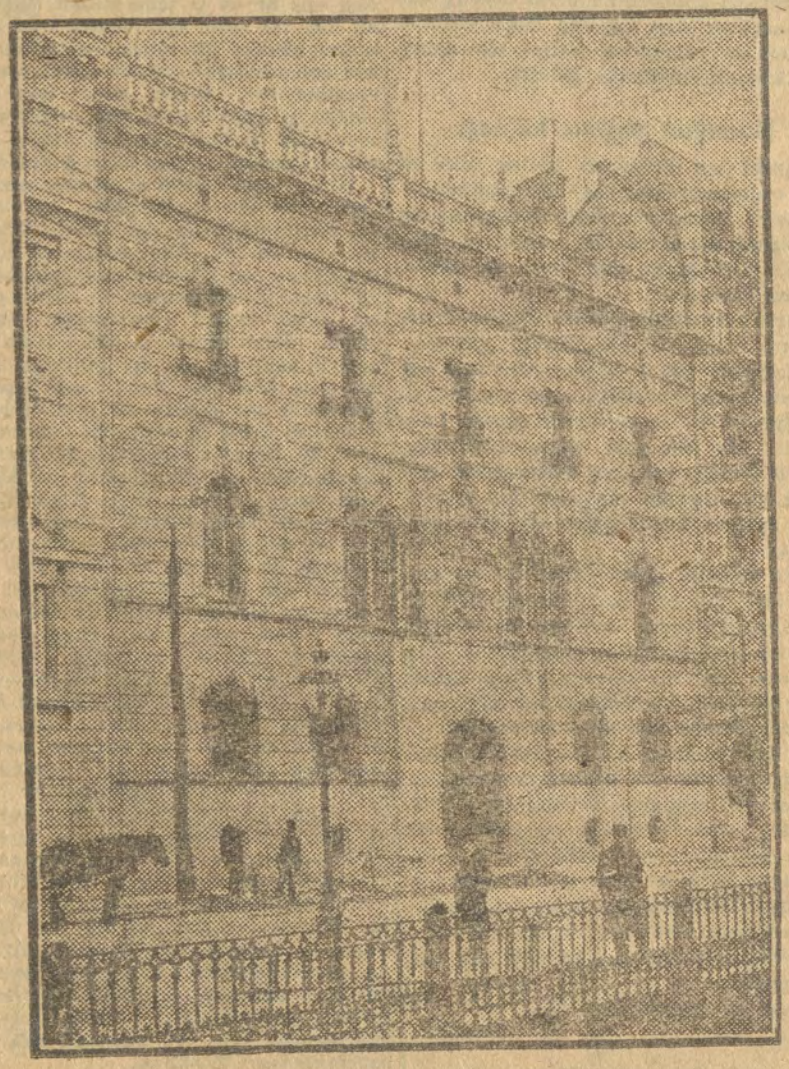

Hallwylska palatset.

Hallwylska donationen.

Stockholms-Tidningen. 3.1.1921.

För tolv år sedan kunde stockholmarna glädje sig över, att deras stad genom en donation komme att riktas med ännu en värdefull offentlig byggnad. Det Hallwylska palatset skulle med en stor del av familjen von Hallwyls däri förvarade samlingar övergå i stadens ägo, hette det då. Nu visar det sig, att detta på sin tid med sådan glädje mottagna meddelande i någon mån borde ha underkastats kontroll. Det är nämligen icke huvudstaden utan svenska staten som ihågkommits av donatorerna. Och i senaste konselj har regeringen beslutit att mottaga den av greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, staten erbjudna donationen, omfattande främst själva palatset med dess utomordentliga konstsamlingar samt dessutom en penninggåva på 1,128,600 kr. i svenska statsobligationer för underhåll av det museum, som byggnaden skall inrymma efter övergången i statens besittning.

Gåvobrevet, genom vilket överlämnandet skett, upptar, enligt Sv. D., utom den fasta egendomen, Hamngatan 4, all den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, bestående av möbler, mattor, gardiner, tavlor, konstsaker, samlingar av vapen och antika föremål, resultatet alltså av greve Hallwyls mångåriga samlararbete, vilket hopfört mycket stora konstnärliga värden. I donationsbrevet göras emellertid i fråga om lösöret vissa undantag. De föremål som sålunda undantagas äro i en särskild förteckning upptagna vapen, tavlor m. m., som i äldre tider tillhört medlemmar av släkten Hallwyl, och dessutom en del saker, som erhållits vid utgrävningar omkring slottet Hallwyl i kantonen Aargau i Schweiz. Dessa föremål ha makarna nämligen för avsikt att överlämna till Schweizerisches Landesmuseum i Zürich. Dessutom undantagas en del kläder och husgerådssaker, som för närvarande användas för makarna Hallwyls och deras tjänares behov, samt en del juveler och smycken, vilka ej ingå i samlingarna.

Donatorerna avse att till eftervärldens forskare och konstintresserade överlämna sitt hem sådant det ser ut just nu. De vilja att det skall vara fullständigt orubbat och bilda ett museum i det tillstånd det för närvarande befinner sig. För att detta under all framtid skall kunna bibehålla sin särskilda prägel av den tid och de förhållanden, under vilka det kommit till stånd, förordna donatorerna att ingen del av den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller på annat sätt bringas ur svenska statens ägo. Fastigheten får vidare ej ombyggas eller förändras och icke uthyras eller användas till något annat ändamål än såsom museum utesluta-nde för den donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som makarna von Hallwyl eventuellt komma att sedermera överlämna till museet. All denna lösegendom måste för all framtid förvaras i egendomen.

Sedan regeringen nu fattat beslut om donationens mottagande för statens räkning, skall en inventering och uppteckning göras av den till donationen hörande lösegendomen. Denna uppteckning skall verkställas av en särskilt sakkunnig person, som utses av regeringen. Sedan denna förteckning uppgjorts, skall lösegendomen betraktas som kronans egendom.

Så länge någon av makarna von Hallwyl är i livet, förbehålla de sig rätt att bebo fastigheten och vårda den lösegendom, som där finnes förvarad.

Den donerade fastigheten och samlingarna skola förvaltas av en särskild direktion på tre personer, av vilka minst en skall vara en välmeriterad konsthistoriker och minst en vara utbildad museiman. Direktionens första medlemmar bliva enligt makarna von Hallwyls beslut professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor Johnny Roosval och kamreraren Bernhard Glaumann, vilka även utsetts till exekutorer av det grevliga parets testamente i de delar, som röra ytterligare tillägg till donationen.

Stockholms-Tidningen har med anledning av den tidigare uppgiften om den Hallwylska donationen vändt sig till en av våra äldsta kommunalmän, f. d. kammarrättsrådet Ö s t b e r g, som på förfrågan förklarade, att han verkligen sedan länge hade den uppfattningen, att byggnaden skänkts till staden samt att denna föreställning var den allmänna. Något närmare om saken kunde hr Östberg dock icke meddela. Han kunde icke påminna sig att frågan skriftligen legat inför stadsfullmäktige. Under sammanträde hade den i varje fall aldrig behandlats. Om uppgiften denna gång visar sig riktig, måste en synnerligen kuriös förväxling tidigare ha ägt rum, ansåg hr Östberg. Eftersom palatset skall användas till museum, kommer det ju på ett ut, om staten eller staden är ägare.

Makarna v. Hallwyls juridiska rådgivare, häradshövding A b e n i u s, meddelade på Stockholms-Tidningens förfrågan, att det aldrig varit tal om annat än att palatset skulle gå till staten. År 1900 hade han icke haft något uppdrag för familjen von Hallwyl, och det föreföll honom egendomligt, att icke uppgiften om en donation till staden på sin tid dementerats. En förklaring kunde möjligen vara, att makarna v. Hallwyl ursprungligen tänkt sig donationen gjord testamentariskt, men nu beslutit att gå till väga på sätt som skett. Då testamentet var ett slutet dokument, hade förmodligen några rykten kommit ut och denna missuppfattning uppstått.

Professor L i t h s t r ö m vid Nordiska museet förklarade på förfrågan, att det från familjen v. Hallwyls sida aldrig varit tal om en donation till staden. Under de senaste 10 åren, under vilka prof. L. haft beröring med donatorerna, hade det varit fastslaget att palatset skulle övertagas av staten, om också formen för överlämnandet blivit en annan än man ursprungligen tänkt sig.

Greve Hallwyl tillhör den urgamla schweiziska adliga ätten Hallwyl, uppkallad efter slottet Hallwyl i kantonen Aargau. Han inflyttade 1864 till Sverige och blev 1873 svensk undersåte. Genom sitt gifte med Wilhelmina Kempe blev han ägare till en stor förmögenhet, som han nedlagt bland annat i de utomordentligt värdefulla konstsamlingar han hopbragt.

Det Hallwylska palatset i Stockholm uppfördes 1898 efter ritningar av I. G. Clason. Det kan utan gensägelse räknas till Stockholms arkitektoniska mästerverk. I en av Stockholms-Tidningen 1913 anordnad pristävlan, där det gällde att fastslå, vilka byggnader voro Stockholms vackraste, kom det Hallwylska palatset bland de främsta.

Hallwylska donationen.

Sydsvenska Dagbladet. Snällposten. 3.1.1921.

...tt museum i donation.

3 Jan. 1921.

Greveparet von Hallwyl skänka sitt palats till svenska staten.

Byggnaden och konstsamlingarna skola bliva ett museum.

Greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, ha till svenska staten donerat den värdefulla egendomen Hallwylska palatset vid Hamngatan i Stockholm, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets områden. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet.

Regeringen har vid senaste konselj behandlat frågan och beslutat att mottaga gåvan.

Det gåvobrev genom vilket överlämnandet skett upptar utom den fasta egendomen, Hamngatan 4, det utomordentligt vackra patricierpalatset mitt emot Berzelii park, all den makarna von Hallwyl tillhöriga lösegendomen, bestående av möbler, mattor, gardiner, tavlor, konstsaker, samlingar av vapen och antika föremål, resultatet alltså av greve Hallwyls mångåriga samlarearbete, vilket hopfört mycket stora konstnärliga värden. I donationsbrevet göres emellertid i fråga om lösöret vissa undantag. De föremål som sålunda undantagas äro i en särskild förteckning upptagna vapen, tavlor m. m., som i äldre tider tillhört medlemmar av släkten Hallwyl, och dessutom en del saker, som erhållits vid utgrävningar omkring slottet Hallwyl i kantonen Aargau i Schweiz. Dessa föremål ha makarna nämligen för avsikt att överlämna till Schweizerisches Landesmuseum i Zürich. Dessutom undantages en del kläder och husgerådssaker, som för närvarande användas för makarna Hallwyls och deras tjänares behov, samt en del juveler och smycken, vilka ej ingå i samlingarna.

Donatorerna avse att till eftervärldens forskare och konstintresserade överlämna sitt hem sådant det ser ut just nu. De vilja att det skall vara fullständigt orubbat och bilda ett museum i det tillstånd, det för närvarande befinner sig. För att detta under all framtid skall kunna bibehålla sin särskilda prägel av den tid och de förhållanden, under vilka det kommit till stånd, förordna donatorerna att ingen del av den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller på annat sätt bringas ur svenska statens ägo. Fastigheten får vidare ej ombyggas eller förändras och icke uthyras eller användas till något annat ändamål än såsom museum uteslutande för den donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som makarna von Hallwyl eventuellt komma att sedermera överlämna till museet. All denna lösegendom måste för all framtid förvaras i egendomen.

Sedan regeringen nu fattat beslut om donationens mottagande för statens räkning skall en inventering och uppteckning göras av den till donationen hörande lösegendomen. Denna uppteckning skall verkställas av en särskilt sakkunnig person, som utses av regeringen. Sedan denna förteckning uppgjorts skall lösegendomen betraktas som kronans egendom.

Så länge någon av makarna von Hallwyl är i livet förbehålla de sig rätt att bebo fastigheten och vårda den lösegendom, som där finnes förvarad.

Enligt gåvobrevet skall den donerade fastigheten och de till museet hörande samlingarna förvaltas av en särskild direktion bestående av tre personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion ha makarna von Hallwyl utsett professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg, professor Johnny Roosval och kamreraren Bernhard Glaumann, vilka alla bistått greve Hallwyl vid förvaltningen av fastigheten och samlingarna och vilka makarna utsett till exekutorer av deras testamente i de delar, som röra ytterligare tillägg till den stora donationen. Förordnandet för dessa personer skall gälla för så lång tid som fordras för samlingarnas uppställning och museets fullständiga ordnande och katalogiserande. — I fråga om museets blivande katalog skola donatorerna på testamentarisk väg ställa medel till förfogande. — Medlemmarna i museets direktion skola sedermera utses av k. m:t. I donationsbrevet lämnas noggranna instruktioner för museets förvaltning, kontrollen över ledningen av museet o. s. v.

* * *

Greve Hallwyl tillhör den urgamla schweiziska adliga ätten Hallwyl, uppkallad efter slottet Hallwyl, i kantonen Aargau. Han inflyttade 1864 till Sverige och blev 1873 svensk undersåte. Genom sitt gifte med Wilhelmina Kempe blev han ägare till en stor förmögenhet, som han nedlagt bland annat i de utomordentligt värdefulla konstsamlingar han hopbragt. Det Hallwylska palatset i Stockholm uppfördes 1898 efter ritningar av L. G. Clason.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Söderhamns Tidning

3/11 1921

Hallwylska palatset till staten. Greve W. von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, ha till svenska staten donerat den värdefulla egendomen vid Hamngatan, Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum, tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets områden. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1.128.660 kr. i svenska statsobligationer, avsedd för underhåll av det blivande muséet.

Regeringen har beslutat att mottaga gåvan.

3/11 Söderh. T.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Gefle Dagblad

4/1 1921

Svenska staten får Hallwylska palatset. Det blir ej Stockholms stad som blir den slutliga ägaren till det Hallwylska palatset vid Hamngatan, utan staten. För något mer än ett tiotal år sedan var det så allvarligt på tal att byggnaden med inventarier skulle skänkas till huvudstaden att donationen redan hunnit ingå i medvetandet såsom ett fullbordat faktum, när det nu befinnes att ett nytt testamente, som har formen av ett direkt gåvobrev, insatt staten såsom ägare.

Med gåvan följa 1,018,600 kr. till fond för underhållet. Gefle 4/1

Dagens Nyheter. 5.1.1921.

Varför gick donationen staden förbi?

Har Stockholm avböjt den Hallwylska gåvan?

Det gamla erbjudandets öden höljda i dunkel.

Den Hallwylska donationen till staten av palatset vid Hamngatan med dess konstmalingar har uppenbarligen kommit som en fullständig överraskning på mer än ett håll. Såsom Dagens Nyheter samtidigt med meddelandet av denna nyhet kunde omtala, hade stockholmarna så införlivat med sig tanken att Stockholm en gång skulle komma att äga det ståtliga palatset och allt vad det rymmer i konstväg, att donationen redan hunnit ingå i medvetandet såsom ett fullbordat faktum.

Och stockholmarna ha haft gott skäl därtill. För över tolv år sedan eller, närmare bestämt, den 30 september 1908 hade Stockholms Dagblad av greve von Hallwyl auktoriserats att lämna förstahandsmeddelandet om en palatsdonation till staden, vilken nyhet också av tidningen rubricerades som "Hallwylska palatset till Stockholms stad. Stockholms enda, verkliga magnatpalats av nyare datum donerat till staden jämte samlingar och underhållsfond". Stockholm är icke rikt på donatorer, knappast rikare än på palatser, heter det bl. a. i tidningens artikel om saken. Det kan ju då sägas vara en sällsynt lycka för huvudstaden att ha funnit en frikostig donator, ägare till stadens ståtligaste magnatpalats av nyare datum — nära nog det enda av privat natur — och som besitter en så lycklig kombination av kärlek till vår vackra huvudstad, av pietet för sitt stolta palats och frigjordhet från ekonomiska band, att han icke tvekat att genom en testamentarisk disposition bevara sitt palats och dess värdefulla konstsamlingar i orört skick åt Stockholms stad. Härefter meddelas att greve W. von Hallwyl och hans grevinna, född Kempe, beslutit att donera sitt palats vid Hamngatan jämte större delen av dess konstskatter och övriga dyrbara utrustning till Stockholms stad jämte en summa av 100,000 kr. att disponeras för palatsets och samlingarnas underhåll och vård.

Redan för rätt länge sedan — heter det vidare — uppsattes de handlingar som tillförsäkrade huvudstaden denna enastående och dyrbara gåva. Från donationen äro endast undantagna en del föremål och konstsaker, som höra hemma i Hallwylska släktens stamland Schweiz och som greve von Hallwyl önskat genom testamentet återbörda till det gamla hemlandet. De bestämmelser, enligt vilka Hallwylska palatset efter de nuvarande ägarnas och deras äldsta dotters bortgång skall tillfalla Stockholms stad, äro avfattade med särskild hänsyn till att det stilfulla palatset verkligen skall bli bevarat åt eftervärlden, utan vandalisering vare sig av byggnaden eller de konstsamlingar som den rymmer. Greve von Hallwyl har i detta avseende haft ett varnande exempel för ögonen i Göteborg, där Fürstenbergska palatset nu är inte blott skövlat på sina konstskatter, som numera förvaras i stadens museum, utan därjämte berövats sin ursprungliga karaktär och förvanlats till — hotell. Det är något sådant greve von Hallwyl velat från början och som grundvillkor för den storartade donationen omöjliggöra, ty avsikten med det hela är ju att trygga bibehållandet genom tiderna av detta enastående vackra och med fulländad konst inredda palats, sedan det fyllt sin uppgift som hem åt dem som nu bygga och bo i Stockholms förnämligaste privathus.

Skulle Stockholms stad icke vilja på de av greve von Hallwyl stipulerade villkaren mottaga donationen eller icke uppfylla villkoren i fråga, innehåller testamentet — omtalar den citerade artikeln till sist — bestämmelser, som tillförsäkra Nordiska museet rätt att ta arvet i besittning. Det ligger sålunda i denna institutions intresse att övervaka att testamentets bestämmelser strängt efterlevas. Genom denna anordning har donator velat yttermera trygga palatsets bibehållande för framtiden i orubbat skick. Skulle ingen av de i testamentet ihågkomna, nu nämnda parterna vilja mottaga gåvan, "vilket näppeligen behöver befaras", skall själva palatset tillfalla det grevliga parets bröstarvingar, medan samlingarna då i sin helhet gå till Schweiz. Den storartade underhållsfonden å 100,000 kr. utgår omedelbart efter de nuvarande ägarnas död, oavsett om den i testamentet omnämnda dottern fortfarande är i livet och alltså har besittningsrätt till palatset, varigenom den redan från början mycket rundligt tilltagna fonden genom att lägga ränta på ränta har utsikt att bli väsentligt ökad.

Så långt framställningen i Stockholms Dagblad. Donationen väckte givetvis stort uppseende, man och man emellan kunde utöver berömmet också höras en smula kritik. Man ansåg sålunda att underhållsfonden, i motsats till artikelförfattarens uppfattning, var väl knappt tillmätt och att donationen i övrigt var behäftad med en del impediment.

Och så kommer nu över tolv år efteråt underrättelsen att greve von Hallwyl med sin donation, denna gång i mera vidgad och säkrare form, vänt sig till staten och fått den mottagen. Vad har passerat under tiden? Greve von Hallwyl har, enligt vad Dagens Nyheter erfarit, icke velat uttala sig utöver vad som återfinnes i skrivelsen till regeringen och i gåvobrevet. Har staden icke velat mottaga greve von Hallwyls donation i den form, den först framlades? Gamla stadsfullmäktige, som känna stadens ärenden ut och in, såsom hrr K. Tengdahl och G. G Magnusson, med vilka Dagens Nyheter samtalat i saken, ha förklarat att de ingenting känna till om denna donationsfrågas öden utöver artikeln för tolv år sedan och meddelandet nu om erbjudandet till staten, och samma är förhållandet med stadens nuvarande ombudsman, jur. kand. J. E. Johansson, som sedan 1912 fungerat på denna post. Stadens ombudsman dessförinnan, häradshövding Schönmeyr, är numera avliden.

Skulle stadens representanter ha ställt sig avvisande vid underhandsdiskussioner i saken, så har i varje fall Nordiska museet icke erbjudits att överta den roll, som i det första testamentsutkastet erbjudits detsamma som andrahandsman. Enligt vad riksantikvarien, d:r Bernhard Salin, som åren 1905—1913 var Nordiska museets styresman, meddelat Dagens Nyheter, kan denne icke erinra sig att något dylikt erbjudande ägt rum. Fältet står följaktligen öppet endast för gissningar. Antagligen har greve von Hallwyl icke trott sig finna den rätta förståelsen för sin donation i dess första form. Onekligen har han också haft rätt härutinnan. Under tiden har något vuxit fram, som icke fanns förut, nämligen sinnet för medelklass- och högreståndskultur. Nordiska museet har därvid gått banbrytande i spetsen. I detta sammanhang är det av ett visst intresse att läsa följande rader i Nordiska museets nuvarande styresmans, d:r Gustaf Upmark, tillstyrkande av statens övertagande av donationen: "Vår tids högreståndskultur karaktäriseras i hög grad av det stora intresset för bildande av samlingar av konst- och konstslöjdsföremål, vilket sätter sin prägel på så många svenska hem. I detta avseende intar det von Hallwylska hemmet kanske den främsta platsen inom landet både med hänsyn till föremålens höga kvalitet, samlingarnas mångsidighet och rikedom och det mönstergilla sätt, på vilket de äro vårdade och förvarade. Med den kännedom jag äger om de von Hallwylska samlingarna kan jag sålunda utan förbehåll påstå att de såväl ur konstnärlig som ur allmänkulturell och icke minst ur speciellt svensk kulturhistorisk synpunkt äro av synnerligen stor betydelse och att deras överlåtande i svenska statens ägo på föreslaget sätt därför är ägnat att hälsas med den allra största tillfredsställelse och tacksamhet".

Greve von Hallwyl har måhända funnit att Nordiska museet icke vore den rätta arvtagaren. Men han har också på ett synnerligen storslaget sätt soulagerat Nordiska museet för den roll det icke kommer att få spela beträffande donationen. För något över ett år sedan donerade nämliven greven och grevinnan von Hallwyl 300,000 kr. till museet för att möjliggöra inrättandet vid museet av en professur i nordisk och jämförande folklivsforskning.

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP — Sv. ARGUS, BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Allm. Tel. 12323 :: Riks 7787

Söderhamns Kuriren

5/1 1921

Hallwylska palatset ett statsmuseum.

Bevaras som tidsbild från 1900-talet.

Söderh. R. 5/1

Greve Walter von Hallwyl och hans maka grevinnan Wilhelmina von Hallwyl hava genom ett den 20 sistl. december månad upprättat gåvobrev till svenska kronan donerat sin fastighet n:r 4 vid Hamngatan i Stockholm jämte det huvudsakliga av deras där förvarade samlingar av konstverk och konstsaker samt övriga föremål, som höra till utrustningen av deras hem, i ändamål, att fastigheten och den där förvarade lösegendomen skola för all framtid utgöra ett museum, tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade. Med gåvan följer även ett kapitalbelopp i obligationer, huvudsakligen svenska statens, å nominellt kr. 1,128,660 med en årlig ränteavkastning av något över 50,000 kr., vilken avkastning är avsedd för bestridande av kostnaden för museets förvaltning.

I den skrivelse, varmed gåvan överlämnats till K. M:t, framhålla donatorerna, att det ursprungligen varit deras avsikt att på samma sätt som eljest är vanligt vid privata konstsamlingars överlämnande till offentliga institutioner låta överföra till offentlig egendom allenast de i och för sig mera värdefulla konstsaker, som samlats i deras hem. Så småningom hade emellertid denna avsikt utvidgats till att omfatta hela hemmet, därvid donatorerna varit ledda av den tankegången, att det skulle vara av kulturhistoriskt intresse att icke blott en del mera märkliga konstföremål, utan även hela den miljö, vari konstföremålen gjort tjänst som heminredning, bleve på ett tillfredsställande sätt bevarad. Därigenom skulle erhållas och åt eftervärlden bevaras en verklig tidsbild från de närmast gångna årtiondena, av helt annat värde än de s. k. tidstrogna interiörer, som kunna sammanföras av de i museerna förvarade föremålen. I ett levande hem finnas ock en mängd föremål, som ej kunna i full utsträckning få plats i vanliga museer, såsom inredningen av kök och skafferi, ekonomihus, hushålls och köksföremål av olika slag, kläder för fäst och vardagsliv, toalettsaker m. m., vilka för en kommande tids kulturforskning äga ett lika stort värde som de hemmet tillhörande dyrbarheterna.

Den till donationen hörande fastigheten, det bekanta Hallwylska palatset mitt för Berzelii park, är uppförd under åren 1893—1899 efter ritning av professor I. G. Clason och under hans konstnärliga ledning. Det tekniska byggnadsarbetet leddes av byggmästaren Olof Mattsson. För den konstnärliga utsmyckningen anlitades flera av den tidens främsta krafter. Sålunda äro bland annat plafondmålningar utförda av professor Julius Kronberg och Nils Asplund och en del skulpturarbeten av Alf Wallander, Gusten Lindberg och I. A. Wetterlund. Inredningen utfördes av den tidens bästa konsthantverkare, däribland tak och paneler av C. H. Benckert, och J. R. Almgren, intarsiaarbeten av fru Sigrid Benckert.

Utom de i boningsrummen placerade möblerna och konstsakerna, som i huvudsak äro antika och med stor omsorg och sakkunskap samlade under loppet av många år, utgöras de egentliga samlingarna av en silversamling; betydande samlingar av fajanser samt europeiskt och kinesiskt porslin, en större vapensamling, en tavelsamling, vari märkas målningar av Rembrandt, Lucas Cranach, van Goijen, ter Borch m. fl., samt slutligen en samling av antika smycken och preciosa. För dessa samlingar äro särskilda rum inredda med skåp och montrer för samlingarnas uppställning. Det är i främsta rummet grevinnan von Hallwyl, som med livligt intresse ägnat sig åt samlandet av konstföremålen och planerandet av det blivande museet.

Donatorerna hava förbehållit sig nyttjanderätten till den donerade egendomen under sin återstående livstid. Det blivande museets intressen skola därunder representeras av en enskild direktion, vartill donatorerna utsett professorn vid Nordiska museet Nils Lihtberg, professorn vid Stockholms högskola Johnny Roosval samt kamrektion skall fungera under donatorernas rektion skall fungera under denatorernas livstid och även därefter tills museet blivit ordnat och katalogiserat enligt donatorernas planer för detsamma. Därefter utses i framtiden direktionen av k. m:t. Det till donationen hörande kapitalet i obligationer skall förvaltas av statskontoret. Genom beslut i konseljen på nyårsaftonen har k. m:t beslutat mottaga gåvan.

Greve Walter von Hallwyl är född den 26 januari 1839 i Bern i Schweiz och således nu snart 82 år gammal. Han inflyttade efter sitt år 1865 ingångna giftermål med sin nuvarande maka till Sverge och blev svensk medborgare år 1873. Grevinnan Wilhelmina von Hallwyl är född den 1 okt. 1844 och dotter till den bekante ägaren av Ljusne och Woxna bruk grosshandlaren Vilh. H. Kempe, som avled år 1883.

Hallwylska donationen.

Vecko-Journalen. 9.1.1921.

STOCKHOLMSPALATS SOM BLIR MUSEUM

Greve Walter von Hallwyl och grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, ha till svenska staten donerat den värdefulla egendomen Hamngatan 4, Hallwylska palatset, Stockholm, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar bilda ett museum tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets område. Donationen, som förmodligen kommer att följas av vissa kompletteringar genom makarnas blivande testamente, åtföljes dessutom av en gåva på 1,128,660 kr. i svenska statsobligationer avsedd för underhåll av det blivande museet. Bild 1 exteriör av palatset, 2 greve Walter von Hallwyl, 3 grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, 4 gårdsbild från palatset.

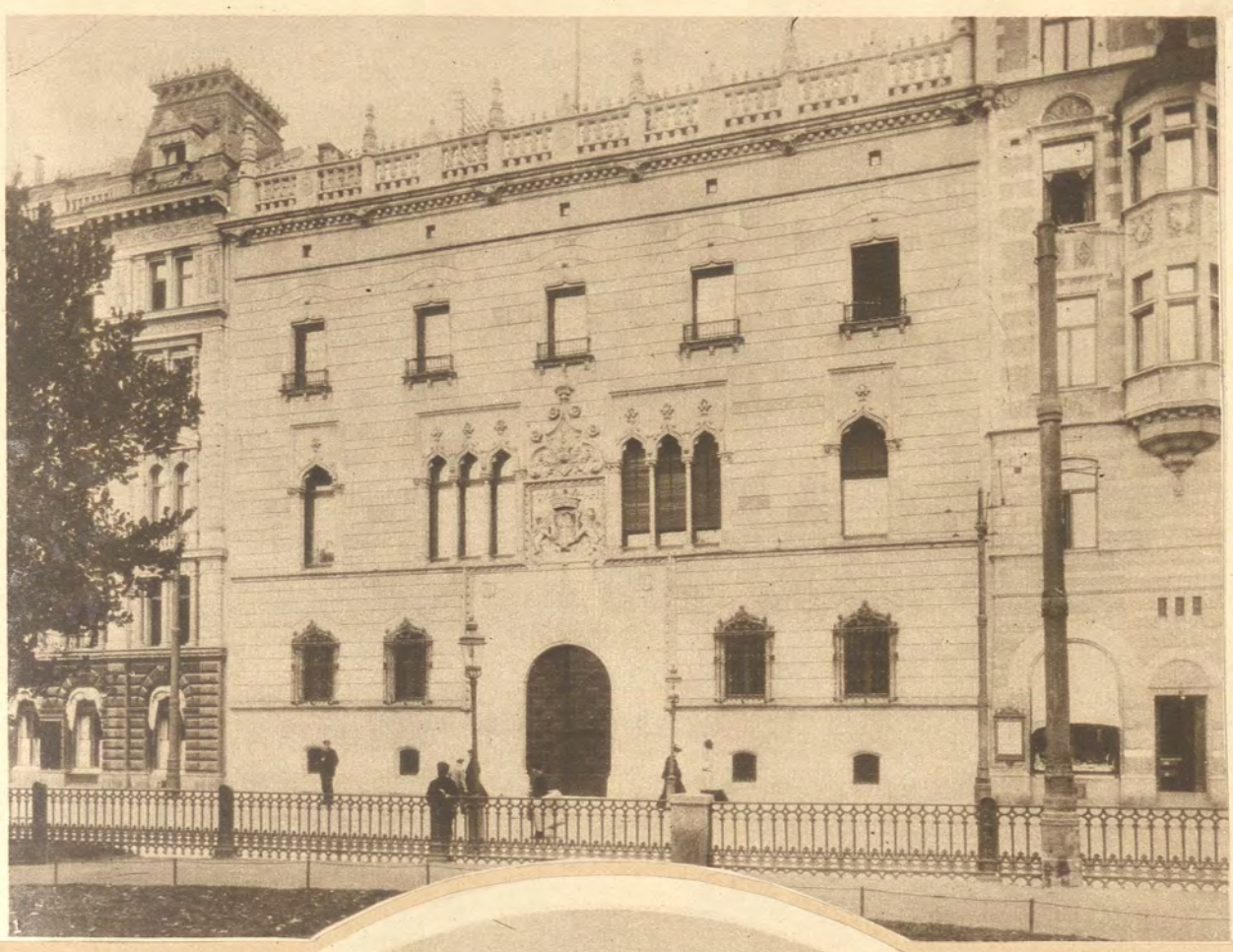

Hallwylska donationen.

Nya Dagligt Allehanda. 12.1.1921.

Nya Dagligt Allehanda 2 Januari 1921.

Hallwylska palatset — ett statsmuseum.

Bevaras som tidsbild från 1900-talet.

En originell och storslagen donation.

Grefve Walter von Hallwyl och hans maka grefvinnan Wilhelmina von Hallwyl hafva genom ett den 20 sistl. december månad upprättadt gåfvobref till svenska kronan donerat sin fastighet nr 4 vid Hamngatan här i Stockholm jämte det hufvudsakliga af deras där förvarade samlingar af konstverk och konstsaker samt öfriga föremål, som höra till utrustningen af deras hem, i ändamål, att fastigheten och den där förvarade lösegendomen skola för all framtid utgöra ett museum, tillgängligt för forskare och andra konst- och kulturhistoriskt intresserade. Med gåfvan följer äfven ett kapitalbelopp i obligationer, hufvudsakligen svenska statens, å nominellt kr. 1,128,660 med en årlig ränteafkastning af något öfver 50,000 kr., hvilken afkastning är afsedd för bestridande af kostnaden för museets förvaltning.

I den skrifvelse, hvarmed gåfvan öfverlämnats till K. M:t, framhålla donatorerna, att det ursprungligen varit deras afsikt att på samma sätt som eljes är vanligt vid privata konstsamlingars öfverlämnande till offentliga institutioner låta öfverföra till offentlig egendom allenast de i och för sig mera värdefulla konstsaker, som samlats i deras hem. Så småningom hade emellertid denna afsikt utvidgats till att omfatta hela hemmet, därvid donatorerna varit ledda af den tankegången, att det skulle vara af kulturhistoriskt intresse att icke blott en del mera märkliga konstföremål, utan äfven hela den miljö, hvari konstföremålen gjort tjänst som heminredning, blefve på ett tillfredsställande sätt bevarad. Därigenom skulle erhållas och åt eftervärlden bevaras en verklig tidsbild från de närmast gångna årtiondena, af helt annat värde än de s. k. tidstrogna interiörer, som kunna sammanföras af de i museerna förvarade föremålen. I ett lefvande hem finnas ock en mängd föremål, som ej kunna i full utsträckning få plats i vanliga museer, såsom inredningen af kök och skafferi, ekonomihus, hushålls- och köksföremål af olika slag, kläder för fest och hvardagslif, toalettsaker m. m., hvilka för en kommande tids kulturforskning äga ett lika stort värde som de hemmet tillhörande dyrbarheterna.

Den till donationen hörande fastigheten, det bekanta Hallwylska palatset midt för Berzelii park, är uppförd under åren 1893—1899 efter ritningar af professor I. G. Clason och under hans konstnärliga ledning. Det tekniska byggnadsarbetet leddes af byggmästaren Olof Mattsson. För den konstnärliga utsmyckningen anlitades flera af den tidens främsta krafter. Sålunda äro bland annat plafondmålningar utförda af professor Julius Kronberg och Nils Asplund och en del skulpturarbeten af Alf Wallander, Ovaten Lindberg och I. A. Wetterlund. Inredningen utfördes af den tidens bästa konsthandtverkare, däribland tak och paneler af C. H. Benckert, och J. R. Almgren, intarsiaarbeten af fru Sigrid Benckert.

Utom de i boningsrummen placerade möblerna och konstsakerna, som i hufvudsak äro antika och med stor omsorg och sakkunskap samlade under loppet af många år, utgöras de egentliga samlingarna af en silfversamling; betydande samlingar af fajanser samt europeiskt och kinesiskt porslin, en större vapensamling, en tafvelsamling, hvari märkas målningar af Rembrandt, Lucas Cranach, van Goijen, ter Borch m. fl., samt slutligen en samling af antika smycken och preciosa. För dessa samlingar äro särskilda rum inredda med skåp och montrer för samlingarnas uppställning. Det är i främsta rummet grefvinnan von Hallwyl, som med lifligt intresse ägnat sig åt samlandet af konstföremålen och planerandet af det blifvande museet.

Donatorerna hafva förbehållit sig nyttjanderätten till den donerade egendomen under sin återstående lifstid. Det blifvande museets intressen skola därunder representeras af en enskild direktion, hvartill donatorerna utsett professorn vid Nordiska museet Nils Lihtberg, professorn vid Stockholms högskola Johnny Roosval samt kamreraren Bernhard Glaumann. Denna direktion skall fungera under donatorernas lifstid och äfven därefter tills museet blifvit ordnadt och katalogiseradt enligt donatorernas planer för detsamma. Därefter utses i framtiden direktionen af K. M:t. Det till donationen hörande kapitalet i obligationer skall förvaltas af statskontoret.

Genom beslut i konseljen på nyårsaftonen har K. M:t beslutat mottaga gåfvan.

*

Grefve Walter von Hallwyl är född den 26 januari 1839 i Bern i Schweiz och således nu snart 82 år gammal. Han inflyttade efter sitt år 1865 ingångna giftermål med sin nuvarande maka till Sverige och blef svensk medborgare år 1873. Grefvinnan Wilhelmina von Hallwyl är född den 1 okt. 1844 och dotter till den bekante ägaren af Ljusne och Woxna bruk grosshandlaren Vilh. H. Kempe, som afled år 1883.

Hallwylska donationen.

Jönköpings Tidning. 13.1.1921.

Jönköpings Tidning. 13 Januari 1921

Ett blivande statsmuseum

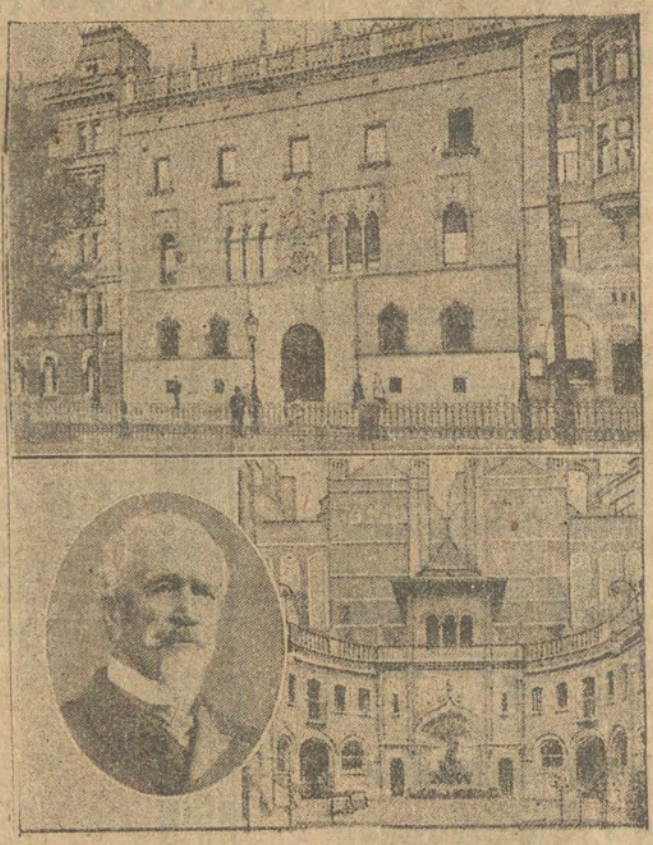

Hallwylska palatset i Stockholm; nederst gårdsinteriör och porträtt av donatorn, greve Hallwyl.

Greve Walter von Hallwyl och grevinnan von Hallwyl, född Kempe, ha till svenska staten donerat sin egendom Hamngatan 4 i Stockholm, det s. k. Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar utgöra ett museum. Donationen åtföljes av ett gåvobrev på cirka 1,130,000 kr., avsedda till underhåll av detta museum.

Det Hallwylska palatset uppfördes 1898 efter ritningar av J. A. Clason. Det räknas för ett av mästerverken i Stockholms arkitektur.

67

Hallwylska donationen.

Hvar 8 dag. 16.1.1921.

Vår nyhet i senaste nummer har mottagits med stort intresse av allmänheten, något varom vi på förhand voro förvissade. Vi bedja särskilt hrr fotografer ävensom lösnummerförsäljare taga nogsam del av vårt meddelande vid första införandet i n:r 15.

Tillfölje en förväxling blevo uppgifterna om fotograferna å detta sistnämnda nummers första textsida felaktiga liksom ock underskriften under titelvignetten å samma sida. Vignettbilden visade ett "*Motiv från Stensjön, Mölndal*" av *herr K. H. Enström, Göteborg*. Det för H. 8. D. nytagna porträttet av *Sigfrid Siwertz* var från *Hovfotograf Jægers Atelier i Stockholm*. De felaktiga uppgifterna i n:r 15 höra till föreliggande n:r 16 där de sålunda återupprepas, här riktiga.

Veckans Porträtt Galleri återupptages i detta nummer i den utsträckning detta nu, vid kemigrafstrejkens avveckling, varit oss möjligt. Fr. o. m. nästa nummer torde denna serie kunna i all fullständighet fo.t sätta.

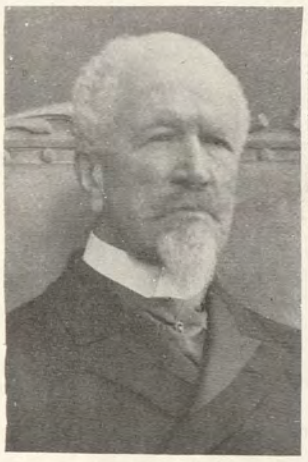

OMSLAGSVIGNETT TILL FÖRELIGGANDE N:R 16.
I rödbrun dubbelton-färg.
Porträttstudie av en engelsk dam, fröken Ketty Pretty, av den framstående kamera-konstnären Aage Remfeldt i Kristiania.

DEN HALLWYLSKA KONST-DONATIONEN.

Foto. Flodén. Stockholm *Foto. Jæger, Sthlm.*

DONATORERNA, GREVE WALTER VON HALLWYL OCH GREVINNAN WILHELMINA VON HALLWYL, FÖDD KEMPE.
Text å sid. 244.

DEL AV TAVELGALLERIET I DET HALLWYLSKA PALATSET. *Efter fotografi*

HALWYLSKA PALATSET SKÄNKT TILL SVENSKA STATEN.

1. PALATSETS FASAD ÅT HAMNGATAN I STOCKHOLM.
2. GÅRDSINTERIÖR.
3. STORA SALONGEN *med dess italienska gobeliner.*

Våra bilder återfinnas i H. 8. D. av 11 okt. 1908 däri redogöres för samma donation ehuru då till Stockholms stad. — Att donationen nu överflyttats till staten med ett tiodubblat underhållskapital är möjligen att tillskriva de vilkor som voro förenade med första donationen och vilka staden till äventyrs icke ansett sig böra godkänna. Staten har nu i dagarne genom regeringen tacksamt mottagit denna utomordentliga donation.

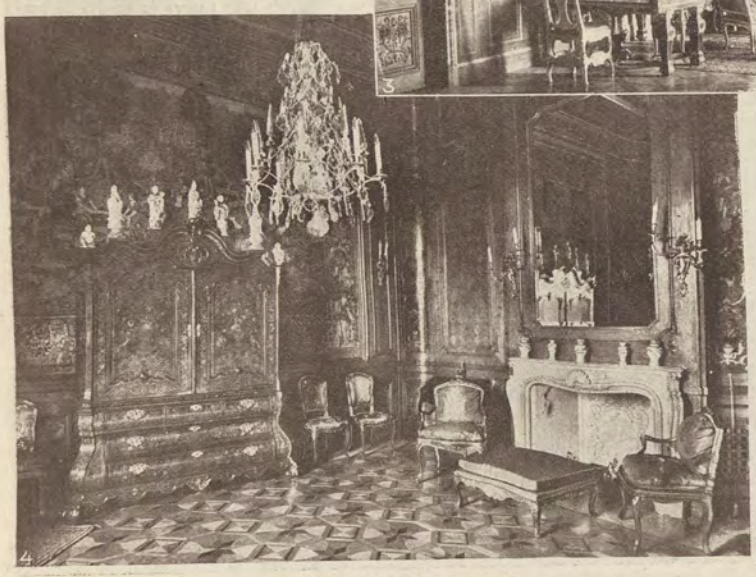

4. ETT AV PRAKTGEMAKEN.

Redan för flere år sedan kom det till offentligheten att greve Walter von Hallwyl och hans maka, grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, beslutat att till det allmänna donera sitt magnifika privatpalats vid Hamngatan i Stockholm jämte däri befintliga, ytterst värdefulla samlingar av konstföremål.

Det hette den gången att det var Stockholms stad, som skulle komma i åtnjutande av gåvan, men rörande de formella omständigheterna därvid har icke något vidare erfarits förr än nu på nyåret 1921, då det meddelas att greven och grevinnan Hallwyl till svenska staten överlämnat icke blott den nämnda fastigheten jämte däri förvarade samlingar och

Forts. å sid. 254.

Hallwylska donationen.

Hvar 8 dag. 16.1.1921.

HALLWYLSKA PALATSET. *Forts. fr, sid. 244.*

mobilier utan därjämte svenska statsobligationer till ett belopp av 1,128,660 kronor.

Avsikten med gåvan, vilken regeringen i konselj redan beslutat mottaga, är att palatset med sina utomordentliga samlingar och annan lösegendom, som ingå i det med konstnärlig förfining inredda hemmet, skall efter makarna v. Hallwyls frånfälle för all framtid utgöra ett museum på konstens och konsthantverkets område. Underhållet skall bestridas av avkastningen utav de ovannämnda obligationsmedlen.

Enligt gåvobrevet skall den donerade museiinstitutionen förvaltas av en särskild direktion bestående av tre personer, av vilka minst en bör äga framstående meriter inom det konsthistoriska facket och minst en vara utbildad museiman. Till första medlemmar av denna direktion ha makarna von Hallwyl utsett sin måg, innehavaren av Zornprofessuren vid Stockholms Högskola Johnny Roosval, professorn vid Nordiska museet Jacob M. Lithberg och kamr. Bernhard Glaumann.

Förordnandet för dessa personer, vilka redan äro väl hemmastadda i olika grenar av det värv som blivit dem anförtrott skall gälla för så lång tid, som fordras för muséets fullständiga ordnande och katalogisering. Medlemmarna i dir. skola sedermera utses av K. Maj:t.

Det torde vara ganska allmänt känt att det blir frukterna av grevinnan Wilhelmina von Hallwyls med enastående energi, insikt och målmedvetenhet genomförda livsverk, som på detta sätt komma nationen till godo. Redan i unga år understöddes grevinnan av sin moder verksamt i sitt av en i ovanlig grad konstnärlig uppfattning präglade samlarnit och hon har också alltjämt haft den lyckan att kunna på ett sällsamt sätt fullfölja sina drömmar och planer. I spetsen för ett helt kansli arbetar grevinnan Hallwyl alltjämt på komplettering, ordnande och katalogisering.

Det konstnärliga och vetenskapliga värdet av donationen är utomordentligt betydande såväl genom de enskilda nummer av stor ryktbarhet, som det omsluter, som tillfölje den genomgående planmässigheten och förnäma halten i det som hopbragts. Det materiella värdet låter sig ju knappast uppskattas, men kan givetvis räknas i åtskilliga millioner.

Fastigheten är en av huvudstadens värdefullaste och mest praktfulla, uppförd i slutet på 1800 talet av ädlaste material efter ritningar av professor I. G. Clason och utsmyckad av bl. a. professor Julius Kronberg. Belägenheten är förnämlig, mitt emot Berzelii park, mellan Norrmalmstorg och Nybroplan.

Hallwylska donationen.

Norrlandsposten. 17.1.1921.

Till dagskrönikan.

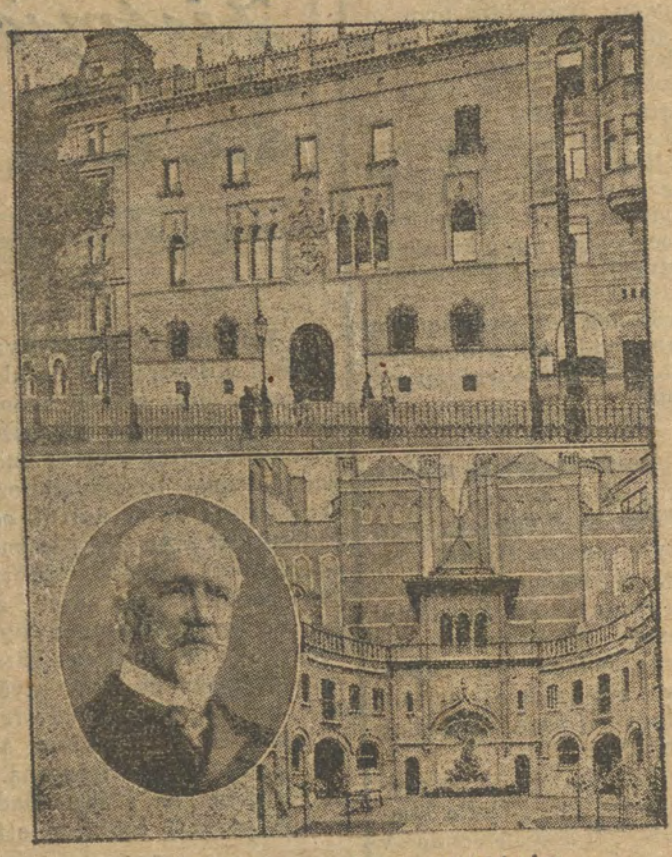

Hallwylska palatset i Stockholm.

Överst ses palatsets fasad åt Hamngatan, nedtill en gårdsinteriör. I ovalen greve W. von Hallwyl.

Som förut nämnts, ha greve Walter von Hallwyl och grevinnan von Hallwyl, född Kempe, till svenska staten donerat sin egendom Hamngatan 4 i Stockholm, det s. k. Hallwylska palatset, att för framtiden med sina utomordentliga konstsamlingar utgöra ett museum. Donationen åtföljes av ett gåvobrev på c:a 1,129,000 kr., avsedda till underhåll av detta museum.

Det Hallwylska palatset uppfördes 1889 efter ritningar av I. A. Clason. Det räknas för ett av mästerverken i Stockholms arkitektur.

71.
Hallwylska donationen.
1921.

FRÅN STOCKHOLM NEWYORK

Jorden för två miljoner år sedan.

som t. ex. då Monte Nuovo bildades år 1538, varvid också ruinerna av Serapis tempel invid Pozzuoli (i närheten av Neapel) höjdes, sedan de förut till en stor del legat sänkta under Medelhavets yta; havsbottnen har sänkts i djupet, såsom då ön Krakatoa i Sundasundet den 26—27 augusti 1883 genom ett vulkaniskt utbrott förlorade mer än hälften (23 kvadratkilomteter) av sin areal, över vilken nu vilar ett 300 meter djupt hav.

Men vi behöva ingalunda gå utom vårt eget lands gränser för att konstatera tillvaron av dylika krafter, som i alla tider varit verksamma och förändrat vår jords utseende. På många ställskilda gebit, där man på grund av ifrågavarande formers nära släktskap varit tvungen att antaga ett relativt litet ursprungsområde. Man har ansett sig tvungen att som förklaring till hithörande fenomen förmoda en gång existerande landförbindelser, över vilka ifrågavarande organismer spritt sig till andra, dem ursprungligen främmande områden, och bland en del djurgeografer och paleontologer har det urartat till en formlig vurm att uppkonstruera dylika, numera i havet sjukna kontinenter. Atlantis-sagan är ju välkänd. Att vissa dylika landförbindelser i verkligheten en gång existerat, antages numera allmänt (såsom mellan Nord-Amerika och Europa över Grönland, Island, Färöarna och Skottland), men att ett antagande av samtliga förmodade landförbindelser skulle leda till absoluta orimligheter framgår exempelvis av följande yttrande av von Hof-

(Forts. å sid. sju.)

71.
Hallwylska donationen.
1921.

Bihang till Söndagsnumret.

DAGENS NYHETER.

Söndagen den 23 januari 1921

EN KVINNAS SAMLARBRAGD: DEN HALLWYLSKA SAMLINGEN

En rundvandring i det Hallwylska palatset. — För Dagens Nyheter av doktor Karl Asplund.

Interiör av tavelgalleriet.

Stora festsalen.

Maria Magdalena, av Rembrandt.

Grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, av Julius Kronberg.

Flamländskt tapisseri från 1600-talet i stora festsalen.

Med den Hallwylska donationen av det välbekanta palatset vid Hamngatan med alla dess konstsamlingar har staten fått mottaga den hittills största gåvan av detta slag. Det är en av de få privatsamlingar som äro värda att i sin helhet sammanhållas i den miljö vari de växt upp för att efter långa tider vara till lust för de konstintresserade och samtidigt till ett kulturhistoriskt monument från decennierna kring sekelskiftet, där ingenting kommer att rubbas. Det är inte bara konst- och penningvärdet i denna donation som är av så väldiga mått, det ligger bakom den en samlargärning, som fyllt ett helt liv och tagit en människas brinnande energi och intresse helt i anspråk. Det kan nu vara av intresse att ge en framställning av vad denna märkliga donation omfattar och av den imponerande samlargärning som grevinnan Wilhelmina von Hallwyl utfört då hon under årens lopp själv in i minsta detalj lett samlararbetet och ordnandet av dessa till stora delar oskattbara ting.

En svensk motsvarighet till Wallace Collection.

Stockholm har i och med det att Hallwylska samlingen en gång kommer att bli tillgänglig för allmänheten fått sitt motstycke till Londons berömda Wallace Collection, naturligtvis med proportionerlig reduktion av företeelsernas omfattning.

Liksom den berömda aristokratiska samlingen i Hertford House, rymmer den några skatter av internationell betydelse, samlingar av alla slag som ha att göra med hög förfinad kultur, måleri, skulptur, möbler, keramik, silver, glas, vapen, emaljer, pretiosa av alla slag, och liksom Wallace Collection står den också som ett utslag av sin tillkomsttids samlaranda och smakriktning. Därtill kommer här ett plus i den synnerligen insiktsfulla bestämmelsen att allting, till de minsta detaljer, till kökskärl och sopborstar, kommer att bibehållas i ostört skick för att efter århundraden ge en bild av ett rikt svenskt hem omkring sekelskiftet 1900. Man tänke sig vad en donation av detta slag från tider som bara ligga något århundrade tillbaka skulle betytt för vår kulturhistoriska forskning och hur bittert våra kulturhistoriker ha att beklaga att den historiska känslan då icke var så utvecklad att den kunde framalstra en donation med denna bestämmelse.

Palatset vid Hamngatan ett förnämt inslag i Stockholms arkitektur.

Det Hallwylska palatsets exteriör torde vara alltför välkänd för allmänheten för att någon skildring av den skulle behövas här. Fasaden mot Hamngatan med sin förnämt tillbakadragna hållning bildar sedan länge ett känt och karaktäristiskt inslag i Stockholms arkitektoniska fysionomi. Det var 1897 som palatset byggdes av professor I. G. Clason med användande av stilelement ur den spanska byggnadskonsten. Professor Clason var, som bekant, en av de första arkitekter i Stockholm från den tiden som helt utförde sina verk i äkta material utan de gipsgrannlåter som ofta ge husen en särskilt motbjudande prägel, ett lyckligt förhållande särskilt för det hus som skall stå kvar som ett kulturellt minnesmärke.

En hastig blick på palatsets interiör.

Men om fasaden är välkänd, torde palatsets inre tillhöra de saker allmänheten icke hittills fått mycken uppfattning om. Från gården, som med skenperspektiviska anordningar fått ett utseende av större mått än som egentligen rymmes mellan kvarterets trånga husväggar, och i vars svängda fond en Neptunus-brunn i barock bildar en ståtlig centralpunkt, kommer man genom en ståtlig trappa upp i den första våningen och går igenom en rad rum, inredda i en praktfull stil, mycket praktfull i jämförelse med våra modernare arkitekters mera spartanska stilideal, där de Benckertska träskulpturerna, boiserierna och intarsiaarbetena lånat motiv från olika historiska stilar. I taket över entrérummets väggar i slesvig-holsteinsk renässansstil välver sig Julius Kronbergs senaste plafondkomposition — Persevs och Andromeda — något påminnande om Dramatiska teaterns Pegasusplafond. Kronberg har varit greven och grevinnan von Hallwyls specielle "hovmålare" och tidigare i den stora festsalen utfört en mycket ståtlig och i bästa mening festlig plafond, om vilken reproduktionen här ger en idé. Denna stora imponerande festsal har väggarna prydda med en svit flamländska 1600-tals-tapisserier av hög kvalitet, med figurframställningar inom översvallande rika brodyrer. Intill detta rum sluter sig ett mindre förmak med ett synnerligen intressant konstverk, en allegorisk plafond ur Ehrenstrahls skola, framställande Aurora, som ursprungligen funnits i ett den Ehrenstrahlska släkten tillhörigt hus. Upphovsmannen torde vara den stora barockmästaren själv — eller kanske snarare hans föga kända, men konstnärligt mycket betydande elev Johan Sylvius. I varje fall är den en målning av stor konsthistorisk betydenhet.

Vart och ett av de övriga rummen har för övrigt sin särskilda dekorativa målning att bjuda på. I grevens skrivrum med de moderna familjeporträtten sitter även en storartad dekorativ duk, en jakttavla av nederländaren Hondius; i biljardrummets ståtliga renässansinredning en intressant allegori av Frans Floris, härstammande från det berömda Pragrovet och drottning Christinas samling.

I hörnrummet i denna våning rymma väggarnas monterskåp den rika porslinssamlingen, om vilken mera härnedan. Silversamlingen och större delen av den kinesiska porslinssamlingen äro inrymda i smärre rum i mezzaninvåningen och i den övre våningen ligga, utom samlingens hjärtpunkt, tavelgalleriets överljussal, och den även med både porslinsmontrer och en icke föraktlig rad av nederländska målningar försedda kägelbanan, gästrum, sovrum och de rum som upptagas av samlingens egna verkstäder för restaurering och konservering.

Efter dessa flyktiga antydningar om själva palatset övergå vi till en rundvandring genom det som är vår egentliga avsikt att ta i betraktande, konstsamlingen.

Bland tavelgalleriets skatter.

Om vi börja denna hastiga rundvandring i tavelgalleriet i översta våningen är det icke blott ett utslag av författarens obotliga förkärlek för denna del av konsten utan också därför att vi här träffa de saker som ständigt komma att bära den Hallwylska samlingens namn så långt som intresset för konst räcker.

Det är nästan uteslutande det nederländska 1600-talsmåleriet som fyller varje kvadratmeter av den långa överljussalens väggar. En ingalunda modern museianordning, men i nära överensstämmelse med de bilder som bevarats av 1600-talets egna holländska tavelgallerier. Man ser t. ex. på målningar av Teniers galleriinteriörer, där de svarta listramarna trängas med varandra på hela väggytorna och där man med behaglig spänning går på jakt efter mästerverken bland medelmåttorna.

Pièce de résistance: Rembrandts Maria Magdalena.

I det Hallwylska galleriet har man emellertid inte svårt att finna pièce de résistance. På ena långväggen dominerar Rembrandts stora Maria Magdalena, som först för några år sedan blev allmänt erkänd och europeiskt bekant som ett fullmoget verk av den store mästaren. Det var på en av de Hammerska auktionerna i Stockholm den dök upp, ratades av Nationalmuseii inköpsnämnd, men fann en förstående och igenkännande vän i professor Julius Kronberg, som i strid mot andra svenska experter, förfäktade dess autenticitet innan den erkändes. Denna eminenta privatlärde med den konstnärliga blicken har f. ö. varit grevinnan v. Hallwyls främsta hjälp vid sammanförandet av tavelsamlingen.

Rembrandts Magdalena slår oss icke bara med sin varma, gyllene färgglans, utan också med den innerlighet i människoskildringen som ställer honom ensam för sig bland de andra holländarna. Hur många skickligt målade men mänskligt mindre betydande framställningar av detta ämne kunna inte hjälpa oss att genom jämförelser just se vad som är den stora personlighetens insats i mästerverket. Av målare ur Rembrandts krets finnas några goda arbeten, en Bebådelse av Aert de Gelder, en Faraos dotter finner Moses av Simon de Bray, och främst den vackra Bebådelsen av Koninck.

Samlingen är även rik på andra nederländska berömda mästare.

Den andra imponerande gruppen av holländsk 1600-talskonst är samlingen

(Forts. å sid. tre.)

Landskap, L'arc en ciel, av Jan v. Goyen.

(Forts. från sid. ett.)

av Jan van Goyen. Det stora landskapet med regnbågen, bekant under titeln L'Arc en ciel, sedan det tillhörde Sedelmeyers samling, tillhör det förnämligaste i denna mästares konst och det holländska landskapsmåleriet över huvud. En ljus, mild och frodig grönska — det var visst icke allt måleri före 1800-talet som såg allt landskapligt i brunt — överskimrad av den gamla, varmt gula fernissan, ger tavlan en sällsynt ädel och fin färgklang. Kring detta imponerande centrum sluta sig fyra mindre van Goyen av bästa kvalitet; särskilt vacker är Hemfärden från bröllopet. På den fullkomligt plana slätten teckna sig mot himlen silhuetterna av bondfolket i vagnen som just kör över en bro, medan alla de åkande enligt gammal god holländsk sed begagna sig av den rätten att då kyssa närmaste flicka i vagnen.

Av de världsbekanta stora namnen äro också Frans Hals, Adrian van Ostade, Terborch och Teniers representerade, med små, men goda saker. Tre små skisser — ett skrattande gosshuvud, ett mans- och ett flickhuvud — av Hals, nedklatschade i sorglös fart och strålande av målarglädje, två av Ostades burleska bondeskildringar, mästerliga men chargerade skildringar av "low life", som låta oss ana att genrens popularitet hos samtiden i viss mån var besläktad med de Engströmska kolingarnas i vår tid och hos oss.

Jag skulle länge kunna fördjupa mig i redogörelsen för holländska tavlor i samlingen, av det största intresse för fackmannen och med utsökta skönhetsvärden, men måste inskränka mig till att nämna några grupper som äro särskilt vackert representerade. Det är de livsglada och målarglada sällskapsstyckena, där eleganta herrar och damer njuta av tidens högt uppdrivna mat- och dryckeskultur, såsom på Antonius Palamedesz' och Hendrik Pots bilder, stilleben av Pieter Aertsen — en stor duk, dignande av jättefrukter, meloner, morötter och kålhuvuden — samt Heda och Pieter Claesz, — två förstklassiga saker av varje av dessa båda mästare i att återge glansen hos silverpokalerna, gnistret i en fylld bägare och mjukheten i persikornas skinn —, porträtt av den stränga och aristokratiska Mierevelt och hans jämlike Verspronck — ståtliga holländska herrar i gnistrande svart — två bondelivsskildringar av Pieter Brueghel d. y. med sin egendomliga kontrast mellan den burleska uppfattningen av typerna och den subtilt fina koloriten.

Samlingen är också rik på vackra saker av föga kända mästare; dessa förbluffande vittnesbörd om Hollands överrika konstnärliga kultur under 1600-talet, där goda målare drunkna i massan av namn och långt efteråt dyka upp för forskaren och förvåna genom sin betydenhet. Där är t. ex. den föga kände Jan van Loons förtjusande flickporträtt med ett par körsbär, ett vackert fruktstycke av Bartholomeus van der Meer, ett briljant målat sällskapsstycke av Kick och en genrebild av Coster med en sjungande gosse och en flicka i starkt ljussken i ett mörkt rum. Det hör till saken att experterna "döpa" om en hel del tavlor ganska ofta, och en samling som den Hallwylska rymmer ännu många intressanta gåtor för kännarna av holländsk konst. Den har avslöjat en Rembrandt; det torde icke vara omöjligt att där en dag uppenbaras för världen ännu ett eller ett par arbeten av de största och sällsyntaste holländarna.

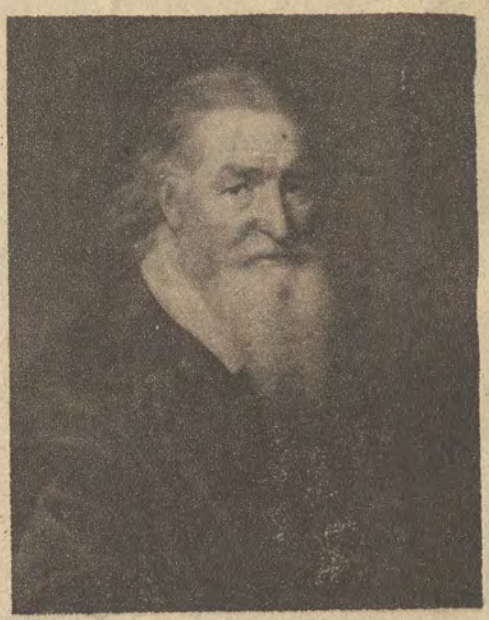

Mansporträtt av M. J. v. Mierevelt.

Ett särskilt inslag i samlingen bilda Lucas Cranachs arbeten med sin på en gång naivt stela och raffinerade stil i människoframställningen. Det ena är en liten vacker pannå, framställande Kristus befriande själarna — på vanligt sätt framställda som nakna människor — ur helvetet, det andra en stor naken kvinnlig halvfigur med en vacker pärlglans i huden. Den kom fram för icke längesedan, då samlingen på Edsberg såldes hos Bukowski och den hittades i trasigt skick på den gamla herrgårdsbyggnadens vind. Den är icke den enda betydande sak som grevinnan von Hallwyl och hennes vänner och medhjälpare "hittat" bland tavlor som länge befunnit sig förbisedda i Sverge.

Möbel- och vapensamlingen.

Palatsets gamla möbler verka naturligtvis icke på samma sätt "samling", utan inordna sig i de praktfulla interiörerna och endast en eller annan utomordentlig sak samlar uppmärksamheten, som det tidiga kabinettsskåpet i ebenholts, ett renässansarbete av högsta klass, av en art som finnes rätt mycket företrädd i franska samlingar, men numera av kännare anses vara sydtyska arbeten och som sådana betydligt överlägsna sängden av vad de Nürnbergska och Augsburgska ebenisterna spritt över Europa.

På väggarna i trappan och hallen låter den icke invigde besökaren blickarna halka över en rikedom av gamla vapen, 1600-tals och tidigare, rustningar, hjälmar, armborst m. m., vilkas kvaliteter ur konsthantverks- och sällsynthetssynpunkt väl endast rätt kunna uppskattas av våra få specialister. Samlarinnan har haft hjälp med urvalet av Livrustkammarens förra intendent, kammarherre C. A. Ossbahr, vars namn torde få anses som en ganska säker borgen för en hög kvalitet på dessa ofta förundransvärt fint utarbetade tekniska hjälpmedel i konsten att döda.

En blick på porslinsmontrernas skatter.

En överblick över porslinsmontrernas myller av stora praktpjäser och små till synes obetydliga saker — som för övrigt icke är lätt att göra i en hast — ge till resultat framför allt en fyllig bild av det europeiska porslinets historia alltifrån de första försökspjäserna i det sällsynta mellanting mellan glas- och porslinsmassa som kallas Tschirnhausgods efter uppfinnaren. Så finns det från den egentliga uppfinnarens, Böttchers tid och allt framgent ett rikt urval både av praktfulla ting, av sällsynthetter och av alla de otaliga fabrikernas märken. Man fäster sig särskilt vid några arbeten av Meissens storheter Kändler och Herold, vid en i elegans och formskönhet strålande samling Sèvresporslin, som bl. a. innehål-

lificerad arbetskraft. Vi le
mmissionernas signade tider, då ar
tillfällen med höga löner regnade ned
var och varannan liten kontorist
då de verkligt dugande kunde betin
sig snart sagt vilka löner som
försäkringsanstalten var ett staten

74

Stilleben, av W. Heda.

Barnporträtt av J. C. v. Loenen.

ler en ytterst dyrbar chokladservis för två, en av dessa läckra företeelser som bära det suggestiva namnet "tête-à-tête". 1700-talet excellerade i tekniska bravurstycken i porslin, såsom de naturalistiskt modellerade och målade blomsterkorgar, där blott här och där något florstunt blad brutits och fallit ur i de två praktexemplar samlingen äger, det ena från Köpenhamn, det andra från en engelsk fabrik. Naturligtvis är den fina svenska fabriken på området, Marieberg, representerad, bl. a. med den ytterst sällsynta koppen med Gustaf III:s porträtt.

Ungefär detsamma är förhållandet med den orientaliska avdelningen, omfattande stora samlingar av både Kina och Japan. Den har att bjuda både rariteter för konnässören och praktsaker för oss andra. Där finns en liten samling tidiga sällsyntheter, skålar och figuriner, gravfynd från Tangdynastien, en samling sällsynta och delvis tidiga arbeten av den vackra, helt vita art som kallas "blanc de Chine", praktfulla färgsaker från Ming, Wan-li och senare perioder. En stor del av dessa saker, bland annat några par vaser som i rikedom och elegans stå på höjden av det bästa i sin art, är samlad i Sverge av föremål som inkommit under Ostindiska kompaniets tid och har sålunda en synnerligen pålitlig proveniens.

Några dyrgripar i silverkammaren.

Det lilla mörka rummet — en sannskyldig skattkammare — där man finner silver- och pretiosasamlingen skimrande i det elektriska ljuset, består till en stor del av saker med känt ursprung och som ha sin lilla historia att berätta. Bland skattkammarens mest imponerande prov på konstskicklighet är det drivna silverfatet, som signerats av gravören och guldsmeden Lutma och på vilket man icke vet om man mest skall beundra den smakfulla kompositionen eller detaljernas känsliga utformning. Där stå tre av de "pampigaste" av de silverpjäser med vilka de svenska hantverksskråna under 1600- och 1700-talen älskade att ge glans åt sina sammankomster. Det är en pokal och två kannor av ansenliga dimensioner, som tala högt om vällovliga bagarskråets makt och välstånd och med pomp och ståt nästan förkrossa de kringstående valda proven av kaffekannor och sockerskålar. I den lilla pretiosasamlingen, bland solfjädrar, dosor, prydnadskärl i bergkristall och andra ädla material, träffar man på två hos oss ytterst sällsynta dyrgripar, två porträttmedaljonger i Limoge-emalj från 1500-talet, och en liten intressant tingest, en miniatyrspegel i guld, innehållande Lovisa Ulrikas porträtt, målat av den berömda Antoine Pesne och, enligt inskrift, utgörande en "souvenir d'amititié" till hennes syster.

Samlingarnas upphov och energiska vårdarinna, grevinnan von Hallwyl.

Jag hoppas att läsaren lyckats följa mig på denna tröttande museivandring för att slutligen höra något om samlingens tillkomst, om den verkliga samlarbragd, som grevinnan Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, här utfört.

Man har sannerligen inte hört mycket talas om den offentligt, hon tillhör de samlare som helt gå upp i omsorgen om de kära tavlorna och silversakerna och inte brytt sig stort om den offentliga äran att äga den och den märkliga saken som ingen annan i världen kan uppvisa.

Men då den nu blivit offentlig egendom torde några ord om dess upphov vara av allmänt intresse. Så när som på några få saker som härröra från den Kempeska släkten och en del Hallwyliana — som dock icke alla tillhöra den stora donationen — har grevinnan v. Hallwyl själv samlat allt nästan uteslutande i och genom den gamla konsthandelsfirman Bukowski. Som förut antytts ha hennes sakkunniga medhjälpare jämte Bukowskis varit professor Julius Kronberg och för vapensamlingen kammarherre C. A. Ossbahr, men i stort sett har hon mer än de flesta samlare själv skaffat sig ingående kunskaper på de områden hon rört sig på. På det stora arbetet med samlingens konserverande och ordnande har hon nedlagt ett arbete som torde kunna betecknas som ganska enastående. I palatset har hon inrett en verkstad, där samma trogna underlydande, snickare och annat händigt folk, ständigt varit sysselsatta med att konservera och restaurera föremålen. Det viktigaste och svåraste arbetet, med tavelsamlingen, har till stor del utförts av konservator Edvin Lindborg.

Där ha under hennes eget överinseende senare tillsatser på vapen, möbler och annat blivit avlägsnade och ersatta med föremål av riktig form, om det också gällt bara en skruv eller en nyckelskylt, och den stora handskrivna katalog som förts över samlingen, till stor del med hjälp av unga konsthistoriker, som fått göra sin lärospån här, har växt ut till ett omfång och en noggrannhet sem någon gång skulle verka som en mardröm på den som brukar syssla med sådant "petgöra".

Och i den Stockholmska konstsamlarvärlden har hon blivit en aktad och populär figur, den lilla livliga damen i den enkla dräkten, som i extasen över utsökta och sällsynta konstsaker ganska litet bekymrat sig om den mer förgängliga lyx som i regel brukar omgiva en dam av hennes klass. Man skulle kunna kalla det för samlarvurm, men då det är bekant att hon länge samlat med det mål för ögonen, som blivit förverkligat i och med den nu gjorda donationen, bör man hällre med vördnad och tacksamhet salutera den samlarb r a g d, vars för våra förhållanden oerhörda resultat nu blivit offentlig egendom. Mer än de miljonvärden som äro nedlagda i det Hallwylska palatsets skattkammare är den personliga insatsen, entusiasmen och kunnigheten, som ensamma skapa det bestående verket, värd att tacksamt kommas ihåg.

Hallwylska donationen.

Dagens Nyheter. 29.1.1921.

dag. Dagens Nyheter 29/1 1921

Överståthållarämbetet har av regeringen anbefallts att å kronans vägnar söka lagfart å det av greven och grevinnan von Hallwyl till staten donerade palatset vid Hamngatan.

Dagens Nyheter 18. Feb. 1921.

"Rembrandt" och — Rembrandt.

Ett inlägg av d:r Olof Granberg och en replik.

Dagens Nyheter har mottagit följande skrivelse:

I en synnerligen rikt och vackert illustrerad artikel i söndagsnumret av Dagens Nyheter av d:r Karl Asplund, vilken uppsats formar sig till en välförtjänt hyllning till grevinnan von Hallwyl såsom grundläggarinna av de storartade samlingar hon och hennes make jämte palatset nyligen donerat till svenska staten, förekommer en passus som jag har svårt att låta stå oemotsagd. På tal om den Rembrandt tillskrivna Magdalena, som författaren förklarar vara tavelsamlingens "pièce de résistance", säger han att målningen i fråga "först för några år sedan blev allmänt erkänd och europeiskt bekant som ett fullmoget verk av den store mästaren" och att den då den "på en av de Hammerska auktionerna i Stockholm dök upp" — den hade dock förut utbjudits på en av auktionerna i Köln utan att finna någon köpare! — "fann en förstående och igenkännande vän i professor Julius Kronberg, som i strid mot andra svenska experter förfäktade dess autenticitet innan den erkändes". Med andra ord: enligt författarens mening skulle sålunda de svenska experterna, till vilka jag torde få räkna mig, hälst som jag väl är den ende vare sig svensk eller utlänning som i bok eller tidskrift behandlat tavlan, alla vid bedömandet av tavlan huggit i sten, utom professor Kronberg, den ende som begrep sig på den och som nu kan triumfera över att ha fått den överallt erkänd. Så ligger emellertid icke saken. Snarare förhåller det sig tvärtom: Magdalena har — man må aldrig så mycket beklaga det! — aldrig blivit av konstforskningen "allmänt erkänd". Det är icke blott de svenska experterna (jag undrar just hur många de äro?) som bestritt att tavlan är av Rembrandt själv: vid dessa okunnigas sida stå två sådana auktoriteter som Bode och Hoofstede de Groot, vilka båda, liksom jag tidigare, anse att mästarens skickliga och sena pastiljeur Hert de Gelder är målaren. Ingendera av dem upptar tavlan i sina arbeten, lika litet som Bredius och hans assistent Kronig, vilka sommaren 1914 "upptäckte" målningen och förklarade den vara en äkta Rembrandt. Men om riktigheten av denna "upptäckt" äro de, såvitt jag vet, ensamma. Visserligen har jag i en redogörelse i Tidskrift för konstvetenskap för några år sedan, kanske något förhastat böjande mig för Bredius' auktoritet, uttalat den meningen att diskussionen om tavlan efter denna "upptäckt" väl kunde anses avslutad. Men det är den icke. D:r Valentiner t. ex., den framstående Rembrandt-kännaren, som redigerade senaste upplagan av Rembrandt i den välbekanta serien Klassiker der Kunst och som är i färd med att utge ett supplement till delen Rembrandt, har nyss bestämt vägrat att såsom en äkta Rembrandt reproducera en av mig insänd fotografi av tavlan, som även han — han var här för några år sedan — tror vara av Hert de Gelder — han vägrar även att såsom ett egenhändigt arbete av Rembrandt godtaga Abrahams offer i Nationalmuseum, som 1914 likaledes "upptäcktes" av Bredius och Kronig, varemot han med nöje såsom absolut äkta säger sig skola införa min Konungarnas tillbedjan, vilken han finner vara "mycket betydande" och "ett viktigt ungdomsarbete".

Att Magdalena — man må nu ha vilken åsikt man vill om densamma — sålunda icke ännu kan göra anspråk på att vara "allmänt erkänd och europeiskt bekant som ett fullmoget verk av den store mästaren" torde av ovanstående klart framgå. Och detta beror väl därpå att målningen, såsom jag skrev i Tidskrift för konstvetenskap, är "ett intressant, delvis mästerligt, men som helhet betraktat ingalunda fullgånget verk". Själv vill jag här icke ånyo uttala mig om dess äkthet. Det får framtiden avgöra — men det är nog långt dit!

Olof Granberg.

*

Undertecknad ser sig nödsakad att till detta inlägg göra ett par annotationer, nödvändiga för den korrekta uppfattning av Rembrandtarna i fråga d:r Granberg tydligen önskar att bibringa den allmänhet som av naturliga skäl har litet svårt att sätta sig in i sådana frågor. De kunna tydligen vara kvistiga även för experterna.

D:r Granberg har fullkomligt rätt då han korrigerar uttrycket "allmänt erkänt". Jag hade i hastigheten inte uppfriskat minnet av den artikel i Tidskrift för konstvetenskap, årg. I, h. 3, där han själv erkänner tavlan — hoppas att redaktion och allmänhet förlåta denna underlåtenhetssynd i en i rasande fart tillkommen söndagsartikel — utan anslutit mig till de i våra konsthistoriska kretsar allmänt bekanta utlåtandena av världens obestridligt mest aktade Rembrandtskännare, Bredius, vilken betecknat tavlan som ett utmärkt arbete av mästaren, och vår egen dito, d:r Granberg själv. Det är rätt att Hoofstede de Groot, Bode och Valentiner frånhänt Rembrandt tavlan och tillerkänt den till de Gelder, väl de enda kända namn som kunna komma i fråga. Men här borde verkligen ha tillagts det för förnekarna högst besvärliga faktum att den ende specielle de Gelderkännaren, Karl Lilienfeld, med absolut säkerhet sagt icke de Gelder, men Rembrandt.

Av någon kanske icke alltför svårtydd anledning framdrar d:r Granberg i detta sammanhang sin egen, länge förgäves salubjudna Rembrandt, som erkänd av Bredius och Valentiner, men förtiger här återigen att Bode, som han kort förut åberopat som auktoritet av rang, då det gällde underkännandet av den Hallwylska tavlan, bestämt förnekat den Granbergskas autenticitet.

Man behöver inte vara mycket initierad för att se hur ekonomiska och prestigehänsyn ständigt inkräkta på sökandet efter "rena rama sanningen", då det gäller sådana dyrgripar. Uppträder man som korrigerande auktoritet, gör man i sitt eget intresse klokast i att se till att alla korten komma på bordet.

Själv är jag i denna fråga varken besvärad av ekonomiska eller prestigehänsyn, då jag varken är Rembrandtspecialist eller den olycklige ägaren till någon Rembrandt eller "Rembrandt". Men ställd inför den fasansfulla utsikten att vid livets förlust ge rätt på dessa båda alternativ i fråga om den Hallwylska tavlan, skulle jag onekligen ställa mig vid Bredius' fötter inför detta mästerverk, som jag, efter att nyligen under en studieresa noga ha besett de berömda verken i Haag och Amsterdam, ändå vill envisas att betrakta som "fullmoget".

K. A.

77

Dagens Nyheter, 19 Februari 1929.

"Rembrandt" och Rembrandt.

En slutreplik.

I sin replik till min uppsats om den omstridda von Hallwylska Rembrandt-tavlan anmärker d:r Asplund på att jag däri icke omtalar att Bode förnekat äktheten av min egen Rembrandt. Men det var ju endast i förbigående som jag nu omnämnde min målning! Flerfaldiga gånger förut, särskilt i Tidskrift för konstvetenskap, har jag öppet och utan omsvep sagt ifrån att Bode, ensam av alla Rembrandtkännare, bestritt tavlans äkthet, vilket jag dock icke tillmätt större vikt, då så många andra uttalat sig till förmån för densamma. Vad angår det litet elaka påståendet att tavlan skulle vara "förgäves saluhjuden", ber jag att få upplysa om att man redan för flera år sedan ville köpa den i Amsterdam och att helt nyligen, för ett par veckor sedan, ett anbud, som andra funnit gott, ingick från Newyork, men att jag på grund av den låga dollarskursen icke antog det.

Olof Granberg.

Hallwylska donationen.

Saisonen. No. 3. 1921. 1 februari.

DEN von HALLWYLSKA DONATIONEN

Den 2 januari visste tidningarna att meddela, att grefve Walter von Hallwyl och hans grefvinna Wilhelmina von Hallwyl, född Kempe, till Svenska Kronan donerat sitt palats vid Hamngatan samt däri befintliga konstsamlingar och lösegendom af alla slag jämte ett kapitalbelopp af 1,128,660 kr., samt att regeringen beslutat mottaga och förvalta donationen i enlighet med i gåfvobrefvet angifna bestämmelser.

Rörande donationens ändamål meddelar gåfvobrefvet bland annat:

»Gåfvans ändamål är, att den fasta egendomen med den däri förvarade lösegendomen skall för all framtid utgöra ett museum, tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konsten och konsthandtverkets områden. För att detta museum under all framtid må bibehålla sin särskilda prägel af den tid och de förhållanden, under hvilka det kommit till stånd, förordna vi, ej mindre att ingen del af den donerade fasta och lösa egendomen får säljas, utbytas eller annorledes bringas ur den Svenska Kronans ägo eller besittning, än äfven att fastigheten icke må ombyggas, förändras eller uthyras eller användas till något annat ändamål än såsom museilokal uteslutande för den donerade lösegendomen jämte de ytterligare föremål, som kunna blifva af oss före vår död eller genom testamente tillagda till densamma, att denna lösegendom allt framgent skall vara till alla delar i fastigheten förvarad, och att alla de särskilda föremålen, såväl möbler som konstföremål och allt öfrigt, skola förvaras i rummen och i skåpen på de platser, som af oss blifvit bestämda.»

von Hallwylska palatset Hamngatan 4, Stockholm.

I en gåfvobrefvet åtföljande skrifvelse framhållas de synpynkter, som för donatorerna varit vägledande såväl för gåfvans öfverlämnande till Kronan som för de i gåfvobrefvet angifna föreskrifterna för förvaltningen. Af innehållet i denna skrifvelse må följande anföras:

»Då personer, som intresserat sig för samlande af konstföremål, öfverlämna sina samlingar till offentliga institutioner för deras bevarande för museiändamål, är det vanligt, att deras åtgärder endast afse sådana föremål, som hvar för sig äga något större konstnärligt eller historiskt värde. Ursprungligen var det också vår afsikt, att på lika sätt de i vårt hem samlade konstsakerna skulle efter vår död öfvergå till offentlig egendom för att därigenom bilda ett tillskott till de skatter af äldre konstminnen, som finnas samlade i vårt land.

Så småningom har emellertid denna vår afsikt utvidgats till att omfatta hela vårt nuvarande hem, därvid vi varit ledda af följande tankegång. Föremål, som äga konstvärde, likasom äfven sådana inventarier i ett hem, som höra till dess mera festliga utsmyckning, komma alltid att finnas i behåll, så länge konstälskare finnas. Hvad som däremot i allmänhet icke blir bevaradt och som dock kan hafva ett stort kulturhistoriskt värde är själfva den miljö, hvari konstföremålen en gång gjort tjänst som heminredning. Af de i museerna samlade konstföremålen kan man nog efteråt sammanföra s. k. tidstrogna interiörer, men dessa blifva aldrig annat än rekonstruktioner, mer eller mindre pålitliga, under det att däremot sådana interiörer, som äro gripna direkt ur ett verkligt hem, blifva på helt annat sätt historiskt trovärdiga dokument. I ännu högre grad blir detta fallet, om dessutom äfven rumsensemblen bibehålles. I ett lefvande hem finnas därjämte en mängd föremål, som aldrig kunna i hela sin utsträckning samlas i våra vanliga museer. Hit höra inredningen af kök och skafferi, ekonomihus, hushålls- och bruksföremål af olika slag, kläder för fest och hvardagslif, toilettsaker m. m., hvilka för en kommande tids kulturforskning äga ett lika stort värde som de hemmet tillhörande dyrbarheterna.

Syftet med vår donation är således icke blott att för eftervärlden bevara vissa mera märkliga konstföremål, utan äfven att till kommande tider bevara bilden af ett Stockholmshem, sådant detta tedde sig i slutet af 19:de och början af 20:de seklet. Skall emellertid detta hems karaktär af kulturhistoriskt dokument blifva för alla tider bestående, är därför en förutsättning, att de däri förvarade föremålen äfven för all framtid förblifva på sina en gång anvisade platser. Tillåtas rubbningar häri, leder detta lätt till, att det hela så småningom förryckes och den historiska tidsbilden slutligen upphör att finnas till. En följdriktig tillämpning af samma princip

Apropos den stora von Hallwylska donationen återgifva vi dels ett porträtt af *grefvinnan von Hallwyl* midt uppe i sitt dagliga arbete, dels en oljemålning af Rembrandt, det förnämsta konstverket i von Hallwylska galleriet.

Hallwylska donationen.

Saisonen. No. 3. 1921.

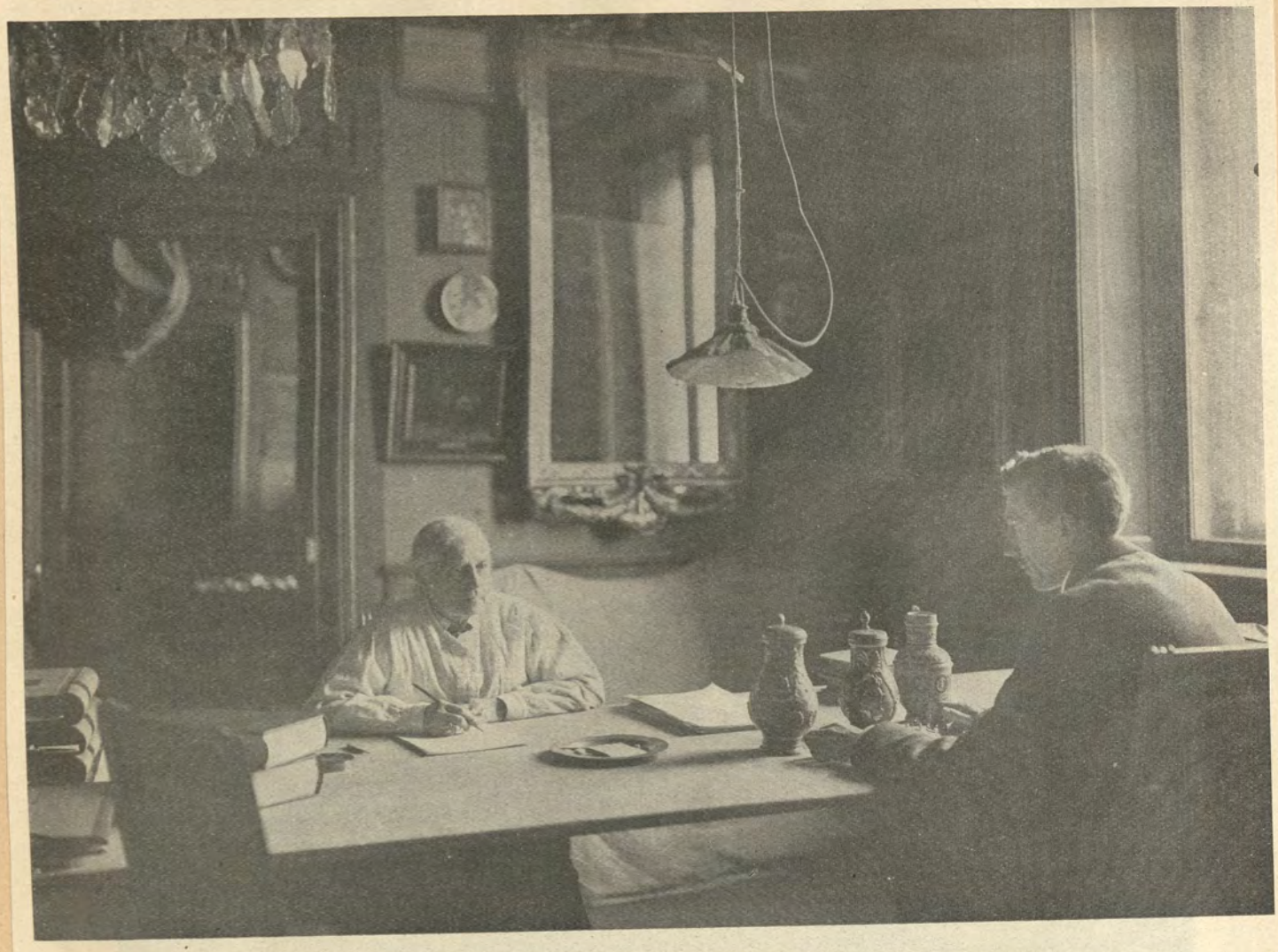

GREFVINNAN VON HALLWYL vid katalogarbetet bland sina medarbetare.

leder äfven därtill, att de på ett mera musealt sätt ordnade s. k. samlingarna af porslin, silfver och taflor bibehållas i sin ursprungliga uppställning, då de utom det konstnärliga värde föremålen i och för sig kunna äga, äfven äro ett uttryck för det konstsamlare-intresse, som ligger i vår tid, och gifva en bild af de anordningar, hvartill detta intresse kunde gifva anledning.»

Det är frukten af en alldeles enastående samlaregärning som på detta sätt konserveras och hålles lefvande.

Katalogiseringen af de von Hallwylska samlingarna.

Hallwylska donationen.

Saisonen. No. 3. 1921.

OLJEMÅLNING AF REMBRANDT I VON HALLWYLSKA GALLERIET

Grefvinnan Wilhelmina von Hallwyl har under årens lopp själf i minsta detalj varit den ledande kraften vid samlandet och ordnandet af dessa skatter och hon ägnar fortfarande sin långa arbetsdag åt det kräfvande katalogarbetet, omgifven som våra bilder visa af sin medarbetarestab. Palatset uppfördes 1897 af professor I. G. Clason; vid dettas konstnärliga utsmyckning och för hopbringandet af den hufvudsakligen af äldre holländsk konst bestående tafvelsamlingen har grefvinnan biträdts af professor Julius Kronberg och för vapensamlingen af kammarherre C. A. Ossbahr. Genom de olika samlingarnas anbringande i vissa rum, såsom porslinsrummet, silfverkammaren, tafvelgalleriet i öfversta våningen o. s. v. har våningen i öfrigt kunnat behålla karaktären af boningsrum, låt vara praktfulla sådana, där väggarna täckas af inboaserade härliga väfda tapeter och taken af magnifika plafonder. Stora salongen med sin praktspisel mellan fönstren är särskildt ett rum af de vackraste proportioner.

Utrymmet medgifver oss icke att ingå på en utförligare beskrifning. Här ofvan återgifva vi galleriets främsta konstverk, Rembrandts Magdalena.

Hallwylska donationen.

UMEBLADET n:r 25 tisdagen den 1 februari 1921.

De Hallwyl-Kempeska konstsamlingarna.

En donation av största värde för framtiden.

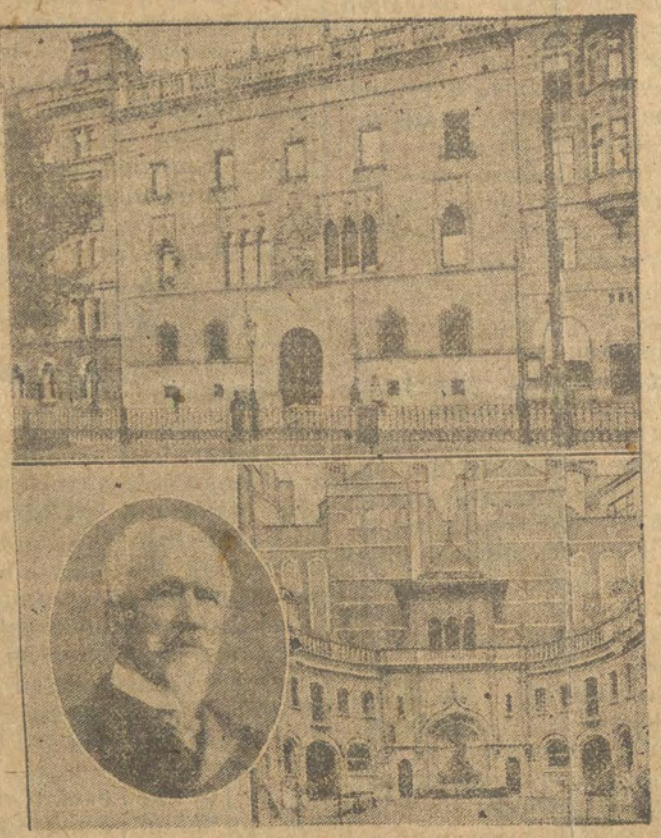

Överst: Det Hallwylska palatset i Stockholm.
Nederst: Gårdsinteriör.
I ovalen: Greve Hallwyl.

Umebl. 1/2.

Hallwylska donationen.

Umeåbladet. 1.2.1921.

Stockholm har i och med det att Hallwylska samlingen en gång kommer att bli tillgänglig för offentligheten, fått sitt motstycke till Londons berömda Wallace Collection, naturligtvis med proportionerlig reduktion av företeelsernas omfattning, skriver Karl Asplund i D. N. i en artikel, som vi här förkortad återge.

Liksom den berömda aristokratiska samlingen i Hertford House, rymmer den några skatter av internationell betydelse, samlingar av alla slag som ha att göra med förfinad kultur, måleri, skulptur, möbler, keramik, silver, glas, vapen, emaljer, pretiosa av alla slag, och liksom Wallace Collection står den också som ett utslag av sin tillkomsttids samlaranda och smakriktning. Därtill kommer här ett plus i den synnerligen insiktsfulla bestämmelsen att allting, till de minsta detaljer, till kökskärl och sopborstar komma att behållas i ostört skick, för att efter århundraden ge en bild av ett rikt svenskt hem omkring sekelskiftet 1900.

Palatset ett förnämt inslag i Stockholms arkitektur.

Det Hallwylska palatsets exteriör torde vara alltför välkänd för allmänheten för att någon skildring av den skulle behövas här. Fasaden mot Hamngatan med sin förnämt tillbakadragna hållning bildar sedan länge ett känt och karaktäristiskt inslag i Stockholms arkitektoniska fysionomi. Det var 1897 som palatset byggdes av professor I. G. Clason med användande av stilelement ur den spanska byggnadskonsten.

En hastig blick på palatsets interiör.

Men om fasaden är välkänd torde palatsets salar tillhöra de saker allmänheten icke hittills fått mycket uppfattning om. Från gården, som med skenperspektiviska anordningar fått ett utseende av större mått än som egentligen rymmes mellan kvarterets trånga husväggar, och i vars svängda fond en Neptunusbrunn i barock bildar en ståtlig centralpunkt, kommer man genom en ståtlig trappa upp i den första våningen och går igenom en rad rum, inredda i en praktfull stil, mycket praktfull i jämförelse med våra modärnare arkitekters mera spartanska stilideal, där de Benckertska träskulpturerna, boiserierna och intarsiaarbetena lånat motiv från olika historiska stilar. I taket över entrérummets väggar i slesvig-hollsteinsk renässansstil välver sig Julius Kronbergs senaste plafondkomposition — Perseus och Andromeda — något påminnande om Dramatiska teaterns Pegasusplafond. Kronberg har varit greven och grevinnan von Hallwyls speciella »hovmålare» och tidigare i den stora festsalen utfört en mycket ståtlig och i bästa mening festlig plafond. Denna stora imponerande festsal har väggarna prydda med en svit flamländska 1600-talstapisserier av hög kvalitet, med figurframställningar inom översvallande rika brodyrer. Infill detta rum sluter sig ett synnerligen intressant konstverk, en allegorisk plafond ur Ehrenstrals skola, framställande Aurora, som ursprungligen funnits i ett den Ehrentralska släkten tillhörigt hus.

Vart och ett av de övriga rummen har för övrigt sin särskilda dekorativa målning att bjuda på. I grevens skrivrum med de moderna familjeporträtten sitter även en storartad dekorativ duk, en jakttavla av nederländaren Hondfus; i biljardrummets ståtliga renässansinedning en intressant allegori av Frans Floria, härstammande från det berömda Pragrovet och drottning Christinas samling.

I hörnrummet i denna våning rymma väggarnas monterskåp den rika porslinssamlingen, om vilken mera härnedan. Silversamlingen o. större delen av den kinesiska porslinssamlingen äro inrymda i smärre rum i mezzaninvåningen och i den övre våningen ligga, utom samlingens hjärtpunkt, tavelgalleriets överljussal, och den även med både porslinsmontrer och en icke föraktlig rad av nederländska målningar försedda kägelbanan, gästrum, sovrum, och de rum som upptagas av samlingens egna verkstäder för restaurering och konservering.

Efter dessa flyktiga antydningar om själva palatset, övergå vi till en rundvandring genom det som är vår egentliga avsikt att ta i betraktande, konstsamlingen.

Bland tavelgalleriets skatter.

Det är nästan uteslutande det nederländska 1600-talsmåleriet som fyller varje kvadratmeter av den långa överljussalens väggar. En ingalunda modern museianordning, men i nära överensstämmelse med de bilder, som bevarats från 1600-talets egna holländska tavelgallerier. Man ser t. ex. på målningar

Umeåbladet. 1.2.1921.

företrätts i franska samlingar, men numera av kännare anses vara sydtyska arbeten o. som sådana betydligt övervägande mängden av vad de Nürnbergska och Augsburgska ebenisterna spillt över Europa.

På väggarna i trappan och hallen låter den icke invigde besökaren blickarna halka över en rikedom av gamla vapen, 1600-tals och tidigare, rustningar, hjälmar, armborst m. m., vilkas kvalitet ur konsthantverks- och sällsynthetssynpunkt väl endast rätt kunna uppskattas av våra få specialister.

En blick på porslinsmontrernas skatter.

En överblick över porslinsmontrernas myller av stora praktpjäser och små till synes obetydliga saker — som för övrigt inte är lätt att göra i en hast — ge till resultat framför allt en fyllig bild av det europeiska porslinets historia allt ifrån de första försökspjäserna i det sällsynta mellanting mellan glas- och porslinsmassa som kallas Tschirnhausguds efter uppfinnaren. Så finns det från den egentliga uppfinnarens, Böttchers tid och allt framgent ett rikt urval både av praktfulla ting, av sällsyntheter o. av alla de otaliga fabrikernas märken. Man fäster sig särskilt vid några arbeten av Meissens storheter Kändler och Herold, vid en i elegans och formskönhet strålande samling Sévresporslin.

Naturligtvis är den fina svenska fabriken på området. Marieberg, representerad, bl. a. med den ytterst sällsynta koppen med Gustaf III:s porträtt.

Ungefär detsamma är förhållandet med den orientaliska avdelningen, omfattande stora samlingar av både Kina och Japan. Den har att bjuda både rariteter för konnässören och praktsaken för oss andra.

Några dyrgripar i silverkammaren.

Det lilla mörka rummet — en sannskyldig skattkammare — där man finner silver- och pretiosasamlingen skimrande i det elektriska ljuset, består till en stor del av saker med känt ursprung och som ha sin lilla historia att berätta. Bland skattkammarens mest imponerande prov på konstskicklighet är det drivna silverfatet, som signerats av gravören o. guldsmeden Luma, och på vilken man icke vet om man skall beundra den smakfulla kompositionen eller detaljernas känsliga utformning. Där står tre av de »pampigaste» av de silverpjäser med vilka de svenska hantverksskråna under 1600- och 1700-talen älskade att ge glans åt sina sammankomster.

I den lilla pretiosasamlingen bland solfjädrar, dosor, prydnadskärl i bergskristall och andra ädla material, träffar man på två hos oss ytterst sällsynta dyrgripar, två porträttmedaljonger i Limogoemalj från 1500-talet, och en liten intressant tingest, en miniatyrspegel i guld, innehållande Lovisa Ulrikas porträtt, målat av den berömde Antoine Pesne, och enligt inskrift utgörande en »souvenir d'amitie» till hennes syster.

Samlingarnas upphov och vårdarinna, grevinnan von Hallwyl.

Jag hoppas att läsaren lyckats följa mig på denna tröttande museivandring för att slutligen höra något om samlingens tillkomst, om den verkliga samlarbragd, som grevinnan von Hallwyl, född Kempe, här utfört.

Man har sannerligen inte hört mycket talas om den offentligt, hon tillhör de samlare som helt gå upp i omsorgen om de kära tavlorna och silversakerna och inte brytt sig stort om den offentliga äran att äga den och den märkliga saken som ingen annan i världen kan uppvisa.

Men då den nu blivit offentlig egendom torde några ord om dess upphov vara av allmänt intresse. Så när som på några få saker, som härröra från den Kempeska släkten o. en del Hallwyliana — som dock icke alla tillhöra den stora donationen — har grevinnan von Hallwyl själv samlat allt nästan uteslutande i och genom den gamla konsthandelsfirman Bukowski. Som förut antytts ha hennes sakkunniga medhjälpare jämte Bukowskis varit professor Julius Kronberg och för vapensamlingen kammarherre A. Ossbahr; men i stort sett har hon mer än de flesta samlare själv skaffat sig ingående kunskåper på de områden hon rört sig på. På det stora arbetet med samlingens konserverande och ordnande, har hon nedlagt ett arbete som torde kunna betecknas som ganska enastående. I palatset har hon inrett en verkstad, där samma trogna underlydande, snickare och annat händigt folk, ständigt varit sysselsatta med att konservera och restaurera föremålen.

Och i den Stockholmska konstsamlarevärlden har hon blivit en aktad och populär figur, den lilla livliga damen i den enkla dräkten, som i extasen över utsökta och sällsynta konstsaker ganska litet bekymrat sig om den mer förgängliga lyx som i regel bruka omgiva en dam av hennes klass. Man skulle kunna kalla det för samlarvurm men då det är bekant att hon länge samlat med det mål för ögonen, som blivit förverkligat i och med den nu gjorda donationen, bör man hellre med vördnad och tacksamhet salutera den samlarbragd, vars för våra förhållanden oerhörda resultat nu blivit offentlig egendom.

Det lättsinniga hypnotiserandet.

Undervisningsförbud vid universiteten röner opposition.

"Ett dråpslag mot den akademiska undervisningsfriheten."

Regeringen har f. n. — enligt vad vår stockholmsred. erfarit — under prövning frågan om, huruvida ämnet psykologi skall få medtagas såsom självständigt examensämne i filosofiska examina. Förslag härom har väckts av Föreningen för psykologi och pedagogik i Uppsala. Principiellt har universitetskanslern redan anslutit sig till föreningens förslag. Han har emellertid framställt som ett yrkande att minst betyget godkänd i teoretisk filosofi i fil. ämbets- eller fil. känd.-examen borde fordras för rätten att medtaga psykologi i filosofiska examina. Etablerandet av en tvångskombination med teoretisk filosofi i examen anser emellertid föreningen lätt kunna bli en black om foten, särskilt för ett sådant ämne som psykologi, vilket på grund av sin natur kräver möjligast obehindrad förbindelse med de mest olikartade studieriktningar.

Vidare polemiserar föreningen i en i dagarna till regeringen ingiven skrivelse mot ett annat av universitetskanslern väckt förslag, att föreskrift skulle utfärdas, att lärare, som ej är legitimerad läkare, ej må meddela undervisning i hypnopsykologi med experiment. Skall man en restriktiv bestämmelse i detta avseende anses behövlig, synes den av större Akad. konsistoriet i Uppsala föreslagna åtgärden vara mera tillräcklig, d. v. s. utfärdande av föreskrift, att i studieplanen för psykologi ej må inrymmas krav på bevistande av undervisning i hypnopsykologi med experiment.

För ytterligare belysning av frågan hänvisas till en bifogad skrivelse av docenten Sydney Alrutz.

Hypnos är intet sjukligt; vem som helst får hypnotisera.

Först och främst hävdar doc. Alrutz, att det alldeles ej går an, att, såsom skett, räkna hypnopsykologien till patopsykologien. Enligt dr L. Löwenfeld hysa det stora flertalet forskare, som sysselsatt sig mera ingående med hypnotismen, den uppfattningen, att hypnosen — ingenting har att skaffa med hysteri och överhuvudtaget ej representerar något sjukligt utan blott ett ar-

84.
Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Dagens Nyheter. 11.9.1921.

JAKTEN EFTER REMBRANDT

3

Några av de senare årens Rembrandt-fynd i Sverge och hur de identifierats.

Abrahams offer. (Nationalmuseum.)

Maria Magdalena. (Hallwylska samlingarna.)

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Dagens Nyheter. 11.9.1921.

Såsom förut nämnts i pressen, utbjudes för närvarande genom Bukowskis konsthandel en Rembrandtduk, Falkjägaren, vilkens äkthet, såsom det vill synas, tycks vara obestridligt fastslagen genom de senare årens forskningar. Målningen upptäcktes först av doktor Olof Granberg hos Fr. Mullers konstahandel i Amsterdam år 1918, och han blev genast slagen av den påtagliga släktskapen mellan denna duk och Korsriddaren i Köpenhamns museum. Den blev senare av skeppsredare Erik Brodin inköpt i Paris och kom härigenom till vårt land, där den nu utgör vårt nya Rembrandtförvärv. Emellertid ha vi i Sverge även andra målningar vilka under de senaste åren blivit med större eller mindre säkerhet verifierade såsom verk av den stora holländska mästaren efter att tidigare varit betraktade antingen som Rembrandtkopior eller original av andra målare av lägre rang. I nedanstående artikel presenteras dessa tavlor och skildras hur de konstsakkunniga så småningom kommit till klarhet om deras identitet.

Ingen av målarkonstens gamla klassiska mästare torde under de senare åren ha stimulerat forskarintresset i samma mån som Rembrandt, och ingen torde häller ha lämnat rikare lön för mödorna. Antalet nyupptäckta Rembrandtsdukar är imponerande. Inte mindre än ett hundratal ha under det sistförflutna decenniet blivit framdragna rentvättade och identifierade såsom äkta av mer eller mindre eniga experter, varför man nu känner över 700 målningar, vilka med tämligen stor visshet kunna anses flutna ur mästarens pensel, och ändå har man all anledning förvänta att ett ingalunda föraktligt antal ännu finnas att uppspåra. Av brev, räkningar, inventarieförteckningar och andra dokument från konstnärens egen tid, i vilka ämnesvalen äro noggrant angivna, framgår nämligen att åtminstone ett 70-tal arbeten härstamma från Rembrandt, vilka vetenskapen till dato inte lyckats återfinna, alla ansträngningar till trots. Möjligt är att åtskilliga av dessa gått förlorade under tidernas lopp, men de flesta finnas antagligen i behåll, fast konstexperterna ännu inte kommit dem på spåren. Alltså fortgår jakten, och den intensitet med vilken den bedrives ger gott hopp om ett lyckligt resultat.

Bland de dukar vilka under de senare åren blivit identifierade såsom Rembrandtsarbeten ha vi även några i vårt land. En av de allra intressantaste av dessa är en bild av konstnärens syster, Lysbeth van Ryn, som sitter på en tämligen undanskymd plats i Nationalmuseum och som troligen en gång i tiden kommit museet tillhanda från Svartsjö. Då och långt senare passerade tavlan som ett arbete "i Ferdinand Bols maner" och antogs föreställa Luthers hustru, Katarina Bora. Men så småningom gick det upp för sakkunskapen att man måste ha gjort sig skyldig till ett misstag vid denna värdesättning. Den berömda Thiemeska samlingen i Leipzig innehöll nämligen en duk som var i detalj lika, en duk som blivit verifierad såsom en Rembrandt och återgivande de något blekfeta dragen av fru Lysbeth. Därmed var det klart att Katarina Bora inte suttit modell för konstverket i Nationalmuseum, liksom även att tavlan på något sätt måste sättas i förbindelse med Rembrandt. Man vågade emellertid inte gå längre än till det antagandet att den hade tillkommit på mästarens ateljé och var en kopia som någon av hans otaliga elever utfört för övnings skull, under Rembrandts överinseende och med hans retusch. Som sådan fick duken passera utan invändning till 1890, då den berömda franska målaren och konstkännaren Émile Michel vid ett besök i Stockholm fick se den. Michels intresse blev genast väckt. Han underkastade målningen en ingående granskning och kom till det för oss särdeles glädjande resultatet att vår fru Lysbeth var äkta, varför han degraderade den Thiemeska duken till kopia. Så alldeles lätt att få andra lärda herrar att böja sig för monsieur Michels domslut var det emellertid inte. Ett par sådana koryféer som excellensen Wilhelm von Bode och holländaren Hofstede de Groot uppträdde ganska energiskt som Leipzigfruns riddare och försvarade hennes äkta börd, men sedan inte endast den namnkunniga tyska konsthistorikern Wilhelm R. Valentiner 1912 utan även Abr. Bredius och hans lärjunge J. O. Kronig 1914 ställt sig på den franska expertens sida, får man anse Nationalmuseidukens ära räddad och dess karaktär av en äkta Rembrandt fastslagen i den mån detta är möjligt. En annan framstående kännare, som avgivit sitt mycket bestämda votum till förmån för "den svenska Rembrandt", under vilket namn målningen nu allmänt går, är Karl Lilienfeld, Hofstede de Groots forna elev, vilkens uttalande måste tillskrivas så mycket större värde som han under flera år varit assistent hos det andra exemplarets ägare, professor U. Thieme i Leipzig, där han alltså haft tillfälle att dagligen se och studera den konkurrerande duken. Doktor Lilienfeld såg "den svenska Rembrandt" på sensommaren 1914 och kom genast på det klara med att Nationalmuseum kunde glädja sig åt originalet och att Thiemes duk var kopia. Hur viss d:r Lilienfeld var på riktigheten av denna uppskattning framgår till fullo av det faktum att han vid en utställning som han i slutet av 1914 ordnade i Leipzig av äldre mästares arbeten inte tog med det Thiemeska exemplaret och inte häller beräknade något särskilt pris för detsamma, som dock tidigare gällt för ett av samlingens dyrbaraste nummer, när galleriet senare såldes till staden Leipzig.

Striden om detta porträtt, som alltså kan anses vara slutförd till Sverges seger, är intressant såsom belysande de stora vanskligheter som ofta möta konstexperten i hans arbete när det gäller att fastslå vilken av två eller flera nära nog identiskt lika dukar som är original och vilken eller vilka som äro att anse som kopior. Dessa svårigheter bli understundom i hög grad tillspetsade just när det gäller Rembrandt, vilkens arbeten mycket ofta äro mångfaldigade i ett flertal exemplar, av vilka det ena inte sällan kan vara fullt lika välarbetat som det andra och alla präglade av mästarens egen teknik in i minsta detalj. Man står vid sådana tillfällen givetvis inför kopior, som under Rembrandts eget överinseende blivit på hans ateljé utarbetade av någon eller några av hans lärjungar, av vilka flera visste att tillägna sig hans maner och färgbehandling så fullständigt att inte ens det mest vana stilgranskaröga kan fastslå när det är eleven och när mästaren själv som fört penseln.

En annan duk, som likaledes finns i Nationalmuseums ägo, där den hänger i samma kabinett som fru Lysbeth och som helt nyligen blivit upphöjd till rang, heder och värdighet av äkta Rembrandt, är Abraham i begrepp att offra Isak. Liksom den föregående tavlan är även denna att tillskriva Rembrandts tidigaste produktion, då mästaren oftast förlänade sina verk en grön färgton i stället för den varma, brunskimrande som präglar arbetena från hans mognare år. Denna duk inköptes på 1800-talet i Paris av Geskel Saloman, som 1869 skänkte den till Nationalmuseum. Museums dåvarande sakkunniga etiketterade den såsom ett verk av G. van den Eeckhout, och som sådan fick den hänga tämligen obeaktad tills Kronig fick syn på den 1914 och trots det tämligen nedsmutsade skick, i vilken den befann sig, uttalade en förmodan att det var den unga Rembrandt som var dess upphovsman. Vederbörande blevo givetvis intresserade, museets konservator ombesörjde helt hastigt en rengöring, och nu blev även Bredius övertygad om att Kronig hade rätt i sin förmodan. Till deras mening har senare även vår egen framstående Rembrandtkännare, doktor Olof Granberg, anslutit sig i en artikel i Tidskrift för konstvetenskap år 1916, i vilken han skriver: "Målningssätt och färgskala överensstämma helt med Rembrandts vid denna tid, och det finns slutligen ingen annan artist som man i förevarande fall med allvar skulle kunna tänka på. Man kan därför utan reservation betrakta målningen som

Hallwylska palatset.
Målningssamlingen.

Dagens Nyheter. 11.9.1921.

Porträtt av Rembrandts syster. (Nationalmuseum.)

Konungarnas tillbedjan. (Dr Olof Granberg.)

Landskap. (Grosshandlare E. Elliot.)

tt äkta ungdomsarbete av mästaren"

Som den konstintresserade läsaren torde minnas, är även doktor Granberg själv den lyckliga innehavaren av et duk som med stor sannolikhet kan anses som ett verk av Rembrandt, Konungarnas tillbedjan. Tavlan förvärvades 1904 för en ringa summa av legationsrådet Fredrik Rappe i Goudstickers konst- och antikvitetshandel i Amsterdam, där den utbjöds som ett arbete av Salomon Koninck. Numera äro emellertid alla första klassens auktoriteter utom Wilhelm von Bode, som alltjämt envist vägrar sitt erkännande, överens om att duken är en äkta Rembrandt. Både Bredius, Hofstede de Groot, Kronig, Madsen, chefen för Haags museum, W. Martin, och andra äro av samma oryggliga mening som doktor Granberg själv, och de stödja sig på att modellen till tavlans huvudfigur, den stående konungen, alldeles tydligt varit samma man som den vilken stått för Orientalen, ett Rembrandtverk i W. K. Vanderbilts samling i Newyork. Likaså återfinnas på tavlan flera typer från Rembrandts andra verk från 1632. Bland annat är den knäböjande konungens huvud identiskt lika med ett bekant huvud i Kassels museum. Doktor Granberg har alltså ingen anledning att ångra att han förvärvat tavlan, hälst som, om vi inte missminna oss, den inte kostade honom mer än 2,000 kr.

En målning, om vilken stridens vågor gått ganska höga, finns i den Hallwylska samlingen efter att förut ha ingått i Chr. Hammers brokiga kollektion, som försåldes på auktion i Köln 1895, där den emellertid inte tycks ha väckt någon uppmärksamhet. År 1905 gick den ånyo jämte resterna av de Hammerska samlingarna på auktion hos Bukowski, där den inropades av ett konsortium för att någon tid därefter efter tillstyrkan av Julius Kronberg inköpas av grevinnan Hallwyl. Under någon tid gick den under namnet Maria bebådelse, men senare har man enats om att den rättare borde kallas Maria Magdalena. Duken visar en del alldeles ypperliga detaljer. Bland annat anses folianten vara förträffligt återgiven, liksom även händerna och nedre delen av ansiktet. Däremot finnas andra partier, vilka utsatts för en ganska omild kritik. Så har man t. ex. fäst uppmärksamheten på att bordet är perspektiviskt felaktigt och att ansiktets min "snuddar vid det banala", för att tala med doktor Granberg, som karaktäriserat arbetet som ett verk av Rembrandts elev Aert de Gelder. Intressant är att både Hofstede de Groot och Wilhelm von Bode alldeles oberoende av varandra och utan att känna till doktor Granbergs analys kommit till alldeles samma resultat som han. Däremot ha Bredius och Kronig enstämmigt förklarat målningen såsom en äkta Rembrandt, och såsom stöd för sin åsikt om der enligt deras mening synnerligen svårbestämbara tavlan anfört dess påfallande likhet med en från Amerika till Holland nyligen förvärvad Rembrandt, Lukretia i begrepp att stöta dolken i sitt bröst. Denna målning, som utgör den felande länken för att rätt kunna klassificera den Hallwylska duken, har avgjort striden till denna Magdalenas förmån, hälst sedan dr Karl Lilienfeld, specialist på de Gelder, förklarat att den Hallwylska tavlan aldrig varit i kontakt med denna målares pensel, utan onekligen är att tillskriva mästaren själv.

Slutligen finns i Stockholm ännu en målning som åtskilliga forskare på senare tiden varit böjda för att tillskriva Rembrandt. Det är ett landskap som Antikkompaniet för några år sedan förvärvade från England, där den ingått i sir Robert Peels kollektion. Duken, som visar ett landskap i mörka färger, anses av von Bode för original. Hofstede de Groot däremot gör gällande att den är ett verk av Bol. Valentiner yttrar ingen bestämd åsikt om vem som kan vara mästaren, men anser att målningen är Bol överlägsen. I den bekanta Smiths Catalogue raisonne of the works of Rembrandt van Ryn är tavlan beskriven och angiven som ett äkta Rembrandtverk. Den befinner sig sedan 1919 i grosshandlare Ernst Elliots ägo.

E. Klm.

Fürstenbergska galleriet.

Göteborgs Handelstidn. 28.11.1923.

Fürstenbergska galleriet inför omflyttningen.

Det var en olycka att Pontus Fürstenberg inte själv insåg att hans galleri för all framtid borde bevaras på den plats och i den miljö där det uppstått. Hade den första överflyttningen, för nu tjugo år sedan, aldrig kommit till stånd, hade Göteborg i denna stund varit ett bekymmer fattigare och en enastående sevärdhet rikare. En sevärdhet, vars kulturhistoriska betydelse endast vuxit med åren och där även bagateller utan musealt värde skulle ha fått vikt och intresse. Det är anmärkningsvärt, hur klart den tidens konstnärer fattade galleriets karaktär och dess hela landet angående kulturella värde. Det kan förtjäna räddas från glömskan, att opinionsstormen mot galleriets förflyttning t. o. m. ryckte Svenska Konstnärernas Förening med sig. Även denna konservativa sammanslutning, som sannerligen icke favoriserats av Fürstenberg, finner det vara en fråga som gäller hela Sverige, att galleriet icke brådstörtat införlivas med museet. Konstnärsklubben protesterade — med undertecknare sådana som prins Eugen, Zorn, Kreüger, Christian Eriksson, Pauli — mot den då redan beslutade överflyttningen. I dess skrivelse betecknas galleriet såsom "något i sitt slag enastående tack vare sitt nuvarande intima och från all anhopning fria skick". Karl Warburg skrev i dessa spalter en artikel, vars tankegång på ett nästan överraskande sätt sammanfaller med den, en modern museiman som Axel Gauffin nyligen utvecklat på tal om Thielska galleriet.

Ingenting hjälpte emellertid och ett år efter Fürstenbergs död hade galleriet redan installerats i de nya lokalerna. Oppositionen hade dock haft det goda med sig, att inredningen blivit åtskilligt pietetsfullare än vad man i den första brådskan ansett nödvändigt. Under de givna förutsättningarna var rekonstruktionen utan tvivel rätt lyckligt genomförd.

Den oro, som försports i samband med den nu förestående överflyttningen, har ju hittills tagit ojämförligt mycket lugnare former. Men man bör därför icke negligera den. Den gäller väl i första rummet vissa tendenser, man trott sig förmärka, att inte längre ta det så alldeles noga med hophållningen av galleriets konstbestånd. Man torde inte kunna bortförklara dessa farhågor som helt ogrundade. Det är nog otvivelaktigt, att man allvarligt funderat på att lämna kvar några av Hasselbergs allegoriska grupper i det gamla museet. Tanken är ur flera synpunkter särdeles olycklig. Skulpturerna ha ju ingått som ett led i det ursprungliga galleriets dekorativa utsmyckning. De erbjuda alltså ett mycket enkelt och osökt tillfälle att få med något av den gamla äkta miljön. Men därjämte är tanken att på annat ställe kvarlämna något av galleriets tillhörigheter principiellt fördömlig: museet har helt enkelt inte rätt att efter eget gottfinnande vraka och och välja ur den Fürstenbergska donationen. Fürstenberg räknade visserligen själv i sitt testamente med möjligheten, att museet företog en gallring, varigenom föremål, som eventuellt icke fullt hölle måttet, skulle uteslutas. En dylik gallring kom också till stånd. Men den gjordes naturligtvis en gång för alla. Det säger sig självt, att vad museet då tog emot är det sedan dess skyldigt att hålla i orubbat skick. Denna integritet är det nog alla skäl att hålla strängt på, eljest skulle konsekvenserna med tiden lätt kunna bli farliga. Av samma anledning bör icke heller någon magasinering av galleriet tillhöriga konstverk förekomma.

Det är förklarligt, att dylika dispositioner tolkas som pietetslöshet eller bristande sinne för den egenart som det Fürstenbergska galleriet måste kräva att få behålla. Vad beträffar själva de lokaler, i vilka samlingarna skola inrymmas, kan man ju icke bli fullt färdig med sitt omdöme förrän inredningsarbetet är avslutat. Men så alldeles utan föraningar behöver man för den skull inte vara. Att det måste bli en halvmesyr, är givet, och att mer av det intima och personliga går förlorat vid denna flyttning än vid den förra, är också säkert. Föreställningen om något "intimt" infinner sig inte osökt vid tanken på det nya museet.

Situationen är ju inte riktigt glad. Det började så ståtligt, på papperet, med en hel flygel, och det slutade, mitt i utställningsbrådskan, med något som ganska mycket liknar glömska av Fürstenberg — hans byggnadsfond naturligtvis undantagen. Så förefaller det åtminstone den utomstående. Man får hoppas att vederbörande komma ens dystra tankar på skam. Trots allt är det nog ännu åtskilligt som kan göras åt de Fürstenbergska salarna, om viljan är god.

B. B–m.

88.

Hallwylska palatset.
1924.

Dagens Nyheter. 25.5.1924.

STOCKHOLM, NORDENS VENEDIG

Blad ur en outgiven resehandbok att användas vid vårflod.

Palazzo Hallwyl.

Hallwylska palatset.
1924.

Dagens Nyheter. 25.5.1924.

Inte bara Mälaren utan även Saltsjön ha stigit långt över förut annoterade höjdvattensrekord. Den resehandbok av vilken vi här återge ett utdrag utgår ifrån att det gamla uttrycket om Nordens Venedig blivit till en verklighet, varifrån en påpasslig fotograf tagit motiven till vidstående vackra och karaktäristiska bilder.

Stockholm, Sverges huvudstad, har ett utomordentligt vackert läge mellan Östersjön och den stora insjön Mälaren, efter vilken staden även bär namnet Mälardrottningen. Den är byggd på sju öar, av vilka dock en, kallad Helgeandsholmen, numera försvunnit, dels på grund av vattenståndets höjning, dels även med anledning av det väldiga tryck som vållats av en på densamma hopad granitmassa, i vars grottor landets representanter fordom plägade samlas till rådplägning. Som ett minne av denna tid sticker dock alltjämt den underbara Sveaskulpturen upp ur Norrströms brusande vågor, medan man vid lågvatten ännu på bottnen kan skönja grunden till ett monument över nationalskalden Tegnér, kallad Solsångaren, vilket aldrig hann resas.

Liksom i Venedig sker den mesta trafiken i Stockholm med båtar, vanligast s. k. ångslupar eller motorbåtar, men även gondoler, vilka senare blevo mycket populära sedan staden uppfört en lyckad kopia av Dogepalatset, vilken utgör invånarnas stolthet och anses vittna högt om deras höga nationella kultur. Något liknande gäller det kungliga slottet i italiensk renässans av fransmannen Tessin, en jättebyggnad, på alla sidor omspolad av vatten, såsom av en av våra bilder framgår. Mitt emot detta reser sig ur en större lagun, kallad Gustaf Adolfs torg, en kopia av den klassiska Colleonestatyn, likaledes av en fransk mästare. Det vackra Riddarhuset vid Canale dei Nobili har till upphovsman en viss Jean de la Vallée, men har på framsidan av den inhemska arkitekten Clason försetts med monumentala stendykdalber.

Stockholms italienska karaktär framträder tydligast i den gamla stadsdelen, som med sina många trånga och vindlande samt inte alltför välluktande kanaler gör ett fullkomligt venetianskt intryck, om man också kan anmärka att de lazzaroner av vilka trakten vimlar knappast äro lika pittoreska som deras sydländska förebilder. Under inga omständigheter bör den resande försumma att besöka Bancogränd och beundra Suckarnas bro (återgiven här bredvid), som spänner sin båge högt över kanalens vatten. Knappast undgår han att här i minnet återkalla de tusentals olyckliga som under förra seklet nödgats vandra denna väg för att på darrande knän möta sitt och det begärda riksbankslånets öde.

Från denna tragiska plats tar turisten lämpligen en vaporetto eller s. k. ångfärja över till det italienska Nationalmuseet med dess rika konstskatter, för att sedan från Grand Hôtels sjöveranda vid ett glas av den inhemska punschen betrakta den livliga turisttrafiken pr gondol mellan detta ställe och Operakällaren, en numera vattenfylld håla som fordom inhyste vätskor av helt annat slag. Över Carl XIII:s lagun med fyra ståtliga Marcuslejon komma vi till den livliga Hamnkanalen med Nordiska kompaniets palats och dess vimmel av sköna, men indolenta stockholmskor, som älska att låta ro sig in i dess terum till en stunds behagligt pladder under det en regatta av välklädda mannekänger passerar revy. Vid samma kanal finna vi det praktfulla, men orientaliskt tillbommade Palazzo Hallwyl (se bilden!), fordom hemvist för rika köpmansfurstar, men numera et museum, som dock icke håller tillgängligt för allmänheten.

Det modernaste Stockholm möta vi vid Canale reale, den förra Kungsgatan. Trafiken av motorbåtar är här utomordentligt livlig, liksom handeln med sådana här har sitt centrum. En egendomlig effekt gör här den direkt ur sjön uppskjutande kampanilen Torre del Babel, som emellertid icke tjänar kristliga ändamål. Utsikten från dess krön (obs! förtäring bör intagas!) över den i vattnet sig tusenfalt speglande staden är utomordentligt storartad och ger dessutom turisten en intressant inblick i den för Stockholm så karaktäristiska bakgården med allt vad den gömmer av gammaldags stämning och poesi.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Dagens Nyheter
20/3
1926

Grevinnan v. Hallwyl kompletterar sin konstdonation till staten.

Grevinnan W. von Hallwyll har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textiler, arkivalier m. m.

Dagens N. 20/3.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Bruks Tidning
20/3 1926

Konstdonation till staten som kompletteras.

STOCKHOLM den 19 mars. (TT.) Grevinnan W. von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Lycke Dagblad
20/3 1926

Grevinnan W. von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m. Lycke D 20/3.

o o

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 77 87

Göteborgs Morgon Post

1923

—o—

NY DONATION AV GREVINNAN VON HALLWYL.

Grevinnan W. von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m.

—o—

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Halland
20/3 1926

von Hallwylska donationen utökas.

Kall 20/3.

STOCKHOLM den 19. (TT).

Grevinnan W von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Landskrona Posten
20/3 1926

Ny donation av grevinnan W. von Hallwyl. Grevinnan W. von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivarier m. m.

Landskr Post 20/3

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Nya Dagligt Allehanda

20/3 1926

Hallwylska samlingarna till staten.

Stockholm den 19. (TT.) Grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textiler m. m.

NK 20/3

Hallwylska donationen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Social-Demokraten

20/3 1924

Hallwylska konstdonationen.

Grevinnan W. von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m. Professor Lithberg har fått i uppdrag av regeringen att mottaga samlingen.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Stockholms-Tidningen

21/3 1926

Ny Hallwyl-donation till staten.

Grevinnan Hallwyl kompletterar den tidigare gåvan.

Grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller, gravyrer, keramik, glas och kristaller, textilier, arkivalier m. m. Professor Lithberg har fått i uppdrag av regeringen att mottaga samlingen.

Hallwylska donationen.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Östersunds Posten

20/3 1926

Huvudstaden.

Hallwylska donationen utökas. Grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har kompletterat sin stora konstdonation till staten med en samling silver, metaller, oljemålningar, akvareller och gravyrer, keramik, glas och kristall, textilier m. m.

100

Hallwylska palatset.
1926.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Lilla Lä Lilla.

17/11 1926

Fråga: Vad betyder de ord som stå över porten på Hallwylska palatset i Stockholm. *Zäta.*

Svar: Snabb som örnen, ren som guld. (Promt comme l'aigle et pur comme l'or.)

Aftonbladet 7 Aug. 1926.

AB. 7 Aug. 1926.

Också en gasmask.

Mannen på bilden härovan är ingen båld krigare med gasmask, utan endast en fredlig arbetare, som med sin pneumatiska sandspruta håller på att snygga upp Hallwyllska palatset. Han ser onekligen ganska hemsk ut, men masken är till för att skydda ansiktet mot kringflygande sandpartiklar.

102

Hallwylska palatset.
1926.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 77 87

Social-Demokraten

18/11 1926

Hallwyl

Grand hotells restaurering stämplas som vandalisering.

Lister och konstnärligt uthuggna ornament mejslas bort. — Hotellet får en slätrappad fasad.

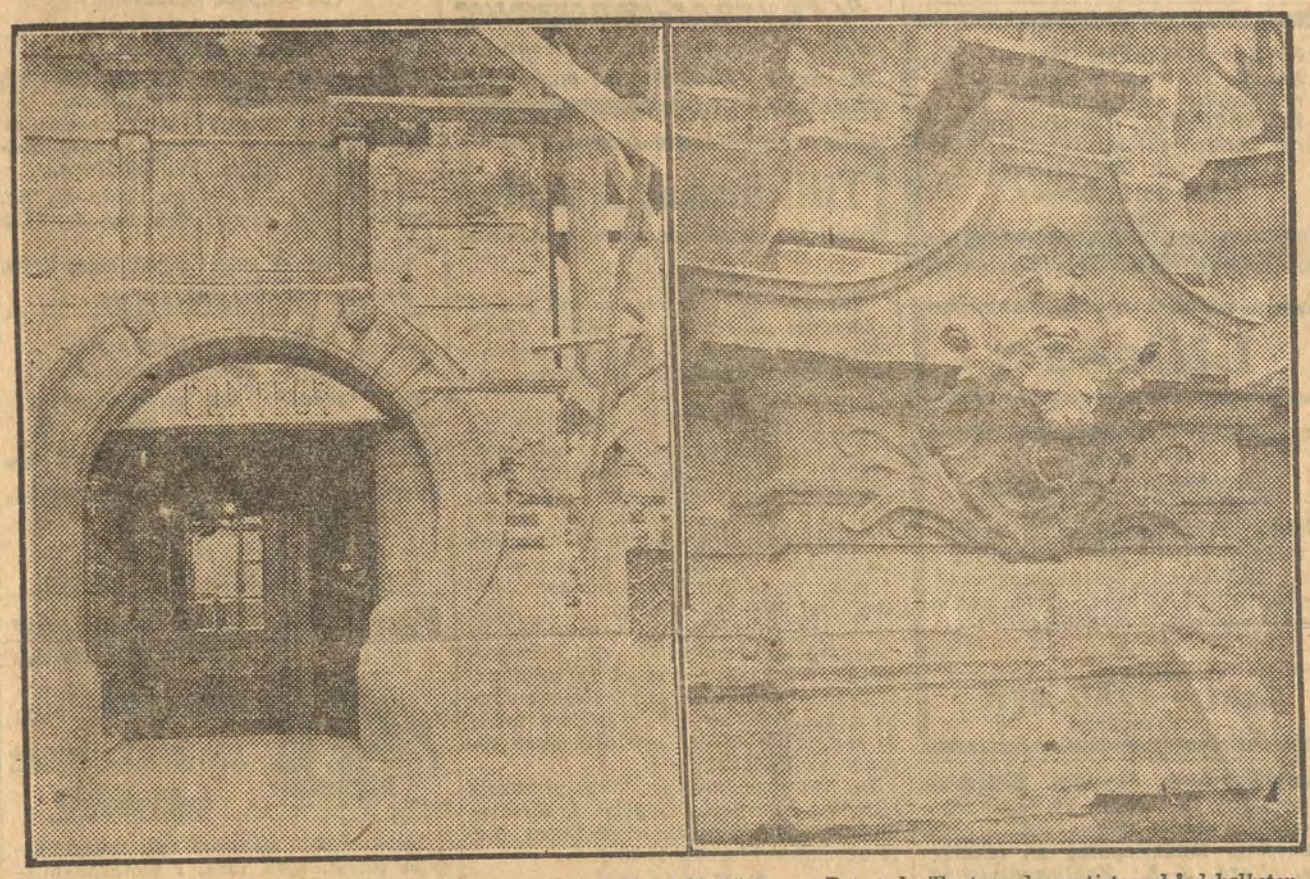

T. v. gamla ingången till kaféet och bar en — porten skall nu förstöras. — Det t. h. illustrerade partiet av hård kalksten med kordonglisten på sidorna skall bortm ejslas.

Ingenjör Anders Norrel går i följande artikel, som författaren tillställt Soc.-D., till rätta med vad han benämner ''Grands vandalisering''. Han skriver bl. a.:

Liksom rätt så ofta, då undertecknad har glädjen vara hemma i Stockholm, gick jag härom dagen ut på en liten promenad ned till Norrström mellan Operan och Skeppsholmsbron. Just som jag kom mitt för Grand hotell, såg jag hur en mängd murare voro sysselsatta med att, som jag antog putsa upp hotellets fasad. Hela fasadens yttersida var nämligen inhöljd i ett tätt nätverk av ställningar. Jag gick intill för att titta på, men blev dock tvärt stående, som om jag inte kunde tro mina ögon.

Vid sidan om huvudingången, ovanför första våningen, voro tre, fyra arbetare sysselsatta med att med hjälp av mejslar och stora släggor bit för bit i stora och små stycken mejsla bort i väggen inmurade, fint huggna kordonglister av kalksten jämte mycket vackra, likaledes i kalksten uthuggna ornament. För ögonblicket voro de i farten med att kila bort ett

(Forts. å sista sidan.)

Hallwylska palatset.
1926.

Social-Demokraten. 18.11.

konstnärligt uthugget lejonhuvud, precis likt dem som finnas i taklisten på Parthenon i Aten.

Det vackra, stora lejonhuvudet omgivet av en stiliserad sköld med bladornament, alltsammans uthugget ur ett mycket stort kalkstensblock av hårdaste kvalité, tillhörde den c:a 28 meter långa kordonglisten över bottenvåningen. Denna list hade fyra dylika lejonhuvuden, två på vardera sidan om hotellets huvudingång, att tjänstgöra som prydande, respektingivande vakter omkring portalen.

Denna utmärkt vackra list av 38 c:ms höjd i långa stenblock av mer än 40 c:ms djup och med en totallängd av som nämnt 28 meter jämte de tillhörande lejonen dit satties för c:a 25 år sedan, då hotellet uppsnyggades för ungefär 1 milj. kr.

Och det är inte nog med att denna list förvandlats till en bråte av större och mindre stycken i en stor stenhög, som måste köras bort. Även en nästan lika dyrbar list i bottenvåningen och lika lång, som löper utefter fasaden vid fönstrens under kant makadamiseras, och för det tredje en motsvarande list i andra våningen i förlängningen av fönstrens ''solbänk''. Således sammanlagt t r e d y r b a r a o c h v a c k r a k a l k s t e n s l i s t e r f ö r s t ö r a s.

Det är så mycket beklagligare därför, att dessa kordonglister dessutom just hade den riktiga konstruktionen — såsom på det antika Parthenon — med effektiva ''droppnäsor'' för regnvattnets avledande från listen och väggen. Det finnes knappast en enda riktigt konstruerad dylik list utefter t. ex. Strandvägen. Nästan alla äro närapå lika felaktiga som på den annars mycket vackra granitbron på Regeringsgatan över Kungsgatan. Här strömmar allt regnet runt listens halvcirkel och ned på muren, som av vattnet blir svartgrå, i stället för att graniten annars är mycket vackert gnistrande ljus.

Är det reson att mejsla bort tre vackra, dyrbara fasadlister i natursten, som det kostat många tiotusentals kronor att få dit för 25 år sedan? Och är det reson att ytterligare för dylikt vandaliseringsarbete betala flera tusen kronor?

Ingen enda i Stockholm har varit missnöjd med Grand hotells fasad mot Strömmen och Slottet. Den behövde visst inte skämmas i trots av sitt avundsvärda läge och inte heller över den glada, gula färgen. Den passade tvärtom alldeles utmärkt in i sin omgivning. Vad få vi nu i stället? Jo, vi få r a p p a d e och återigen slätrappade ytor i den smutsiga trottoarfärgen, där rappningen kanske redan efter ett år eller två har fallit av så att de arma reststyckena inne i väggen efter dessa lister komma att sticka fram som rottaggarna i en frisk käk efter det tänderna avslagits av någon barbar. Nej, vi ha mer än nog av rappade, svartgrå murytor. Men vi ha ej en enda vackert huggen natursten för mycket.

Även alla arbetare, som voro sysselsatta med att mejsla bort och kila sönder dessa dyrbara stenarbeten, tyckte att detta förstörelsearbete var något hemskt oresonligt. Och på samma sätt yttrade sig deras chef, som hade uppsikten över dem. Det var denne senare, som upplyste mig om att vad som nu totalt förstördes var inte äldre än ungefär 25 år och att det då kostat ungefär en miljon. Och han instämde i mitt antagande, att efter få år komme man helt säkert att vilja ha tillbaka denna fasad med så vackra natursstenslister i stället för den nya med blott rappade grå ytor.

Jag tror vi här i Stockholm redan ha nog med räta linjer och vinklar och skarpa hörn och nog av trottoarfärgen — ja ren likkistfärg på husfasaderna — om vi hålla oss till det varmed dessa raklinjerade herrar redan hunnit ''lyckliggöra'' oss med. T. ex. Kungsträdgårdsgatan, den ha vi väl redan hunnit få nog av. Skall man kanske där ta och göra lika med huset nr 12 som med Grand hotell så att det blir linje och färgharmoni med de två husen till höger. Jag själv tittar mycket hellre på den vackra, färgglada fasaden med gatunumret 12 och bodde även mycket hellre innanför de murarna än i de två nästan svarta husen till höger. Detta eftersom jag nu inte får bo innanför Hallwylska palatsets väggar, som trots av att det sett dagen före den räta linjens och trottoarfärgens införande, städar med kanske den vackraste och noblaste fasad som finns bland alla privata palats i Stockholm. Och samma glädje skänker anblicken i sin rena, ljusa färg, i trots av att dessa moderna skönhetsapostlar med linjalen i ena handen och den mörkgrå färgpytsen i den andra med så många ord velat nedsmutsa Dramaten. Likaledes utomordentligt vacker är den ljusa granitfasaden på Svenska handelsbankens två palats invid Kungsträdgårdsgatan, fast man tycker, att det nyaste bort byggas i samma stil som det äldre intill. Var ha vi Stockholms skönhetsråd, som inte förhindrar dylikt?

Det hade ju varit mycket bättre att Grand hotell besparat sig denna oerhörda utgift och hellre särkt sina priser på rum samt i restaurangen och kaféet än att priserna på grund av dylika oförståndiga utgifter troligen ytterligare höjas. Hur oerhört billigt får man inte sitta ett par timmar på de bästa kaféer i Paris och Rom som oftast samtidigt med god musik. Ja, för blott 35 till 50 öre med dricks. Men så sitter man där också i regel varje kväll.

*

Så långt ingenjör Norrel.

Grand hotells ursprungliga fasad (av arkitekterna A. F. och Hj. Kumlien) undergick en ganska hårdhänt behandling vid hotellets renovering kort före sekelskiftet och vinsten ur skönhetssynpunkt av den då verkställda förändringen var på sin tid något omtvistad. Att några högre arkitektoniska värden blivit ödelagda genom den nu påtalade slätknackningen är kanske en smula överdrivet att påstå. Däremot måste man sympatisera med förf. då han reagerar mot slätknackningsepidemin över huvud. En av sin tids smak och skaplynne präglad arkitektur kan vara mer eller mindre värdefull, men just detta att varje tidevarv fått trycka sin speciella stämpel på byggnadskonsten är det som ger en storstad omväxling och charm. Att stöpa om äldre byggnader i stil med den för tillfället rådande smakriktningen är emellertid en synd, vartill byggmästare och arkitekter i alla tider gjort sig skyldiga. Av vår egen tid borde man dock kunna begära litet mera pietet.

Red:s anm.

Hallwylska museet.
1927.

Tavelskatter i Stockholm.

se Hela tidningar. Stockholms-Tidningen. 18.9.1927.

105

Svenska Dagbladet. 11 Okt. 1927.

Märkligt 1100-talsarbete till Hallwylska samlingarna.

Fel!

Kostbar oblatask, som endast har få likar i kontinent-museerna.

En i allra högsta grad märklig dyrgrip har, enligt vad Svenska Dagbladet inhämtat, tillförts de Hallwylska samlingarna. Genom påpasslig förmedling av en av huvudstadens mera kända antik- och konsthandlare har nämligen grevinnan von Hallwyl lyckats komma över ett utsökt exemplar av de kostbara emaljarbeten, som på 11—1200-talen tillverkades i staden Limoges i mellersta Frankrike och som endast sparsamt förekomma i de stora museernas montrer och ytterst sällan komma ut i handeln.

Det är en oblatmask av blåemalj på kopparbotten (s. k. gropemalj till skillnad från "email cloisonne") försedd med guldbronsornament, synnerligen väl bibehållen och så vitt man har sig bekant härstammande från en av Visby många klosterkyrkor. Märkligt nog hittades den nu i gömmorna på en gammal gotländsk bondgård, där den gått i samma släkt ända sedan 1600-talet.

Den unika karaktär förvärvet har belyses kanske bäst därav, att den berömda Schnütgensamlingen i Kölns museum, som ju är särskilt bekant för sina liturgiska saker, endast kan uppvisa ett liknande exemplar. Alldeles som vårt eget Historiska museum f. ö., som, i sin även efter internationell måttstock synnerligen förnäma Limogessamling, räknar en dubblett så gott som till den nu funna asken. Av bilden härovan framgår också, att det endast är ornamenteringen som skiljer.

Den nyförvärvade oblatasken.

(13517)

Gottlands Allehanda 12 Okt. 1927.

106

Antikvitetsjudarna i farten.

På annat ställe i dagens nummer meddelas, att en gammal oblatask från Gotland, vilken tillmätes ett stort värde, förvärvats av Hallwylska samlingen i Stockholm, sedan den anträffats i en gotländsk bondgård. Vilka vägar den gått, innan den hunnit dit, känner man inte, men man torde icke misstaga sig, om man antager, att det är antikvitetsjudarna, som för någon spottstyver tillhandlat sig densamma och sedan gjort en lysande affär på dyrgripen. Till all lycka har den nu hamnat på ett ställe, där den befinner sig i säkert förvar och där den kommer till sin rätt. Endast en lycklig omständighet lär det väl vara, att det gamla gotländska värdeföremålet icke hamnat hos någon amerikansk samlare.

En annan händelse, som ger belysning åt denna trafik, är, att Gotlands fornsal i dagarna fått erbjudande från en antikvitetsaffär i Stockholm att få köpa — gamla kyrkbänkar från Sanda. Priset skulle vara 1,000 kr. Även här torde man med tämligen stor säkerhet kunna förklara antikviteternas vägar. Vid någon restauration av kyrkan har den gamla inredningen antagligen slumpats bort och delar av densamma blivit stående i någon gård i socknen. Antikvitetsjudarna ha fått ögonen på desamma och lyckats lägga beslag på dem. Man har säkerligen skäl att fråga sig, hur stor del av de nu begärda 1,000 kr., som fallit på den ursprunglige innehavarens lott.

Det borde ligga i allmänhetens eget intresse att, innan den gör sig av med saker, som synas åtråvärda för antikvitetshandlare, förhöra sig med våra fornvårdande institutioner.

En dyrgrip.

En i allra högsta grad märklig dyrgrip har, enligt Svenska Dagbladet, tillförts de Hallwylska samlingarna i Stockholm. Genom påpasslig förmedling av en av huvudstadens mera kända antik- och konsthandlare har nämligen grevinnan von Hallwyl lyckats komma över ett utsökt exemplar av de kostbara emaljarbeten, som på 11—1200-talen tillverkades i staden Limoges i mellersta Frankrike och som endast förekomma i de stora museernas montrer och ytterst sällan komma ut i handeln. Det är en oblatask av blåemalj på kopparbotten (s. k. gropemalj till skillnad från »email cloisonné) försedd med guldbronsornament, synnerligen väl bibehållen och, så vitt man har sig bekant, härstammande från en av Visby många klosterkyrkor. Märkligt nog hittades den nu i gömmorna på en gammal gotländsk bondgård, där den gått i samma släkt ända sedan 1600-talet.

Den unika karaktär, förvärvet har, belyses kanske bäst därav, att den berömda Schnütgensamlingen i Kölns museum, som ju är särskilt bekant för sina liturgiska saker, endast kan uppvisa ett liknande exemplar. Alldeles som vårt eget Historiska museum f. ö., som, i sin även efter internationell måttstock synnerligen förnäma Limogessamling, räknar en dublett så gott som till den nu funna asken. Det är endast ornamenteringen som skiljer.

nr 235
Gotl. Allh.
12 Okt. 1927

Den från Gotland härstammande oblataskeu,

som i dagarna införlivats med de Hallwylska samlingarna och omnämdes i gårdagens tidning.

Gott. All. 17 Okt. 1927.

Den märkliga oblataskeh från Fqllingbo.

Med anledning av vårt efter Svenska Dagbladet återgivna meddelande om den dyrbara oblatask från Gotland, som förvärvats av Hallwylska samlingarna i Stockholm, har bibliotekarien vid Hallwylska samlingarna Bengt Claudelin lämnat oss en del kompletterande upplysningar.

Förvärvet av oblatasken har icke gjorts i dagarna utan skedde för mer än två och ett halvt år sedan, meddelar han. Vad beträffar uttrycket »dyrgrip», kan det pris, som vid detta tillfälle betalts, knappast anses motivera en sådan beteckning, enär priset endast var fjärdedelen av det utsprungligen ifrågasatta, orimligt höga. Vilseledande är troligen också uppgiften, att oblatasken härstammar från en Visbykyrka. Vid förvärvet meddelades endast, att fyndorten var Follingbo. Vad Gotlands Allehanda på annat ställe sagt om »antikvitetsjudarnas» framfart, är nog ett ord i sinom tid, i vilket man har många anledningar att instämma, säger hr Claudelin.

107

Hallwylska palatset.

A.-B. SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
SV. ARGUS
INT. BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Telefon 7787

Dagens Nyheter

12/11- 1928

Prinsessan Ileana gästar Uppsala och ärkebiskopen.

12

Zetterstr

På söndagen bevistade prinsessan Ileana i sällskap med konungen och prinsessan Ingrid sluttävlingarna i tenniskampen mot danskarna, och på eftermiddagen gästade hon Hallwylska palatset, dit hon inbjudits till te och där hon med värdinnan och professor Johnny Roosval som ciceron fick tillfälle att studera samlingarna. Mer än en söndagsflanerande stockholmare hejdade också nyfiket sina steg utanför det upplysta palatset, vars salar numera så sällan stråla i festbelysning. Söndagskvällen tillbragte prinsessan på Valdemarsudde, dit prins Eugen samlat härvarande medlemmar av kungahuset till familjemiddag.

Programmet för måndagen är både rikhaltigt och omväxlande. På morgonen avreser prinsessan med sällskap i bil till Uppsala, där ett besök å biblioteket är första punkten på dagordningen. Överbiblioteka rien, d:r Grape, har lovat att visa codex argenteus samt övriga skatter i Carolinas samlingar, varefter färden ställes till Domkyrkan samt eventuellt några nationsbyggnader. Kl. 1 bjuder ärkebiskopen på lunch i ärkebiskopsgården. På kvällen är det middag hos prinsparet Bernadotte, och därefter avlägger prinsessan besök hos K. F. U. K., där hon lovat att berätta om ungdomsgruppernas arbete i Rumänien. På kvällen har hon antagit inbjudan från japanske ministern och m:me Muskakoji att bevista soarén i Grand Hôtel Royals festvåning, med vilken Japans ministerpar firar kejsar Hirohitos kröning. Till denna soaré ha även kronprinsparet samt prinsessan Ingrid antagit inbjudan. Bland övriga inbjudna märkas härvarande diplomatiska kårens medlemmar och utrikesdepartementets tjänstemän med fruar.

*

Dagens Nyheter. 14.11.1929.

En aktuell bok om keramik.

Heribert Seitz: Gammal keramik. Natur och Kultur.

För de många, som nu om dagarna på den kinesiska keramikutställningen gå och försöka själva leta ut skillnaden mellan de olika perioderna i Kinas konstliv, kommer en nyutgiven bok om gammal keramik som en ytterst välkommen present. Naturligtvis intresserar då i detta sammanhang främst avdelningen om ostasiatiskt lergods och porslin, vilken är så redig och klar i sina kortfattade definitioner att vem som hälst av den kan skaffa sig en åtminstone ytlig kännedom om det utmärkande för "blanc de Chine", "blått och vitt", "sang de boeufglasyr" och hela den terminologi på vilken kunskapen om ostasiatisk keramik bygger. Att slå ikring sig med märkvärdiga termer är visserligen inte huvudsaken, men definitionerna kommer man ju i alla fall inte ifrån, om man har ambitionen att tränga in i tingens samanhang och väsen, antingen det nu gäller en kinesisk kruka eller en s. k. högre sanning.

Dessa väl formulerade definitioner och de utomordentligt instruktiva avbildningarna äro för övrigt utmärkande för hela boken. Den börjar med ett kort — med all rätt eftersom boken vänder sig till den stora allmänheten — kapitel om den äldsta kända keramikkonsten, d. v. s. den egyptiska, den persiska, den grekiska och den spansk-moriska, för att först svälla ut på bredden i samband med den italienska fajansen, numera välbekant för de flesta resande svenskar från de otaliga — för resten förträffliga — efterbildningarna, som säljas till turister i hela norditalien, framförallt i Florens. Därifrån går skildringen över Delftfabrikationen, Böttger och Kändler fram till empirstilen, med ett rätt utförligt kapitel ägnat åt den svenska och danska insatsen.

Det moderna porslinet saknas helt och hållet. Kanske är det förklarligt, när man som författaren, d:r Heribert Seitz, är vårdare av sådana utomordentliga skönhetsskatter som de Hallwylska samlingarna. Vid sidan om en Mingpjäs eller ett Sèvresfat i "bleu de roi" ter sig kanske den vackrare vardagsvaran en smula torftig.

Vanja.

Hallwylska katalogen.

Hallwylska katalogen.

Aftonbladet. 23.12.1923.

Aftonbladet d 23 Dec 1923

Genom Passagen

I dag

är det icke utan en viss känsla av — ja, hur skall jag uttrycka det — undran blandad med förundran jag läser om de 3½ miljoner kronor, som satts in i bank för att vara disponibla till bekosttande av en katalog, som skall tryckas i 100 exemplar. En katalog, som kostar 35,000 kr. pr ex.! Är det möjligt. Jo, när det gäller förteckningen över något så storartat som de Hallwylska samlingarna, med vilkas ordnande man varit sysselsatt i årtionden, så kan verkligen en sådan jättesumma komma att gå åt för en katalog.

Den kommer också att bli verkligt "rar", och de 100 ex. komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk, heter det i notiserna om denna i världen enastående katalogisering.

Som sagt föder meddelandet en del undran och förundran. Visserligen har ingen något att göra med hur privata skogsmedel användas, och här är det för övrigt fråga om en person, som redan utmärkt sig som flott donator. Men så mycket pengar för en katalog — låt vara aldrig så flott! I dessa tider! Stöter det inte i alla fall något på — hur skola vi säga? — på missriktad frikostighet? Frågan är fri.

Styx.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRA FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Nya Dagligt Allehanda

23/12 1923

Ett dyrbart katalogarbete.

Sedan flera år tillbaka pågår, som det inom konstintresserade kretsar är väl bekant, katalogisering av Hallwylska samlingarna, ett arbete, som organiserats och ledes av grevinnan von Hallwyl, som häråt ägnar all sin tid och allt sitt intresse. Det är ett utomordentligt rikt material, som här föreligger; Hallwylska samlingarna äro ju kända över hela världen för sina betydande värden. När verket föreligger färdigt kommer det att framträda som ett synnerligen förnämligt bibliofilverk.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 ex., vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av 3½ milj. kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

Svenska Dagbladet 23.12.1923.

3½ miljon kr. i kostnader för avsedd katalogisering av Hallwylska samlingarna

En katalog i 100 exemplar till världens största museer.

Ett arbete som på en bokhylla kommer att taga tre meter i anspråk.

Enligt vad Svenska Dagbladet erfarit pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete som är enastående, icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen.

Det Hallwylska palatset har, som bekant, med alla sina samlingar donerats till svenska staten, för att för framtiden bilda ett museum, tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets område. Utom de i boningsrummen placerade möblerna och konstsakerna, som i huvudsak äro antika och med stor omsorg och sakkunskap samlade under loppet av många år, utgöras de egentliga samlingarna av en stor mängd silversaker, ett betydande antal fajanser samt europeiskt och kinesiskt porslin, en större vapensamling, en tavelsamling, vari märkas målningar av Rembrandt, Lucas Cranach, von Goijen, Borch m. fl., samt slutligen antika smycken och preciosa.

Det är i främsta rummet grevinnan Hallwyl själv, som under ett betydande antal år med livligt intresse ägnat sig åt samlandet av alla dessa utomordentliga konstsaker och planerandet för det blivande museet. Det är också hon själv, som nu trots sin höga ålder leder det ovan omnämnda katalogiseringsarbetet med hjälp av en stor stab av experter. Det tekniska överinseendet över arbetet utövas av dir. John Oldenburg, vilken torde ha stora förutsättningar för sitt uppdrag såsom en på detta område erkänd auktoritet.

Grevinnan von Hallwyl.

Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i alla dessa stora samlingar. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att

Kostnaden pr exemplar beräknas komma att utgöra 35 000 kr.

Endast Morgans samlingar på liknande sätt förut katalogiserade.

fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35 000 kr. med en totalkostnad alltså av tre och en halv miljoner kronor, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Katalogiseringen måste naturligtvis så som arbetet lagts ta en betydande tid i anspråk. Det har redan pågått flera år, men många flera torde med all sannolikhet återstå, innan sista handen kan läggas vid detta jättearbete.

Ovan nämndes, att detta var enastående i hela världen. I själva verket känner man endast en stor samlare i vår tid, som på samma omfångsrika sätt katalogiserat sina samlingar, och det var Pierpont Morgan.

R—r.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Aftonbladet
24/12 1923

Genom Passagen

I dag

är det icke utan en viss känsla av — ja, hur skall jag uttrycka det — undran blandad med förundran jag läser om de 3½ miljoner kronor, som satts in i bank för att vara disponibla till bekostnande av en katalog, som skall tryckas i 100 exemplar. En katalog, som kostar 35,000 kr. pr ex.! Är det möjligt. Jo, när det gäller förteckningen över något så storartat som de Hallwylska samlingarna, med vilkas ordnande man varit sysselsatt i årtionden, så kan verkligen en sådan jättesumma komma att gå åt för en katalog.

Den kommer också att bli verkligt "rar", och de 100 ex. komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk, heter det i notiserna om denna i världen enastående katalogisering.

Som sagt föder meddelandet en del undran och förundran. Visserligen har ingen något att göra med hur privata skogsmedel användas, och här är det för övrigt fråga om en person, som redan utmärkt sig som flott donator. Men så mycket pengar för en katalog — låt vara aldrig så flott! I dessa tider! Stöter det inte i alla fall något på — hur skola vi säga? — på missriktad frikostighet? Frågan är fri.

Styx.

*

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Dagens Nyheter

24/12 1923

3 1/2 mill. för katalogisering av Hallwylska samlingarna. Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna i Stockholm, ett arbete som är enastående, icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen.

Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i de stora samlingarna. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Den blir emellertid av betydande omfång och torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk.

Kostnaderna bli betydande. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på 35,000 kr. md en totalkostnad av tre och en halv million kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Katalogiseringen har redan pågått flera år, men många flera torde med all sannolikhet återstå, innan sista handen kan läggas vid detta jättearbete.

Man känner endast en stor samlare i vår tid, som på samma omfångsrika sätt katalogiserat sina samlingar, och det var Pierpont Morgan. Bi 24/12

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Dagens Nyheter

24/12 1923

Ankegrevinnan v. Hallwyl är för närvarande med hjälp av en hel stab konstexperter sysselsatt med en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete som när det slutförts torde ha slukat närmare 3½ miljon kr. Men så blir också katalogen så pass omfattande att den kommer att ta tre hyllmeter i anspråk. Den skall utges i 100 exemplar, som tillställas de största museerna och biblioteken i världen. Varje exemplar går således löst på cirka 35,000 kr. En gåva som inte skäms för sig.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Engelholms tidning

24/12 1923

Katalogisering af de Hallwylska samlingarna

Ett arbete enastående icke blott för vårt land utan för hela världen.

STOCKHOLM, söndag. (TT)

Enligt Svenska Dagbladet pågår f. n. en katalogisering af de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta afbildning och beskrifning af hvarje sak i samlingarna och skall visa det yppersta af hvad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika afseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, hvilka komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Hvarje exemplar blir en volym, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och hvarje exemplar beräknas kosta 35.000 kr. alltså för hela katalogiseringen 3 1/2 miljon kr., hvilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Göteborgs Handelstidning

24/12 1923

De Hallwylska samlingarna katalogiseras.

Det Hallwylska palatset i Stockholm med dess betydande samlingar av konst och antikviteter har, som bekant, överlämnats till svenska staten för att i framtiden bli museum. Samlingarna äro nu föremål för katalogisering. I katalogen beskrives och avbildas varje enskilt föremål. Katalogen tyckes blott i 100 exemplar, vilka fördelas på museer och bibliotek på olika håll i världen. Varje exemplar är emellertid ett tämligen betydande verk, som har tre hela hyllmeter i anspråk. Framställningspriset för ett exemplar är 35,000 kr. Totalkostnaden, 3,5 milj. kr. har deponerats i bank. Grevinnan Hallwyl leder själv arbetet med katalogens utgivande. Överinseendet handhaves av dir. John Oldenburg. Ett katalogarbete över en enskild samling, vilket kan jämföras med detta, förekommer blott på ett ställe i världen. Det är katalogen över Pierpont Morgans samlingar.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN

AVD. FÖR PRESSURKLIPP — Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP

STOCKHOLM I
Telefon 7787

Göteborgs Morgon Post

24/12 1923

En Hallwylsk katalog — 3 m. bred.

ETT ENASTÅENDE KATALOGISERINGSARBETE.

100 ex. kosta i framställning 3½ miljoner kronor.

Enligt vad Sv. D. erfarit, pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete, som är enastående icke blott för vårt land och Europa, utan även i hela världen.

Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning på varje sak i alla dessa stora samlingar. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden. Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym, även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla taga hela 3 m. i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av 3 1/2 millioner kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Allm. Tel. 123 23 :-: Riks 77 87

Göteborgs-Posten
24/12 1922

Miljonkatalog över Hallwyls konstsamlingar.

3 1/2 miljoner anslagna av grevinnan Hallwyl.

Endast Morgon har gjort något liknande.

De stora Hallwylska konstsamlingarna, som donerats för att för all framtid stå till forskares och konstintresserades förfogande skola katalogiseras. I spetsen för arbetet står grevinnan von Hallwyl, vilken också en gång tiden varit den som bragt ihop samlingarna. Vid sin sida har hon en stor expertstab.

Katalogiseringen kommer, berättar Sv. D., att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i alla dessa stora samlingar. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden.

Katalogen skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk. Verket kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av tre och en halv miljoner kronor, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Katalogiseringen har redan pågått flera år, men många flera torde återstå, innan sista handen kan läggas vid detta jättearbete, som kan beteknas som enastående i Europa. I själva verket känner man endast en stor samlare i vår tid, som på samma omfångsrika sätt katalogiserat sina samlingar, och det var Pierpont Morgan. Man kan emellertid vara fullkomligt förvissad om att med hänsyn till samlingarnas relativa värde den Hallwylska katalogiseringen slår den Morganska många, många gånger om och sålunda har den äran att verkligen vara "biggets in the world".

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Fäderneslandet Svenska Amerikanaren
27/12 1923

Ett exklusivt bokverk.

(T. T.) STOCKHOLM 23.

Enl. Sv. D. pågår för närvarande en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilken blir enastående i hela världen. Katalogiseringen o. beskrivning av varje sak i samlingarna o. visa prov på det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda. Katal. kommer att tryckas endast i 100 exemplar vilka torde komma att fördelas mellan de största muséerna och biblioteken i världen. Varje exemplar beräknas draga en kostnad av 35.000 kr., tillsammans alltså 3½ milj. kr. vilken summa för ändamålet deponerats i en bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Jämtlands Tidning

24/12 1923

Ett exklusivt bokverk.

(T. T.) STOCKHOLM 23.

Enl. Sv. D. pågår för närvarande en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilken blir enastående i hela världen. Katalogiseringen o. beskrivning av varje sak i samlingarna o. visa prov på det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda. Kätal. kommer att tryckas endast i 100 exemplar vilka torde komma att fördelas mellan de största muséerna och biblioteken i världen. Varje exemplar beräknas draga en kostnad av 35 000 kr., tillsammans alltså 3½ milj. kr. vilken summa för ändamålet deponerats i en bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Svenska Dagbladet

24/3 1923

Katalogisering af de Hallwylska samlingarna

Ett arbete enastående icke blott för vårt land utan för hela världen.

Svenska D. 24/12.

STOCKHOLM, söndag. (TT)

Enligt Svenska Dagbladet pågår f. n. en katalogisering af de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta afbildning och beskrifning af hvarje sak i samlingarna och skall visa det yppersta af hvad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika afseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, hvilka komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Hvarje exemplar blir en volym, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och hvarje exemplar beräknas kosta 35 000 kr. alltså för hela katalogiseringen 3 1/2 miljon kr., hvilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87
Lunds Dagblad
24/3 1923

Hallwylska samlingarna katalogiseras

Hela proceduren beräknas kosta en summa av 3,5 milj. kr.

1024

STOCKHOLM (T. T.) den 23.

F. n. pågår katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i samlingarna och skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, vilka komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Varje ex. blir en serie volymer, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och varje exemplar beräknas kosta 35,000 kr., alltså för hela katalogiseringen 3½ miljon kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Aftonbladet Skåne

24/12 1923

De Hallwylska samlingarna katalogiseras.

Ett unikt arbete.

STOCKHOLM den 23. (TT)

Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarne, ett arbete, sob blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Verket kommer att omfatta avbildningar och beskrivningar av varje sak i samlingen och kommer att tryckas i endast 100 exemplar.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Norrbottens Allehb.

24/2 1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingarna.

Ett enastående arbete, som slukar 3 och en halv milj. kronor.

Stockholm, måndag. (TT)

Enligt Sv. D. pågår f. n. katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilka blir enastående i hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i samlingarna o. visa prov på vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 ex., vilka torde komma att utdelas till de största muséerna och biblioteken i världen. Varje exemplar beräknas komma att draga en kostnad av 35,000 kr., tillsammans alltså 3½ milj., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Norrb. A. 24

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Nya Dagligt
24/12 1923

Katalogisering
av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, pågår f. n. Katalogen kommer att tryckas endast i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största muséerna och biblioteken i världen. Varje exemplar beräknas dra en kostnad av 35,000 kr., tillsammans alltså $3^1/_2$ milj., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska Katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Nyt id

24/2 1923

100 kataloger för 3,5 milj. kr.

De Hallwylska samlingarna avbildas och beskrivas.

Nyt 24

Enligt vad Sv. D. erfarit, pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete, som är enastående icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning på varje sak i alla dessa stora samlingar. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden. Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid att katalogen kommer att bli en respektingivande volym, även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla taga hela 3 m. i anspråk. Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av 3½ milj. kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Stockholms-Tidningen

24/12 1923

Hallwylska samlingarna.

Sedan flera år tillbaka pågår, som det inom konstintresserade kretsar är väl bekant, katalogisering av Hallwylska samlingarna, ett arbete, som organiseras och ledes av grevinnan von Hallwyl, vilken häråt ägnar all sin tid och allt sitt intresse. Det är ett utomordentligt rikt material, som här föreligger; Hallwylska samlingarna äro ju kända över hela världen för sina betydande värden. När verket föreligger färdigt, kommer det att framträda som ett synnerligen förnämligt bibliofilverk.

Katalogen kommer att bli verkligt ''rar'', i det att den endast skall tryckas i 100 ex., vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35.000 kr., med en totalkostnad av alltså 3 ½ mill. kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

Hallwylska samlingarna.

Sedan flera år tillbaka pågår, som det inom konstintresserade kretsar är väl bekant, katalogisering av Hallwylska samlingarna, ett arbete, som organiseras och ledes av grevinnan von Hallwyl, vilken häråt ägnar all sin tid och allt sitt intresse. Det är ett utomordentligt rikt material, som här före-

STOCKHOLMS-TIDNINGEN Måndagen den 24 December 1923.

HEM — I varje Hem

ligger; Hallwylska samlingarna äro ju kända över hela världen för sina betydande värden. När verket föreligger färdigt, kommer det att framträda som ett synnerligen förnämligt bibliofilverk.

Katalogen kommer att bli verkligt ''rar'', i det att den endast skall tryckas i 100 ex., vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och bibliteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35.000 kr., med en totalkostnad av alltså 3 ½ mill. kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Allm. Tel. 123 23 :-: Riks 77 87

Sydsvenska Dagbl. Snällp.

24/12 1922

Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i samlingarna och skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, vilka komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Varje exemplar blir en volym, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och varje exemplar beräknas kosta 35,000 kr., alltså för hela katalogiseringen 3 1/2 miljoner kronor, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

*

1052

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Söderhamns Posten

24/1/2 1923

3½ miljon kr. i kostnader för katalogisering av Hallwyliska samlingarna.

Kostnaden pr exemplar beräknas komma att utgöra 35,000 kr.

Sv. D. 24/1 23

Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete som är enastående, icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och bliblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk.

Det är givet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av tre och en halv miljon kronor, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Ovan nämndes, att detta var enastående i hela världen. I själva verket känner man endast en stor samlare i vår tid, som på samma omfångsrika sätt katalogiserat sina samlingar, och det var Pierpont Morgan.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Södermanlands Nyh.

24/2 1923

Katalogisering av Hallwylska samlingarna till en kostnad av 3½ milj. kr.

100 exemplar tryckas och utdelas till världens största museum och bibliotek. — Varje exemplar beräknas kosta 35,000 kr. — Katalogen tager ett urymme av 3 meter på en bokhylla.

Södl N. 24

Det finnes många sätt att slösa och missbruka kapital och det är ett frappant exempel därpå som i dagarna kommit till allmänhetens kännedom.

Enligt vad Svenska Dagbladet berättar pågår nämligen f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna, ett arbete som är enastående, icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen.

Det Hallwylska palatset har, som bekant, med alla sian samlingar donerats till svenska staten, för att för framtiden bilda ett museum, tillgängligt för forskare och andra intresserade inom konstens och konsthantverkets område. Utom de i boningsrummen placerade möblerna och konstsakerna, som i huvudsak äro antika och med stor omsorg och sakkunskap samlade under loppet av många år, utgöras de egentliga samlingarna av en stor mängd silversaker, ett betydande antal fajanser samt europeiskt och kinesiskt porslin, en större vapensamling, en tavelsamling, vari märkas målningar av Rembrandt, Lucas Cranach, von Goijen, Borch m. fl., samt slutligen antika smycken och preciosa.

Det är i främsta rummet grevinnan Hallwyl själv, som under ett betydande antal år med livligt intresse ägnat sig åt samlandet av alla dessa utomordentliga konstsaker och planerandet för det blivande museet. Det är också hon själv, som nu trots sin höga ålder leder det ovan omnämnda katalogiseringsarbetet med hjälp av en stor stab av experter.

Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i alla dessa stora samlingar. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingivande volym även vad själva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk.

Varje exemplar är beräknat gå löst på en summa av 35,000 kr. med en totalkostnad alltså av tre och en halv miljoner kronor, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Den ovan nämnda katalogen har endast en motsvarighet i världen, säges det, och det är amerikanske miljardären Pierpont Morgan som presterat en liknande katalog över sina samlingar. Vanliga enkla människor kunna icke fatta, varför det skall vara en del människor förunnat att obegränsat kunna slösa med kapital som de råkat få i arv från fäder som samlat detsamma, eller där miljardären tack vare exploation av naturtillgångar fått till överflöd kapital som sedan användes för exklusiva ändamål.

Tänk vad den ålderstigna damen kunnat gagna med endast de 3½ miljoner som nu kastas bort på de "rara" katalogerna. Ja, endast årliga räntan på ett sådant kapital skulle kunnat främja icke blott kännedom om konst och konsthistoria genom t. ex. en professur i ämnet, utan även kunnat på skilda vägar låta konsten komma till folket — och så länge det finnes skriande fattigdom i överflöd kan det sättas i fråga om icke kapitalet främst bör tagas i anspråk för fattigdomens avskaffande. Den "konsten" är så stor, att den behöver allt vad kapitalöverflöd heter för att kunna realiseras.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Trelleborgs Tidning

24/12 1923

Ett enastående svenskt katalogarbete.

Öfver de Hallwylska samlingarna. — Katalogiseringen går på 3 millioner kronor.

STOCKHOLM den 23. (TT.) Enligt Svenska Dagbladet pågår f. n. en katalogisering af de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta afbildning och beskrifning af hvarje sak i samlingarna och skall visa det yppersta af hvad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika afseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, hvilka komma att fördelas mellan de största museerna och bibliotéken i världen. Hvarje exemplar blir en volym, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och hvarje exemplar beräknas kosta 35,000 kr., alltså för hela katalogiseringen 3 ½ miljon kronor, hvilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Vestgöten

24/12 1923

3 1/2 mill. för katalogisering av Hallwylska samlingarna. Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de Hallwylska samlingarna i Stockholm, ett arbete som är enastående, icke blott för vårt land och Europa utan även i hela världen.

Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i de stora samlingarna. Arbetet blir i allt mycket förnämt samt skall visa det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika avseenden.

Katalogen kommer att bli verkligt "rar", i det att den endast skall tryckas i 100 exemplar, vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Den blir emellertid av betydande omfång och torde på en bokhylla ta hela tre meter i anspråk.

Kostnaderna bli betydande. Sålunda har varje exemplar beräknats gå löst på 35,000 kr. md en totalkostnad av tre och en halv million kr., vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Katalogiseringen har redan pågått flera år, men många flera torde med all sannolikhet återstå, innan sista handen kan läggas vid detta jätteatbete.

Man känner endast en stor samlare i vår tid, som på samma omfångsrika sätt katalogiserat sina samlingar, och det var Pierpont Morgan.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Aftonbladet
24/12 1923

Katalogisering af de Hallwylska samlingarna

Ett arbete enastående icke blott för vårt land utan för hela världen.

Aftonbl. T. 24/12 23

STOCKHOLM, söndag. (TT)

Enligt Svenska Dagbladet pågår f. n. en katalogisering af de till staten donerade Hallwylska samlingarna, ett arbete som blir enastående icke blott för vårt land utan för hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta afbildning och beskrifning af hvarje sak i samlingarna och skall visa det yppersta af hvad samtidens reproduktionskonst kan bjuda i olika afseenden. Katalogen kommer att tryckas i endast 100 exemplar, hvilka komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Hvarje exemplar blir en volym, som tar tre hyllmeters längd i anspråk, och hvarje exemplar beräknas kosta 35 000 kr. alltså för hela katalogiseringen 3 1/2 miljon kr., hvilken summa för ändamålet deponerats i bank.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Örnsköldsviks Allh.

24/2 1923

Hallwylska samlingarna katalogiseras.

De äro enastående i hela världen.

(Tel. till Örnsköldsviks Allehanda).

Stockholm 23. Enligt Sv. D. pågår f. n. katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilka bli enastående i hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning o. beskrivning av varje sak i samlingarna och visa prov på det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan erbjuda. Katalogen kommer att tryckas endast i etthundra exemplar, vilka torde komma att fördelas på de största muséerna o. biblioteken i världen. Varje ex. beräknas komma att draga en kostnad av 35,000 kr., tillsammans alltså 3,5 miljoner, vilken summa för ändamålet deponerats i bank.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN

AVD. FÖR PRESSURKLIPP — Sv. ARGUS BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP

STOCKHOLM I

Tel. 77 87

Örnsköldsviks Posten

24/2 1923

EN LÄCKER KATALOG.

Stockholm, söndag (T. T.): Enligt Sv. D. pågår f. n. en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilken är enastående i hela världen. Katalogiseringen kommer att omfatta avbildning och beskrivning av varje sak i samlingarna och visa prov på vad det yppersta av samtidens reproduktionskonst kan bjuda. Katalogen kommer att tryckas endast i 100 exemplar. Varje exemplar beräknas draga en kostnad av 35,000 kr., tillsammans alltså 3½ miljon.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Folkets Dagblad Politiken

27/12 1923
December

Fint Folks Fröjder.

Den stackars änkan.

Det bor i ett av svenska statens hus en stackars änka som har det ganska bekymmersamt. Hon kunde sitta och ha det så lugnt och ljumt i kakelugnsvrån, med katten och kaffesurran, i fred för bekymmer och liknöjd för världens fåniheter, som man blir när man hunnit ålder och klokskap. I stället rännер hon runt, jagad av mångahanda omsorg, stackars änka, så det är rent ynkligt att se hur svårt hon har'et.

Detta är de norrländska sågverksarbetarnas och järnbruksarbetarnas skull, bland vilka det finns en helan hög rysliga kommunister, som inte har mer försyn än att störa en stackars änka i ålderdomens höst och vålla henne massor av bekymmer. År efter år håller de på med att fälla trän där uppe i skogarna, kvista dem och yxa till dem och vräka dem i älvarna, som driver timret ned till sågverken. Där tar andra händer vid och sågar så det visslar, och det blir plankor och bräder och stockar och sparrar och guvet inte allt, som skeppas ut och ger en gruvlig massa pengar. Och dessa pengar ska den stackars änkan sen ha och dras med, de rinner till i såna massor, så änkan inte vet sin levandes råd hur hon ska bli av med alla dessa pengar. Hon sitter till halsen i pengar, hon storknar, hon kvävs av alla dessa pengar, dom där förskräckliga kommunisterna uppe i Norrland prackar på'na. Och järnet svettas guld, när det går genom valsarna vid bruken.

Om hon får in 10,000 kronor om da'n eller 20,000, det anar hon inte ,hon ger det hin, hon gitter inte veta. Hon känner på sig, det är för mycket, mer guld än kvinnoarm orkar bära, så mycket att hon inte har en lugn stund i livet, utan ideligen sorger för att göra sig av med allt guld, som rinner till. Det finns råd till allt, men ingen levandes råd att hejda denna ström av nya pengar.

Fordom, när gubben levde, var det bråk ibland med arbetarna däruppe, men sen hon blev ensam har visst inte en dag gått till spillo på strejk, de har gnott i sitt anletes svett, år ut och år in, liksom för att på kiv göra det surt för stackars änkan. Han byggde ett slags hus mittemot Berzelii park i den sköna huvudstaden, närmast liknande en fästning eller en polisstation. Det byggdes av hårdaste granit ,med järnstänger för fönstren och portar av ekträ, bevakade av en jätte med fruktansvärda kroppskrafter. Det såg rent hemskt ut med alla dessa försvarsåtgärder, det verkade misstroget mot flottans gossar, som med sina småflickor spankulerar utanför och hör på musik i sommarkvällarna. Det huset är nu skänkt till svenska staten, så det ligger tryggat, som allmän egendom, fast änkan bor där tills vidare. Bakom murarna har samlats oerhörda massor dyrbarheter i årens lopp, gamla sköna konstverk och härliga skatter som i bergatrollets sal, som vi, svenska folk, rår om.

Nu har den stackars ankan fått en lysande idé för att lätta lite på de tyngande penningmassorna. Hon har låtit göra en förteckning över allt skräpet, inte ett vanligt bouppteckningsinventarium, utan något enastående i världen. Det blir stora böcker, med färgrika bilder, tryckta på finaste papper, bundna i praktfulla band. Så stort blir detta underbara verk, att det kommer att fylla ända till tre meters längd på bokhyllorna. Och för att det ska bli riktigt rart och sällsynt kommer det inte att tryckas i mer än 100 (säger och skriver: ett hundra) exemplar, att skänka bort till de förnämsta muséer, konstsamlingar och bibliotek över hela jorden. Varenda sådan present kommer att stå i inte mindre än 35,000 svenska kronor, vadan alltså hela historien går lös på tre och en halv miljon kronor, som för säkerhetes skull blivit deponerade i en bank. Så nu kan den stackars änkan säga: adjö med dem! — till sina tre och en halv miljoner, och känna sig lättad för en stund.

Det är minsann att göra sig påmint så det hörs, det blir ett visitkort som heter duga, och som inte hamnar i papperskorgen. Så skall familjenamnet grävas in i människornas minne, med Tut-ankhamonskrift, till eviga tider, fast man ingenting gjort annat än vara rik, utan vett om hur rikedom ska brukas förnuftigt. Det är knalligare än att inrätta en professur vid Nordiska muséet, klämmigare än att starta Svenska baletten, det är helt enkelt stora skrällen. Inte sedan den ungerska juden Spitzer i Paris började sin jättekatalog, som aldrig blev färdig, eller Pierpont Morgan snobbade i samma stil, har någon givit ett kraftigare handtag åt den vetenskap, som Strindberg kallade k n a p p o l o g i e n, eller läran om byxknapparnas historia och utveckling genom tiderna.

Jo, dom kan ställa till, sågverksarbetarna och järnbruksarbetarna i Norrland, bland vilka det finns åtskilliga kommunister. Där går de och släpar år efter år och lassar på en stackars änka så mycket pengar att hon till slut blir fjollig av fåfänga och följer vilka lömska råd som helst, bara slantarna ryker, de förbannade miljonerna, som vållar henne besvär.

Savonarola.

*

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Norrlands Posten

27/12 1923

3 ½ millioner för en katalog.

Det Hallwylska palatsets samlingar av konst och antikviteter, som överlämnats till svenska staten för att i framtiden bli museum, äro nu föremål för katalogisering. I katalogen beskrives och avbildas varje enskilt föremål. Katalogen tryckes blott i 100 exemplar, vilka fördelas på museer och blibliotek på olika håll i världen. Framställningspriset för ett exemplar är 35,000 kr. Totalkostnaden, 3,5 millioner kr. har deponerats i bank.

Grevinnan Hallwyl leder själv arbetet med katalogens utgivande. Ett katalogarbete över en enskild samling, vilket kan jämföras med detta, förekommer blott på ett ställe i världen. Det är katalogen över Pierpont Morgans samlingar.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRAN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Svenska Dagbladet

30/12 1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

Till redaktionen av Svenska Dagbladet.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för en var initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan. 30

Stockholm den 28 december 1923.

B. Glaumann.

*

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Aftonbladet

31/12 1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas, som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för en var initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 28 december 1923.

B. Glaumann.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Ballnäs Tidningen

31/12 1923

LITTERATUR OCH KONST

Ballnäs 31/12

Ett exklusivt bokverk. Enligt Sv. D. pågår för närvarande en katalogisering av de till staten donerade Hallwylska samlingarna, vilken blir enastående i hela världen. Katalogiseringen omf. beskrivning av varje sak i samlingarna och visar prov på det yppersta av vad samtidens reproduktionskonst kan bjuda. Katalogen kommer att tryckas i 100 exemplar vilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Varje exemplar beräknas draga en kostnad av 35.000 kr. tillsammans alltså 3½ milj. kr. vilken summa för ändamålet deponerats i en bank.

Katalogen kommer i fullständigt skick att upptaga ett utrymme av 3 hyllmeter.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Tel. 77 87

Dagens Nyheter

31/12 1923

*

Katalogen blir billigare.

Med någon häpnad läste man häromdagen i en morgontidning en större artikel, vars anmärkningsvärdaste innehåll var att katalogiseringen av de Hallwylska konstsamlingarna beräknades komma att draga en kostnad av omkring 3½ miljoner kr. Man tyckte onekligen att det var ett underligt sätt att använda pengar på i dessa tider, men människor ha sina flugor och man kan aldrig veta... Nu meddelar, på grevinnan Hallwyls vägnar, den ekonomiska ledaren av katalogarbetet att kostnaden endast blir någon bråkdel av den nämnda.

Det tar sig onekligen också bättre ut.

*

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Dagens Nyheter

31/12

1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker med vilka notisen blivit försedd vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för envar initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 23 december 1923.

B. Glaumann.

(Annons.)

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Hälsingeås Tidning

31/12 1923

Ett dyrbart katalogarbete.

Sedan flera år tillbaka pågår, som det inom konstintresserade kretsar är väl bekant, katalogisering af Hallwylska samlingarna, ett arbete, som organiserats och ledes af grefvinnan von Hallwyl, som häråt ägnar all sin tid och allt sitt intresse. Det är ett utomordentligt rikt material, som här föreligger; Hallwylska samlingarna äro ju kända öfver hela världen för sina betydande värden. När verket föreligger färdigt kommer det att framträda som ett synnerligen förnämligt bibliofilverk.

Katalogen kommer att bli verkligt ”rar”, i det att den endast skall tryckas i 100 ex., hvilka torde komma att fördelas mellan de största museerna och biblioteken i världen. Samlingarnas storlek och arbetets omsorgsfullhet göra emellertid, att katalogen kommer att bli en respektingifvande volym äfven hvad själfva omfånget beträffar. Den torde på en bokhylla ta hela 3 m. i anspråk.

Det är gifvet, att detta enastående verk kommer att draga högst betydande kostnader. Sålunda har hvarje exemplar beräknats gå löst på en summa af 35,000 kr. med en totalkostnad alltså af 3 1/2 milj. kr. hvilken summa för ändamålet deponerats i bank.

*

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Nya Dagligt Allehanda

31/12 1923

Katalogiseringen av Hallwyllska samlingen.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den, som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för envar initierad, att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 23 december 1923.

B. Glaumann.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Stockholms-Tidningen

31/12 1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för en var initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 28 december 1923.

B. Glaumann.

(Annons.)

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Telefon 7787

Göteborgs Handelstidning

1923

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras men att det står fullkomligt klart för en var initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 28 december 1923.

B. GLAUMANN.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Allm. Tel. 123 23 :-: Riks 77 87

Malmö.

Sydsvenska Dagbl. Snällp.

5/1 1922 4

Katalogiseringen av Hallwylska samlingen.

101.57

I Svenska Dagbladet för den 23 december finnes på ett mycket i ögonen fallande sätt införd en notis om den katalog grevinnan Wilhelmina von Hallwyl har under utarbetning över sina till staten skänkta samlingar. Av de rubriker, med vilka notisen blivit försedd, vill det synas som om det huvudsakligen vore de felaktiga uppgifterna om de oerhörda kostnaderna för katalogen, som i främsta rummet tillmätes betydelse. Då det icke kan vara lämpligt att dylika uppgifter, hur orimliga de än må vara, få stå oemotsagda, får jag härmed, såsom varande den som närmast har hand om den ekonomiska sidan av katalogarbetet, på grevinnan von Hallwyls anmodan vitsorda, att någon exakt kalkyl över kostnaderna för katalogen icke i sakens nuvarande läge kan utföras, men att det står fullkomligt klart för en var initierad att arbetet i dess helhet, således katalogens utarbetande och tryckning med därtill hörande illustrationer, icke kan beräknas kosta mer än någon bråkdel av den i notisen uppgivna summan.

Stockholm den 28 december 1923.

R. GLAUMANN.

Hallwylska katalogen.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv. ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM 1
Tel. 77 87

Borås Tidning

7/1 1923

Kunde tro det!

Med någon häpnad erfor man härom dagen, att katalogiseringen av de Hallwylska konstsamlingarna beräknades komma att draga en kostnad av omkring 3½ miljoner kr. Man tyckte onekligen att det var ett underligt sätt att använda pengar i dessa tider. Nu meddelar på grevinnan Hallwyls vägnar, den ekonomiska ledaren av katalogarbetet, att kostnaden endast blir någon bråkdel av den nämnda.

Publ 7/1

151

Hallwylska katalogen.

SÖRMLANDSPOSTEN Lördag 16 Februari 1924 (sid. 4).

Veckans krönika.

Av CELESTIN.

Innehåll: Vanskötta slott. — De uppvaktande damerna hos kronprinsessan. — En rolig missägning. — Trygger eller Branting i ministären? — Hallwylska katalogen inställd. — Albert Engström och C. D. W. — Teatermaskerad i Berns salong. — Negrerna behärska Stockholmsscenen. — Jesus på operascenen.

I en av riksdagens meningsutbyten ha stockholmarna varit mera sakkunniga än åtskilliga av dessa representanter som aldrig satt sin fot på Drottningholms slottsmark fastän de nu både uttalat sig och fattat beslut. Det ingår ju i stockholmarnas sommarnöjen, att göra en visit till det bekanta lustslottet, och hade man begärt deras utsago, skulle man fått ett överväldigande intyg om, i hur stort behov av reparation den gamla parken är. Man behöver dock inte bege sig så långt bort som till Drottningholm för att konstatera hur bristen på pengar lämnat dylika byggnader i rätt illa underhållet skick. Stockholms slotts egen Logård ger ett tillräckligen påtagligt exempel om samma sak.

Dock, kungligheten skall hållas både kort och knappt, heter det å vissa håll i vår lagstiftande församling, där man framför allt vill befrias från misstanken att visa sig chevalerisk mot vår nya kronprinsessa. Den svenska ridderligheten framstår i underlig belysning, när man ser en av dessa folkets utvalda utfara i smädelser mot den mottagandets hjärtlighet, varmed kronprinsessan hälsades vid sin ankomst till Stockholm.

Förresten är nyfikenheten att se den nya prinsessan fortfarande stor och uppvaktningarna fortgå dessikes. Härom dagen infunno sig två damer i Slottet och begärde företräde för att överlämna en gåva. Den ena medförde en miniatyr, porträtt av kronprinsessan och den andra hade till komplettering av medaljongen en halskedja varå den skulle bäras. Så långt var allt gott och väl, men det förargliga var, att de två uppvaktande damerna hade ytterst små kunskaper i det språk, som än så länge är det enda kronprinsessan behärskar. Något gjorde väl också »rampfebern» till för att öka tunghäftan. Alltnog då kronprinsessan infann sig, ville den ena av damerna förklara, att det var hennes väninna, som själv målat kronprinsessans medaljongbild. Vilket tillgick så, att hon pekade på sin följeslagerska och framstammade orden: hon där — — pinxit — — selbst! Varpå den under så ovanliga former presenterande närmade sig och sade: how do you do? Därmed avstannade den engelska konversationen av brist på näring.

Mera språkkunnig var den talare, som vid en middag åstadkom en lustig ordförväxling. Bland bordsgästerna befann sig en chargé d'affaires, medlem av diplomatiska kåren, vars arbete på upprätthållandet av gott samförstånd mellan sitt eget land och vårt förmodligen icke i alltför besvärande grad hindrar honom från att bringa det täcka könet all den hyllning det förtjänar. Vid kaffet där det serverades en likör, bärande det förledande namnet Parfait d'amour, utbragtes en skål för denne man från fjärran land. Men när talaren stod med sin likör i hand, råkade han förbyta namn — om oavsiktligt eller, må lämnas därhän — och bad att få höja skålen för denne X-landets förträffliga chargé d'amour. Den skrattsalva som följde, visade att skämtet uppskattades.

För att återgå till riksdagens debatter, har nog litet var känt sig tvungen att instämma med hr Kilbom då han gjorde anmärkning om den flathet, som från resp. ämbetshåll visats mot den bekanta rådman Nordlöfs obehärskade och olämpliga uppträdande i domarstolen vid flerfaldiga tillfällen. Episoden har emellertid gått tämligen obemärkt förbi, ty riksdagen har viktigare saker att tänka på. Försvarsfrågan kastar sin skugga framför sig och fråga är om den skuggan skall åstadkomma total förmörkelse för ministären Trygger. Somliga gissa på den sedvanliga kompromissen å vars spillror ministären skall hålla sig flytande trots allt. Andra där-

Sörmlandsposten. 16.2.1924.

emot kannstöpa redan om den nya regeringen, i vilken Branting skulle bli statsminister och nykterhetspartiets nu i en hast så försiktigt tystlåtna Ekman, också trädde in. Engberg tilppas som utrikesminister och skulle alltså få stå i salongen vid Blasieholmstorg och ta emot herrar chargés d'amour. Utrikeshotellet har länge nog legat tyst och öde. Det kan behöva sin representativa stat, sin fil av vagnar på torget och sina lakejer som ropa på »greve X:s vagn» och »baron Y:s bil». Vilket påminner om när den glada skämtaren Pirre Horn en gång, som ny sjöofficer låg i Karlskrona och var med om en större fest, vid vars slut betjänterna högt och ljudligt ropade efter de höga herrskapens vagnar. Pirre Horn trädde ut på trappan och lät sin sonora stämma ljuda: greve Claes Christersson Horn ekipage! Fram vaggade en båtsman med fackla i hand, Pirre Horn hoppade upp på hans rygg och gjorde på det sättet under allmänt skratt sin avfärd från festen.

En som gjort sitt avtåg, fastän under mindre uppseendeväckande form, har varit den omtalade dyrbara katalog, som till ett rentav fantastiskt pris skulle upprättas över de Hallwylska samlingarna. En särskild expert var engagerad för verket, men så blev det omtalat i tidningarna och utsatt för kritik, med påföljd, att hela arbetet inställdes, förmodligen till stor sorg för samlare, om också inte för andra.

Grevinnan Hallwyl kanske hoppas att längre fram vinna förståelse för sitt katalogarbete. Tiden har en märklig förmåga att, om inte göra svart till vitt, så åtminstone låta kulörerna gå rätt mycket i varandra. Aldrig kunde väl Albert Engström som ung friiräsare, ana, att det skulle bli hans lott att rita äreminnet över Wirsén, alla unga geniers hatade och begabbade Carl David. Men tiderna förändras och begabbelsen smälter ihop. Dock inte fullt så raskt som den stora donatorns, kapten Ingmansons miljoner, vilka gått samma väg som en annan äldel välgörares, Cavalli-Holmgrens frikostiga donationer.

Det är synd om miljonärerna. Men så mycket slantar finnas väl ändå i behåll, att man kan kosta på sig nöjet av ett maskeradbesök. Operamaskeraden är redan omtalad och Berns salong skall i veckan därefter återuppliva gamla minnen med en teatermaskerad, till vilken Stadshusets bekanta konstnär Forseth håller på att skapa om hela etablissementet i byzantisk stil. Men utan Mälardrottning får man hoppas.

Teatern har nu fått sina dragspikar i prins Wilhelms pjäs på Svenskan och Othello på Dramaten. Negrerna tyckas för närvarande dominera på Stockholmsscenen. Rolfs revy har sina äkta importerade, Kinangozis svartingar dansa var afton sin afrikanska jazz och på nationalscenens tiljor rullar Othello sin svarta lekamen i svartsjukans kval. Svart alltigenom! Det drog förresten en rundlig tid om, innan man äntligen fått se de Wahl i någon ny roll. Hans engagemang började den 15 oktober — som man kanske erinrar sig, skedde det under starka anmärkningar mot skådespelarnas stjärnturnéer i landsorten. Skådespelare engagerade här, böra också stanna vid den teater dit de höra, löd tillrättavisningen. Nå, de Wahl började som sagt den 15 oktober, men först den 8 februari fick han vara med om någon egentlig premiär. Han kunde tydligen haft ett par turnéer till. Det är gott om folk vid Dramaten.

Den andra av våra kungliga teatrar, Operan, seglar för närvarande med förlig vind under sina nya, energiska och entusiastiska chefsledning. Forsell sparar sig inte, ty från tidigt på morgonen och till sent på kvällen, är han på sin post, instuderar, övervakar, tar emot besökande, även de som komma med de omöjligaste projekt. Härom dan blev han erbjuden en ny svensk opera, i vilken huvudrollen innehades av Jesus. Förslaget avböjdes tacksamt.

Operan hade, som jag förut nämnt, härom kvällen besök av en tysk prins av Reuss. Den främmande fursten intresserar sig inte bara för teater, utan också för konst och konstslöjd. Han lär förresten själv ha med framgång försökt sig som konsthantverkare Våra utställningar har han besökt med intresse. Skada att Bygge och Bo's stora utställning ej var färdig, den skulle säkert varit något att visa för en utlänning. I utställningsbygget skall man bl. a. ha ett rum där småttingarna kunna vistas och leka, medan deras mammor vandra omkring i utställningens många våningar. Man behöver ju inte vara rädd för, att det skall gå som i Nordiska Kompaniet, som på sin tid hade en numera upphörd »lekstuga». Bland barnen, som trivdes där så gott, lade en avdelningschef märke till en liten tös, som påfallande ofta syntes återkomma. Han kunde inte låta bli att en dag fråga henne: du tycks trivas här, min lilla flicka?

Oh, ja då, här ä' så väldigt livat. Det säger mamma med.

Var har du din mamma då?

Hon? Hon är i Sidenhuset och handlar.

Hallwylska katalogen.

Aftonbladet 25.1.1928.

Katalog med framtidsvärde.

Aftonbladet 25/1 1928

Grevinnan v. Hallwyl.

Resultatet av sju årtiondens intresserade arbete föreligger nu tillgängligt för en större allmänhet — i katalogen över de Hallwylska samlingarna. Vid utarbetandet av katalogen ha flera fackmän samarbetat. Grevinnan v. Hallwyl har också själv tagit livlig del i detsamma och samtliga uppgifter om föremålens härkomst och förvärvande ha kommit från henne.

Katalogens fullständiga namn är: Hallwylska samlingen. Grupperna XXXIV och XXXV. Vapen, Europa och Orienten. Stockholm 1926. Tack vare det utomordentligt omsorgsfulla arbetet och de väl utförda fotografierna kommer denna katalog att få ett bestående värde även om själva samlingarna av någon olyckshändelse skulle förstöras. Den önskan grevinnan v. Hallwyl uttalar som inledning till verket kommer också med säkerhet att uppfyllas:

"Men detta verk är heller icke avsett för samtiden. Det är skrivet för en långt avlägsen framtid, och min förhoppning är att kommande släkten måhända skola med intresse taga del därav och där finna något att lära, att det skall bli till nytta för kommande tiders kulturintresserade och samlare.

Wilhelmina v. Hallwyl,
född Kempe.

*

Dagens Nyheter 25.1.1928.

HALLWYLSKA SAMLINGENS KATALOG KLAR

RESULTATET AV SJU ÅRTIONDENS SAMLARINTRESSE BLIR TILLGÄNGLIGT.

ETT STÅTLIGT VERK.

Katalogerna över vapen och mynt nu överlämnade.

"Men detta verk är heller icke avsett för samtiden. Det är skrivet för en långt avlägsen framtid, och min förhoppning är att kommande släkten måhända skola med intresse taga del därav och där finna något att lära, att det skall bli till nytta för kommande tiders kulturintresserade och samlare."

Wilhelmina v. Hallwyl,
född Kempe.

Citatet är hämtat ur företalet till katalogen över den Hallwylska vapensamlingen som nu, enligt vad Dagens Nyheter inhämtat, föreligger.

Resultatet av sju årtiondens intresserade arbete.

En av de mest storstilade donationer, som gjorts i detta land, är greven och grevinnan von Hallwyls överlämnande av palatset Hamngatan nr 4 med alla dess ofantliga skatter och en för dess vård och katalogisering avsedd miljonfond till svenska staten den 20 dec. 1920. I donationsbrevets paragraf 3 förordnas att staten skall anses vara ägare av gåvan sedan en av kungl. maj:t utsedd person inventerat och upptecknat den i donationen ingående lösegendomen. Inventeringsinstrumentet inlämnades den 2 och 14 februari 1921 av professor Nils Lithberg och därmed var donationen med lagligt bindande verkan fullgjord och Svenska kronan sålunda ägare av såväl fastigheten som samlingen.

Den Hallwylska samlingen är resultatet av hela sju årtiondens intresserade och kärleksfulla arbete. Det började enkelt — med en snäcksamling, att det blivit så stort och så gediget som det nu är, beror icke blott på collectricens lyckliga situation att kunna förvärva det som vid varje tillfälle var önskvärt, utan i ilka hög grad på detta speciella sinne för det i tingen inneboende inre värdet, kvaliteten, utan vilket varje samlande blir ett famlande i mörkret. När palatset en gång blir tillgängligt såsom museum för en större krets forskare och samlare, skola dess skatter vara katalogiserade, beskrivna, paragraferade, och katalogen skall föreligga i tryck. Det mycket omfattande och svåra arbetet med samlingens ordnande och dess beskrivning påbörjades av grevinnan personligen redan 1906. Den allmänna planen och typen för beskrivningarna är gjord av professor Lithberg, regeln för beskrivningarna fastställdes av grevinnan 1920, och katalogen började tryckas i september 1924. Detta katalogverk skall föreligga i etthundratio exemplar, dock tryckes för vissa specialgrupper ytterligare nittio exemplar. Det är av-

(Forts. å sista sidan.)

Hallwylska samlingens katalog klar.

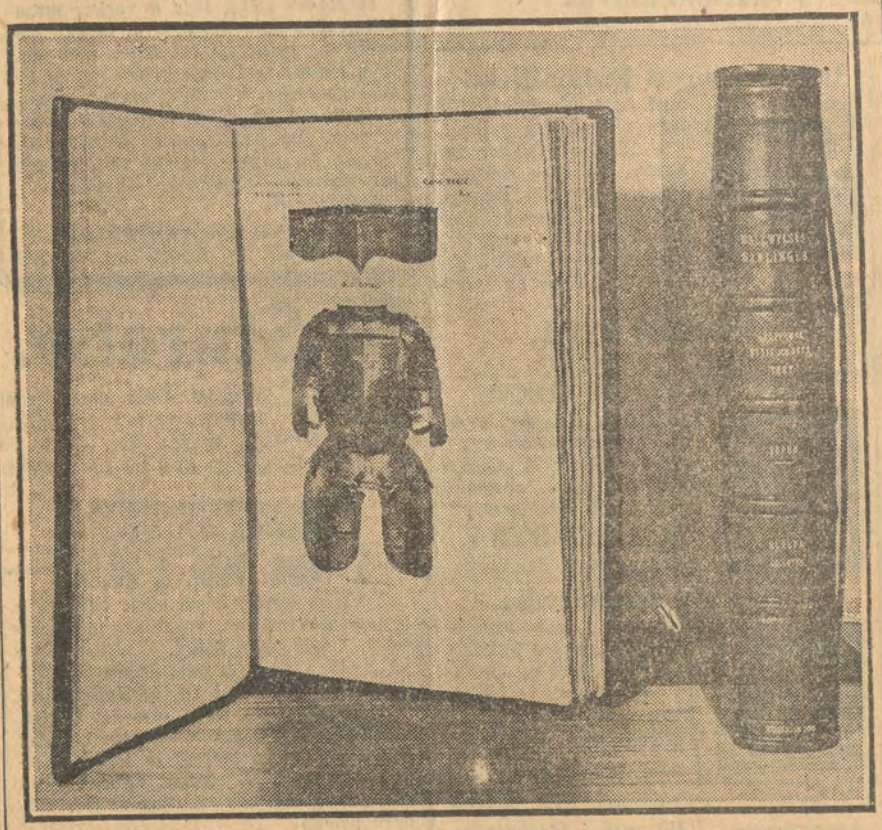

Den Hallwylska praktkatalogen, med en sida ur verket.

Dagens Nyheter. 25.1.1928.

(Forts. från sid. 1.)

sett att utdelas företrädesvis till institutioner som vetenskapligt representera de grupper i vilka samlingen är uppdelad. I dagarna ha sålunda överlämnats katalogerna över vapen och mynt, vardera i två band, ett innehållande text, ett bilder. Om katalogen över vapnen, grupperna 34 och 35, handlar det följande.

De första föremålen i vapensamlingen från 1884.

1888 förvärvades de första föremålen i den Hallwylska vapensamlingen, och då förvärven 1924 avslutades utgjordes den av en europeisk del, grupp 34, på 264 nummer, och en orientalisk, grupp 35, på 29. Sedan dess är att anteckna ett förvärv, möjligen det enda, inom den förra gruppen, nämligen ett par pistoler, varom mera här nedan. Såsom rådgivare har grevinnan von Hallwyl haft att räkna landets förnämsta kännare, föreståndaren för livrustkammaren Carl Anton Ossbahr, den svenska vapenhistoriens grundläggare, och hans efterträdare frih. Rudolf Cederström.

En av Europas främsta vapenforskare har medverkat.

Vid katalogens utarbetande har en av Europas främsta vapenforskare, d:r Hans Stöcklein vid Armémuseum i München, lämnat värdefulla upplysningar. Redan i dessa namn ligger en betryggande garanti för vapensamlingens höga nivå. Goda vapen äro sällsynta och ännu mera sällsynta äro tillfällena att förvärva dem. De flesta finnas här i landet i Livrustkammaren, på Skokloster samt i några mycket lätt räknade privatsamlingar, av vilka den Hallwylska vapensamlingen intar en av de främsta rummen. I denna hittar man verkliga pärlor av yppersta skönhet och glans. Ett bröst- och ryggharnesk (A. 2) från 1500-talets senare hälft med dekoration i Heinrich Aldegrerers stil är för landets vapenbestånd ett plus av bestående värde och under signatur F. 19 återfinnes en hjälm från 1500-talets slut, vars säkra och eleganta form talar vackert om de tyska vapenhantverkarnas framstående yrkeskunskap. Ett unicum i landet är ett lårskydd ("Streiftartsche"), C. 5, från förra delen av 1500-talet, använt vid tornering. Bland blanka vapen är sabeln T. 2, ett arbete av sällspord skönhet, utgånget av stålsmidaren Emanuel Sadeler, som

Tysk hjälm från 1500-talets slut.

arbetade för hovet i München 1594—1610. Sabeln har en gång tillhört samlingen på Vik i Uppland. Ett par 1600-talspistoler, A. 14, av beundransvärd form och dekor ha smidats av Caspar Spöt, även han i München. Dessa endast ett par exempel. För att icke göra denna uppräkning för lång, fastän det vore högeligen lockande att

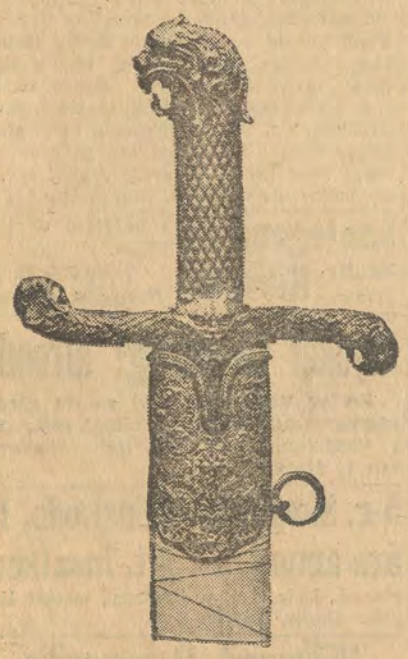

Sabel. Praktarbete av stålsmidaren Emanuel Sadeler, verksam omkring 1600 för hovet i München.

nämna flera, avslutas den med ett par tyska 1700-talspistoler, Ä. 26, förvärvade 1927. De ha en gång tillhört konung Fredrik den store av Preussen och äro, enligt traditionen, en gåva till honom av konung Stanislaus Leczinsky. Såväl i fråga om material som dekoration utmärkas de av en slösande rikedom och äro troligen ett arbete av Johann Nicolaus Stockmar, 1700-talets förra hälft, och ett av de förnämligaste prov på det tyska 1700-talets lyxfabrikation inom vapentillverkningens område.

Även grevinnan von Hallwyl har deltagit i utarbetandet.

Vid katalogens utarbetande har grevinnan v. Hallwyl liksom i samlingen i övrigt medverkat ordnande och ledande. Av hennes hand äro också alla uppgifterna om härkomst och förvärvande. Det vetenskapliga arbetet har varit anförtrott åt kandidat Bengt Claudelin, som lett författandet av de synnerligen detaljerade beskrivningarna och övervakat fotografering samt stämpel- och dekorationsdetaljavritningen. Denna ytterligt noggranna katalogisering, som synes vara typisk för det mycket stort anlagda katalogverket, är utförd med största omsorg, och resultatet är så uttömmande att det har bestående värde för all framtid, även om den stora olyckan skulle inträffa att föremålen själva förstördes. Kravet på gedigenhet tar sig också vackra uttryck i det tekniska utförandet. De klara och tydliga fotografierna, vilkas framställare icke presenteras, äro utförda i ljustryck. Papperet är förstklassigt handgjort papper, som kommer att trotsa tiderna, och banden äro gjorda för att kunna stå i ett bibliotek århundraden igenom utan att svika. När man bläddrar i dessa, med så mycken kärlek, så mycken möda och av så skickliga händer skapade, volymer förstår man innebörden av de grevinnans ord som inleda denna artikel. För visso skall hennes förhoppning uppfyllas.

Här återstår endast att ge uttryck åt den tacksamhet som nutiden känner inför den stora gärning som samlandet, ordnandet och skänkandet av samling Hallwyl innebär.

Katalogens fullständiga titel är:

Hallwylska samlingen

Grupperna XXXIV och XXXV.

Vapen, Europa och Orienten.

Stockholm 1926.

Text av Wilhelmina v. Hallwyl och Bengt Claudelin. Ljustryck av Lagrelius & Westphal. Klichéer av Kemigrafiska A.-B. Bengt Silfversparre. Tryck av A.-B. Centraltryckeriet. Papper av Sveriges Riksbanks pappersbruk i Tumba. Band av Richard Bolling.

T—k.

SVENSKA TELEGRAMBYRÅN
AVD. FÖR PRESSURKLIPP
Sv ARGUS
BYRÅ FÖR TIDNINGSURKLIPP
STOCKHOLM I
Tel. 77 87

Göteborgs Morgon Post
25/1 1924

Katalogiseringen av v. Hallwylska vapensamlingen.

MÄRKLIGT ARBETE SLUTFÖRT.

Katalogen utkommer i 130 exemplar.

(Från vår Stockholmsredaktion).

STOCKHOLM den 24 jan. Katalogen över den Hallwylska vapensamlingen föreligger nu. Det svåra arbetet med samlingens ordnande och dess beskrivning påbörjades av grevinnan von Hallwyl redan 1906. Den allmänna planen och typen för beskrivningarna är gjord av professor Lithberg. Regler för beskrivningarna fastställdes av grevinnan 1920 och katalogen började tryckas i september 1924. Katalogverket skall föreligga i 130 exemplar; dock tryckes för vissa specialgrupper ytterligare 90 exemplar. Den är avsedd att utdelas företrädesvis till institutioner, som vetenskapligt representera de grupper, vari samlingen är uppdelad.

Vid katalogens utarbetande har en av Europas främsta vapenforskare, d:r Hans Stöcklein vid Armémuseum i München, lämnat värdefulla upplysningar. Grevinnan von Hallwyl har medverkat vid katalogiseringen. Av hennes hand äro också alla uppgifter om härkomst och förvärvande. Den ytterligt noggranna katalogiseringen är så uttömmande, att den har bestående värde för all framtid, även om olyckan skulle inträffa att själva föremålen förstöras. Kravet på gedigenhet har tagit sig vackra uttryck i det tekniska utförandet. De klara och tydliga fotografierna äro utförda i ljustryck. Papperet är förstklassigt handgjort papper, som kommer att trotsa tiderna, och banden äro gjorda för att kunna stå i ett bibliotek i århundraden.

Hallwylska katalogen.

Nya Dagligt Allehanda. 25.1.1928.

Nya Dagligt Allehanda
25/1 1928

Hallwylska samlingens katalog klar.

Den ståtliga katalogen över Hallwylska samlingen, som på sin tid donerades till svenska staten, föreligger nu färdig.

Det mycket omfattande och svåra arbetet med samlingens ordnande och dess beskrivning påbörjades av grevinnan Wilhelmina von Hallwyl personligen redan 1906. Den allmänna planen och typen för beskrivningarna är gjord av prof. Lithberg, regeln för beskrivningarna fastställdes av grevinnan 1920, och katalogen började tryckas i sept. 1924. Detta katalogverk skall föreligga i 110 ex., dock tryckes för vissa specialgrupper ytterligare 90 ex. Det är avsett att utdelas företrädesvis till institutioner som vetenskapligt representera de grupper i vilka samlingen är uppdelad. I dagarna ha sålunda överlämnats katalogerna över vapen och mynt, vardera i 2 band, ett innehållande text, ett bilder.

År 1888 förvärvades de första föremålen i den Hallwylska vapensamlingen, och då förvärven 1924 avslutades utgjordes den av en europeisk del, grupp 34, på 264 nummer, och en orientalisk grupp 35, på 29. Såsom rådgivare har grevinnan von Hallwyl haft att räkna landets förnämsta kännare på detta område, föreståndaren för Livrustkammaren Carl Anton Ossbahr, den svenska vapenhistoriens grundläggare, och hans efterträdare frih. Rudolf Cederström.

Vid katalogens utarbetande har en av Europas främsta vapenforskare, dr Hans Stöcklein vid Armémuseum i München, lämnat värdefulla upplysningar.

Grevinnan von Hallwyl har vid denna katalogs utarbetande liksom i samlingen i övrigt medverkat ordnande och ledande. Av hennes hand äro också alla uppgifterna om härkomst och förvärvande. Det vetenskapliga arbetet har varit anförtrott åt kand. Bengt Claudelin, som lett författandet av de synnerligen detaljerade beskrivningarna och övervakat fotografering samt stämpel- och dekorationsdetaljavritningen.

De klara och tydliga fotografierna äro utförda i ljustryck. Papperet är förstklassigt handgjort papper, som kommer att trotsa tiderna, och banden äro gjorda för att kunna stå i ett bibliotek århundraden igenom utan att svika

V.

Hallwylska katalogen.

Stockholms Tidningen. 25.1.1928.

Kulturhistoriskt monumentalverk på svenskt språk.

Första banden över samlingarna i Hallwylska huset utkomna.

Upplagan har begränsats till 110 exemplar.

Sadel, som enligt uppgift tillhört fältmarskalken Johan Banér.

Det utan tvivel förnämligaste och även vetenskapligt kvalitativt bland de högst stående konst- och kulturhistoriska arbeten, som utgivits på svenskt språk, har i dagarna debuterat med de första banden i en längre serie. Det är den utomordentligt värdefulla förteckningen över samlingarna i Hallwylska palatset i Stockholm, vilka som bekant skänktes till svenska staten genom gåvobrev av den 20 dec. 1920.

I dagarna ha grupperna 34 och 35, omfattande europeiska och orientaliska vapen, samt grupperna 56—58, omfattande mynt- och medaljsamlingarna samt jordfynd från olika länder, Egypten, Palestina m. fl., utkommit. Hela denna utomordentligt intressanta kulturhistoriska bokserie utkommer endast i en upplaga av 110 exemplar, tryckta på handgjort papper från riksbankens pappersbruk i Tumba. Varje grupp omfattar dels en utförlig textavdelning samt ett rikhaltigt bildmaterial, dels i texten efter klichéer, gjorda av kemigrafiska a.-b. Bengt Silfversparre, dels i ljustryck, utförda av firman Lagrelius och Westphal. Fotografierna härtill äro tagna av herr Gustaf Sjöberg.

Upplagans starka begränsning gör att endast ett synnerligen begränsat antal kunna överkomma denna verkliga bokskatt. Endast de största offentliga biblioteken samt de större universiteten i Sverige och utlandet komma att erhålla dem som gåva. Över själva huvudsamlingarna utökas visserligen upplagan med ytterligare 90 exemplar, men dessa komma att reserveras för de verkligt specialintresserade.

Den värdefullaste gruppen i de nu utkomna delarna omfattar utan tvivel vapensamlingarna, som ju redan förut äro internationellt kända på grund av den högtstående kvaliteten. Den vetenskapliga behandlingen av dessa dyrgripar har på det förtjänstfullaste sätt omhänderhafts av kand. Bengt Claudelin, som här utan tvivel meriterat sig som en av vårt lands omsorgsfullaste, kunnigaste och mest belästa vapenhistoriker. Grevinnan v. Hallwyl själv har utarbetat den icke minst viktiga detaljen i detta första band av det kommande monumentala verket, nämligen frågan om föremålens proveniens samt förteckningen över tidigare ägare.

Förutom denna större avhandling har även samtidigt utgivits en mindre katalog över vapensamlingar i Hallwylska huset, vilken katalog kommer att vara tillgänglig för kommande besökare. Att här framlägga en översikt över allt vad denna rika samling innehåller är naturligtvis av utrymmesskäl ogörligt. Allt utgöres av äkta saker, förvärvade under medverkan av de förnämsta kännare vårt land ägt och äger i fråga om vapen, nämligen framlidne föreståndaren för livrustkammaren C. A. Ossbahr samt dennes efterträdare, frih. Rudolf Cederström. Där återfinnas prov på det yppersta av såväl svenskt som utländskt konsthantverk samt även föremål av synnerligen stort historiskt värde. Som exempel må ovan avbildade intressanta manssadel framhållas. Den härstammar från 1600-talets förra del, är inköpt från rustkammaren på Viks slott och har enligt uppgift tillhört fältmarskalken Johan Banér. Bland de orientaliska vapnen må nämnas den turkiska rustningen nr A 1, som kan räknas till det mest sällsynta i sitt slag i världen.

När nu den första delen utkommit har man bara en sak att göra, nämligen att hälsa den med glädje samt att uttrycka en varm förhoppning om att de kommande banden icke skola dröja alltför länge samt att den prägel grevinnans styrande hand givit detta monumentalverk, på samma förträffliga sätt skall skönjas även i de kommande avdelningarna.

Sörfa Malmborg—g.

Hallwylska katalogen.

Svenska Dagbladet. 26.1.1928.

Hallwylska samlingarna kata-. logiserade.

I dagarna har ett kulturhistoriskt synnerligen intressant arbete avslutats i och med att de första banden i en längre katalogserie över de till staten donerade hallwylska samlingarna nu föreligga färdiga. Det är grupperna 34 och 35 omfattande europeiska och orientaliska vapen samt grupperna 56—58 omfattande mynt- och medaljer jämte en del jordfynd, som nu slutbearbetats. Redan 1906 påbörjades detta arbete under grevinnan von Hallwyls personliga ledning och under medverkan av bl. a. professor Lithberg, framlidne dr A. Ossbahr, friherre Rudolf Cederström, dr H. Stöcklein i München samt kand. B. Claudelin. har resultatet blivit ett verk av enastående värde för såväl fackmän och samlare som för den kulturintresserade allmänheten. Det föreligger i 110 exemplar plus 90 extraexemplar för vissa specialgrupper och är avsett att i första hand delas ut till de institutioner, som vetenskapligt representera de grupper i vilka hallwylsamlingen är uppdelad. Verket är rikt illustrerat, papperet förstklassigt handgjort och banden speciellt utförda med hänsyn till att i bibliotekshyllorna kunna trotsa tidens inverkan.

Gotlands Allehanda 26 Jan. 1928.

160

Hallwylska samlingens katalog klar.

Den ståtliga katalogen över Hallwylska samlingen, som på sin tid donerades till svenska staten, föreligger nu färdig.

Det mycket omfattande och svåra arbetet med samlingens ordnande och dess beskrivning påbörjades av grevinnan Wilhelmina von Hallwyl personligen redan 1906. Den allmänna planen och typen för beskrivningarna är gjord av prof. Lithberg, regeln för beskrivningarna fastställdes av grevinnan 1920, och katalogen började tryckas i sept. 1924. Detta katalogverk skall föreligga i 110 ex., dock tryckes för vissa specialgrupper ytterligare 90 ex. Det är avsett att utdelas företrädesvis till institutioner som vetenskapligt representera de grupper i vilka samlingen är uppdelad. I dagarna ha sålunda överlämnats katalogerna över vapen och mynt, vardera i 2 band, ett innehållande text, ett bilder.

År 1888 förvärvades de första föremålen i den Hallwylska vapensamlingen, och då förvärven 1924 avslutades utgjordes den av en europeisk del, grupp 34, på 264 nummer, och en orientalisk grupp 35, på 29. Såsom rådgivare har grevinnan von Hallwyl haft att räkna landets förnämsta kännare på detta område, föreståndaren för Livrustkammaren Carl Anton Ossbahr, den svenska vapenhistoriens grundläggare, och hans efterträdare frih. Rudolf Cederström.

Vid katalogens utarbetande har en av Europas främsta vapenforskare, dr Hans Stöcklein vid Armémuseum i München, lämnat värdefulla upplysningar.

Grevinnan von Hallwyl har vid denna katalogs utarbetande liksom i samlingen i övrigt medverkat ordnande och ledande. Av hennes hand äro också alla uppgifterna om härkomst och förvärvande. Det vetenskapliga arbetet har varit anförtrott åt kand. Bengt Claudelin, gotl., som lett författandet av de synnerligen detaljerade beskrivningarna och övervakat fotografering samt stämpel- och dekorationsdetaljavritningen.

De klara och tydliga fotografierna äro utförda i ljustryck. Papperet är förstklassigt handgjort papper, som kommer att trotsa tiderna, och banden äro gjorda för att kunna stå i ett bibliotek århundraden igenom utan att svika.

161.

Hallwylska katalogen.

Svenska Dagbladet. 14.6.1928.

SVENSKA DAGBLADET Torsdagen den 14 Juni 1928

KARL ASPLUND: Sv. D. 14—6—28.

DET HALLWYLSKA KATALOGVERKET.

Det är ett i flera avseenden ytterst märkligt bokverk, som nu efter lång förberedelsetid börjat publiceras med de första två text- och två plansch volymerna av "Hallwylska Samlingen, Beskrivande förteckning", som tidigare omtalats i korthet i Sv. D. I främsta rummet är det ju den enorma och mångsidiga samlingens egen art, som väcker uppmärksamhet, men även det av alla restriktioner i ekonomiskt och noggrannhetsavseende obundna sätt, på vilket publiceringen av detta material sker, är av en ny och anmärkningsvärd art. Det förefaller onödigt utrymmeskrävande och mödosamt om man ser efter de vid vanliga katalogverk gängse synpunkterna. Utgivarinnans synpunkter ha emellertid icke varit de vanliga, hon har vid konserverandet av samlingen och huset — vilka ju båda som bekant genom ett gåvobrev av 1920 blivit svenska statens egendom — och vid bestämmelserna om hur donationen skall handhavas haft i ögonsikte att båda skola bevaras oförändrade till evärdlig tid, så långt detta är praktiskt tänkbart, och vid utarbetandet av katalogen har hon letts av tanken att om samlingen trots allt en gång skulle förstöras eller skingras, skall dock alltid katalogen finnas kvar för att ge även mycket sena tider en konkret och absolut fullständig bild av vad den varit. Det skulle ju mycket väl kunna diskuteras i fråga om en samling skött med allmänna medel, huruvida det vore lämpligt att lägga ned ett så enormt arbete och sådana kostnader på ett verk av denna art. Här är det fråga om en enskild donation och det vore i högsta grad oriktigt att kritisera givarens vilja i ett sådant fall, särskilt då donator själv tagit på sig finansieringen, organisationen och den personliga ledningen av det därmed förknippade jättearbetet, i vilket hon dagligen tar del och som hon övervakar i minsta detalj.

Ovanstående låter kanske som en i sammanhanget överraskande apologi för katalogföretaget; det ovanliga och oerhörda behöver kanske i jämnstrukenhetens värld en sådan, och man kan i sanning säga att den Hallwylska katalogen är oerhörd. I modern tid har aldrig ett dylikt arbete planerats efter sådana riktlinjer. Det katalogverk, som kommer närmast är otvivelaktigt det över Pierpont Morgans samling, men det kommer att distanseras i omfång av den Hallwylska katalogen, då denna en gång föreligger färdig, så som utgivarinnan genom testamentariska dispositioner praktiskt säkerställt den. Det lär finnas urgamla handskrivna kinesiska katalogverk av sådan till det yttersta driven fullständighet, i Europa känner man intet.

En närmare redogörelse för detta jätteverk torde inte sakna sitt intresse. Enligt planen kommer det att omfatta omkring 70 grupper av växlande omfång, av vilka nu fem publicerats i två digra kvartband, det ena omfattande de båda grupperna europeiska och orientaliska vapen, det andra mynt, medaljer och jordfynd av antikviteter.

För att först hålla sig till verkets yttre dräkt är formatet stor kvart, upplagan etthundratio exemplar och papperet handgjort från Riksbankens pappersbruk i Tumba. Vissa grupper av större allmänt intresse för nutiden komma att tryckas i en med nittio exemplar utökad upplaga. Trycket är Centraltryckeriets, de många textklicheerna av signaturer och dylikt utförda av Bengt Silfversparres kemigrafiska aktiebolag, ljustrycksplanscherna — som stå på höjden av vad som kan åstadkommas — av a.-b. Lagrelius & Westphal efter fotografier av den särskilt på konstfotografering specialiserade operasångare Gustaf Sjöberg. Utgivarinnan har också sörjt för att bindningen skall vara av solidaste slag och anställt en särskild bokbindare, hr Richard Bolling, för utförandet av de enkla men ytterst solida, på gammaldags sätt med äkta ryggbind bundna banden.

Ser man så till innehållet och planen för verket, finner man att dessa grupper äro av synnerligen skiftande både art och värde. "Måhända", säger utgivarinnan i förordet, "skola åtskilliga av de i samlingen ingående grupperna förefalla en nutida granskare skäligen betydelse- och intresselösa, många av de enskilda föremålen föga värdefulla. Det väsentliga har dock för mig icke varit att samla dyrbara och sällsynta saker. Fastmera har mitt syfte, alltsedan detta började stå klart för mig, varit ett såvitt möjligt rikhaltigt och mångskiftande material till belysning av såväl min egen samtids som äldre tiders kultur. Låt vara att i samlingen finnas både hela grupper och enskilda föremål av obestridligt värde, gör den dock i andra delar dock alldeles icke anspråk på att anses vara fullständig eller särdeles värdefull."

Samlingens — och katalogens — syfte är på sätt och vis dubbelt. Dels har ägarinnan haft den intensiva kärlek till konst och antikviteter, som nu en gång är ett ibland förekommande mänskligt drag, och velat till likasinnades evärdliga glädje göra resultaten av sin samlarverksamhet kända på bästa sätt, dels har hon velat åt eftervärlden säkra en bild av svensk kultur nu genom en samling av även de obetydligaste föremål. Man finner sålunda — för att bara hålla sig till de nu färdiga delarna — de dyrbaraste ting bland vapensamlingens skatter och i myntsamlingen sida vid sida med rariteter också pappersmynt från krigstiden och nu gångbara svenska skiljemynt beskrivna och avbildade på det noggrannaste. Vapenkatalogen hör till de delar, som tryckas i en större upplaga på grund av det stora intresse den har för samtiden, myntkatalogen icke. Vi ha ju icke så stort intresse nu för pappersenkronor och deras ekvivalenter i andra länder, men man måste ge utgivarinnan rätt i att det kan bli ytterst både roligt och instruktivt för samlare och kulturhistoriskt intresserade om låt oss säga fem hundra år att ha föremål, publicering och exakta uppgifter, som en gång bli mycket svåra att anskaffa, om de ting som bildade den intima ramen kring livet nu. Det är ju ofrånkomligt att ej redan nu med ett visst intresse betrakta t. ex. ransoneringskort från kristiden, det kulturhistoriska intresset för dylikt kommer utan tvivel att växa med åldern. Det är en nästan banal sanning, som man har skäl att erinra sig.

För att ta ett exempel, som ligger nära till hands, skulle ju värdet av det berömda Palazzo Davanzati i Florens, som syftar att ge en intim bild av livet fem hundra år tillbaka i tiden, varit oerhört mycket större om man till den hade något så sagolikt som en fullständig och exakt katalog — för att inte tala om vad det skulle betytt i ideellt värde om hela miljön varit homogen, en historisk enhet och icke sammanbragt senare. Ett annat exempel, som jag kommer att tänka på, är det i Sverige föga kända Ham House i England, som i huvudsak står så som det var när en av dess ägare, hertigarna av Dysart, i vredesmod stängde grindarna efter den siste Stuarts fall och förklarade att de inte skulle komma att öppnas förrän en Stuart åter satt på Englands tron — de äro också alltjämt stängda — och som ger en obeskrivligt stark historisk stämning just tack vare alla småting och den fullständiga orördheten i allt. Där finnas en del samtida uppgifter, kvitton o. d. bevarade till forskarens glädje — och man skulle önska sig sådana uppgifter tusendubblade.

Nå, man skulle ju kunna dra upp många sådana exempel på den charm som är förbehållen åt de pietetsfullt bevarade historiska miljöerna ända till att tänka sig att det i Pompeji eller Herculaneum funnits en grevinna Hallwyl, som katalogiserat ett samlarhem med samma omsorg om de dyrbaraste grekiska skulpturer som om tidens gängse mynt och husgeråd intill det allra minsta och låtit uppteckna allt om dessa saker i dyrbart illuminerade manuskript i sådant antal att alltid något skulle trotsat tidens och förstörelsen. Man kan ju säga att det nu inte är så stor fara för att en samling skall förintas som då — vår tid är ju vulkanisk på annat sätt — men faran finnes ju alltid på lång sikt, och den nu påbörjade katalogen är ett säkerställande av dess dokumentariska fortbestånd på helt andra linjer än som någonsin hittills blivit följda.

En icke oviktig detalj i beskrivningsarbetet, som vittnar om klarsynthet i det rent vetenskapliga arbetet, är att beskrivningarna utförts med användande av gamla facktermer, som man låtit inhämta så långt som möjligt av yrkesutövare av den gamla stammen, varvid en av deltagarna i katalogarbetet, herr August Lundgren, fått tillfälle att använda ett ovanligt utvecklat sinne för praktiska hantverkliga ting och upptecknat och meddelat termer på olika områden, speciellt i fråga om träarbeten.

Naturligtvis ha för den rent vetenskapliga bearbetningen många krafter tagits i anspråk. Generalplanen för det väldiga verket är utarbetad av professor Nils Lithberg, och för att ta den föreliggande vapenkatalogen som exempel ha de bästa specialister vi ha ställt sin sakkunskap till förfogande. Den som redan vid samlingarnas hopbringande biträtt samlarinnan med råd och som även i stor skala lämnat uppgifter till katalogen är den nu bortgångne intendenten för Livrustkammaren C. A. Ossbahr, och hans efterträdare friherre Rudolf Cederström har jämte dr Hans Stöcklein vid Armée-Museum i München fortsatt hans arbete. Själva utarbetandet av beskrivningarna — ett jättearbete i det tysta — har utförts av fil. kand. Bengt Claudelin med biträde av tillfälliga medarbetare.

En lista på viktigare grupper som komma att utarbetas kan måhända ha sitt intresse för att erinra om mångsidigheten av samlingarna. Bland de främsta äro målningarna, med de alltmer oåtkomliga goda och välbevarade äldre nederländarna, juvelsamlingen, emaljerna — som bl. a. omfatta oskattbara Limogessaker —, silver, keramik — där såväl den europeiska som den på senare tider särskilt omhuldade orientaliska innehålla stora skatter —, kinesiska små bronser etc. Mycket finnes i dessa grupper av det allra högsta internationella intresse, i vapengruppen kan man bara peka på sådana saker som den italienska 1500-talshjälmen med den bågskjutande centauren, den tyska 1500-talsrustningen och den lilla leksaksbardisanen från 1760-talet, som tillhört Paul I, eller praktpistolerna med Fredrik Wilhelm I:s av Preussen monogram.

Det har lagts en särskild vikt vid uppgifterna om föregående ägare och om de historiska provenienserna i de fall då sådana kunnat följas, och särskilt tacknämligt är att man härvidlag synbarligen gått mycket kritiskt till vä-

ga och icke velat godtaga osäkra uppgifter.

Detta om den för eftervärlden och för de vetenskapliga specialisterna i skilda länder avsedda stora katalogen. För samlingens praktiska utnyttjande av besökare har man sörjt genom att förbereda små kataloghäften med ett redigt sammandrag av huvudkatalogens text. Dessa komma synbarligen att utgöra en kontrast till den stora katalogen i allt utom i fråga om vederhäftigheten. Den redan färdigtryckta lilla vapenkatalogen är ett litet behändigt häfte i fickformat till en och femtio, som en gång skall ge lekmännen en lätt tillgänglig orientering i avdelningen, och de andra grupperna av större intresse komma naturligtvis att få sina små populariserande översikter på samma sätt. Samlarinnan med blicken mot de sena århundradena efter oss har också på ett utmärkt sätt sörjt för att när samlingen en gång blir tillgänglig för samtiden detta skall ske på det bästa och instruktivaste sätt.

Karl Asplund

(EFTERTRYCK FÖRBJUDES.)

---

ulf: Sommersang. b) Sinding: Der skreg en Fugl. c) Josephson: Stjärnklart. d) Josephson: Längtan från havet. (Gösta Lindberg, bas.) 3. Svenska folkvisor. a) Allt under himmelens fäste. b) Jag går i tusen tankar. c) Så ödsligt molnen på fästet gå. (Ester Berggren, sopran.) 4. a) Massenet: Meditation ur "Thais". b) Couperin-Kreisler: Chanson Louis XIII et Pavane. c) Kreisler: Caprice Viennois. (Tobias Wilhelmi.) 5. Svenska folkvisor: a) Förgäves uppå stigen. b) Som stjärnan uppå himmelen. c) Det står ett ljus i Österland. (Ester Berggren.)

9,15 Dagsnyheter från TT.
9,30 Väderleksrapport.
9,40 Röster från Hellas. Luklanos, antikens Voltaire, forntidens siste store satiriker. Föredrag av professor Johan Bergman.

Stockholm (454,5):

12,30—1 samt 6,30—10,10 Riksprogrammet.

Programmet för övriga svenska samt utländska stationer återfinnes i gårdagsnumret.

★

Fredagens radioprogram.

Sverige.

RIKSPROGRAMMET.

Motala (1 380):

12.35 Väderleksrapport.
12.45 Riksbanks- och fondbörsnoteringarna.
12.55 Tidssignal.
6.30 Barnprogram (Kiruna). Kyrkoherde J. E. Eklund berättar om lappar och renar och nomadlärarinnan Elisabet Svonni skildrar lappbarnens värld. Sång av flickor.
7 Jägarskap förpliktar. Föredrag av löjtnant Carl Lagercrantz.
7.15 Allmogehemmets möblering i våra dagar. II. Föredrag av fil. dr Arvid Julius (Uppsala).
7.45 Gunnar Schyller (tenor) och orkester. 1. Weber: Turandot, uvertyr. 2. Massenet: Scener från Elsass. a) Söndagsmorgon b) På värdshuset, c) Under lindarna, d) Söndagsafton. (Orkester.) 3) a) Wagner: "Vid stilla härd", ur "Mästersångarna i Nürnberg", b) Wagner: Vårsång ur "Valkyrian". (Gunnar Schyller). 4. a) Wagner: Albumblad (violinsolo), b) Bizet: Entreact ur "Carmen", c) Brahms: Ungersk dans. (Orkester.) 5. a) Weingartner: Liebesfeier, b) Rich. Strauss: Morgen, c) Rich. Strauss: Heimliche Aufforderung. (Gunnar Schyller.) 6. Hervé: Fantasi ur operetten "Lilla helgonet". (Orkester.) (8 Tidssignal; timslag.)

don: Sonater för flöjt och piano av Bach, spelade av Joseph Slater och Gordon Bryan.
7.25 Daventry och London: Föredrag: Six Tragedies of Shakespeare.
7.30 Helsingfors: Sång.
Oslo: Engelsk lektion.
Berlin och Zeesen: op. "Fidelio" av Beethoven.
Dresden—Leipzig: Föredrag: Giftgase.
Königsberg: Spansk lektion.
Wien: Geburtenhäufigkeit und ihre soziale Bedeutung.
7.50 Helsingfors: Konsert.
7.55 Köpenhamn och Sorö: Dannebrogsfesten på Valdemarsdagen".
8 Oslo: Kyrkokonsert.
Hamburg: "Gudrunn, Schauspill in fiev Optög von Bruno Peyn".
8.5 Köln—Langenberg: Referat från olymp. fotbollsturneringarna.
Wien: Engelsk lektion.
8.10 Königsberg: Tre melodramer: "Vom Haideknaben" av Hebbel, musik av Schumann. "Das Schloss am Meere", av Ludwig Uhland, musik av R. Strauss. "Der Fluch, der Kröte", av G. Meyrink, musik av R. Winternitz.
8.30 Wien: "Auf der Brücke" ur "Kinder der Freude", av Felix Salten.
Daventry och London: Stråkmusik.
9 Oslo: Föredrag: Gammal bygningskunst i Östfold.
9.15 Helsingfors: Musik.
Königsberg: Solistkonsert av Elsa Koch (sång) och Frohwald Erdtel, Stockholm (violin).
Wien: Fransk operett- och dansmusik.
9.20 Daventry och London: Tal av Earlen av Balfour vid English-Speaking Union's årsbankett.
9.30 Oslo: "En natt av Roskilde", vådevill av H. C. Andersen.
Köpenhamn och Sorö: Musik.
Prag: Sång av Jomila Winklerova.
9.50 Daventry och London: Konsert.
10 Moskva: Radioteknn. föredrag.
10.20 Prag: Musik.
10.30 Königsberg: Underhållnings- och dansmusik.
10.45 Dresden—Leipzig: Musik.
11 Daventry: Dansmusik.

Våglängder: Berlin 483.9, Daventry 1 604.3, Dresden-Leipzig 365.8, Hamburg 394.7, Helsingfors 375, Köln-Langenberg 468.8, Königsberg 303, Köpenhamn 337, Moskva 1 450, Oslo 461.5, Prag 348.9, Sorö 1 153.8, Wien 317.3, Zeesen 1 250.

---

de tidigare förhört sig om parternas ståndpunkter, men det visade sig vid sammanträdet att dessa voro oförenliga. Personalförbundet höll fast vid att servispersonalen skulle tillerkännas fast lön, enligt vad restaurangföreningens ombudsman vid förfrågan meddelat, vilket emellertid direktör Låftman inte ville gå med på, under motivering att fast lön inte förekommer vid restaurangerna.

Då parternas ståndpunkter sålunda inte kunde förlikas, förklarades underhandlingarna definitivt strandade.

Uppgörelse vid Elevator; arbetet återupptages i dag.

Vid sammanträde på onsdagen inför förlikningsman Ekblom har uppgörelse träffats i konflikten vid a.-b. Elevators verkstäder i Ulriksdal. Arbetet återupptages torsdagen den 14 d:s.

Uppgörelse vid Karlstads mek. verkstad?

KARLSTAD, onsdag. (TT) Statens förlikningsman, landskamrer Wijkman i Örebro, framlade på tisdagskvällen ett medlingsförslag i konflikten vid Karlstads mekaniska verkstad. Båda parternas delegerade tillstyrka förslaget, på vilket svar skall avlämnas på torsdagen.

Det 12:e nordiska studentmötet med kristligt program, som kommer att hållas i sommar på Nyborg Strand i Danmark, öppnas 10 juli samt pågår därefter t. o. m. söndagen 15 juli. Följande talare medverka: från Danmark biskop V. Ammundsen, professor Fl. Geismar samt pastorerna P. Olesen och N. H. Söe; från Finland doktorerna A. Lehtonen och G. Mollis-Mellberg; från Norge teol. doktorerna E. Berggrav och H. Ordlag, samt från Sverige biskop Edv. Rodhe, rektor

Offerera Tor Holmströms Metallaffär, Stockholm, Edra partier av metall- och järnskrot. (Annons)

att råda bot på de rå landena skulle, enligt min åsikt, ge till

---

M. Björkquist och fil. dr J. Julén. För Sveriges vidkommande skola anmälningar ställas till pastor A. Werner, Fridhemsgatan 6, Stockholm, senast 15 juni.

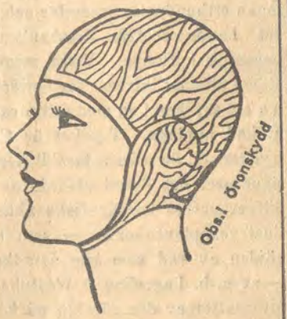

"SUBMARINE"
Badmössan

"Submarine" är den *enda* mössa, som utestänger vattnet från öronen, utesluter tryck och håller håret torrt.

Användes av världens skickligaste simmare.

Säljes endast hos oss till pris Kr. 4:85 pr st.

Butterick's
MONSTERAFFÄR
Drottninggatan 57, Sthlm.
Till landsort. m. postf. + porto.

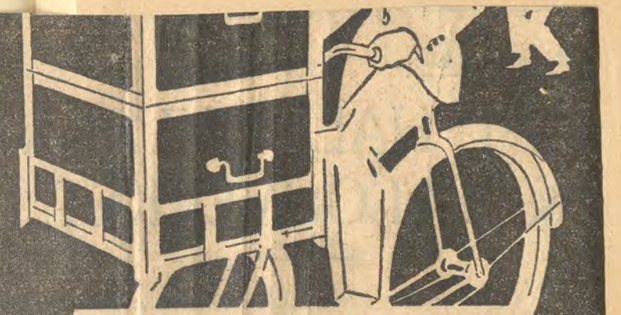

Tillfredsställ Eder kundkrets med snabb expedition

och minska samtidigt utgifterna för budskickning och transport. *En* pojke på en Husqvarna transportvelociped ersätter både två och tre springpojkar.

HUSQVARNA TRANSPORTVELOCIPEDER äro stabilt byggda för att motstå de ofta hårda påfrestningarna, de gå utomordentligt lätt även med den största last och de krångla aldrig. Kort och gott — de äro i varje detalj kvalitetsarbete.

Begär hos närmaste återförsäljare att få se våra velocipeder Nr 138 och 135.

HUSQVARNA
Husqvarna velocipeder
HUSQVARNA VAPENFABRIKS AKTIEBOLAG, HUSKVARNA

Semesterkameran
för både landskap- och ögonblicksbilder ger bäst resultat om den är en
Voigtländer
Finnes i alla välsorterade Fotografiska affärer.

Hallwylska museet. 162.

Nya Dagligt Allehanda. 14.1.1929.

N. D. A. 14—1—29

Nils Erdmann:

En jätteskandal på 1700-talet.

Med fog har man anmärkt, att Frankrike ända sedan medeltiden varit hemsökt av skandaler på olika områden och skandalösa rättegångar. Fallen Klotz och M:me Hanau ha ytterligare stärkt denna uppfattning. Tänker man vidare på landets finansiella nödläge efter världskriget med dess följder, har man ett osökt tillfälle att erinra om den jätteskandal, som under andra decenniet av 1700-talet gjorde Frankrike till en ärorik föregångare i raden av ekonomiska krascher.

Vid Ludvig XIV:s död 1715 var det finansiella läget oroväckande. Industri och handel lågo nere, jordbruket hade att kämpa med stora svårigheter, folket suckade under oerhörda skatter och levde i ett elände, som närmade sig hungersnöd. Också hälsade man allmänt solkonungens frånfälle med en glädje, som yttrade sig i speglosor över hans minne. Statens utgifter kunde ej täckas av dess inkomster, och statsskulden, som översteg två miljarder, ansågs på den tiden fruktansvärd, ehuru den, betraktad med våra ögon, skulle kunna kallas en spottstyver. Härtill kommer, att 1700-talets finansmän inte kände till alla de utvägar, alla de knep och mer eller mindre tvetydiga manipulationer, som nu fått hemortsrätt i affärs- och börsvärlden. Inför de 750 miljoner statsobligationer, som voro förfallna till betalning och måste inlösas under loppet av ett år, stod man således rådlös.

Man prövade alla möjliga utvägar. Man sökte framflytta förfallotiden, man upptog tillfälliga lån, man utgav extraordinära krigssedlar och nya statsobligationer med 6 à 10 proc. ränta, men intet hjälpte. De fyra miljoner, man lyckades frånnarra några enfaldiga kapitalister, voro en droppe i havet, och slutligen måste man begagna sig av tvångsåtgärder. Man lade en skatt av 10 proc. på kapitalen, man sänkte räntan på statslånen till 4 proc., man inrättade, likasom en gång Sully 1625, år 1716 särskilda domstolar med uppgift att riktigt ordentligt klämma de nyrika, folk, som efter 1689 skaffat sig förmögenhet på orättfånget sätt, hette det i förordningen.

Man hade ett rikt fält att operera på, enär landet ägde 4,470 finansmän, som taxerades för mer än 400 miljoner livres. Men som vanligt begagnade sig allmänheten av chansen att genom ett skamligt angivarsystem hämnas på sina fiender, skada sina konkurrenter och bringa sina vänner på fall. Man riktade sig genom utpressningar av angivelsernas offer, och denna nya art av korruption födde en atmosfär av ständig skrämsel och ett lika ständigt missnöje både hos skyldiga och oskyldiga, bragte systemet med domstolarna i vanrykte o. kastade höga vederbörande i armarna på en viss äventyrlig herre, som hette L a w, men kallades L a s, troligen därför att hans namn brukade stavas L a w s.

Denne undergörare, finansexperternas allra sista resurs, föddes 1671 i Edinburg, där fadern var en förmögen guldsmed. Han fick en god uppfostran, men förde i London ett dyrbart och lättsinnigt nöjesliv med mycken idrott, många kärleksförbindelser och ett vansinnigt spel. Då han i duell dödade en av sina rivaler, blev han dömd att avrättas, men lyckades fly till Holland, där han med flit och framgång slog sig på studiet av landets synnerligen blomstrande finanser, handel och bankväsen. Hollands bank var tidens både mest berömda och mest fulländade finansinstitut. Han fortsatte sina studier i Genua, Venedig och Florens och utarbetade sina sålunda förvärvade teorier till ett system, som klart och skarpsinnigt formulerades i hans C o n s i d é r a t i o n s s u r l e n u m é r a i r e e t l e c o m m e r c e.

I likhet med alla föregångsmän blev Law varken förstådd eller uppskattad av sin samtid. Under 14 à 15 år måste han fåfängt erbjuda land efter land sina tjänster. I Ludvig XIV:s Frankrike blev han utvisad, när man kom underfund med hans tur i spel. Han vann alltid fabulösa summor och

fallet, då Law även erhöll tobaksmonopolet, myntpräglingen och indrivningen av skatterna.

Law stod på höjden av ära, kredit och förtroende. Såsom riksskattmästare och direktör för Indiska kompaniet var han Frankrikes och dess koloniers ekonomiske suverän, med en makt utan like, även i den övriga världen. Han hade vunnit spelet, men samtidigt hade han skapat den moderna börsen. Hans aktier köptes och såldes som handelsvaror. De stego inom kort till 38 à 40 gånger sitt nominella värde.

Någon börs fanns ej, och medan man väntade på den, som Law ämnade bygga, samlades man på den av bankirer och procentare bebodda Rue Quincampoix (mellan Rue Saint-Denis och Rue Saint-Martin). Där uppstod en friluftsbörs, vars upphetsade och vilt skrikande spekulanter störde invånarna. De fingo inte ens vara i fred om nätterna, och klagomålen tvingade polisen att avstänga gatan med gallergrindar mellan kl. 9 på kvällen och 6 på morgonen.

Det hela urartade till en vanvettigt tygellös svindel, vari både fransmän och utlänningar av alla nationer deltogo. Paris översvämmades av en främlingsinvasion, som lade beslag på alla bostäder. Förmögenheter vunnos och förlorades på några dagar eller några veckor. Platserna i alla diligenser, som gingo till Paris, upptingades ett par månader i förväg. En abbé lyckades erövra 18 miljoner, en sotare 40, en betjänt 50, en krämarfru 100. Ja, en liten puckelrygg levde gott på yrket att låta sin puckel tjäna som skrivpulpet åt jobbarna!

Det uppstod en social omvälvning i samhället. Mängden av nyrika uppkomlingar ur folkets lägsta lager hotade att undantränga sina tidigare herrskap. De uppfyllde Paris med sin lyx, sitt slöseri, sina simpla fasoner, sin papegojgrannlåt, sin löjligt brutala högfärd. Staden var upp- och nedvänd, levnadskostnaderna tredubblades, sederna visade en betänklig tendens att bryta med all sorts anständighet, och damer av alla stånd belägrade Law.

Under tiden ökades välståndet nästan på alla områden, så att regenten kunde efterskänka de 59 miljoner, som utgjorde resterande skatter. En ny aktieemission följde 1719, sedelstocken växte till över två miljarder och fortfor att växa, och när sedlarna i stor mängd presenterades till inlösen mot klingande mynt, räckte ej Laws årsinkomst, 91 miljoner, utan regenten måste inskränka varje fransmans innehav av dylikt mynt till 500 livres.

Då tog allmänheten själv realisationen om hand. Man använde silverpjäser och juveler som byteslmedel, och när även det förbjöds fastigheter, egendomar och handelsvaror. Följden blev en permanent prisstegring och ett oerhört kursfall på sedlar. Förgäves sökte man bota det onda med tvångspriser och tvångskurser. Intet hjälpte. Man hade råkat in i inflationens malström. Och där fastnade Law.

Folkmassan, som belägrade banken för att få sedlarna inlösta, blev till sist oräknelig. Knotet, missnöjet och förbannelserna över den geniale svindlaren hotade nästan med revolution. Han och regenten hade svårt att skydda sina liv för massans angrepp. Och i detta farliga tvångsläge trodde han sig kunna våga en ny kupp. Han ville förvandla inflationen till deflation genom en successiv sänkning av tvångskurserna på sedlar och aktier. Men åtgärdens verkningar voro sådana, att hans förordning måste upphävas.

Den arme mannen blev en skeppsbruten, som t. o. m. lämnades i sticket av regenten. Berövad sin ställning och sina ämbeten, hånad, smädad och anklagad som en förbrytare, flydde han till Brüssel, utan ett öre i kassan. Premierministern, abbé Dubois, hade mottagit en livränta på 40,000 livres av England för att störta honom. Law var således inte bara ett offer för sina egna missgrepp, han hade även mäktiga fiender. Och möjligt är, att om den tidens finansmän varit lika insiktsfulla och erfarna som vår tids, skulle hans system blivit, icke som nu till en förbannelse, utan till välsignelse för landet. Nu sade regentens mor, den rättframma hertiginnan Lise-Lotte: "Ingen i Frankrike har längre ett korvöre, men man har överflöd på toalettpapper."

Law störtades mindre av sina finansoperationer, än av paniken, misstroendet och den ekonomiska okunnigheten, vilket Henri Robert betonar i sin historiska porträttsamling. Knappast torde han ha varit så brottslig som de notoriska skurkarna i Frankrikes andra skandaler, men det hindrar naturligen ej, att han som konung för en dag åstadkom en jätteskandal.

Nils Erdmann

Hallwylska museet. 123

Nya Dagligt Allehanda. 14.1.1929.

spelade aldrig med mindre insats än 100,000 livres. Men falskspelare var han ej.

Vid Ludvig XIV:s död återvände Law, som personligen kände hans brorson, hertig Filip av Orléans, regent under Ludvig XV:s minderårighet. Denne intresserade sig livligt för hans teorier, som gingo ut på en fast organisation av kreditväsendet och en ökad myntcirkulation.

Laws nationalekonomiska idéer voro i korthet följande: Nationens välstånd beror mindre på mängden av guld och silver än på ett rationellt jordbruk, på handelns blomstring och industriens produktionsförmåga. Penningen, omsättningsmedlet, liknar blodet, som ger kroppen livsvärme. Då bristen på pengar är olycksbringande för produktionen och allmänhetens välstånd, måste penningtillgången regleras efter landets behov, d. v. s. efter handelns omfattning och produktionens resurser. Men härtill kräves varken guld eller silver, utan endast papper, som är den bästa formen av pengar, det mest idealiska betalningsmedlet. Sedelstocken bör dock stå i riktig proportion till mängden av det guld och det silver, den representerar, och proportionen beror av den banks kredit, som emitterar sedlarna.

Laws idéer voro nya under la régence, men praktiserades vid senare tiders ohejdade och ofta dubiösa börsspekulationer. Genom sitt kreditsystem lade han grunden till de metoder och den teknik,som möjliggjort hans efterträdares finansiella äventyr och lett till skandaler, då man i sällsynta fall övertygat världen om deras mindre honetta moral. Och han ställde själv till en av den franska nationens mest flagranta skandaler, när han av regenten anlitades för att rädda Frankrike.

Han ville först inrätta en statsbank med Hollands bank som mönster och med rätt att utgiva sedlar, diskontera handelsväxlar, bevilja krediter åt industrien och jordbruket, inkassera skatterna, utbetala räntorna å statsskulden och mottaga guld- och silvermynt i deposition som garantifond. Regenten gillade projektet, men hans rådgivare ställde sig avvisande, och följden blev, att Law fick grunda sin bank på egen risk och med egna medel.

Denna privatbank startade med ett kapital av sex miljoner. Den möttes med hån och misstroende, men slutade med att erövra allmänhetens sympatier genom Laws energi. Han lovade sina kunder åtta procent på deras insättninggar, hans sedlar stodo över pari, och snart ökade han sedelstocken till sextio miljoner livres, ehuru hans grundfond blott var sex. När regenten, trots parlamentets opposition, medgav, att skatterna skulle få erläggas i sedlar, och när Law dessutom erhöll hans tillstånd att grunda Occidentkompaniet, var segern vunnen.

Handeln till sjöss och rätten att exploatera kolonierna hade redan under Richelieus och Colberts dagar överlåtits på kompanier för Kina, Senegal, Guinea, Canada o. s. v., men utan ekonomisk framgång. År 1717 föllo Louisianakompaniets privilegier i händerna på regenten, som i sin tur lät vännen Law övertaga monopolet för en tid av 25 år. Louisianakolonien ansågs vara en outtömlig rikedomskälla, och Law skulle göra den till en guldgruva i bolagsform, förenad med hans bank och ställd på aktier à 500 livres.

Reklamen sattes i gång med den verkan, att första emissionens 200,000 aktier fulltecknades, varvid de gamla skattkammarbevisen togos i likvid, nedskrivna till två tredjedelar av sitt nominella värde. Kursen steg hastigt genom

Laws mästerliga konstgrepp, ty det var han, som införde terminsaffärer, premieköp och andra finesser i ett börsspel. För att stimulera i den i dylika fall lättrogna franska allmänheten, lät han utsprida rykten om alla de skatter, som bolagets exploaterande av Missisippis flodområde skulle inbringa, och färglagda bilder, föreställande franska kolonisters landstigning vid flodens förtjusande stränder,närde spekulationsfebern.

Man fick småningom klart för sig, att infödingar, lastade med kostbara skänker, mötte utvandrarna, och att det liv, som väntade dem, var ett lycksalighetstillstånd i ett jordiskt paradis. Där fanns bl. a. en klippa av idel smaragder, som kompaniet förvärvat. De första guld- och silvertackorna hade redan anlänt till myntverket, jorden gav tre skördar årligen, utan att behöva brukas, och de av Natchez-kvinnorna vävda tygerna voro konstverk.

Däremot förteg man, att kolonien i verkligheten var sällsynt eländig och förfallen, hemsökt av rövare, febrar och hungersnöd. Men Law trodde på sina skönmålningar. Han trodde, att de en gång i framtiden skulle realiseras, om kompaniet finge hållas.

Trots reklamen blev det ont om folk, som ville utvandra till paradiset. Man anskaffade värvare, som benämndes Missisippirövare, och som begåvo sig ut på jakt i bygderna. Medelst förteckningar, hämtade ur församlingsböckerna, uppspårades allt Frankrikes slödder, frigivna fångar, rymda soldater, fallna kvinnor och hittebarn jämte dekisfigurer, landstrykare och enfaldiga narrar. En värdefull tillökning fingo emigranterna, när trettionio kärror med "mindre dygdiga flickor" tillsammans med dem inskeppades för färden över Atlanten, bland dessa även Manon Lescaut, vars romantiserade historia berättas i abbé Prevosts Histoire du chevalier des Grieux et de Manon Lescaut, som från och med 1733 utgått i otaliga upplagor. Där berättas, att chevaliern följt sin älskade, en glad och sedeslös grisett, till Amerika, varest hon avlidit.

Denna elit av emigranter utstodo många kval i kolonien. De kommo ej till himlen, men till helvetet, där de långsamt pinades ihjäl eller tvungos att fortsätta sina i Europa utövade konster som tjuvar och bedragare. Under tiden fortsatte värvarna att med alla tänkbara medel, utpressningar, våld och enleveringar, öka offrens mängd. Law måste dämpa ivern, han vände sig till utlandet, till Schweiz, Tyskland och Italien, och där lyckades han bättre. Varje kolonist erhöll 280 plogland jord och tre års skattefrihet. Främlingarna tillströmmade i sådan mängd, att trettio byar med tjugu familjer i var kunde anläggas, bland dem den blivande staden New-Orleans. Kompaniet fick vind i seglen. Dess 24, slutligen 70, fartyg gingo i regelbunden trafik även på Kina, Indien och Canada, där handeln med hudar och bäverskinn blev i hög grad vinstgivande. Men då kom kraschen.

Occidentkompaniet hade visserligen förvandlats till det ryktbara Indiska kompaniet, med monopol på kolonialhandeln i alla Frankrikes besittningar, i Asien, Afrika, Amerika och Oceanien, men dess tre emissioner å tillsammans 300,000 aktier visade sig otillräckliga, man saknade kapital för sin jätteförelse, och krediten var osäker. Law utgav en fjärde aktieemission, vilken gick åt som smör. De föregående emissionernas värde tvåà tredubblades. Yrseln grep även kloka affärsmän, och man slogs om aktierna. Detta blev särskilt